

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΓΡΗΓΟΡΗ," - ΣΟΛΩΝΟΣ 73 - ΑΘΗΝΑΙ 113

Β. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΚΑΙ ΤΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

ΑΘΗΝΑΙ

Β. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

Ο ΜΥΣΤΙΚΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ

Α. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Η ΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

L. GILLET μετ. Σ. ΑΓΟΥΡΙΔΗ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Β. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

Η ΚΑΙΝΗ
ΕΝΤΟΛΗ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ
ΚΑΙ Ο ΥΜΝΟΣ ΑΥΤΗΣ
ΥΠΟ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤ. ΠΑΥΛΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ

Β. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ
ΚΑΙ ΟΙ
ΣΤΩΙΚΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ

ΑΘΗΝΑΙ

† ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΔΟΣΙΘΕΟΥ ΠΡΟΥΣΙΩΤΟΥ

Ἱεροκλήρυκος Ἱ. Μ. Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας

ΚΥΡΙΛΛΟΣ Ο ΚΑΣΤΑΝΟΦΥΛΛΗΣ

(Βίος, δρᾶσις καὶ ἀνέκδοτος ἀλληλογραφία)

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

ΕΚ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΓΡΗΓΟΡΗ» ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1965

1978

Τούτο το απόκτημά μου, το πρώτο πόνημα του εν σκηναίς Δικαίω από 4/1/2023 μακαριστού πατρός Δοσιθέου (Κανέλλου), είναι και το πρώτο σπάνιο βιβλίο που έχω από χρόνια επεξεργαστεί ψηφιακά, επειδή είναι η πρώτη ολοκληρωμένη έρευνα για τον Κύριλλο Καστανοφύλλη, το μεγάλο αυτό γόνο του χωριού μου (Καστανιά 1775 – Άγιο Όρος 1835;). Την άτυπη ευλογία του συγγραφέα είχα λάβει όταν σε επικοινωνία μου μαζί του τού είχα αναφέρει το τόλμημά μου και για την αφιλοκερδώς διάδοσή του στους φιλίστορες αναγνώστες του.

Ζαχαρίας Ζηνέλης, Θεολόγος.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2023

† ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΔΟΣΙΘΕΟΥ ΠΡΟΥΣΙΩΤΟΥ
Ἱεροκέρυκος Ἱ. Μ. Ναυπακτίας καὶ Εἰδρυτανίας

ΚΥΡΙΛΛΟΣ Ο ΚΑΣΤΑΝΟΦΥΛΛΗΣ

(Βίος, δρᾱσις καὶ ἀνέκδοτος ἀλληλογραφία)

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

ΕΚ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΓΡΗΓΟΡΗ» ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1965

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Ἡ μορφή καὶ ἡ δράσις τοῦ ἱερομονάχου Κυρίλλου τοῦ Καστανοφύλλη ἔχει λησμονηθῆ σχεδὸν παντελῶς ἀπὸ τὸν εὐρυτανικὸν λαόν. Μία ἀμυδρὰ ἀνάμνησις αὐτοῦ διατηρεῖται μεταξὺ τῶν πατέρων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Προυσιωτίσσης, εἰς τὴν ὁποίαν ἔδρασε, διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως μεταδιδόμενη. Ἀπὸ τόν, ἐν μακαριστοῖς ἤδη, Καθηγούμενον τῆς ὡς ἄνω Μονῆς Γερμανόν, ἐπληροφορήθην τὰ περὶ αὐτοῦ ὅλως ὁμῶς ἀκροθιγῶς καὶ σκιωδῶς. Ὅτε ἀργότερον, γενόμενος μοναχὸς ἐν αὐτῇ τῇ Μονῇ, ἐνέκυψα εἰς τὴν βιβλιοθήκην της, διεπίστωσα ὅτι τῷ ὄντι ἡ μορφή τοῦ Κυρίλλου ἐδέσποσε τῆς Μονῆς καὶ τῆς περιοχῆς ὅλης κατὰ τὰς παραμονὰς καὶ κατ' αὐτὴν τὴν Ἐθνικὴν Ἐπανάστασιν.

Ἐθεώρησα ὡς ἐκ τούτου καθήκον ἐπιβεβλημένον νὰ φέρω εἰς φῶς ὅ,τι ἐκ τῶν ἐρευνῶν μου ἠρανίσθην.

Διήρεσα τὴν ὅλην ἐργασίαν εἰς τρία μέρη: Τὸ πρῶτον περιλαμβάνει τὸν βίον τοῦ ἀνδρός, τὸ δεύτερον τὰ ὅσα ἐπετέλεσεν εἷς τε τὴν Μονὴν καὶ τὴν Εὐρυτανίαν καὶ τὸ τρίτον τὴν ἀνέκδοτον μέχρι τοῦδε ἀλληλογραφίαν του.

Πηγαὶ τῆς ἐργασίας ἦσαν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διάφοροι σημειώσεις, ἐνθυμήσεις καὶ ἐπίσημα ἔγγραφα ἐν τῷ κονιορτῷ τῆς Μοναστηριακῆς βιβλιοθήκης κατακείμενα.

Ἡ ἀνὰ χεῖρας παρουσιάσις τῆς προσωπικότητος Κυρίλλου τοῦ Καστανοφύλλη, πᾶν ἄλλο ἢ διεκδικεῖ δάφνας ἐπιστημονικῆς ἐργασίας. Ἀποτελεῖ ἀπλῶς ἀπότισιν φόρου τιμῆς εἰς ἄνδρα τῶσον μοχθήσαντα διὰ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα.

Ἐγγραφον ἐν Ἱερᾷ Μονῇ Προυσιωτίσσης τῇ 15ῃ Ἰουνίου 1965.

Ἀρχιμανδρίτης

Δοσίθεος Προυσιώτης (Ἱεροκῆρυξ)

Α. Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ

1. Η αυτοβιογραφία του

Πλήρης βιογραφία του άνδρος δεν υπάρχει. Οι μέχρι τουδε αποπειραθέντες να γράψουν τι περί αυτού έστηρίχθησαν εις εικάσας. Όλως τυχαίως, εις μίαν έρευναν των έντύπων της Μονής, γενομένην τῷ 1962, ανέκλυφα εις τὸ ύπ' αριθ. 26 διδλόν¹ εις τὸ έσωτερικόν τελευταίον φύλλον αξιολογωτάτην αυτόγραφον βιογραφίαν αυτού. Γράφει λοιπόν:

«Έν έτει από Χριστοῦ αψοε' (1775) έγεννήθην έγὼ τὸ έκτρωμα εις τήν γῆν,² έν τῇ γειτονεύουση πενιχρᾷ κώμῃ Καστανίᾳ.³ Τῷ αψοζ' (1777) έμεινα ὀρφανὸς από επίγειον πατέρα. Τῷ αψπ' (1780) έμδῆκα εις τὸ ἀλφάβητον έτῶν πέντε. Τῷ αψπθ' (1789) έκαμα τέλος των γραμμάτων. Τῷ αψηδ' (1794) έλαβον τήν τάξιν τοῦ ἀναγνώστου, ὑποδιακόνου, διακόνου καί ιερωσύνης,⁴ ὅλα παρά τούς κανόνας διά τὸ ἀνήλικον της ηλικίας μου, έτῶν ὄντα δεκαεννέα. Τῷ αψηστ' (1796) ἀπῆλθον εις ἄγιον Όρος. Τῷ αωα' (1801) επέστρεψα έδῶ εις τὰ μέρη της πατρίδος μου, χάριν θεραπείας τοῦ καρκινικοῦ πάθους ὁποῦ με ἠκολούθησεν εις τὸν ἀριστερόν πόδα. Τῷ αὐτῷ έτει ἀπῆλθε πρὸς Κύριον ἡ μήτηρ μου

1. Οι ἀριθμοὶ εἶναι της γενικῆς καταγραφῆς τοῦ 1961.

2. Οι γεννήτορες αὐτοῦ ὀνομάζοντο Δημήτριος καί Στάμω οἱ δὲ αὐτάδελφοι Ἰωάννης, Ἀγόρω καί Χάϊδω ὡς έμφαίνεται έν τῷ χειρογράφῳ κώδικι αριθ. 42, σελίς 849.

3. Εἶναι τὸ γνωστὸν χωρίον τοῦ τ. δήμου Ἀρακυνθίων Εὐρυτανίας, ἀπέχον της Ἱερᾶς Μονῆς Προυσιωτίσσης δύο ὥρας.

4. Ταῦτα έγένοντο έν τῇ Ἱ. Μονῇ Προυσιωτίσσης (κῶδιξ 42, 928 ένθύμης). Δέν έλαβε τήν κουράν τοῦ Μεγαλοσχήμου ἀλλὰ τήν τοῦ μικροσχήμου. Πρὸλ. χειρ. ἐπιστολάριον 31, 296' «έν τῇ (μονῇ) καί τὰς ἀρχὰς έλαβε της μοναδικῆς ζωῆς».

καὶ αὐθις ἐγὼ ἐπανέστρεψα εἰς τὸν ἐμὸν Ἀγιώνυμον ᾠθωνα. Τῷ αὐστ' (1806) ἔλαβον ἐκεῖ τὸ Ἀγγελικὸν σχῆμα, ὄντα τῇ ἡλικίᾳ τριάκοντα καὶ ἓνα ἐτῶν. Τῷ αὐτῷ (1811) ἔκαμα τέλος τῶν ὧν μετέχω μουσικῶν. Τῷ αὐτῷ (1814), ὄντα τῇ ἡλικίᾳ τεσσαράκοντα παρὰ ἓνα ἐτῶν, δι' αἰτήσεως τῶν πατέρων καὶ τῶν τιμιωτάτων προεστώτων τοῦ βιλαετίου, ἐπανήλθον ἐδῶ εἰς τὴν ἐμὴν πατρίδα τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Πυρσοῦ,¹ ὅτε καὶ τὴν ἐξωσιν ἐκ τῆς μονῆς ἐποιήσαμεν τῶν γυναικῶν, καὶ ἠβελήσαμεν συστήσαι καὶ διδλιοθήκην καὶ τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας κατὰ τάξιν ἀναγνῶναι καὶ ἄλλα τινὰ χρήσιμα τῇ μονῇ ποιῆσαι. Πλὴν ὁ μισόκαλος ἡμῶν ἐχθρὸς καὶ κοινὸς πολέμιος τῶν ἀνθρώπων, ὁ μισὼν ἀείποτε τὸ καλόν. ὁ Διάβολος δηλαδὴ, ἔσχυσε καθ' ἡμῶν. Ὅθεν κἀγὼ ἰδὼν τὸ κακὸν ἀθάνατον, ἰδοὺ αὐθις ἀναχωρῶ εἰς τὴν φίλην μου ἡσυχίαν τὸν ᾠθωνα, διὰ τὰ κλαίω τὰς ἐμὰς ἀμαρτίας, αἵτινες ὑπερέβησαν τὰς τριχὰς τῆς κεφαλῆς μου. Ὑμεῖς δέ, ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, καὶ πατέρες μου σεβασμιώτατοι, μὴ μοῦ ἐπιλάθησθε, ἀλλ' ὅταν προσεύχησθε πρὸς Κύριον μέμνησθέ μου τῆς ἀγάπης καὶ ἱκετεύσατε τὸν Χριστόν, ἵνα τῇ αὐτοῦ εὐσπλαγχνίᾳ κατατάξῃ τὸ Πνεῦμά μου μετὰ τῶν δικαίων.

Ὁ ἱνάξιος τῆς ἱερᾶς κλήσεως

Κύριλλος ὁ Καστανοφύλλης».

2. Ἡ εἰς ᾠθον παραμονή του

Ἡ παρατεθεῖσα αὐτοβιογραφία του, καίτοι συντομωτάτη, εἶναι ἀρκετὰ σαφὴς μέχρι τοῦ ἔτους τῆς εἰς ᾠθον ἀναχωρήσεώς του. Ἡ ἐκεῖ ὅμως ἐγκυκλοπαιδική του παρέχει δυσκολίας, διότι οὐδὲν ἀναφέρει περὶ αὐτῆς εἰς τὴν αὐτοβιογραφίαν. Ὁ ἴδιος ὅμως ἀλλαχοῦ² σημειώνει: «Ἐκ τῶν δέκα ἐννέα ἐτῶν ὅπου κατὰ τὸ ᾠθον Ὀρος ἡσύχαζον, ἐπτὰ ἔτη ἐξ αὐτῶν διήλθον ὑπὸ τὴν ὑποταγὴν τοῦ ἀσιδίου τούτου ἀνδρός (δηλ. τοῦ ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου), καλλιγραφία χρώμενος, ὅθεν καὶ τῶν αὐτοῦ πονημάτων

1. Περὶ τῶν ὀνομάτων, τῆς ἰδρύσεως καὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἱ. Μ. Προυσιωτίσσης θὰ ἀρχοληθῶμεν ἐπισταμένως εἰς λίαν προσεχῆ ἐργασίαν.

2. Κῶδ. χειρ. 42, 918 ὑποσημείωσις.

τὰ πλείονα ἰδίαις χερσὶν καλλιέγραφα. Ἀποβιώσαντος δὲ ἐκείνου καὶ ἀπορφανισθέντος ἐμοῦ τοιοῦτου πατρὸς καὶ διδασκάλου, προσεκληθὴν αὐθις παρὰ τῶν ἡμετέρων παλαιῶν συναδελφῶν καὶ τῶν τοῦ Βιλαετίου προϊσταμένων παροικῆσαι τῇ μονῇ ταύτῃ ὡς πρότερον (ἐπ' ἀγαθῷ σκοπῷ), ἀλλ' ὅμως εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ προσκαλέσαντές με, ἐπεὶ δὴ ἦλθα ἀλλ' οὐκ ἦλθα, καὶ τὸν μοναχὸν ἀπώλεσα καὶ μοναχοὺς οὐκ ἐποίησα».

Κατὰ πρῶτον φαίνεται ὅτι ἐκοινοβίασε εἰς τὴν ᾠθον Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος, ἣτις κατωκαίτο τότε ὑπὸ Ἑλλήνων. Ἐπιστολὴ Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου πρὸς αὐτὸν περὶ τῆς ἱερᾶς Διηγέσεως Παναγίας τῆς Προυσιωτίσσης¹ ἔχει διεύθυνσιν «εἰς τὴν ᾠθον Ἱερὰν Μονήν». Ἐπιστολὴ ὅμως Χριστοφόρου τοῦ ἐκ τῆς Προδρομικῆς σκῆτews ἀποστέλλεται τῷ λογιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις... κ.κ. Κυρίλλῳ εὐλαβῶς εἰς τὴν σκῆτην τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος.² Ὁμοίως καὶ ἡ ἐπιστολὴ³ πρὸς αὐτὸν τοῦ κητὸς πνεύμα υἱοῦ τοῦ Ὁσιομάρτυρος Γερασίου τοῦ ἐκ Μεγάλου Χωρίου, ἣτις ἐταχυδρομήθη ἐκ Κων/πόλεως τῇ 1ῃ Ἰουνίου 1812, ἓνα μῆνα δηλ. πρὶν παρρησιασθῆ εἰς τὸ μαρτύριον, ἔχει ὡς διεύθυνσιν τὴν αὐτὴν σκῆτην.

Ὁ λόγος τῆς τοιαύτης ἀλλαγῆς ἀπὸ τῆς Μονῆς τοῦ ᾠθον κοῦ εἰς τὴν σκῆτην τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος τὴν πλησίον τῆς ἱερᾶς Μονῆς Κουτλουμουσίου εἶναι ἄγνωστος ἡμῖν.

Δυνάμεθα γὰρ ὑποθέσωμεν δύο τινὰ: Πρῶτον μὲν ὅτι ἀσθένεια σοβαρὰ ἐπέβαλε τὴν μετοίκησιν αὐτοῦ εἰς μεσογειότερα μέρη. Τοῦτο δικαιολογεῖται, διότι ὀλίγον ἀργότερον φέρεται πάσχων ἐξ ὀδυνηρᾶς ἐνδοπλευριτίδος καὶ στηθαλγίας.⁴ Συναφὴς εἶναι καὶ μικρὰ ἐπιστολὴ τοῦ ὁσίου Νικοδήμου πρὸς αὐτόν: «Παμφίλατέ μοι παπᾶ κύρ Κύριλλε, προσκυνῶ σε ἐν εἰλικρινείᾳ ψυχῆς. Ἐλάβον τὸ ραβασίόν σου καὶ λελύπημαι σφόδρα διὰ τὴν ἀσθένειαν, μᾶλλον δὲ ἀσθενείας ὅπου πάσχεις. Ὁ Κύριος, Δέσποτα, ὁ τῶν ψυχῶν καὶ σω-

1. Κῶδ. χειρ. 31, 236.

2. Κῶδ. χειρ. 31, 24α.

3. Κῶδ. χειρ. 42, 844.

4. Τῷ 1816 κῶδ. χειρ. 31, 51α.

5. Κῶδ. χειρ. 31, 10α.

μάτων Ιατρὸς νὰ σοὶ χαρίσῃται τελείαν τὴν Ιατρείαν. Τί γὰρ ἄλλο νὰ εἰπῶ εἰς παρηγορίαν τῆς; ἅς προφυλάσσῃται δὲ καὶ αὐτὴ ὅση δύναμις ἀπὸ τὰ ἐναντία». Φαίνεται ὅτι στηθική τις νόσος τὸν ἡκολούθη πάντοτε, ὡς συνάγεται ἐξ ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν πνευματικὸν τοῦ υἱὸν Ἀναγνώστην Ἰατρίδην: «Οἱ ὑπερβολικοὶ πόνοι τοῦ στηθους μὲ ἐμποδίζουν εἰς τὸ νὰ γράφω, διὰ τοῦτο καὶ καμμίαν φορὰν ἀμελῶ, καὶ ἅς ἔχω συγγνώμην περὶ τούτου».

Μεταξὺ πολλῶν περιτριμμάτων εὔρον εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Μονῆς Προυσοῦ καὶ ἡμικατεστραμμένον φύλλον χάρτου, ὅπερ περιέχει αὐτόγραφον διαθήκην φέρουσαν χρονολογίαν 9 Δεκεμβρίου 1808 μεθ' υπογραφῶν μαρτύρων, ἐσθεσμένων ἀργότερον ὑπὸ τοῦ ἰδίου διὰ γραφίδος, καὶ τῆς ἰδίας του υπογραφῆς: «Κύριλλος Ἱερομόναχος βεβαιῶν τὰ ἄνωθεν, σῶας ἔχων τὰς φρένας». Ἐκ πάντων τούτων συνάγεται ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μετοικησεὶς του ἀπὸ τὴν Ῥωσικήν Μονὴν εἰς τὴν Σκήτην εἶχε φθάσει ἕως πυλῶν Ἀδου.

Δεύτερον, ὑποθέτομεν ὅτι ἐπεβλήθη ἡ μετοικησις διὰ νὰ εὐρίσκειται πλησίον τοῦ κελλίου τῶν Σκουρταίων, ὅπου διήλθε τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του ὁ ὁσιος Νικόδημος, καὶ τοῦτο διὰ νὰ δύναται νὰ καλλιγράφη τὰ ἔργα τοῦ ἀόκνου Πατρός.

Ἐν τῇ Κουτλουμουσιανῇ σκήτῃ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος κατηξιώθη νὰ ἔχῃ ἐπὶ τριετίαν ὑποτακτικὸν τὸν ἐκ Μεγάλου Χωρίου Ὁσιομάρτυρα Γεράσιμον τὸν κατὰ τὸ 1812 ἐν Κων/πόλει ἀθλήσαντα.

Καίτοι ὅμως ἐμόναζεν ἐν τῇ σκήτῃ δὲν παύει νὰ ἐνδιαφέρεται καὶ διὰ τὴν Ῥωσικὴν Μονήν, ἥτις εὐρίσκετο εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀνοικοδομήσεως μετὰ τὴν μεταφορὰν τῆς ἐκ τοῦ Παλαιομοναστηρίου εἰς τὴν σημερινήν τῆς παρὰ τὴν θάλασσαν θέσιν κατὰ τὸ τέλος τοῦ ΙΗ' αἰῶνος. Ὁ ναὸς τῆς ἤρξατο οἰκοδομοῦμενος τῷ 1812 καὶ εἰς τὸ 1813 ὁ Κύριλλος μετ' ἄλλου Νικηφόρου τινὸς ἀποστέλλεται εἰς τὸν κόσμον πρὸς συλλογὴν ἐράνων. Περιεσώθησαν δύο ἔγγραφα, ἐν τῆς Ῥωσικῆς Μονῆς καὶ ἐν τῆς Ἱερᾶς Κοινοβητος ὑπὸ χρονολογίαν 20 Ἀπριλίου 1813. Τὸ πρῶτον ἀναφέρει ὅτι: «Ἀποστέλλονται παρ' ἡμῶν εἰς Θεσσαλονίκην δι' ἀναγκαίαν ὑπόθεσιν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοβίου. Ὅθεν εἰς τὴν περὶ τούτων δῆ-

1. 24 Μαρτίου 1814 κωδ. χειρ. 31, 11α.

λωσιν καὶ ἀσφάλειαν ἐδόθη αὐτοῖς τὸ παρὸν, ὅτι δηλ. ἀπέρχονται ἀπὸ τόπον ~~πατρικόν~~ καὶ ἐλεύθερον ἐκ τῆς λοιμικῆς νόσου»¹.

Τὸ θέρος τοῦ ἰδίου ἔτους ζητεῖ ἄδειαν ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Κοινοβητα, ὅπως μεταβῇ εἰς Καρπενήσιον. Αὕτη, ὑπὸ χρονολογίαν 16 Ἰουλίου 1813 διαλαμβάνει ὅτι «μὲ τὸ νὰ ἔχῃ ἀναγκαίαν ὑπηρεσίαν ἀπέρχεται εἰς Καρπενήσι καὶ ἀφοῦ τελειώσῃ τὴν ὑπηρεσίαν του ἔχει νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς τὰ ἴδια». Τὸ ταξίδιον τοῦτο δὲν ἐπραγματοποιήθη οὔτε εἶναι αὕτη ἡ ἄδεια δι' ἧς κατήλθεν εἰς Προυσόν»,² διότι: α) ἡ παροῦσα ἔχει χαρακτῆρα προσωρινόν, β) ὑπάρχει καὶ ἑτέρα ἄδεια τῆς Μονῆς τοῦ Ῥωσικοῦ τῆς 22ας Νοεμβρίου 1813, γ) ἀντιτίθεται εἰς τὴν αὐτομαρτυρίαν τοῦ Κυρίλλου, ὅτι ἦλθεν εἰς Προυσὸν τῷ 1814 καὶ ὄχι τῷ 1813, δ) ἡ ἐξ Ἁγίου Ὁρους ἀπάντησις αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπιστολὴν τῶν προκρίτων Καρπενησίου φέρει ἡμερομηνίαν 25 Σεπτεμβρίου 1813³ καὶ ε) θὰ ἐπληροφορεῖτο εἰς Καρπενήσιον τὰς ἀποφάσεις τῶν προεστώτων καὶ δὲν θὰ παρίστατο ἀνάγκη νὰ ἀπαντήσῃ δι' ἐπιστολῆς.

Ἡ Μονὴ τοῦ Ῥωσικοῦ τῇ 22α Νοεμβρίου 1813 χορηγεῖ νέαν ἄδειαν, δι' ἧς οὗτος «ἀπέρχεται διὰ τινα ἰδίαν ὑπόθεσιν, ὅστις ἔχει τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν κοινοβίου δεχθῆναι καὶ παρὰ τῶν φιλελεημόνων Χριστιανῶν, ἡγνίνα προαιρεθῶσιν ἐλεημοσύνην διὰ τὸν ἐν αὐτῷ ἐκ δάθρων ἀνεγειρόμενον ναδὸν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος καὶ ὁ βουλόμενος διδῶτω αὐτῷ ἀνεκδοιάστως».

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐν τῇ περιοδείᾳ ταύτῃ εὔρε καὶ ἀντέγραψε τὴν ἐπιστολὴν Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Χρύσανθον.⁴ Διότι προοιμιζόμενος αὐτὴν γράφει: «Νῦν δ' εὔρον αὐτὴν ἐγὼ εἰς τὴν νῆσον Μύκονον, τὴν ἔχει ὡς ἐγκόλπιον ὁ διδάσκαλος Χρύσανθος». Καὶ ἄλλαχού: «Ἀντέγραψε δὲ αὐτὴν ὁ πνευματικὸς Κύριλλος ὅτε ἐκ τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἀπῆλθεν

1. Ἡ λοιμικὴ αὕτη νόσος ἦτο ἡ πανώλης ὡς ἀναφέρει ἄδεια τῆς Μονῆς τοῦ Ῥωσικοῦ τῆς 22ας Νοεμβρίου 1813.

2. Τοῦτο ἰσχυρίζονται οἱ κ.κ. Γρ. Νταβαρίνος καὶ Ἀνδρ. Τσιαπέρης εἰς τὸ διεθνὲς τὸν «Ἱστορία Ἱ. Μ. Προυσιωτικῆς» σελ. 250.

3. Κωδ. χειρ. 31, 31α.

4. Ἐξεδόθη ἐν Γρηγ. Νταβαρίνου... ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 156.

5. Κωδ. χειρ. 31, 38β.

6. Κωδ. χειρ. 42, 831 ὑποσημείωσις.

εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη διὰ τινὰ μάρμαρα τοῦ ἰδίου του κοινοβίου τοῦ ἐπιλεγομένου Ῥωσικοῦ».

3. Ἐπιστοφή εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Προυσιωτίσσης

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ παλαιὰ του μετάνοια, ἡ Μονὴ Προυσοῦ, ἔβαινε, ἔνεκα ἐλλείψεως καταλλήλων ἡγετῶν, ἐκ τοῦ χείρονος εἰς τὸ χερίστον. Πάντες τότε προσέβλεψαν εἰς τὸν Κύριλλον ὡς τὸν μόνον ἱκανὸν νὰ συγκρατήσῃ τὴν Μονὴν καὶ νὰ τὴν ἀναδείξῃ. Οἱ προεστώτες τοῦ Καρπενησίου Ἀναγνώστης Καραγιάννης, Ἰωάννης Τζιάτζος, Ἀναγνώστης Εὐσταθόπουλος, Δημήτριος Κολοκυθόπουλος, Γεώργιος Χατζόπουλος καὶ παπα-Πέτρος Οἰκονόμος Καρπενησίου, πρωτοστατοῦντος τοῦ ἐπισκόπου Λιτῆς καὶ Ἀγράφων Δοσιθέου, ἀπέστειλαν αὐτῷ ἐπιστολὴν ἐν ἣ μεταξὺ πολλῶν καὶ ἄλλων ἀνεφέροντο. «Ἐπειδὴ ἡ σεδασμία Μονὴ τοῦ Προυσοῦ, ἐν ἣ ἀνετράφη καὶ τὰς ἀρχὰς ἔλαβες τῆς μοναδικῆς ζωῆς, εὐρίσκεται σήμερον ἐστερημένη ὁδηγοῦ καὶ προστάτου καὶ τῶν ἄλλων μὲν πάντων σχεδόν, ἐξαίρετως δὲ τῆς μοναδικῆς πολιτείας καὶ τάξεως, καὶ διὰ τοῦτο μὲν κινδυνεύει τὰ ἔσχατα, ἡμεῖς συνδιασχεψάμενοι καὶ πρὸς οὐκ ὀλίγους ἐπιδόντες, ἐπ' οὐδένα ἄλλον ἐστηρίχθη ἡμῶν ἡ καρδιά, εἰμὴ πρὸς τὴν σὴν δσιότητα, ἵνα οἰκτεήρας τὴν νῦν οὖσαν οὐχὶ καλὴν κατάστασιν τῆς θρεψαμένης σε ταύτης ἱερᾶς Μονῆς, ἅμα τῷ λαβεῖν τὸ ἡμέτερον, ὁδοῦ ἀψάμενος, ἔλθῃς ἐν τάχει, καὶ ἐλθὼν ἂν δὲν θέλῃς τὴν ἡγουμενίαν, ἵνα ἡς μόνον καὶ μόνον κανὼν καὶ ἱκανὸν παράδειγμα τῆς ἀπαιτουμένης καλῆς τῶν μοναχῶν πολιτείας, εἰς ὃ ἔργον θέλεις ἔχει πάντως ἡμᾶς πάντας συνεργούς καὶ συναντιλήπτορας... Περιμένομέν σε λοιπὸν ὅσον τάχος καὶ πάλιν ἀξιούμεν σε, ἵνα μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀφ' ἡμῶν». Ἴνα δὲ ἀποκλεισθῇ πᾶσα πρόφασις πέμπουσι διὰ Παρθενίου τινὸς μοναχοῦ 150 γρόσια διὰ τὰ ὁδοιπορικά του.

Ἡ ἀπάντησις καθυστέρησεν (25 Σεπτεμβρίου 1813), ἴσως λόγῳ ἀπασχολήσεων εἰς περιοδείας, κυρίως ὁμῶς λόγῳ τοῦ ἀπροσδοκήτου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ θάρους τῶν εὐθυγῶν ποῦ θὰ ἐπωμίζετο. Πάντως ἐκφράζει πλήρως τὰ δημιουργηθέντα συναισθή-

ματα: «Ἐπρεπεῖν ἀπὸ ἀπλανεῖς ὁδηγοὺς νὰ ζητῆτε τὰ τοιαῦτα οὐχὶ δὲ ἀπὸ ἐμὲ τὸν ἀνάξιον ὅπου εἰσέτι ἑμαυτὸν οὐκ ὠφέλησα, οὐδὲ ἐκανόνισα, πολλῶ μᾶλλον νὰ ὁδηγήσω ἄλλους; καὶ χωρὶς τοῦ λέγειν κατὰ μέρος, ἐγὼ γνωρίζω τὸν Κύριλλον καὶ οὐδεὶς ἄλλος... Λοιπὸν γνωρίζων τὴν ἀναξιότητά μου, παρακαλῶ ἔχετε με παρητημένον καὶ ἃς ἔχω συγγνώμην ὅπου δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ πληρώσω τὴν αἵτησίν σας. Ἄν δέ ποτε ἡμπορέσω νὰ λάβω τὴν ἄδειαν ἔρχομαι μόνον ὡς φίλος ὅσον νὰ σᾶς ἰδῶ καὶ αὐθις νὰ ἐπανακάμψω».¹

Πλὴν αἱ πιέσεις ἐκ μέρους τῶν προϋχόντων συνεχίσθησαν, διὸ καὶ συγκατανεύει εἰς τὰς παρακλήσεις των: «Εἶδον, γράφει πρὸς Δημάκην, ἄρχοντα ἐν Νέαις Πάτραις, τὴν καλοκάγαθον αὐτῆς διαθέσειν εἰς τὸ νὰ μὲ προσκαλῇ καὶ νὰ μὲ παρακινῇ εἰς τὸ νὰ λάβω κατὰ νοῦν τὴν ποθεινοτάτην πατρίδα... ἐπειδὴ κατὰ τὸν σοφὸν οὐδὲν γλύκιον πατρίδος. Κύριος οἶδε πόσος ὁ διάπυρος καὶ διακαὴς πόθος... ἀλλὰ τώρα ἀκούοντας τὴν ἐλεεινὴν καὶ ἀξιοδάκρυτον κατάστασιν τῆς οὐ μετρίως λυποῦμαι. Ὁ φόβος δὲ καὶ ἡ πτόησις τῆς ἀκαταστασίας τῆς ὑπὸ τῆς τοῦ καιροῦ ἀνωμαλίας μὲ κάνει παλίνδρομον... μετὰ δευτέρας λοιπὸν σκέψεως... Θεοῦ εὐδοχοῦντος ἔχω κατὰ νοῦν εἰς τὸ νὰ ἀπολαύσω τὴν πεποθημένην πατρίδα μου».

Χάριν λοιπὸν τῆς πατρίδος καὶ τοῦ πρὸς αὐτὴν καθήκοντος ἀφίνει τὸν προσφιλεῖ Ἀθῶ καὶ κατέρχεται εἰς τὴν δεινῶς χειμαζομένην Μονὴν τοῦ Προυσοῦ.

4. Ἠγούμενος Προυσοῦ

Ἄμα τῇ ἐγκαταστάσει αὐτοῦ εἰς τὴν Μονὴν, περιεδλήθη ὑπὸ τῶν λαϊκῶν προεστώτων δι' ἀπεριόριστου ὀπωσοῦν ἐξουσίας. «Καθὼς σοῦ ἐγράψαμεν ὅλοι καὶ ἡλθες εἰς τὸ Μοναστήρι καὶ δὲν ἔγινες παρήκοος, πάλιν σὲ παρακαλοῦμεν καὶ τώρα ὅπου νὰ μᾶς ἀκούσῃς εἰς τὸ θάρρος ὅπου σοι δίδομεν νὰ σταθῇς αὐτοῦ εἰς ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικά ὅπου ἀπὸ τὸν λόγον σου κανένας ἀπὸ τοὺς πκτέρας νὰ μὴν εὐγαίνη, ὁμοίως καὶ εἰς τὰ πολιτικά νὰ προστάξῃς καὶ νὰ

1. Κωδ. χειρ. 31, 31α.

2. Κωδ. χειρ. 31, 32α.

1. Ἀπὸ 13 Ἰουνίου 1813 κωδ. χειρ. 31, 29α.

διορίζης καθώς έρχεται ή χρεία του μοναστηρίου και ως συμφέρει».¹

Αποδύεται εις άγώνας πνευματικούς προς έξύψωσιν της τε Μονής και της έπαρχίας βλης. Η θαυμάτη ταπεινώσις του δέν του επέτρεψε την ανάληψιν του ύψηλου λειτουργήματος της ήγουμενίας.

Κατά την ύπ' όφει έποχήν ένηλλάσσοντο εις την ήγουμενίαν Γεράσιμος και Νικόδημος, οί ιερομόναχοι, ως έμφαίνεται έν τοίς έγγραφοις της Μονής.

Εις τό 1815 ονομάζεται εις έπιστολήν² «καθηγούμενος», άλλ' ύπό άνδρός ξένου προς τά πράγματα της Μονής. "Απαξ ονομάζεται «μεθηγούμενος».³ Γενικώς μέχρι του 1820 εις τάς προς αυτόν έπιστολάς τιτλοφορείται «πνευματικός», «μουσικολογιώτατος» και «παγοσιώτατος». Τō 1820 εις έγκύκλιον έπιστολήν αυτού περι του ύπ' αυτού ιδρυθέντος σχολείου, αναφέρει «ήμεις οί προϊστάμενοι της 'Ι. Μ. Προυσού».

Αλλ' αί περιστάσεις τō επέβαλον την ανάληψιν της ήγουμενίας. Πότε ακριβώς δέν γνωρίζομεν. Είμεθα όμως απολύτως βέβαιοι ότι κατά τό έτος της Έθνικής Έπαναστάσεως ήτο ήγούμενος. Τουτό συμπεραίνομεν εκ δύο άδιασείστων τεκμηρίων:

α) Έπογράφει τό πληρεξούσιον μετά και άλλων προϋχόντων, δι' ου άπεστέλλετο ό Λιτζάς Δοσίθεος εις την Α' έν Έπιδιούρφ έθνοσυνέλευσιν, έν Μεγάλη Χωρίφ τή 13η Δεκεμβρίου 1821 ως «ό ήγούμενος Προυσού Κύριλλος».⁴

β) Εις τό ύπ' αρ. 58 έντυπον της Βιβλιοθήκης τό περιέχον τούς περι ιερωσύνης λόγους 'Ιωάννου του Χρυσοστόμου, εις την άρχήν ύπάρχει ή ένθύμησις «1821. 'Ηγούμενος είναι ό Κύριλλος εκ Καστανίας».

Έπί πόσον χρόνον παρέμεινε ήγούμενος δέν γνωρίζομεν. Έποθέτομεν όμως ότι παρέμεινε μέχρι του 1824, όποτε παραιτηθείς άπήλθεν εις τό "Άγιον Όρος" και τουτό διότι εύρον λογαριασμούς

1. Κωδ. χειρ. 31, 35β.

2. Κωδ. χειρ. 31, 38α.

3. Κωδ. χειρ. 31, 69α.

4. Αρχείον Αγωνιστών, Έθνική Βιβλιοθήκη χειρογρ. 26240.

λεπτομερείς, ιδιικούς του, αναφερομένους εις την διαχείρισιν των χρημάτων της Μονής, οίτινες τερματίζονται εις τό 1824.

Θά συμπληρώσωμεν την έν τη Μονή Προυσού εγκατάστασιν του με τά γνωστά εις ήμάς ταξίδιά του.

Έν έτει 1815 άπήλθεν¹ εις την Βασιλεύουσαν προς άνακομιδήν των λειψάνων του ύποτακτικού του όσιομάρτυρος Γερασίμου. Τό έργον αυτό ήχθη εις πέρας μετά πολλούς κόπους και κινδύνους και μόνον χάρις εις την προστασίαν του φιλομάρτυρος ήγεμόνος Ούγγροβλαχίας Άλεξάνδρου Καλλιμάχη. Ό ήγεμών ούτος ήτο λίαν γνωστός εις τον Κύριλλον ένεκα του ότι ήτο προστάτης της Μονής του Έρωςσιου. Η οίκογένειά του είχε προσφέρει τόσα χρήματα προς άνοικοδόμησιν της Μονής, ώστε ό Πατριάρχης Κων/πόλεως Καλλίνικος ό Ε' δια σιγγιλίου ώρισεν ή Μονή νά έπonomάζηται «αυθεντικόν κοινόδιον των Καλλιμάχιδων» και ουχι Έρωςσικόν. Αμα τη επιστροφή του ή μέν άγία Κάρα και οί θραχίονες έναπατέθησαν εις την Μονήν, τά δέ λοιπά όσα έστάλησαν εις την γενέτειραν κόμην του Μάρτυρος, τό Μέγα Χωρίον.

Κατά τό 1817 κατέρχεται προς θεραπείαν εις Μεσολόγγιον. Γράφει προς τον Λιτζάς Δοσίθεον²: «Έκατέβηκα στο Μεσολόγγι ένεκα θεραπείας τινός της στηθαγχίας μου, άλλ' ουδέν έποίησα με όλον όπου έδαπάνησα πολλά και σήμεραν αύριον μελετώ δια τό Μοναστήρι». Φαίνεται δέ ότι πολλάκις κατήλθεν έως Βραχωρίου.

«Ένεκα έπειγούσης χρείας», ίνα λάβη δηλ. κύρωσιν ύπό του Πατριάρχου Γρηγορίου του Ε', ή ιδρυθείσα έν τη Μονή Σχολή, άπέρχεται εκ δευτέρου εις Κων/λιν τō 1820. Ό Πατριάρχης έγνώριζεν από της έποχής της εις "Άγιον Όρος" έξορίας του (1798 — 1806 και 1808 — 1818) τον Κύριλλον, είχε δέ συνδεθή και δια φιλίας προς αυτόν. Της φιλίας ταύτης έχομεν πολλές μαρτυρίας. Δύο βιβλία του Κυρίλλου³ φέρουν την ένθύμησιν: «Δώρον του Παγκλιωτάτου Κυρίου Γρηγορίου. 1811 Έανουαρίου α' Κύριλλος». Η επικύρωσις της ύπό του Κυρίλλου συνταχθείσης Έρως Διηγήσεως περι της Εικόνας της Προυσιωτίσεως έγένετο ύπό του αυτού Πα-

1. Κωδ. χειρ. 42, 845.

2. Κωδ. χειρ. 31, 60α, 2 Έουλίου 1817.

3. Έντυπα αριθ. 57 και 59.

τριάρχου ὄντος πρώην Κων/πόλεως.¹ Ὑπάρχει ἐπίσης σχεδιάσμα ἐπιστολῆς τῶν πατέρων τῆς Μονῆς Προυσοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν Πατριάρχη, ἐν ᾧ ἀναφέρουν περὶ τοῦ Κυρίλλου ὅτι: «μήτε ἔλειψε, μήτε θέλει λείψει, ἕως οὗ τὸν ὑπὲρ γῆς ἀναπνέει ἀέρα, ἀπὸ τοῦ νὰ κηρύττῃ στεντορεῖα φωνῇ τὰς ἀρετὰς τῆς». Ὀνομάζουσι δὲ τὸν Κύριλλον «πνευματικὸν τέκνον» τοῦ Πατριάρχου καὶ μόνον ἱκανὸν ἵνα φέρῃ εἰς πέρας τὴν ὑπόθεσιν.

5. Δοκιμασίαι καὶ θλίψεις

Ἄλλ' ἡ ρηξικέλευθος δρᾶσις του, ἡ καινοτόμος, ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς γνησίας μοναχικῆς βιοτῆς, πολιτικὴ του, τὸ πνευματικόν των ἀνάστημα ἐν σχέσει πρὸς τὴν σμικρότητα τῶν ἄλλων, τὰ λαμπρὰ ἐντὸς ἐλαχίστου διαστήματος ἔργα του, ἅτινα θὰ ἐξετάσωμεν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ, αἱ πολλαὶ του γνωριμίαι, ἡ πεφωτισμένη, ἐνὶ λόγῳ, προσωπικότης του, ἐγένοντο κάρφος εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῶν λοιπῶν ἀπαιδευτῶν μοναχῶν.

Ἡδὴ ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους διαφαίνεται ὅτι ἡ ἐν τῇ Μονῇ παραμονὴ του θὰ ἀπέδαινε μαρτυρικὴ δι' αὐτόν. «... Ὅμως καὶ ἐδῶ εἰς τοῦτο πρὸς κέντρον λακτίζω, ἐπειδὴ ἐδῶ τὴν σήμερον χρειάζεται ἓνας μέγας Παῦλος ἢ ἓνας θεὸς Χρυσόστομος καὶ ὄχι ἓνας ἁμαρτωλὸς ὡς ἐμέ. Προφῆται ἠτόνησαν, φίλε, καὶ πᾶς δικαίου λόγος. Ὅθεν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μετ' ὀλίγας ἡμέρας ποιῶ τὴν ἐπανάκαμψιν διὰ τὸ Ὅρος».²

Ἀναβάλλει ὅμως καὶ ὑπομένει, μονώτατος ἐν αὐχμηρᾷ ἐρήμῳ, χάριν τῆς μονῆς καὶ τῆς πατρίδος. Ἐχει πλήρη συνείδησιν ὅτι ἐπιτελεῖ ἔργον ἀνώτερον καὶ πνευματικὸν δι' ὃ καὶ οὐδόλως δειλιάσῃ. «Ὅχι, ὄχι, μάρτυς μου ὁ Κύριος» ἀναφωνεῖ, «δὲν κυριεύεται ὁ Κύριλλος ἀπὸ παρόμοιον ἄδικον φόβον. Ἡ εὐγένειά του εἶναι συνειθισμένη ἀπὸ ἄλλους τοπικοὺς καλογήρους καὶ δὲν εἶναι παράξενον ἂν ἐστοχάσθῃ νὰ φοβίσῃ καὶ ἐμέ»,³ «Οἱ μὲν γὰρ πλησίον»

1. Κωδ. χειρ. 3, 2.

2. Ἐπιστολὴ πρὸς Ἀναγνώστην Ἱατρίδην ἀπὸ 25 Μαρτίου 1814 (κωδ. χειρ. 31, 11α).

3. Ἐπιστολὴ πρὸς Ἀνώνυμον (χειρ. κωδ. 31, 726).

γράφει ἀργότερον «καὶ οἱ ὁμόσχημοι ἀδελφοί, ἤγγισαν ἐξ ἐναντίας Κυρίλλου, ὥστε καθ' ἑκάστην λαλοῦσι ματαιότητος καὶ μελετοῦσι δολιότητος καὶ ἀνταποδίδωσι πρὸς αὐτὸν κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, διότι ἐμίσησαν παιδεῖαν».¹

Κατόπιν ἔλυν αὐτῶν τῶν ραδιουργιῶν, ὅτε πλέον ἢ ἐν τῇ Μονῇ παραμονὴ αὐτοῦ κατέστη ἀδύνατος, ἀπέρχεται καὶ πάλιν, ἀλλ' αὐτὴν τὴν φορὰν διὰ παντός, εἰς τὴν φίλην του ἡσυχίαν, τὸν Ἄθω, ἄγνωστον πότε ἀκριδῶς.

Σώζεται αὐτόγραφον ἴσον ἐπιστολῆς αὐτοῦ μὲ χρονολόγησιν 15 Ἰουνίου 1822, ὡς καὶ ἐπιστολὴ πατέρων τῆς Μονῆς εἰς ὕφος ἀπότομόν πως, εὑρισκομένου εἰς Μεσολόγγιον ἀπὸ 13ης Μαΐου 1824. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἰδιόχειροι λογαριασμοὶ του ἐξικονοῦνται μέχρι τοῦ 1824, τὸ πιθανώτερον ἔτος τῆς ἀναχωρήσεώς του εἶναι τοῦτο.

6. Καὶ πάλιν εἰς τὸν Ἄθω

Ὅτε διὰ πολλοστὴν φορὰν μετέβην τῷ 1962 εἰς Ἅγιον Ὅρος ἐπεχείρησα νὰ πληροφορηθῶ τὰ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ. Μοναχὸς τις Ἀνανίας διάδοχος τοῦ Κελλίου τῶν Σκουρταίων ἐνθα ἐκοιμήθη Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, διατελέσας παλαιότερον Δικαῖος ἐν τῇ σκῇ τῷ Ἀγίῳ Παντελεήμονος, μὲ ὠδήγησε πρὸς ἀνεύρεσιν ἱχνῶν τοῦ Κυρίλλου. Τῇ ὑποδείξει του εὔρον τὸν βιβλιοθηκᾶριον τῆς σκῆς τῆς μοναχὸν Χρυσόστομον ὅστις καὶ μὲ ὠδήγησε εἰς τὸν κατὰ παράδοσιν οὐ μακρὰν τοῦ Κυριακοῦ ἀπέχοντα, οἰκίσκον ὅπου ἐν ἀσκήσει καὶ δακρύοις καὶ προσευχαῖς ἀδιαλείπτως διήλθε τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς του.

Ὁ οἰκίσκος οὗτος ἦτο ἡμιερειπωμένος μετ' εὐχαριστήσεως δὲ μακθάνω νῦν ὅτι ἐπισκευάζεται καταλλήλως καὶ ἐντὸς αὐτοῦ ἀνεγείρεται ναῖδριον τοῦ ἁγίου Γερασίμου τοῦ ὑποτακτικοῦ του. Ὡς δὲ εἶπέ μοι, ὁ Κύριλλος ἐκοιμήθη περὶ τὸ 1835, ἤτοι εἰς ἡλικίαν ἐξήκοντα ἑτῶν. Δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξακριδῶσιν τὴν ἀκριδεῖαν τῆς χρονολογίας ἐν τοῖς μοναχολογίοις τῆς κυριάρχου Μονῆς τοῦ Κουτλουμουσίου, ἔνεκα τῆς ἀνωμάλου καταστάσεως αὐτῆς. Πάντως δὲν

1. Ἐπιστολὴ πρὸς Ἀνώνυμον (κωδ. χειρ. 31, 76α).

ἀπέχει μακράν τῆς ἀληθείας, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψει τὸ φιλάσθενον τοῦ ἀνδρός.

Ἡ μνήμη του διατηρεῖται ἐναργῆς μεταξὺ τῶν Πατέρων τῆς σκῆτης, διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν διεκρίθη ἐπὶ ἀγιότητι βίου, ἀφ' ἑτέρου δὲ κατέλιπεν αὐτοῖς σειρὰν ἀφιερωθέντων βιβλίων, ἐν οἷς καὶ καλλιγεγραμμένας ἀκολουθίας του προστάτου των ἁγίου, ὡς καὶ τοῦ ἀσκήσει καὶ ἀθλήσει λάμπαντος Γερασίου.

Β. Ἡ ΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ

1. Ὁ μαθητὴς τοῦ Νικοδήμου

Ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ἔζησε καὶ ἔδρασεν ὁ Κύριλλος ἀνήκει εἰς τὴν δευτέραν, λεγομένην, ἀναγέννησιν τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ.¹ Τὴν προηγουμένην αὐτοῦ γενεάν συνετάραξε ἡ πνευματικὴ ἔρις τῶν «Κολλυδάδων», ἥτις ἦτο, κατὰ τὸν Ν. Bonwetsch,² «ἐν ἀκόμῃ δεῖγμα τῆς ἀφυπνιζομένης πνευματικῆς δυνάμεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους κατὰ τὴν 18ην ἑκατονταετηρίδα». Ἡ προσωπικότης τοῦ Κυρίλλου διεπλάσθη εἰς τὸ περιβάλλον τῶν «Κολλυδάδων», καθ' ὅσον ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν Νικόδημος Ἀγιορείτης ὑπῆρξε διδάσκαλος αὐτοῦ. Εὐρισκόμενος «εἰς τὰ ληστρικά ὄρη»³ τῆς Μονῆς Προυσῶ καὶ μηδὲνα ἔχων πνευματικὸν ἄνδρα πρὸς παρηγορίαν, ἀναφωνεῖ: «ἐξ ἁμαρτιῶν ἔχασα Νικοδήμους, Παΐσιους, Βενεδίκτους, Θεοδωρήτους καὶ ἄλλους χρησίμους καὶ ἁγίους ἄνδρας (τοὺς ὁποίους δὲν ἔχασα μόνον ἐγώ, ἀλλ' ὅλον τὸ γένος, ὡς οὔτις ἐχρησίμευον εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην ὡς ἄλλοι Χρυσόστομοι καὶ Βασίλειοι)». Ἀπὸ τούτους τοὺς ἁγίους ἄνδρας ἐκληρονόμησε τὴν θαθεῖαν εὐσέδειαν καὶ πνευματικότητα, τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὸ ἀγωνιστικὸν φρόνημα.

Μόρφωσιν κατὰ κόσμον δὲν ἀπέκτησε μεγάλην, ἐμαθήτευσεν ὅμως ἐπὶ ἑπταετίαν ὅλην παρὰ τοὺς πόδας Νικοδήμου. Μεγάλως ἐκτιμᾷ καὶ θαυμάζει τὸν διδάσκαλόν του. «Εἶναι γνωστὸν, γράφει ἀπαριθμῶν τὰ συγγράμματα αὐτοῦ, ὅτι ὁ πανασίδιμος οὗτος

1. Τέλη 18ου καὶ ἀρχὰς 19ου αἰ. Ἡ πρώτη ἀναγέννησις τὸν 16ον αἰ. (Γερ. Κονιδάρη «Ἑκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος», Ἀθήναι 1960, σελ. 123).

2. Βασ. Στεφανίδου «Ἑκκλησιαστικὴ Ἱστορία», Ἀθήναι 1948, σελ. 661.

3. ΚΩδ. χειρ. 31, 766.

διδάσκαλος, ὁ χρηματίσας κατὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους ἕνας μέγας στῦλος τῆς Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας... μετὰ τὴν μελέτην καὶ ἀνάγνωσιν τῶν Θείων Γραφῶν ἐγένεν ὑπόπτερος φιλόσοφος καὶ μέγας θεολόγος, καθὼς ἐκ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων ἡμπορεῖ πᾶς ἕνας νὰ θεοδιαιωθῇ.¹ Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ Νικόδημος εὗρεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Κυρίλλου ἄριστον καὶ κατὰ πάντα πρόθυμον βοηθὸν καὶ ἀντιγραφέα καλλιγράφον τῶν πονημάτων του. Τὴν μεταξὺ των ὑπάρχουσαν οἰκειότητα καὶ σχέσιν δεικνύει ἄριστα πάντων ἐπιτιμητικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Νικοδήμου: «Παππᾶ κυρ Κύριλλε, χαίροις ἐν Κυρίῳ. Εὐγε τῆς προνοίας, ἧς ἔχεις περὶ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Συναξαριστοῦ. Εὐλογημένε, ἤλθες χθὲς εἰς Καρεάς, εἶπες ὅτι ἔχεις τετράδιον γεγραμμένον καὶ διατὶ νὰ μὴ τὸ φέρῃς; Ἡξεύρεις τὴν ἀνάγκην καὶ εἶαν ὅπου ἔχω καὶ ἔπειτα νὰ ρέγγῃς τόσον καὶ νὰ ἀμελῇς; Οὐκ ἀκούεις ὅτι ἐπικατάρατος ὁ ποιῶν τὰ ἔργα Κυρίου ἀμελῶς, κατὰ τὸν προφήτην; Ὅθεν μαζοὺς καὶ μὲ μισθὸν ἀποστέλλω τὸν παρόντα καὶ ἐπίδος αὐτῷ τὸ ἀντιγεγραμμένον. Ἔρω σοι. Ὁ σὸς ἀδελφὸς Νικόδημος».²

2. Ὁ πνευματικὸς

Τοιοῦτους ἔχων ὑφηγητὰς ἀνεδείχθη ἄριστος πνευματικὸς. Αἱ ἀνέκδοτοι πνευματικαὶ του ἐπιστολαὶ γέμουσιν ἠθικῶν παραινέσεων καὶ συμβουλῶν. Ἐπιστηρίζει τοὺς ἀσταθεῖς, παραμυθεῖ τοὺς ἀδυνάτους, ἐπιχέει ἔλαιον καὶ οἶνον εἰς τὰς ψυχικὰς πληγὰς τῶν Χριστιανῶν. Εὗρεθεῖς εἰς περιοχὴν ἐνθα ζόφος ἐπεκράτει ἀμαθείας, ἐγένετο τοῖς πᾶσι φῶς «οὐ μόνον τοῖς ἐν τῇ Μονῇ, ἀλλὰ καὶ τοῖς περὶ χωρίοις ἐγένετο πάνυ ὠφέλιμος. Ἐπειδὴ μὲ τὴν σεμνὴν ζωὴν του, μὲ τὸ μοναδικόν του παράδειγμα, μὲ τὴν ἀδιάκοπον πραγματικὴν διδασκαλίαν του, ἐστόλισε τὴν Ἱερὰν ταύτην Μονὴν καὶ κατέστησε τῷ ὄντι ἱερὸν καταγώγιον».³

1. Κῶδ. χειρ. 42, 928. (Ἐν τῷ τέλει ἀπευθύνει θερμότην τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅπως συνδράμωσιν εἰς τὴν ἐκδοσιν τῶν ἀνεκδότων συγγραμμάτων αὐτοῦ).

2. Κῶδ. χειρ. 31, 38α.

3. Ἐπιστολὴ τῶν προκρίτων τῆς περιοχῆς πρὸς τὸν Οἶκ. Πατριάρχην, 1820.

Ὁ Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων Δοσίθεος τόσον ἐξετίμησε τὴν ἀξίαν του ὡς πνευματικοῦ, ὥστε δι' ἐξαρχικοῦ γράμματος ἐντέλλεται αὐτῷ ὅπως περιοδύσῃ τὴν ἐπαρχίαν του, ὡς «προστεταγμένος νὰ θεωρήσῃ τὰς ἐλλείψεις σας, τί ἔχετε καὶ τί σᾶς λείπει... ὅσα ἔχετε νὰ τὰ φυλάττετε καὶ ὅσα δὲν ἔχετε μὲ παντοίους τρόπους νὰ τὰ ἀποκτήσῃτε καὶ εἰς ὅσα ἄλλα σᾶς ἐρμηνεύει περὶ πίστεως νὰ τὸν ἀκούσῃτε, ἔχει γὰρ ἄδειαν νὰ ἀργήσῃ καὶ νὰ ἀφορίσῃ». Ἀπὸ Νέων Πατρῶν ὁ αὐτὸς ἐπίσκοπος ἀναθέτει εἰς τὸν, ἐν Προυσῷ μονάζοντα, Κύριλλον τὴν, ἐπὶ τῇ ἀπουσίᾳ του, πνευματικὴν διαποίμανσιν τοῦ Καρπενησίου. «Ἀξιῶ σε, γράφει, ὅπου νὰ σὲ εὕρω αὐτοῦ εἰς τὴν ἀθλίαν μου κωμόπολιν μὲ τὴν ἐπιστάσιαν τῆς πνευματικῆς διαγωγῆς καὶ μὲ τὴν εὐλαὸν ψαλμωδίαν καὶ μὲ λόγον Θεοῦ καὶ μὲ κάθε παρηγορίαν εἰς τοὺς αὐτόσε Χριστιανούς μου, ὡς ἄλλος Παῦλος καὶ ἄλλος Πέτρος».¹

Τὴν πνευματικὴν του δρᾶσιν ἐπεξέτεινε καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μητροπόλεως Ναυπάκτου καὶ Ἀρτης. Ὁ ἐν Βραχωρίῳ (τα-νὺν Ἀγρινίῳ) ἐπίτροπος τοῦ Ἀρτης Πορφυρίου χορηγεῖ αὐτῷ τὴν ἄδειαν τοῦ ἐξομολογεῖν «ὁ πνευματικὸς παππα - Κύριλλος Ἀγιορείτης, μὲ τὸ νὰ ἔτυχε νὰ ἀπεράσῃ εἰς τὰ μέρη μας ἐπροσκαλέσθῃ καὶ παρ' ἡμῶν διὰ νὰ δεχθῇ τοὺς λογισμοὺς τῶν ὧν βουληθῶσι Χριστιανῶν».²

Διδαχθεὶς παρὰ τῶν σοφωτάτων διδασκάλων αὐτοῦ τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν ὡς τὴν πνευματικωτάτην, καὶ εὗρεθεῖς πρὸ ὀξείας ὕλιστικοποιήσεως αὐτῆς (Materialisierung der Religion) διὰ πλήθους προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν, ἀνέλαβε τὸν εὐγενῆ ἀγῶνα τῆς ἐκκαθάρσεως τῆς ἐπαρχίας ἐκ τῆς τοιαύτης καὶ τοσαύτης κόπρου. Εἶχον ἐμφανισθῇ ἄτομα ἀνόητα καὶ θρησκόληπτα παρασύροντα τὸν λαὸν εἰς παιδαριώδεις περὶ τῆς θρησκείας ἀντιλήψεις. Δύο ἀμαθέστατα ὑποκείμενα, μία γραῖα καὶ εἰς ἀνισόρροπος ψευδομοναχὸς ἐδίδασχον πράγματα ἀνυπόστατα καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἐξωφρενικά. Ἐξαπολύει λοιπὸν σφοδρὰν πολεμικὴν καὶ ἀποστέλλω διαφωτιστικὴν ἐγκύκλιον «πᾶσι τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἀνδράσι τοῖς

1. Ἀπὸ 8ης Ἀπριλίου 1815 (κῶδ. χειρ. 31, 276).

2. Ἀπὸ 14ης Δεκεμβρίου 1814 (κῶδ. χειρ. 31, 29α).

ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Νεοχωρίου γράφει κατηγανακτισμένος: «Μὲ στεναγμούς καταρῶμαι τὴν βαρβαρότητα καὶ ἀνοησίαν ὁποῦ ἐκυρίευσεν τὸ γένος μας τὸ Ὁρθόδοξον. Ἦκουσα πῶς ἡ γραῖα τῆς πλάνης,¹ ἣν ἐγὼ πρότερον ἐδίωξα ἀπὸ Καρπενήσι, ἔφθασε (κατὰ Θεοῦ παραχώρησιν) νὰ ἀνέβῃ καὶ ἐπάνω εἰς τὸν ἄμδωνα τῆς Μητροπόλεως τοῦ Ἁγίου Νέων Πατρῶν. Οὐαί! Οὐαί! αὐτὰ προξενεῖ ἡ ἀμάθεια, αὐτὰ φέρει ἡ ἄρετὴ τῶν ποιμένων ἡ γραῖες ἐπάνω εἰς τὸν ἄμδωνα, ἡ γραῖες πνευματικοί, ἡ γραῖες ποιμένες, ἀλλ' οἱ ποιμένες ποῦ; κοιμῶνται καὶ ρέγγουσιν, οἱ δὲ Χριστιανοὶ ἀγνοοῦσι... ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονται τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνης καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων». Ἐν συνεχείᾳ ἀναρεῖ ἕνα πρὸς ἕνα τοὺς γραῶδεις μύθους² καὶ ἐπάγεται: «ὅμως οἱ μυροὶ καὶ ἀνόητοι ἄνθρωποι τὴν ἐστοχάσθησαν ὡς ἁγίαν... καὶ τινες ὅτι ἐκατέβη καὶ μεταμορφώθη ἡ ἁγία Παρασκευή». Εἴτα ἔρχεται ἡ σειρὰ τοῦ φρενοδολαβοῦς ψευδομοναχοῦ Μάνθου ἐκ Τυρνόβου. «Εἶχε δὲ καὶ οὗτος τὸ ἴδιον δαιμόνιον τῆς γραΐας καὶ πλέον χειρότερον... ἔλεγεν.. ὅτι εἶναι ὁ Ἐνώχ, ἔλεγεν ὅτι ὁ Κοσμᾶς (ὁ Αἰτωλὸς) εἶχε δύο χαρίσματα καὶ αὐτὸς ἔχει πέντε τοῦ Ἁγίου Πνεύματος... ἔλεγεν εἰς τοὺς ἀκροατὰς νὰ γράψῃ τὰ θαύματά του, καὶ νὰ τὰ στείλῃ εἰς ὅλον τὸν κόσμον, θαύματα ὅμως οὔτε ἔκαμε, οὔτε ἐλπίζω νὰ κάμῃ ὥσάν ὁποῦ εἶναι ἔξω φρενῶν ὁ ταλαίπωρος». Εἰς χωρίον, Παλαιόπυργος ὀνόματι, ὑπῆρχεν ἡ τερατώδης διάδοσις, καθ' ἣν «ἔτυχεν ἕνας γαῖδαρος καὶ ἔλκεν μορφὴν ἱερέως (ὁ Θεὸς νὰ μοὶ συγχωρήσῃ), οὗτος πιάνει καὶ γράφει ἐπιστολάς εἰς ὅλα τὰ πέριξ χωρία παραγγέλλοντας νὰ μὴ δουλεύουν πλέον εἰς τὸ ἐξῆς τὴν Παρασκευὴν ὡς καὶ τὴν Κυριακὴν... λοιπὸν εἶδα καὶ ἔπαθα ἕως νὰ εὐγάλῳ μερικὸς ἀπὸ ἐκείνην τὴν πλάνην. Αὐτὰ προξενεῖ ἡ ἀμάθεια, αὐτὰ φέρει ἡ ἀμέλεια τῶν ποιμένων, ὥστε ὁποῦ ἀπεπλανή-

1. Τύπος Μαγουλᾶ καὶ Κρικέτου. Οὐδὲν ^{καινόν} ὑπὸ τὸν ἥλιον.

2. Ἐβίβασκεν ὅτι ἡ λειτουργία ἀπὸ δωδεκαετίας δὲν ἐγίνετο δεκτὴ ἀπὸ τὸν Θεὸν ὅτι τῆς ὑπάνδρου ἡ λειτουργία ἦτο βδελυκτὴ παρὰ τῷ Θεῷ, ὅτι τὸ μετάξι εἶναι ἀπὸ... τὸ σάλιο τῆς Παναγίας, ὅτι ἂν ὑπακούουν εἰς αὐτὴν τὸ γέννημα θὰ φθάσῃ ἀπὸ 30 παράδες, εἰδεμὴ θὰ ἀνέβῃ 30 γρόσια, ὅτι οἱ διακράττοντες σαρκικὰ ἁμαρτήματα ἔπρεπε νὰ μυρώνωνται ἐκ δευτέρου καὶ πληθὺς ἄλλα ἀπεκρυστικά καὶ τερατώδη.

θησαν οἱ ἄνθρωποι». Ἐν συνεχείᾳ ἐπιλαμβάνεται τοῦ θέματος τῆς ἀναγνώσεως τῆς Ἁγίας Ἐπιστολῆς: «Ἀπὸ τὸ μέρος πάλιν τοῦ Κραθδάρου εὐγῆκε μία ἐπιστολὴ (ἣτις ἔφθασε καὶ ἕως εἰς ἡμᾶς) καὶ γράφει πῶς ἔπεσεν ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς εἰς τὸν ἅγιον Τάφον καὶ ἀφορίζει ἐκείνον ὁποῦ νὰ εἰπῇ πῶς τὴν ἔγραψεν ἄνθρωπος... ἐκ τῶν γραφομένων λοιπὸν μαρτυρεῖται καὶ ὁ συγγραφεὺς ταύτης τῆς οὐρανίου ἐπιστολῆς ὁ ὁποῖος φαίνεται νὰ εἶναι κανέννας ἀπὸ τοὺς γιδοφάγους... ἢ εἶναι κανέννας ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ ποτὲ μὲν γίνονται παπάδες καὶ δεσποτάδες, ποτὲ δὲ χοντζάδες καὶ ντερβισάδες ἄλλοτε πάλιν χαχάμιδες καὶ ραβδίνοι... λοιπὸν οἱ ἅπλοῖ Χριστιανοὶ ἐδέχθησαν καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν ὡς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσοῦσαν καὶ ἂν τοὺς εἰπῇ τινας, Χριστιανοὶ ἀδελφοί, μὴν εἰσθε τόσο ὀρμητικοὶ διὰ νὰ μὴ πλανηθῆτε, αὐτοὶ πρέπει νὰ τὸν λιθοβολήσουν. Ἄλλη πάλιν αὕτῃ ἐντροπὴ εἰς τὸ γένος μας. Ὅθεν ἀλλοίμονον, ἀλλοίμονον καὶ μυριάκις ἀλλοίμονον εἰς τὸ γένος μας³ καὶ πῶς ἐκατήνησε νὰ γένῃ ὄνειδος καὶ ἐξουθένημα».⁴

3. Ὁ μοναχός

Ἐν τοιαύτῃ πνευματικῇ ἐρημίᾳ εὐρισκόμενος, δὲν λησμονεῖ τὸν μοναχόν. Τουναντίον μάλιστα ἐξ ἀντιδράσεως γίνεται ἀσκητικώτερος, καίτοι ὑπὸ βαρείας νόσου κατατρυχόμενος. Ὁ ἐπιστήθιος φίλος τοῦ ἀναγνώστης Ἱατρίδης παρακολουθῶν μετ' ἐνδιαφέροντος γνησίῳ τὰ κατ' αὐτόν, πολλάκις τὸν συμβουλεύει: «ἐλυπήθην δὲ ἀναλόγως διὰ τὴν κατάχρησιν ὁποῦ δεικνύεις, τοσοῦτον παραμελῶν τῆς θεραπείας σου καὶ μὴ βουλευθεὶς τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἱατρῶν, τὸ ὁποῖον διηνεκῶς μὲ καταθλίβει».⁵ «Ἀπεχε ὡς οἶόν τε ἁλμυρῶν, ὀξειδερῶν καὶ πυρῶν βρωμάτων, χρώμενος μόνον λεπτοῖς τισι καὶ εὐπέπτοις, οἷον κρέατι καθαρῷ καὶ ἀλεκτοριδίῳ».⁶ Σώματι εὐρίσκεται εἰς Προυσὸν πνεύματι δὲ εἰς τὸν Ἄθω, τὸν κῆπον τῶν πνευματικῶν χαρί-

1. Ἦτις καὶ σήμερον, ὡς μὴ ὤφειλεν, εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τοῦ λαοῦ, θεωρουμένη ὡς θεόπεμπτος.

2. Κῶδ. χειρ. 31, 63α κ.ἐξ.

3. Ἐπιστολὴ ἀπὸ 15ης Φεβρουαρίου 1815 (κῶδ. χειρ. 31, 176).

4. Ἐπιστολὴ ἀπὸ 6ης Ἰανουαρίου 1816 (κῶδ. χειρ. 31, 526).

των. Οίονει πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὁμιλῶν, ἀφίνει τὸν κάλαμόν του νὰ φάλλῃ «τὰ πνευματικὰ χαρίσματα τοῦ Ἀγίου Ὁρους... τὴν γλυκυτάτην ἐκείνην συναναστροφὴν τῶν ἁγίων Πατέρων, τὰς πνευματικὰς ὁμιλίας, τὰς ἀναγνώσεις διαφόρων βιβλίων... τὰς κατασκευαστικὰς ἀκολουθίας, τὰς συχνὰς ἐξομολογήσεις τῶν λογισμῶν, τὴν καθαρὰν κατάνυξιν ἐν τῇ προσεύχῃ, τὴν μετὰ φόβου στάσιν ἐμπροσθεν τῶν ἁγίων εἰκόνων, τὰς ἡδυτάτας ἀγρυπνίας, τὰς ψαλμωδίας, τὴν διατήρησιν ἀπὸ τῶν παθῶν, τὴν προσοχὴν τῶν ὀφθαλμῶν, τὰς σωτηριώδεις γονυκλισίας καὶ ἄλλας πολλὰς ὠφελίμους διατηρήσεις ψυχικὰς, ἰδίας τῶν ἀγγέλων, ὅπου κατὰ τὸ δυνατόν ἀνθρώποις, μιμοῦνται οἱ ἐκεῖσε εὐρισκόμενοι πατέρες»¹.

4. Ὁ ἀγωνιστής

Ὅμως ὁ ἰσχυρὸς φυτὸς ἀνὴρ εἶχε τὴν ψυχὴν ζέουσαν καὶ ἀγωνιζομένην κατὰ παντὸς ποιοῦντος τὰ ἔργα Κυρίου ἀμελῶς. Δὲν δισταίνει νὰ ἀποκαλέσῃ ἑαυτὸν καὶ τοὺς ὁμοσχήμες αὐτοῦ «κακοκαλογήρους»². Εἶχε τὸ σθένος νὰ χαρακτηρίσῃ βαρέως τοὺς κακοὺς ποιμένας, «ὅπου ἀντὶ φῶς εἶναι σκότος καὶ ἀντὶ ποιμένες εἶναι λύκοι» καὶ τῶν ὁμοίων

«ὁ ἕνας ζητεῖ πρόθεσιν, ὁ ἄλλος σαραντάρι τοῦτο τοὺς μέλλει μοναχὰ νὰ λάβουν νὰ υπάγουν ν' ἀλμέξουν νὰ κουρεύουσιν καὶ λύκοι ἅς τὰ φάγουν»³.

Εἰς τοὺς κατ' αὐτοῦ ἐπανισταμένους ἀπαντᾷ ἀτάραχος καὶ υπερήφανος: «Ὅθεν, ἅς εἰπῶ καὶ ἐγὼ ἐκεῖνα ὅπου ἔγραψαν ὁ θεὸς Χρυσόστομος εἰς τὸν ἐπίσκοπον Κυριακόν. Εἰ θέλοι (ἢ εὐγένειά του) πριονίσαι τὸν Κύριλλον, πριονισάτω με, ἔχω τὸν Ἡσαΐαν ὑπογραμμίδον, εἰ θέλοι με εἰς τὸ πέλαιος ἀκοντίσαι, ἔχω τὸν Ἰωάνν. Εἰ θέλοι με εἰς λάκκον ἐμβαλεῖν, ἔχω τὸν Δανιὴλ ἐν τοῖς

1. Κωδ. χειρ. 42, 929.

2. Κωδ. χειρ. 31, 46.

3. Ἐπιστολὴ πρὸς Δημάκην ἄρχοντα ἐν Νέαις Πάτραις (Κωδ. χειρ. 31, 35α).

4. Ἀνέκδοτοι πολιτικοὶ στίχοι· ἡ ἀρχὴ «ὦ γένος τῶν Χριστιανῶν», τὸ τέλος «καὶ βασιλείαν τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ ἀπολαύσουν».

λέουσι, εἰ θέλοι με λιθάσαι, ἔχω τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανον, εἰ θέλοι τὴν κεφαλὴν μου λαβεῖν, ἔχω τὸν Βαπτιστήν. Εἰ θέλοι τὰ ὑπάρχοντά μου λαβεῖν, εἰ ἔχω λαδέτω. «Γυμνὸς ἐξήλθον ἐκ κοιλίας μητρὸς μου, γυμνὸς καὶ ἀπελεύσομαι, καὶ κατὰ τὸν θεὸν Παῦλον «εἰ ἀνθρώποις ἤρεσκον Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην»¹.

5. Ὁ ἐλεήμων

Ὡς μοναχὸς κατ' ἐπίγνωσιν δὲν ἐπαύετο ἐλεῶν καὶ δανείζων. «Ὅμως κατὰ τὸ παρὸν δὲν ἔχω καιρὸν μὲ τὸ νὰ ἀπέρχωμαι αὐτὴν τὴν ὥραν πρὸς ἐπίσκεψιν ἐνὸς ἀσθενοῦς Χριστιανοῦ»². Εἰς τὰ εὐρεθέντα κατὰστιχα αὐτοῦ τοῦ ἔτους 1822, περιέχονται, μεταξὺ πολλῶν ἄλλων ἐξόδων καὶ τὰ ἐξῆς: «Γρόσια 5,38 εἰς τὰ ἱατρικὰ Κων) νας. . . 35 τῷ Χαρίτωνι διὰ γέννημά του ἔλεος. . . 5 τῷ Ἀναγνώστην ἔλεος. . . 25 τῷ Ζωσιμᾷ ἔλεος. . . 4,36 τῷ ἰδίῳ ἔτι ἔλεος. . . 10 τῷ Ἰορδάνῃ διὰ τὸν μαθητὴν του. . . 6 τῷ αὐτῷ μαθητῇ ἔλεος. . . 5,10 τῷ Βασίλῃ ἔλεος. . . 1 τῷ πτωχῷ ἱερεῖ. . . 12,25 θρακοποκάμισον ἐνὸς πτωχοῦ». Περὶ σόφον πάντων ἡσθάνθη τὴν γενναίω δωρίαν του ἢ ἰδιαιτέρα αὐτοῦ πατρὶς. «Ὁ ἱερὸς οὗτος Ναός, ἀναφέρει ἐνθύμησις λειτουργικοῦ βιβλίου³, τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νικολάου τοῦ θαυματουργοῦ, ἦν ποτε οἶκος τοῦ ἐν Ἱερομονάχοις Μουσικολογιωτάτου κ. Κυρίλλου, οὗ πατρὶς ἢ χώρα αὐτῇ. Ἐπὶ δὲ τῆς ἡγεμονίας τοῦ ἐκ Τεπελένης Ἀλῆ Πασῆ δι' ἀδείας τῶν κρατούντων, ἐν ἔτει σωτηρίῳ. . . ὠκοδομήθη ἐπὶ τῶν αὐτῶν τοῦ οἴκου θεμελίων, ὡς ἤδη φαίνεται, καταβαλόντων τὰ πρὸς τὴν δαπάνην τῆς οἰκοδομῆς τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ οἰκούντων. Τὰ δὲ ἐν τῷ Ναῷ τούτῳ σχεύη, οἷον ἱερὰ ἄμφια, ποτήριον μετὰ δισκαρίου, βιβλία καὶ λοιπὰ πάντα προσεκτῆθησαν καὶ ἀμισθὶ ἐχαρίσθησαν ὑπὸ τοῦ διαληφθέντος κὺρ Κυρίλλου, εἰς ἴδιον αὐτοῦ μνημόσυνον καὶ τῶν γονέων καὶ ἀδελφῶν. Κατὰ δὲ τὸ αὐχὺ' (1823) ἔτος τῆς σωτηρίας, δαπά-

1. Ἐπιστολὴ πρὸς ἀνωθυμὸν τινα (κωδ. χειρ. 31, 726).

2. Ὑστερόγραφον ἐπιστολῆς πρὸς παπα-Πέτρον Οἰκονόμον Καρπενησιοῦ ἀπὸ 9ης Ὀκτωβρίου 1815 (κωδ. χειρ. 31, 7α).

3. Ἀριθμὸς Βιβλιοθήκης Ἡγουμενείου 149.

νη τοῦ ἱεροῦ τούτου ἀνδρός, ἀνεκαινίσθη ἐκ θάθρων καὶ ὁ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου πάνσεπτος ναός, ὡσαύτως καὶ ὁ τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ. Ὁ δὲ τοῦ Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου ἡξίωται καὶ αὐτὸς τῆς, ὡς ἔδει, ἀνακτίσεως, οὐχ ὑπὸ τινος ἄλλου, ἀλλ' ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ φιλοκάλου ἀνδρός, κατὰ τὸ φωνδ' (1824) σωτήριον ἔτος καὶ κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον, παρ' οὗ κτίτορος καὶ κανονικῶς ἀπεφάνθη ναὸς τῶν δύο μεγάλων Μαρτύρων κλειῖσθαι, Δημητρίου δηλ. καὶ Γεωργίου».

6. Ὁ καλλιγράφος καὶ μουσικός

Αἱ πολλάί του ἐνασχολήσεις εἰς περιοδείας, κήρυγμα καὶ ἐξομολόγησιν δὲν τὸν ἀπεξένωσαν ἀπὸ τὸ προσφιλές του ἐργόχειρον, τὴν καλλιγραφίαν. Ἀντέγραφε σιγίλλια πατριαρχικά, ἐπιστολάς ἁξιολόγους, περιλήψεις ὑπ' αὐτοῦ ἀναγνωσθέντων συγγραμμάτων, μουσικοὺς κώδικας. Κατέγραφεν ἱστορικὰ συμβόλντα¹, ἡσχολεῖτο μὲ ἐτυμολογήσεις ἀγνώστου προελεύσεως λέξεων (π.χ. πόθεν Καρπενήσιον², πόθεν Λιτζᾶς³ κ. ἄ.). Εἰς τὴν μουσικὴν τέχνην ἦτο ἐγκρατέστατος, οὐ μόνον ὡς γνώστης αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς συνθέτης. Ἐμελοποίησε⁴ «δοξαστικά τῆς Κυρίας Θεοτόκου Προυσιωτίσσης, ἅπερ νεωστὶ ἐτονίσθησαν εἰς δόξαν αὐτῆς παρά τινος ἐλαχίστου Ἱερομονάχου Κυρίλλου Καστανοφύλλη, τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ Μονῇ τοῦ Προυσοῦ κοινοβιούontos, οἱ δὲ εἰδήμονες τῶν μουσῶν διορθώσατε τὴν αὐτοῦ ἀμάθειαν». Τὸ τάλαντον τοῦτο προσεπάθησε γὰρ τὸ μεταδώσει καὶ εἰς ἄλλους. «Ἐν ταύτῃ τῇ δέλτῳ», ἀναγράφεται εἰς ἐνθύμησιν μουσικοῦ κώδικος⁵, «παρεδόθη τὰ μουσικά ὁ ἐν ἱερομονάχοις κύρ Γρηγόριος ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίας Τριάδος, ὑπὸ τοῦ γέροντος ἡμῶν κυρίου Κυρίλλου Καστανοφύλλη». Ἡ ἐπιμέλεια ὅμως τῶν μαθητῶν του δὲν τὸν ἐνθουσιάζει· «μία λύπη ἀθεράπευτος ἔμεινεν εἰς τὴν καρδίαν μου μὲ

1. Κωδ. χειρ. 42, 913 ἐξ.

2. Κωδ. χειρ. 42, 924.

3. Κωδ. χειρ. 31, 756.

4. Ἀπὸ 19ης Ἰουνίου 1814. Δυστυχῶς εἰς τὴν παλαιὰν μέθοδον Πέτρου Λαμπαδαρίου ἀκατάληπτον οὖσαν ἦμιν.

5. Κωδ. χειρ. 40, 1476.

τὸ νὰ μὴν ἔμεινεν ἐδῶ κανένας μουσικὸς καρπός. Παρακαλῶ δὲ τοὺς μεταγενεστέρους ἀδελφοὺς νὰ μὴ μὲ κατηγορήσουν, ὥσπερ τὸν κρύψαντα τὸν τάλαντον, ἐπειδὴ ὁ φθόνος τοῦ διαδόλου καὶ ἡ ἐπάρατος ἀμέλεια τῶν μαθητῶν (ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀνοησία) ἔγιναν δύο μεγάλα ἐμπόδια¹.

7. Ὑμνογράφος

Ὡς ποιητὴς καὶ ὕμνογράφος ἀνεδείχθη ἱκανός. Ὁ διδάσκαλος Νικόδημος ἐποιήσατο «ἐπιδιόρθωσιν» εἰς τὴν ἀκολουθίαν καὶ τὴν Ἱερὰν Διήγησιν². Ἡ ἀκολουθία τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνης καὶ ἡ Ἱερὰ Διήγησις εἶναι ἔργον τοῦ Κυρίλλου. Κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ αὐτομαρτυρίαν, οὗτος εἶναι ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ Παρακλητικοῦ Κανόνος τῆς Προυσιωτίσσης. «Οὗτος δὲ ὁ Παρακλητικὸς Κανὼν (δὲν ἢ ἐμὴ ἀδυναμία ἐφρόντισε) ἔγινε πληθυντικῶς ἐκ μέρους ἐξόχως ἀπάσης τῆς ἀθλίας Ἑλλάδος πρὸς τὴν Πανάχραντον Θεοτόκον³. Ἡ παράκλησις προῦπήρχε, διότι ἐν τῇ κτητορικῇ ἐπιγραφῇ τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς Προυσοῦ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1785 ὑπάρχει κεχαραγμένον τὸ ἐν τῇ Παρακλήσει τοῦ Κυρίλλου περιεχόμενον μεγαλυνάριον «Δεῦτε τὴν Εἰκόνα τὴν Ἱερὰν...». Ταῦτα πάντα ἐξεδόθησαν τύποις ἐν Τεργέστη τῷ 1815, αὐτοτελῶς δὲ τῷ αὐτῷ ἔτει καὶ τίχοι αὐτοῦ πολιτικοί⁴. «Ὁ μοναχὲ ἀμόναχε...», οὗς Χριστόφορος Προδρομίτης χαρακτηρίζει ὡς «πολλὰ καλὸν πνευματικὸν οἰκοδόμημα⁵. Εἰς πλεῖστα ὅσα βιβλία σώζονται εἰσέτι στίχοι τοῦ Κυρίλλου π. χ. εἰς τὸν Ἅγιον Ἄρτον.

«Βλέψον ἱερεῦ τὸν θυόμενον Ἄρτον
Οὗτος φλόξ ἐστίν οὐχ ὡς ποτε ἐν δάτῳ
ἀλλὰ φλόξ φλογός, φλογίνη γὰρ ρομφαία
φλέγει τολμῶντα ἐσθίειν ἀκαθάρτως⁶.

1. Κωδ. χειρ. 42, 850 ὑποσημείωσις.

2. Κωδ. χειρ. 42, 928, 31, 24α, 31, 266.

3. Κωδ. χειρ. 31, 49α.

4. Κωδ. χειρ. 31, 236.

5. Ἀριθ. 13 νέας προσθήκης ἐντύπων.

8. Ἡ δωρεὰ τῆς βιβλιοθήκης

Κυρίως ὁμως ἡ Μονὴ Προυσοῦ ἠξιώθη νὰ λάβῃ πείραν τοῦ ὁργανωτικοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἀσκητικῆς πείρας τοῦ Κυρίλλου. Σειρὰ δὴ θυμαστῶν προσπαθειῶν ὑπὲρ ἀνυψώσεως τῆς τε μονῆς καὶ τῆς περιοχῆς ἔμεινεν δυστυχῶς ἀνεκμετάλλευτος ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων. Ὁ ἐξ Ἀγίου Ὅρους ριφθεὶς λίθος ἀνετάραξε πρὸς στιγμὴν τὰ λιμνάζοντα ὕδατα, ἀλλ' ἀμέσως κατόπιν ἐπῆλθε τελεία ἀποτελμάτωσις.

Πρῶτον μέλημα αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ ἰδρυσις βιβλιοθήκης. Πρὸς τοῦτο ἀφιέρωσεν εἰς τὴν μονὴν πάντα τὰ βιβλία του συμποσούμενα εἰς 250 ὥς ἔγγιστα. Πάντα ταῦτα φέρουσι τὴν ὑπογραφὴν του καὶ ἀφιέρωσιν εἰς τὴν μονήν. Τὰ πλεῖστα τούτων ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ἐκ τοῦ Ὅρους, ἕτερα δὲ κατὰ τὴν πρώτην εἰς Κων) πόλιν μετάδασιν δι' ἰδίων ἐξόδων ἠγόρασεν¹. Ἀξιομνημόνευτος τυγχάνει ἡ αὐτόγραφος ἀφιέρωσις πρὸς τὴν Μονήν: «Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφὰς ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ. Δεσποτικῶς παραγγέλλει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην ἱερὸν αὐτοῦ Εὐαγγέλιον (κεφ. ε) πᾶσιν ἡμῖν τοῖς τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἀδιστάκτως πιστευούσι. Θεῖον μάθημα ἀληθῶς ἐκπαιδεύει ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ καὶ Διδάσκαλος, διὰ τῆς Δεσποτικῆς αὐτοῦ ἐντολῆς, ἵγουν μὴ ἐν παρέργῳ ποιεῖν τὴν ἀνάγνωσιν, ἀλλὰ μεθ' ὅσης οἶόν τε τῆς ἐπιμελείας καὶ ἐπιστάσεως ἵνα γινώσκωμεν ἃ ἀναγινώσκωμεν, ὃ γὰρ γινώσκων ἃ ἀναγινώσκει, βεβαίως γινώσκει καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς Γραφῆς, καὶ ὁποῖόν ἐστι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, διὸ καὶ ὅσον οἶόν τε προσυλάττει ἀκηλίδωτον τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀπὸ τοῦ ρύπου τῆς ἁμαρτίας, ἀναιένων τὸ νοερὸν ὄμμα εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀρρήτων ἀγαθῶν τῆς αἰωνίου ἐκείνης ζωῆς. Τοιγαροῦν μακάριοι μὲν καὶ ἀξιούμενοι οἱ ἐπὶ συγγραφὴν τὴν χεῖρα κινήσαντες καὶ τοῖς μεταγενεστέροις ἡμῖν τὰ ἑαυτῶν συγγράμματα ἔγκονα (ἐγκονα) καταλιπόντες, ἐν οἷς ὡς εἰς ἔσοπτρα τηλαυγέστατα ἀφορῶντες ἡμεῖς ἀντλῶμεν πνευματώτα καὶ ζωήρρυτα νάματα, ποτίζοντες μὲν τὰς ψυχὰς, ἀρδεύοντες δὲ τὴν καρδίαν καὶ ὡς

1. Πλήρης κατάλογος ὑπ' αὐτοῦ κηρυττοθεῖς ὑπάρχει εἰς κῶδ. χειρ. 42, 847.

εἰπεῖν τὰς αἰσθήσεις καταδρoσίζοντες. Ἀξιέπαινοι δὲ δήπου καὶ ἐντιμοὶ παρὰ τε Θεῷ καὶ ἀνθρώποις καὶ οἱ ἐπὶ κοσμήσει ἥς ἂν ἔλαχον σπάρτης (Πατρίδος τε) ἡ μονῆς, τὰς θημωνίας τῶν βιβλίων ἐπισωρεύσαντες, διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν μεταγενεστέρων ἀδελφῶν καὶ τὴν τοῦ γένους βελτίωσιν. Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ γὰρ ὁ ἐλάχιστος καὶ ἁμαρτωλὸς ὑπὲρ πάντα ἄνθρωπον Κύριλλος, γευσάμενος ἄκρῳ δακτύλῳ ἐκ τῆς ψυχωφελοῦς ταύτης δρόσου τῶν θείων Γραφῶν, ἐν ᾧ τὰς διατριβὰς ἐποιούμην ἐν τῷ Ἀγιωνύμῳ Ὅρει τοῦ Ἀθωνος, καὶ συνεῖς οἷος ἐντεῦθεν ἀναφύεται καρπός, ἐγκαρδίῳ ἔρωτι πυρούμενος, ἔγνων εἰ δυνατόν καὶ ἰδίων εὐπορῆσαι βιβλίων, ἐξ ὧν καὶ αὐτὸς μὲν ὠφελήθησμαι ὁπωσοῦν, καὶ τοῖς μετ' ἐμὲ ταῦτα ἐγκαταλείψω. Θεία οὖν συνάρσει, καὶ τῇ φιλοτίμῳ ἐπιμελείᾳ μου ἐγενόμην ἐγκρατὴς οὐκ ὀλίγων σωμάτων, ἅτινα ἐκουσία μου δουλῇ καὶ αὐτοπροαιρέτῳ θελήσει, ἀφιερῶ τῇ θεοσώτῃ καὶ σεδασμῇ Μονῇ τῆς Κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου, τῆς διςσῶς κλειζομένης Προυσοῦ ἢ Πυρσοῦ, ἐν ἣ ἤδη παροικῶ, ὥστε εἶναι αὐτὰ καὶ διαμένειν ἰδια, ἀναφαίρετα καὶ ἀναπόσπαστα αὐτῆς κτήματα, εἰς αἰῶνα τὸν ἄπαντα, διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν ἐν αὐτῇ ἀσκουμένων ἀδελφῶν, μηδενὸς ἰσχύοντος ξεμακρύνειν τινὰ βιβλόν ἀπὸ τοῦ Μοναστηρίου ἢ χαρῖσιν ἢ πωλήσει, ἀνατρέπων ταύτην τὴν ἀφιέρωσιν. Ὅστις δὲ μετὰ τὴν ἀποδίδωσίν μου (εἴτε ἐκ τῶν συγγενῶν μου εἴτε ἐκ τῶν μοναστηριακῶν) ἐπιχειρήσῃ σφετερίσασθαι ταῦτα ἐν λόγῳ κληρονομίας, ὁ τοιοῦτος δώσει λόγον τῷ ἀπροσωπολήπτῳ Κριτῇ...»¹.

Πόσον ἡ προσπάθειά του αὕτη ἐξετιμήθη δεικνύει ἡ ἐξῆς ἐνθύμησις: «(σῶμα) Ἀναστασίου Σιναΐτου τὸ καλούμενον Ὁδηγὸς (κλαπὲν παρὰ τοῦ μοναχοῦ Ζωσιμά, ἐπωλήθη ἐν τῇ Ὑδρᾷ, ζώντος ἔτι τοῦ ἀφιερωτοῦ Κυρίλλου)». Ὁ τῆς αὐτῆς ἡ ἀμάθεια, ὥστε, ὡς ἀλλαχοῦ διηγείται, «οἱ πατέρες τῆς μονῆς τῶν Μετεώρων ἐπώλουν τὰ χρήσιμα βιβλία ἀνοήτως μὲ τὸ κοινῶς λεγόμενον στατέριον»².

9. Ἡ ἔξωσις τῶν γυναικῶν

Ἀγιορείτης αὐτός, ἐν αὐστηρᾷ ἀσκήσει διάγων, δὲν ἠγείχετο

1. Κῶδ. χειρ. 42, 847.

2. Κῶδ. χειρ. 42, 851.

3. Κῶδ. χειρ. 42, 914.

τὴν διαρκῆ παρουσίαν γυναικῶν ἐν τῇ μοναστηρίῳ. Προσεπάθησε καί, οὐχὶ ἄνευ δυσκολίας, ἐπέτυχε τὴν ἐξωσιν αὐτῶν. Ἐπιθυμία αὐτοῦ διακαῆς ἦτο νὰ λάβῃ ἡ Μονὴ τάξιν Ἀγιορειτικὴν, ἀπαγορευομένης αὐστηρῶς τῆς εἰσόδου γυναικῶν καθ' ἅπαν τὸ ἔτος, ἀλλ' ἡ κακίστη συνήθεια, ἐκπροσωπούμενη ὑπὸ τῆς πλειονότητος τῶν πατέρων, ἐπέτρεψε τὴν εἴσοδον ἀπὸ 15ης ἕως 24ης Αὐγούστου χάριν προσκυνήσεως. Πάντως τὸ κακὸν περιωρίσθη κατὰ πολὺ, συνετάγη δ' ἐπὶ τούτῳ ἐπίσημον ἔγγραφον φέρον τὰς ὑπογραφὰς τοῦ τε ἡγουμένου Γερασίμου μὲ τὴν ὑποπτον φράσιν «θεληματικῶς ὑπέγραψα», πάντων τῶν πατέρων τῆς μονῆς καὶ τῶν προεστώτων τοῦ Β.λαετίου, χρονολογίαν δὲ 1 Μαρτίου 1814.¹

10. Τυπικαὶ διατάξεις

Ἡθέλησε καὶ μετὰ ζήλου πολλοῦ ἐπεδίωξε τὴν εὐταξίαν ἐν ταῖς Ἱεραῖς Ἀκολουθίαις, ἔχων ὡς πρότυπον τὰς εὐαγεῖς μονὰς τοῦ Ὁρους. Πρὸς τοῦτο ἀνῆρτησε δύο πίνακας νοθεσιῶν πρὸς τοὺς μοναχοὺς καὶ τὸν Ἐκκλησιάρχην. «Λοιπὸν, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, ὡς συντρέχωμεν προθύμως εἰς τὰς κοινὰς ἀκολουθίας, ὅτι ἔχει νὰ ζητηθῇ λογαριασμὸς ἀπὸ ἡμῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ πρὸς τούτοις, ὡς καθὼς ἡ θαυματουργὸς αὕτη μονὴ ἔχει τὸ ὄνομα καὶ τὴν ὑπόληψιν εἰς τὸν κόσμον ἔττι καὶ ἡμεῖς ὅπου κατοικοῦμεν εἰς αὐτὴν πρέπει νὰ εἴμεθα γυμνασμένοι εἰς τὰς θείας Γραφὰς καὶ νὰ διαφέρωμεν ἀπὸ τοὺς ἄλλους καλογήρους τῶν πέριξ μοναστηρίων καὶ νὰ εἶναι ὁ λόγος μας ταπεινὸς καὶ ἡ ζωὴ μας τακτικὴ καλογερικὴ καὶ οἰκοδομητικὴ εἰς τοὺς ὁρῶντας... τὰ ἐνδύματα ἡμῶν... πρέπει νὰ εἶναι σεμνὰ καὶ ὅλα μαῦρα... καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡμεῖς πρέπει νὰ εἴμεθα τὸ φῶς καὶ τὸ ἅλας τοῦ κόσμου... Τὸ δὲ νὰ ἐμβαίνη τινὰς μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν μὲ τὴν λεγομένην κάπαν ἀνάρριχτα εἰς τοὺς ὧμους εἶναι μία μεγαλωτάτη ἀταξία καὶ ἀνευλάβεια... Ταῦτα δὲ πάντα ὡς γίνονται μετὰ ἀδελφικῆς ἀγάπης...». Τῇ δὲ Ἐκκλησιάρχῃ παραγγέλλει: «...Πρόσεχε...

1. Κῶδ. χειρ. 42, 841.

2. Πίναξ 6' οὗ ἡ ἀρχὴ «Διήγησις φοβερᾶς ἱστορίας...» (6 Μαρτίου 1814).

τὰ κηρία ὅπου ἀνάπτεις ἔμπροσθεν τῆς θαυματουργοῦ Εἰκόνης ἔσω εἰς τὸ παρεκκλήσιον νὰ εἶναι μικρά, διὰ νὰ μὴν καπνίζεται καὶ μαυρίζει ἡ Ζωγραφία... μὴτε νὰ δίδῃς ἀκρόασιν εἰς μερικοὺς ἄγραμμάτους ἀνθρώπους καὶ ἀφίνῃς νὰ κοιμῶνται οἱ ἀσθενεῖς μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν τάχα δι' εὐλάβειαν... νὰ προσέχῃς μὴν ἀκολουθήσῃ καμία πυρκαϊὰ ἀπὸ ἀμέλειάν σου... ὅχι μόνον τὸ βλέμμα σου καὶ ὁ λόγος σου πρέπει νὰ προξενῇ εὐλάβειαν καὶ οἰκοδομὴν εἰς τοὺς ὁρῶντας, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐνδύματά σου ὅλα νὰ εἶναι ταπεινά, τακτικὰ καὶ καλογερικά... τόσοι τὰ ἐνδύματα ὅσον καὶ τὸ καλυμμαύχιον καὶ τὰ σανδάλια καὶ τζοράπια καὶ ὅχι νὰ φαίνεσαι... ὡσὰν τοὺς κοινῶς λεγομένους λιάπηδες, διότι τοῦτο ἄπρεπον εἶναι καὶ ἐφάρμακτον εἰς τοὺς μοναχοὺς καὶ μάλιστα εἰς ἕναν ὑπηρέτην τῆς Κυρίας Προυσιωτίσσης, ὅπου πρέπει νὰ ᾔναι τὸ παράδειγμα ὅλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπηρετῶν τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν τοῦ κόσμου». Πᾶσι δὲ τοῖς συμμονασταῖς δίδει ὑποθήκας: «Οἱ πατέρες τοῦ μοναστηρίου νὰ ἀγαπῶσι τοὺς Χριστιανοὺς καὶ νὰ τοὺς συμβουλεύουσιν ὡς τέκνα τοὺς πνευματικά. Οἱ Χριστιανοὶ πάλιν νὰ προσφέρωσιν εἰς τὸ μοναστήρι τὸ σέδας καὶ τὴν τιμὴν χωρὶς νὰ γίνωνται ἱερόσυλοι. Νὰ ἔχωσιν ἀναμεταξύ των τὴν κορωνίδα τῶν ἀρετῶν, ἥτις ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ἵνα καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ εὐχὴ τῆς Θεοτόκου εἴη μετὰ πάντων τούτων».

Ἡ μονὴ εἶχεν, εἴτε ἐκ δωρεῶν, εἴτε ἐξ ἀγορῶν, πολλὰ καὶ ἐκτεταμένα κτήματα, κυρίως ἐν τῇ Εὐρυτανίᾳ καὶ τῇ Αἰτωλοακαρνανίᾳ, ἐγκαταλειμμένα τὰ πλεῖστα καὶ ἄγνωστα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. Μεθ' ὑπομονῆς ὁ Κύριλλος κατέστρωσε κώδικα καὶ ἐπὶ τῇ θάσει παλαιῶν ὁμολόγων καὶ ἐγγράφων, ὡς καὶ δι' ἐπιτοπίου ἐπισκέψεως, συνέταξε πλήρη καὶ λεπτομερῆ, κατὰ χωρία, κατάλογον τῶν κτημάτων πρὸς καλυτέραν αὐτῶν διαχείρισιν καὶ νομήν. Ἐπισταμένως δὲ καὶ μετ' ἀκριβείας περιέγραψε τὰ τῆς Μονῆς οἰκήματα καὶ ἔθεσε τὰ ὅρια αὐτῆς, ἅτινα «εἰσὶν ἐκπάλαι ἀδούλωτα καὶ ἀκαταπάτητα ἀπὸ παντὸς προσώπου κοσμικοῦ».

1. Πίναξ α' οὗ ἡ ἀρχὴ «προσχή τοῦ ἐκκλησιάρχου τῆς ἐκκλησίας ταύτης».

2. Κῶδ. χειρ. 42, 4.

3. Αὐτόθι.

11. Ἑσωτερικός κανονισμός

Τὰ κατὰ καιροὺς πατριαρχικά σιγίλλια ἀπένεμον μὲν τὸ σταυροπηγιακὸν αὐτεξούσιον καθεστῶς καὶ ἄλλας τινὰς διατάξεις προσφόρους τῇ Μονῇ, ἔλειπεν ὅμως εἰς ἑσωτερικὸς, οὕτως εἶπεν, κανονισμός, θάσει τοῦ ὁποίου θὰ διώκει τὰ κατ' αὐτήν, ^{συμφῶν} ταῖς διατάξεσι τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος. Τοιοῦτον κανονισμὸν ἐξέπόνησεν ὁ Κύριλλος ἐν ἔτει 1822 (10 Ἀπριλίου) ἐπικυρωθέντα διὰ τῶν υπογραφῶν τῶν ἱερομονάχων τῆς Μονῆς καὶ σημαινόντων τινῶν προσώπων τῆς περιοχῆς. «Ἐπειδὴ, ἄρχεται, ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Μονῇ, οὐκ οἶδ' ὅπως, πολλαὶ καταχρήσεις καὶ διαστροφῆς ἀδικήματα κριτῶς παρεισφρήσασθαι οὐκ ἔτυχον μέχρι τοῦδε τῆς προσηκούσης διορθώσεως, ἀλλὰ προΐόντος τοῦ χρόνου οἶονε φυσικαὶ ἀπεδείχθησαν, κατὰ τὸν οὐρανοφάντορα Βασίλειον λέγοντα «ὡς τὰ πολλὰ τῆς ἐξέως εἰς φύσιν μεθισταμένης», ἐξ ὧν οὐκ ὀλίγα ἀτοπήματα ἀνεφύησαν, βουλόμενοι ἡμεῖς οἱ ἐνταῦθα παροικοῦντες Ἱερομόναχοι τε καὶ Μοναχοί, ἅμα δὲ καὶ πάντες οἱ πρόκριτοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης καὶ τοῦ γειτνιαζόντος ἡμῖν χωρίου Προυσοῦ, ἀνασπᾶσαι, εἰ δυνατόν, ριζόθεν αὐτάς καὶ μεταβαλεῖν εἰς εὐταξίαν καὶ εὐρυθμίαν τὰ τῆς Μονῆς ὁμοφώνως τε καὶ μιᾷ γνώμῃ ἀποφαινόμεθα ταῦτα». Ἐν συνεχείᾳ εἰς 15 μικρὰ ἄρθρα γίνεται λόγος περὶ τῆς ἐκλογῆς, καταστάσεως καὶ καθηκόντων τοῦ ἡγουμένου, περὶ προΐσταμένων, μοναχικῆς ζωῆς, κοινοδιακῆς τάξεως, ἐφημερίων κ.λ.

12. Ἰδρυσις σχολείου

Τὸ μέγιστον ἔργον τοῦ Κυρίλλου ὑπῆρξεν ἡ ἱδρυσις Ἑλληνικοῦ Σχολείου ὑπ' αὐτοῦ, ἐν ᾧ θὰ ἐδιδάσκοντο τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα οἱ τε πατέρες καὶ οἱ παῖδες τῶν γύρω χωρίων. Ἐχομεν τὴν γνώμην ὅτι ἡ σχολὴ δὲν προϋπῆρχεν, ἀλλὰ διὰ πρώτην φοράν ἱδρύθη ὑπὸ τοῦ Κυρίλλου καὶ ὅτι ἦτο οὐχὶ ἀνωτέρα σχολή, ἀλλὰ κοινή.¹ Τὴν γνώμην ταύτην στηρίζομεν ἐπὶ τῶν ἐξῆς: α) Ἡ φράσις «Ἀλλὰ τοῦτο τὸ χρέος ἐπραγματοποίησε τὸ μοναστήριον, διότι ἀκολουθώντας τὰ τηρούμενα τῆς Παναγίας τῆς Βλαχέρνας ἐπρε-

1. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς Γρηγ. Νταβερνινόν, ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 173 καὶ 177 υποστηρίζοντος ὅτι ἦτο «ἐκπαλαί» ἀνωτέρα.

πε νὰ διαιτηρήσῃ τὸ ἐκπαλαί εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦτο λειτουργοῦν Σχολεῖον Ἑλληνικῶν Γραμμάτων τῆς Ρούμελης»¹ εἶναι προσθήκη μεταγενεστέρα παρεισφρήσασα μεταξὺ δύο περιόδων τῆς περὶ τῶν ὁρίων περιγραφῆς τοῦ Κυρίλλου. Ἡ μελάνη, καθὼς καὶ ἡ γραφή εἶναι ἐντελῶς διάφοροι, τὸ γλῶσσημα δὲ τοῦτο προέρχεται ἐξ ἀγραμμάτου τινὸς καὶ κακογράφου. Θέλει ἡ φράσις αὕτη νὰ ἐπεξηγήσῃ διατί τὸ Μοναστήριον ἔχει χρέος 14 χιλιάδων γροσίων, ἀλλὰ τὸ χρέος ὑπῆρχε τῷ 1815, ὅτε κατεστρώθη ὁ κῶδιξ, ἐνθ' ἡ Σχολὴ ἱδρύθη τῷ 1820. β) Ὁ Κύριλλος περιγράφων λεπτομερῶς ἐν ἔτει 1815 τὰ περίξ τῆς Μονῆς οὐδὲν ἀναφέρει περὶ σχολῆς. «Ἀντίπερα τῆς Μονῆς, παρατηρεῖ ἀπλῶς, εἶναι τὸ Κοιμητήριον τῶν Πατέρων, οὗ ὁ ναὸς τιμᾶται εἰς μνήμην τῶν Ἀγίων Πάντων καὶ ἐν αὐτῷ παράκειται εἰς Πύργος μὲ δύο χωρίσματα». Ἐὰν ὑπῆρχεν, ὅπωςδὴποτε θὰ ὠμίλει περὶ αὐτῆς, ἐφ' ὅσον ἀναφέρει τὸ κτίριον ὅπερ ἀργότερον κατέστη σχολεῖον. γ) Τὸ σιγίλλιον τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε' ἀπὸ Ἰουλίου 1820 ὁμιλεῖ περὶ «κοινῆς τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων σχολῆς».

Τὸ σπουδαιότερον ὅμως ἔργον τοῦ Κυρίλλου ἦτο ἡ ἱδρυσις σχολείου Ἑλληνικῶν γραμμάτων εἰς τὴν Μονὴν Προυσοῦ, τὸ ὁποῖον κατὰ ἓνα συστατικὸν γράμμα ἱδρύθη «διὰ τὰ γειτνιαζόντα χωρία, ἅτινα ἀπεδαρθαρῶθησαν ὑπὸ τῆς ἀμαθείας, ὥστε ὁποῦ καὶ αὐτῇ τῇ πίστει κλονοῦνται: οἱ δυστυχεῖς».

Πρὸς τοῦτο προσέφεραν ὁ ἡγούμενος Γεράσιμος 1.000 γρ., ὁ Κύριλλος ἔτερα 1.000, ὁ Γαβριήλ 500 καὶ ὁ Ἰωάννης Οἰκονόμου ἔτερα 400.

Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ποσὸν δὲν ἦτο ἀρκετόν, ἐφ' ὅσον ὁ ἐτήσιος μισθὸς διδασκάλου ἦτο 1.000 — 1.500 γρόσια, ἔκριναν εὐλογον «ν' ἀναλάβῃ τὸ θάρρος ὁ πνευματικὸς ἡμῶν Κύριλλος, νὰ ταξιθεύσῃ εἰς ὅποιονδὴποτε μέρος ἤθελε στοχασθῇ ἡ Πανοσιότης τοῦ Ἱννα διὰ τῆς συνδρομῆς καὶ βοήθειας τῶν φιλογενῶν συναχθῇ μία ἱκανὴ ποσότης χρημάτων «διὰ τὴν σεβασμιότητα τοῦ ὑποκειμένου του καὶ διὰ τὸν ἔνθερμον ζῆλον ὅπου ἔτρεφε καὶ τρέφει περὶ τὰ καλὰ καὶ μάλιστα διὰ τὸ κοινωφελέστατον ἔργον τοῦ σχολείου τούτου».

1. Κῶδ. χειρ. 42, 2.

2. Κῶδ. χειρ. 42, 2.

Εἰς ἀπόφασιν τῶν Πατέρων τὸ 1820 ἀναφέρεται ὅτι «εἰς τὸ ἔργον τοῦτο νὰ ἐπιστατήσῃ ἀξιώτερος δὲν εὗρέθη ἄλλος ἀπὸ τὸν Πνευματικὸν κύριον Κύριλλον καὶ διὰ τὴν σεμνοπρέπειάν του καὶ διὰ τὴν προκοπὴν του καὶ διὰ τὸν ἀληθῆ ζῆλον του».

Ἀπέρχεται εἰς Κων/πολιν, παριστᾷ εἰς τὸν Οἶκ. Πατριάρχην Γρηγόριον Ε' τὴν ἀνάγκην συστάσεως Σχολῆς καὶ ἐπιστρέφει φέρων καὶ τὸ ἱδρυτικὸν σιγίλλιον: «Ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ Κύριλλος πνευματικὸς τοῦ σεβασμίου ἡμετέρου Πατριαρχικοῦ καὶ σταυροπηγιακοῦ Μοναστηρίου Προυσοῦ ἀνήγγειλεν ἡμῖν τὴν νεοσυσταθεῖσαν Ἑλληνικὴν Σχολήν».

Ἐπαγγελθὼν στέλλει μίαν ἀπανταχοῦσαν ὑπὲρ ἐνισχύσεως τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ ἐν ἣ μεταξὺ ἄλλων λέγει καὶ τὰ ἑξῆς:

«Ἐάν ἡ πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ τὰ ἱερὰ καταγώγια καὶ μοναστήρια γινομένη ἐλεημοσύνη εἶναι τόσον θεάρεστος, πόσῃ μᾶλλον ἡ γινομένη εἰς Ἑλληνικὰ Σχολεῖα, ἐν οἷς παιδεύονται οἱ τῶν Χριστιανῶν παῖδες τὸ τῆς παιδείας καὶ μαθήσεως θεόδοτον χρῆμα, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει ὅλα τὰ ἐν τῇ παρόντι βίῳ ἀγαθὰ, στολισμὸς γάρ ἐστι τῆς ψυχῆς καὶ ἀκρότης νοῦς καὶ κτῆμα ἀναφαίρετον εἰς ὅσους αὐτὸ ἐκτήσαντο καὶ οὐ μόνον τὴν διάνοιαν εἰς τὰ θεῖα ἀναδιβάλλει εἰς ὅσα ὁ ἀνθρώπινος νοῦς δύναται νὰ ἐννοήσῃ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἥθη καλλωπίζει καὶ τὴν ζωὴν μὲ ἀρετὰς στολίζει καὶ τῷ ὄντι χριστιανὸν τὸν ἄνθρωπον ποιεῖ διὰ τοῦτο καὶ ὅσοι συνεργοῦσιν εἰς τὴν σύστασιν τοῦ ἀξιολογήτου τούτου χρήματος πολλῶν ὄντως ἐπαίνων παρὰ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἀξιοῦνται. Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ τὴν ἡμετέραν τούτην πατρίδα ἐν ἀμαθείᾳ μεγίστῃ καὶ ἐκτροχάσθητι ὁρῶντες καὶ τοῦ τηλαυγεστάτου φωτὸς τῆς παιδείας τε καὶ μαθήσεως παντάπασιν ἐστερημένην καὶ τῇ ὁρθοδόξῃ καὶ εὐσεβεῖ ἡμῶν πίστει κλονουμένην, ἔγνωμεν... καὶ συνειργήσαμεν συστηθῆναι σχολεῖον... πρὸς ὠφέλειαν τῶν νέων.

Ὅσοι φιλέλληνες καὶ φιλογενεῖς μὴ διαλείπητε ζηλοῦντες καὶ διενεργοῦντες ἐπαινετῶς τὴν τοῦ γένους ἡμῶν κοινωφέλειαν».

Οὕτως ἱδρύθη τὰς παραμονὰς τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας Σχολὴ λειτουργήσασα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν ταύτης καὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν τὸ ἐπίσημον κράτος ἀνέλαβε τὴν ἐκπαίδευσιν.

Μένει τέλος νὰ ἴδωμεν κατὰ πόσον ὁ Κύριλλος ἦτο μέτοχος τῶν ἐθνικῶν πόθων.

Βοηθεῖ εἰς τὴν δχύρωσιν τῆς Ἀποκλείστρας τροφοδοτῶν τοὺς ἐγκλείστους. Πρὸς αὐτὸν ἀπευθύνεται γράμμα τοῦ Ἀλ. Μυροκοροδάτου ἀπὸ Μεσολογγίου 19 Μαΐου 1824:

«Πρὸς τὸν Παγοσιώτατον ἡγούμενον τοῦ Μοναστηρίου Προυσοῦ.

Συντροφεύεται διαταγή, διὰ τῆς ὁποίας διωρίσθη ἡ δχύρωσις τῆς ἀποκλείστρας. Ὁ Κύριος Λέλης ἀποστέλλεται νὰ ἐπιστατήσῃ. Παρακαλεῖσθε νὰ συνεργήσητε εἰς ὅ,τι δύνασθε διὰ τὴν ὀργήγωρον τελείωσιν τοῦ ἔργου. Ἄν χρειασθῇ ὁ κύριος Λέλης ἕνα ἄνθρωπόν σας καὶ κανένα ζῶον, δώσατέ του διὰ νὰ διευκολύνῃ τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἔρρωσθε».

Εἰς αὐτὸν ἔδωκεν ὁ Μ. Μπότσαρης μία χούφτα ἀσῆμι διὰ νὰ τοῦ κάμῃ τὸ μνημόσυνον, ὀλίγον πρὶν φονευθῇ εἰς Κεφαλόβρυσον.

Μὰ σκοτώθηκε ὁ Μάρκος; Ὁχι, ἀλλὰ πάει νὰ σκοτωθῇ.

Αὐτὸς ἔφαλε τὸ τρισάγιον εἰς τὸν νεκρόν, ὅταν τὸν κατέδαζαν διὰ Μεσολόγγι καὶ ἐστάθμευσαν εἰς τὴν Μονήν.

Ἐπὶ τῆς ἡγουμενίας αὐτοῦ ἦλθε πρὸς θεραπείαν ὁ Καραϊσκάκης, ὁ ὁποῖος καὶ ἀσῆμωσε τὴν ἱερὰν καὶ θαυματουργὸν εἰκόνα μετὰ τὴν θεραπείαν του.

*2 «Στεναγμοὶ τῆς ποιμνῆς, θρήνοι τε καὶ δάκρυα νῦν ἐπληθύνθησαν».¹ «Δειναὶ τῶν κακῶν τρικυμῖαι περιεκύκλωσαν ἡμᾶς»,² «θλίψεις, ὀδύνη καὶ κακώσεις ἤδη εὗροσαν Ἑλλάδα τὴν ἀθλίαν».³ «Θραῦσον, Παρθένε, τῶν ἀνόμων τὰ φρυάγματα καὶ τὰς ὀρμὰς, Κυρία».⁴ «Τὸ πένθος τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηφὲς εἰς χαρὰν μεταποίησον, Ἀχραντε».⁵

Εἰς ἐπιστολὴν τοῦ πρὸς τὸν ἐν Νέαις Πάτραις Δημάκην ἐρωτᾷ: «Καὶ ποῖος δὲν θέλει τὴν καλὴν ἀποκατάστασιν τῆς πατρίδος, τὴν ὁποίαν ἄμποτε ὁ Κύριος ἡμῶν νὰ τὴν φέρῃ εἰς καλὴν στερέωσιν».⁶ Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Ἐπαναστάσεως ὑπογράφει μετὰ καὶ ἄλλων προυχόντων τὸ πληρεξούσιον, δι' οὗ ἐπεστέλλετο ὁ Λιτζᾶς Δοσίθεος εἰς τὴν Α' ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἐθνοσυνέλευσιν (1821 Δεκεμ-

*1 ἡρώτησεν ἀπορῶν ὁ Κύριλλος, ὁ δὲ Μάρκος ἀπεάντησεν

*2 Ἰδοὺ τὼς διεκτραγωδεῖ εἰς τὸν Παρακλήσιον Κενὸν τῆς ἱερᾶς εἰκόνης τὸν κατέστησιν τῆς Ἑλλάδος.

1. Ὡδὴ ε' τροπ. α'.

2. Ὡδὴ στ' τροπ. β'.

3. Ὡδὴ ζ' τροπ. α'.

4. Ὡδὴ ζ' τροπ. β'.

5. Ὡδὴ θ' τροπ. α'.

6. Κωδ. χειρ. 31, 33β (περὶ τῇ 1813).

βρίου 13).¹ Ἐνδιαφέρεται δὲ διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος. «Τὰ πρακτικά, γράφει πρὸς τινά, τῆς ἐν Μεσολογγίῳ κοινῆς συνελεύσεως μένουσιν ἕως ἄρτι ἄδηλα εἰς ἡμᾶς, φαίνεται ὅμως ὅτι κεκόπικε μικρὸν τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ τοῦτο δηλὸν γίνεται, ὡς ὅτι οἱ παρ' ἡμῶν ἀποσταλέντες δύο κόρακες οὐκ ἀνέκαμψαν εἰσέτι πρὸς ἡμᾶς». Ἐπιτιμᾷ δὲ ἀνώνυμὸν τινά διὰ παράλειψιν ὑψίστου καθήκοντος: «... ἐγὼ πρὸ ἡμερῶν ἐξέχασα παντελῶς καὶ διὰ τοῦτο δὲν σὲ ἠρώτησα τελείως διὰ τὰ δύο ἐκεῖνα αἰχμάλωτα τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου, ἀνίσως ἐφρόντισας νὰ τὰ εὐγάλῃς ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Ἀγαρηνῶν, ἢ ὅχι, ὅμως ὡς φαίνεται οὔτε ἐφρόντισες οὔτε ἔχεις σκοπὸν... ἢ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, φίλε, μᾶς προσταίνει ὅχι μόνον ψιλῶ λόγῳ νὰ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον μας, ἀλλὰ νὰ θυσιάσωμεν καὶ τὴν ἀμαρτωλὴν ζωὴν μᾶς δι' ἀγάπην τῶν ὁμογενῶν ἀδελφῶν μας... ἤξεύρω ναὶ ὅπου ἀδίκως ἐζημιώθης πολλὰ ἀργύρια καὶ ἤξεύρω ὅπου τώρα δὲν ἔχεις πολλά, ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ σοῦ εἶπα ὅτι πωλῶ τὸ ράσον μου καὶ βοηθῶ, ὅμως ὡς φαίνεται μάτην ἐλάλησα. Φίλε, τὰ χρήματα διὰ τοῦτο λέγονται χρήματα, διὰ νὰ τὰ μεταχειρίζομεθα εἰς τὰς χρεῖας...». Περὶ δὲ τοῦ σατράπου τῆς περιοχῆς Ἀλῆ πασᾶ ἐκφράζεται μετ' ἀποτροπιασμοῦ: «ἦν δὲ εἰς ἄκρον ἀσελγῆς τῶν ἀσελγεστάτων, πεισματικὸς, ἐκδικητῆς, πλεονέκτης καὶ ἀλαζῶν ὑπὲρ τὸ μέτρον, ὅμως ἐν ὑποκρίσει εὐλαδῆς εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ μοναστήρια».⁴

Ἐπίλογος

Αὐτὸς ἦτο ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ὁ Κύριλλος Καστανοφύλλης. Ἐν τῇ ἀφηγήσει ἐστηρίχθημεν ἐν πολλοῖς εἰς τὰς ἀνεκδότους ἐπιστολάς αὐτοῦ. Τοῦτο δὲν θὰ πρέπη νὰ θεωρῇται μειονέκτημα ἐφ' ὅσον «ἡ σύγχρονος ἱστορικὴ ἐπιστήμη ἀποδίδει τὴν πρέπουσα ἀξίαν εἰς τὴν ἐρευνᾶν καὶ τὴν χρησιμοποίησιν τῆς ἀλληλογραφίας διὰ

1. Κῶδ. χειρ. 31, 336.

2. Κῶδ. χειρ. 31, 766.

3. Κῶδ. χειρ. 31, 77α (ἀπὸ 15ης Ἰουνίου 1822).

4. Κῶδ. χειρ. 42, 919 (ἱστορικαὶ σημειώσεις).

τὴν πλήρη ἔκθεσιν καὶ κρίσιν περὶ τῶν ἱστορικῶν προσώπων»,¹ διότι «ἡ μὴ προωρισμένη διὰ τὴν δημοσιότητα προσωπικὴ ἀλληλογραφία ἐκφράζει περισσότερον τὰς πραγματικὰς καταστάσεις καὶ προθέσεις τῶν γραφόντων».²

Δὲν ἦτο βεβαίως ἀστήρ πρώτου μεγέθους. Ἐν τῷ μέτρῳ ὅμως τῶν δυνατοτήτων τοῦ ὠφέλησε μεγάλως τὴν περιοχὴν ὅπου εἰργάσθη, εἰς ἐποχὴν τὰ μάλιστα θυελλώδη καὶ μεταβατικὴν. Ἡ μορφή του δὲν ἔχει τὸ συγκλονιστικὸν μεγαλεῖον ἐνὸς Κοσμᾶ Αἰτωλοῦ, ἔχει ὅμως ἀσκητικὴν πείραν οὐ τὴν τυχοῦσαν καὶ ζῆλον ἔνθεον διὰ τὴν ἀναμόρφωσιν τῆς κοινωνίας. Ἡ Μονὴ Προυσοῦ δὲν ἀνέδειξε ποτὲ ἄλλοτε μοναχὸν τόσον πεφωτισμένον καὶ τόσον θαθέως εὐσεβεῖ. Δι' ἡμᾶς, τοὺς ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ μονάζοντας, εἶναι παράδειγμα ἀξιοζήλευτον πρὸς μίμησιν καὶ διαρκὲς προώθησις πρὸς ἔργα ἀγάπης καὶ προόδου ἐν Χριστῷ.

1. Γερασίμου Κονιδάρη «Ἐκκλ. Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος», σελ. 308.

2. Αὐτόθι, σελ. 137.

Γ. ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Προλεγόμενα

Ἡ γενομένη ἐν τοῖς πρόσθεν σκιαγράφησις τοῦ θείου καὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ Εὐρυτᾶνος Ἱερομονάχου Κυρίλλου τοῦ Καστανοφύλλη, πνευματικοῦ καὶ ἐπὶ τι διάστημα Ἐγουμένου διατελέσαντος τῆς ἱστορικῆς Μονῆς τοῦ Προυσοῦ, ἐπιβάλλει ἡμῖν τὴν δημοσίευσιν καὶ τῆς ἀνεκδότου ἀλληλογραφίας αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ σκοπῇ τῆς πληρεστεράς κατανοήσεως τῆς καθόλου δράσεως αὐτοῦ. Ἡ ἀλληλογραφία αὕτη δὲν ἀφορᾷ μόνον εἰς τὸν Κύριλλον, ἀλλὰ κυρίως εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Εὐρυτανικῆς περιοχῆς κατὰ τοὺς πρὸ τῆς Μεγάλης Ἐπαναστάσεως χρόνους, διότι ἐν αὐτῇ περιέχονται ἐπιστολαὶ πολλῶν ἐξεχουσῶν φυσιογνωμιῶν, ὡς ἐπισκόπων, προεστώτων κλπ. Οὕτω διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν φρονοῦμεν ὅτι διαφωτίζεται ἀρκούντως ἕν ἐνδιαφέρον, πλὴν σκοτεινὸν ἔνεκα ἐλλείψεως ἱστορικῶν πληροφοριῶν, τμῆμα τῆς τοπικῆς Ἱστορίας. Ἐνδιαφέρει εἶναι ὡσαύτως μία ἐπιστολὴ τοῦ Ἰσαποστόλου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ καὶ τρεῖς τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου πρὸς τὸν Κύριλλον.

Αἱ ἐπιστολαὶ δὲν σώζονται ἐν πρωτοτύπῳ ἀλλ' ἐν ἀντιγράφοις εἰς τὸν ὑπ' ἀρ.θ. 31 κώδικα τῆς Ἱ. Μ. Προυσοῦ, ἀντιγραφεισάς ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίλλου. Ὁ Κώδιξ οὗτος, μεγέθους 0,15X0,12, ἔχει φύλλα 91, φέρει δὲ τὸν ἐξῆς τίτλον:

«Ἐπιστολάριον μερικὸν τοῦ ἐν πνευματικοῖς πατράσιν οἰκτροτάτου καὶ ἐν μοναχοῖς ἀμονάχου Κυρίλλου τοῦ ἐκ τῆς Θεομητορικῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Προυσοῦ τῆς κειμένης κατὰ τὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδος», αἰωστ' Δεκεμβρίου κ'».

Μὴ νομισθῇ ὅμως ὅτι αἱ ἐπιστολαὶ ἐξικνουῦνται μέχρι τῆς χρονολογίας ταύτης. Αὕτη δηλοῖ ἀπλῶς τὴν ἀπαρχὴν τῆς ἀντιγραφῆς τῶν ἐπιστολῶν, ἐξικνουμένων ἕως τοῦ 1822.

Ἐπειδὴ αἱ ἐν τῷ κώδικι ἐπιστολαὶ εἶναι ἀνεμειγμέναι, κα-

τετάξαμεν αὐτάς χρονολογικῶς, σκοποῦντες ὅπως αἱ ἀπαντητικαὶ ἐπιστολαὶ ἀκολουθῶσι ταῖς πρὸς οὓς ἀπευθύνονται. Τὰς ἀχρονο-λογήτους ἐπιστολάς, ἐξ ἐσωτερικῶν ὁρμώμενοι κριτηρίων, κατετάξαμεν ἐν τῇ οἰκείῳ τόπῳ. Τὰς ἐντὸς τοῦ κώδικος κατεσπαρμένας ἐνθυμήσεις, γεωγραφικὰς παρατηρήσεις κτλ. δημοσιεύομεν ἐν τῇ τέλει.

1) 38 — 39¹

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῆς ἰδιοχείρου ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Κοσμᾶ τοῦ Ἱεραποστόλου, τὴν ὁποίαν ἔστειλε τότε πρὸς τὸν αὐτάδελφόν του Χρύσανθον. Νῦν δὲ εὖρον ἐγὼ εἰς τὴν νῆσον Μύκονον², τὴν ἔχει ὡς ἐγκόλπιον ὁ διδάσκαλος Χρύσανθος.

Πανοσιώτατε ἀγαπητέ μου ἀδελφε κὺρ Χρύσανθε, ἀσπαζόμενος προσκυνῶ σε, καὶ παρακαλῶ τὸν ἅγιον Θεὸν διὰ τὴν ψυχικὴν σου υἱείαν.

Χάριτι θεῖα ἀδελφε υἱαίνω ὅπως οὖν σωματικά, ψυχικά δὲ Κύριος οἶδε, τὰ κατ' ἐμὲ δὲ καὶ περὶ ἐμὲ φαίνονται πολλὰ καὶ ἀπίστευτα εἰς τοὺς πολλούς, καὶ μήτε ἐγὼ δύναμαι νὰ τὰ καταλάθω, τόσον δὲ μόνον λέγω σοι διὰ νὰ δοξάσῃς τὸν Κύριον καὶ νὰ χαρῇς, ὅτι γίνεται ἀρκετὴ μετάνοια εἰς τοὺς ἀδελφούς. Ἔως τριάντα ἐπαρχίας περιῆλθον, δέκα σχολεῖα Ἑλληνικὰ ἐποίησα, διακόσια διὰ κοινὰ γράμματα, τοῦ Κυρίου συνεργούντος καὶ τὸν λόγον μου θεδοιοῦντος διὰ τινων ἐπακολουθησάντων σημείων, πλὴν δόξα τῇ λέγοντι «ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται». Περιέρχομαι δέ, κατὰ τὸ παρόν, τὴν Παρμυθίαν καὶ Μαργαρίτην. Ἐλπίζω δὲ εἰς ὀλίγον καιρὸν νὰ σὲ ἀπολαύσω, ἂν θέλῃ ὁ Θεός. Περιῆλθα δὲ καὶ τὴν πατρίδα καὶ πάντες οἱ συγγενεῖς σὲ προσκυνοῦσι καὶ οἱ φίλοι. Ἀσπάζομαι δὲ τὸν πανιερώτατον Δεσπότην καὶ εὐχομαι πάντας τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς. Ὑγιαίνει ψυχικά καὶ σωματικά.

αψοθ' Μαρτίου 6'.

ὁ σὸς ἀδελφός

Κοσμᾶς Ἱερομόναχος

1. Οἱ ἀριθμοὶ δεικνύουσι τὰς σελίδας τοῦ κώδικος.

2. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἔχει ἐκδοθῇ καὶ παρ' ἄλλων ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 42, 831 κώδικος τῆς Μονῆς Προυσοῦ. Ὁρα Νταβαρίνου Γρ., «Ἱστορία Ἱερῶς Μονῆς Προυσιωτίτσης», σελ. 156.

Δέκα χιλιάδες Χριστιανοὶ μὲ ἀγαπῶσι καὶ ἕνας μὲ μισεῖ, χίλιοι Τοῦρκοι μὲ ἀγαπῶσι καὶ ἕνας ὄχι τόσον, χιλιάδες Ἑβραῖοι θέλουσι τὸν θάνατόν μου καὶ ἕνας ὄχι.

Τῷ πανοσιωτάτῳ κυρίῳ Χρυσάνθῳ διδασκάλῳ τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, προσκυνητῶς, εἰς τὴν Ἀξίαν.

2) 38α

Ἴσον τῷ πρωτοτύπῳ τοῦ Νικοδήμου¹.

Παπᾶ κὺρ Κύριλλε, χαίροις ἐν Κυρίῳ.

Εὐγε τῆς προνοίας, ἥς ἔχεις περὶ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Συναξαριστοῦ. Εὐλογημένε, ἦλθες χθὲς εἰς Καρεάς, εἶπες ὅτι ἔχεις τετράδιον γεγραμμένον καὶ διατί νὰ μὴ τὸ φέρῃς; ἤξεύρεις τὴν ἀνάγκην καὶ θίαν ὅπου ἔχω, καὶ ἔπειτα νὰ ρέγγῃς τόσον καὶ νὰ ἀμελῇς; οὐκ ἀκούεις ὅτι ἐπικατάρατος ὁ ποιῶν τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου ἀμελῶς κατὰ τὸν Προφήτην; ὅθεν μαζοὺς καὶ μὲ μισθὸν ἀποστέλλω τὸν παρόντα καὶ ἐπίδος αὐτῷ τὸ ἀντιγεγραμμένον. Ἐρρωσο.

Ὁ σὸς ἀδελφός ἐν Κυρίῳ Νικόδημος.

3) 10β

Ἴσον τοῦ ραβασίου τοῦ ἐμοῦ διδασκάλου Νικοδήμου τοῦ Ναξίου.

Παμφίλιτατέ μοι παπᾶ Κύριλλε, προσκυνῶ σε ἐν εἰλικρινείᾳ ψυχῆς.

Ἐλαβὼν τὸ ραβασίόν σου καὶ λελόπημαι σφόδρα διὰ τὴν ἀσθένειαν, μᾶλλον δὲ ἀσθενείας ὅπου πάσχεις. Ὁ Κύριος, Δέσποτα, ὁ τῶν ψυχῶν καὶ σωμάτων ἱατρός νὰ σοὶ χαρίσῃται τελείαν τὴν ἱατρείαν. Τί γὰρ ἄλλο νὰ εἰπῶ εἰς παρηγορίαν τῆς; ἃς προφυλάττειται δὲ καὶ αὐτῇ, ὅση δύναμις ἀπὸ τὰ ἐναντία. Τὰ τετράδια ἃς ἐγχειρίσῃ τῷ συνωνύμῳ μου κὺρ Νικόδημῳ, δν καὶ ἀδελφικώτατα καὶ ἀσμενέστατα προσαγορεύω. Ταῦτα ἀδελφικῶς, ἡ δὲ εὐχὴ τῆς μετ' ἐμοῦ τοῦ ὑμετέρου ἐν Χριστῷ.

Νικόδημος

1. Πρόκειται περὶ τοῦ Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, οὗ τὰ συγγράμματα καλλιέγραφεν ὁ Κύριλλος.

4) 23β

Ἦσον ἐνὸς ραβασίου τοῦ δοσιλογιωτάτου Νικοδήμου τοῦ Ναξίου περὶ τῆς Ἱερᾶς Διηγήσεως¹.

Τὴν ἐράσμιόν σου ἐν ἐμοὶ πανοσιότητα ὡς εἰκὸς προσκυνῶ.

Τὸ ἐρχόμενον Σάββατον τοῦ Ἀγίου Θεοδώρου σὺν Θεῷ θέλει ἡσθαι ἔτοιμον τὸ παρηγγελμένον μοι Ἱερὸν σύγγραμμα καὶ ἔστω εἰς εἰδυσίαν τῆς εὐχομένης μοι τὰ σωτήρια.

Τῷ αὐτῇ ἐγνωσμένῳ. Ἡμέρα ζ'

Τῷ Πανοσιωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ ἐν Ἱερομονάχοις, ἐμοὶ τε ἐπιποθήτῳ ἐν Χριστῷ Κύρ Κυρίλλῳ, εὐλαβῶς, εἰς τὴν Ρωσικὴν ἱεράν Μονήν.

5) 23β — 24α

Ἦσον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Διδασκάλου Χριστοφόρου².

Τὴν ἐλλόγιμον καὶ ἐν Χριστῷ ἐπιποθήτόν μοι Πανοσιότητά της, ὡς εἰκὸς προσκυνῶ.

Πολλὰ καλὸν τὸ πνευματικόν της οἰκοδόμημα*, τόσον ὅπου μόλις ἐχρειάσθη γὰρ παρενθέσω καὶ ἐγὼ εἰς αὐτὸ πρὸς ἐντελέστατον ἀπαρτισμὸν ὀλίγους χάλικας, τοὺς ὁποίους ἰδοὺ ὅπου ἰδιαιτέρον εἰς μικρὸν χάρτην σημειῶ, ὥστε ἂν φανῇ αὐτῇ ἀρεστόν, ἃς τοὺς μεταχειρισθῇ, εὐχομένη μοι τὰ λῶϊα.

Ἡμέρα στ'.

Ὅλος αὐτῆς ἐκκρεμῆς τὴν ἐν Χριστῷ ἀγάπην.

Χριστόφορος μοναχὸς Προδρομίτης

Τῷ πανοσιωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ ἐν Ἱερομονάχοις, ἐμοὶ τε ἐν Χριστῷ ἐπιποθήτῳ Κυρίῳ Κυρίλλῳ, εὐλαβῶς.

Εἰς τὴν Σκήτην τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος.

* Τῶν στίχων δηλ. ὧν ἡ ἀρχή: «ὦ μοναχὲ ἀμόναχε» καὶ ἄλλων, οὓς ὁμοῦ τύποις ἐξέδωκα.

6) 25α — 25β

Ἦσον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἱεροκλήρυκος Ὁνουφρίου.

1. Τῶν θαυμάτων δηλονότι καὶ τῆς Ἀκολουθίας Παναγίας τῆς Προυσιωτίσσης.

2. Τοῦ ἐκ τῆς Προδρομικῆς Σκήτης τῆς Μονῆς τῶν Ἱδίων, γνωστοῦ ὄντος ἐξ ἐκδόσεων ἔργων τοῦ Ἀγίου Νικοδήμου.

Τὴν σὴν πανοσιότητα εὐλαβῶς προσκυνῶ.

Τὸ ἀπερασμένον Σάββατον σοῦ ἔγραψα, ὑποσχόμενος τὴν ἔλευσίν μου. Συνέβη μοι δὲ μέγας πειρασμός, φίλτατε. Ἐρχόμενος ἀπὸ τῆς πηγῆς, ἔχων καὶ ἀνὰ χεῖρας τὴν στάμνον, ἔπαισα καὶ ἐδάρεσα κυρίως τὸ σπάσμα μου, καὶ γε ὁ τῆς μέσης πόνος ἀνέδωσε σφόδρα. Διὸ ἀναγκάζομαι καταβῆναι εἰς Βατοπαῖδι πρὸς τινα ἱατρὸν νεοφερμένον ἀπὸ Ἱταλίας. Παρακαλῶ οὖν νὰ ἔλθῃ ἡ πανοσιότης σου ἐνταῦθα καὶ ὅσα ἔμελλον λαληθῆναι ἀνὰ μέσον ἡμῶν αὐτόθι, λαληθήσονται καὶ ἐνταῦθα. Αἱ δὲ εὐχαὶ σου ἐπισκοπῇ μοι.

Εἰ δὲ οὗτος Ὁνούφριος

Τῷ πανοσιωτάτῳ παπᾷ Κυρίλλῳ τῷ ἐν τῇ Σκήτῃ τοῦ Κουτλουμουσίου ἀσχοῦντι

προσκυνητῶς,

7) 9α — 10β

Τὴν ὑμετέραν θεοπρόβλητον καὶ προσκυνητὴν μοι Πανιερότητα δουλικῶς προσκυνῶ ἀσπαζόμενος πανευλαβῶς τὴν χαριτόβρυτον αὐτῆς δεξιάν.

Μετὰ δὲ τὰς ὀφειλόμενας μοι δουλικὰς καὶ ἐδαφιαίας προσκυνήσεις, ἔρχομαι διὰ τοῦ παρόντος μοι ταπεινοῦ γράμματος νὰ ἐμφανισθῶ ἐνώπιον τῆς θεοδοξάστου μοι αὐτῆς Πανιερότητος, διηλοποιῶν αὐτῇ τὰ κατ' ἐμέ.

Καθὼς ἡ ἀνάγκη τῆς γνωστῆς ὑποθέσεως ἦτον αἰτία διὰ νὰ εὐγῶ εἰς τὸν κόσμον, παρομοίως καὶ ἡ ἐτέρα ἦτον αἰτία καὶ ἔφυγα τὸν κόσμον τάχιστα. Τοῦτο δὲ ἦτον (στοχάζομαι) ὅλον οἰκονομία τοῦ Ἀγίου Θεοῦ, ἵνα μὴ ἐν τῷ πελάγει τοῦ ματαίου κόσμου ἀπολέσω τὸ κατ' εἰκόνα, διότι ἂν εἰς τὴν ἡσυχίαν εἶμαι ἀσθενὴς τῇ ψυχῇ καὶ ταλαιπώρος, εἰς τὸν κόσμον ἄραγε πόσον; ἔκτοτε γοῦν ἕως τῆς σήμερον εὐρίσκομαι κατακείμενος ὑπὸ τῆς ἀσθενείας, ἐν τῷ ἰδίῳ μοι πτωχικῷ τῆς ἡμετέρας σκότητος. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἔτι εὐδόκησεν ὁ πανάγαθος Θεός, διὰ νὰ ἀπομακρυνθῶ σωματικῶς ἐκ τῆς σεδασμίου μοι αὐτῆς Πανιερότητος, καὶ ἂν καὶ ἀπὼν νὰ μὲ ἔχη εἰς τὴν εὐνοϊάν της καὶ εἰς τὸ νὰ ζῶ τῆς, ὡς ἕνα ἐλάχιστον δοῦλον τῆς αὐλῆς της, συμβουλευούσά μοι καὶ ὡς πατὴρ φιλόστοργος καὶ ἐνθυμίζουσά με τὸν πρῶτον ἐκείνον σκοπὸν διὰ τὸν ὅποιον ἦλθα, ὡς ἔλεγε ποτε ὁ θεῖος ἐκείνος πατήρ, «Ἀρσένιε, δι' ὃ ἐξῆλθες». Πρὸς

τούτοις ἐπειδὴ ὁ Ἅγιος Θεὸς ἐτίμησε τὴν ὑμετέραν Πανιερότητα με τόσα πολλὰ καὶ ἔνθεα χαρίσματα (τὰ ὅποια ὀλίγοι τὰ ἔχουσι τὴν σήμερον), παρακαλῶ νὰ μὴ παραβλέψῃ τὴν δέξιν ἐμοῦ τοῦ οἰκτροτάτου αὐτῆς δούλου, ἀλλὰ νὰ καμφθῇ εἰς οἶκτον (καὶ σπλάγχνον πατρικὸν διὰ νὰ μοι κάμῃ τὴν πρέπουσαν ἐπιδιόρθωσιν εἰς τὴν γνωστὴν ὑπόθεσιν τοῦ Ἀβραμίου... ταῦτα μὲν προσκυνητῶς, αἱ δὲ Πανίεροι αὐτῆς εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι εἴησάν μοι ἄρωγαὶ διὰ βίου.

ὁ οἰκτρὸς Κύριλλος

Τῷ Πανιερωτάτῳ καὶ Θεοπροδλήτῳ Μητροπολίτῃ ἀγίῳ Σερρών
Κῷ Κῷ Κωνσταντίνῳ τῷ πανσεβάστῳ μοι πατρὶ καὶ Δεσπότη

προσκυνητῶς
εἰς τὰς Σέρρας

8) 24α — 25α

Ἰσον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Χριστοφόρου μοναχοῦ.

Τὴν θεσπέσιον καὶ μοι σεδασμοπόθητον αὐτῆς Πανοσιότητα, ὡς εἰκὸς προσκυνῶν ἐν Χριστῷ κατασπάζομαι.

Ἐδεξάμην ὑπταίαις χερσὶ τὸ Σεδάσμιον γράμμα τῆς καὶ ὡς ἱερὰν ἀγκάλην, ἵνα εἴπω τὸ τῆς Γραφῆς, ἱεροσφραγισμένον ἐφίλησα. Ἀλλὰ πῶς οὕτω τεταπεινῶται ἡ ἀγία τῆς κορυφῆς, ὥστε νὰ ἐγχαράττῃ εἰς αὐτό, ὅτι ἐξ εὐτελείας εἶναι ἀγνώριστος εἰς ἡμᾶς, εἰς ἓνα καιρὸν ὅπου προεστεύει εἰς τοιαύτην τερατουργὸν Μονήν; Ποῖον σε φύγεν ἔρκος ὁδόντων, ὁμηρικῶς εἰπεῖν; μόνον τὸ μήκος τὸ ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ διαστήματος προξενεῖ τὸ ἀγνώριστον καὶ ὄχι τὸ εὐτελές, ἄπαγε. Διὰ τὴν ἐπιδιόρθωσιν δὲ τῆς Ἱερᾶς Διηγῆσεως ὅπου διαλέγεται μοι εἰς τὸ ἱερόν της Γράμμα προλαδῶν ὁ Πανοσιολογιώτατος καὶ συγκοινοδιάττης ὡμῶν, ἐμοὶ τε προσφιλέστατος παπᾶ κύρ Κύριλλος καὶ εἰς τὸν Παναγιώτατον κύριον Γρηγόριον τὸ ἔδειξε, καὶ εἰς ἐμὲ τὸν ταπεινὸν τὸ ἔφερε, ὁ ὁποῖος καὶ ἐγὼ ἠξιώθηκα καὶ ἐπέθηκα μερικὰ λιθαράκια εἰς τὴν οἰκοδομὴν ταύτην τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας, πειθόμενος εἰς τοῦτο καὶ διὰ τὴν μεγάλην ἀγάπην τοῦ προεξονομασθέντος κύρ Κυρίλλου καὶ διὰ τὴν ταπεινήν μου πρὸς τὴν Κυρίαν Θεοτόκον εὐλάβειαν. Καὶ εἶθε ὡς τὰ λεπτὰ τῆς χήρας τῇ Θεομήτορι ταύτῃ προσδεχθείησαν, συνεργουσῶν εἰς τοῦτο καὶ τῶν ἀναστοχῆτων εὐχῶν τῆς ἀξιαγάστου πανοσιότητός

τῆς. Πλὴν καὶ ἐγὼ αὐτὸς καὶ ὁ Παναγιώτατος παρακινουμένῳ ἀπὸ καρδίας τὴν ἐμμέλειάν της, νὰ κινήσῃ πάντα λίθον, τὸ τῆς παροιμίας, διὰ νὰ ἐμβῇ εἰς τύπον, ὡς ἂν ὅπου καὶ ψυχοφελές θέλει εἶναι τὸ πρᾶγμα καὶ εἰς τὴν σεδασμίαν αὐτὴν Μονὴν ἐντιμον καὶ περίφημον. Γένοιτο, Γένοιτο.

αἰωιὰ' Νοέμβριος

Τῆς Σεδασμιωτάτης καὶ ἱεροπρεποῦς Πανοσιότητος ἐν Χριστῷ
εἰλικρινῆς καὶ ὁλως εἰς τὰς ἐπιταγὰς

Χριστόφορος μοναχός, ἐκ τῆς Προδρομικῆς σκῆτης.

Τῷ πανοσιωτάτῳ καὶ ἀξιαγάστῳ Καθηγουμένῳ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Προυσοῦ Κυρίῳ κύρ Νικοδήμῳ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὁσιωτάτοις ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς

εὐλαδῶς

9) 26β — 27β

Τὴν παναιδέσιμον καὶ ἐλλόγιμον αὐτῆς κορυφὴν, σὺν τῷ κομισωτηρίῳ προσήματι, ταπεινῶς προσκυνῶ.

Ἦν καὶ διατηρεῖν ὁ ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς διὰ πρεσβειῶν τῆς Κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου ὀγιαίνουσας ἄκρως καὶ πανευημεροῦσας καὶ πάντων τῶν ἐφετῶν ἐπαπολαύουσας. Τῇ στέλλω μὲ τὸν παρόντα τὴν ἡγερ με ἀτρύτους πόρους κατέταξα Ἱερὰν Διήγησιν τῶν ἐκ τῶν πολλῶν μερικῶν θαυμάτων τῆς θαυματουργοῦ Προυσιωτίσεως, καὶ παρακαλῶ τὴν θεσπεσίαν αὐτῆς ψυχὴν, μὲ τὴν κριτικωτάτην αὐτῆς σύνεσιν νὰ τὴν θεωρήσῃ ἐμμελῶς καὶ ἂν εὖρη τινὰ λάθῃ νὰ κάμῃ τὴν δέουσιν ἐπιδιόρθωσιν, ἐπειδὴ καὶ ὁ αἰδιδίμος διδάσκαλος Νικόδημος (εἰς ὃν εἶχον ὑπόληψιν) ἅπαξ μόνον τὴν ἐθεώρησε, καὶ τότε ἐν ἀσθενείᾳ (διὸ καὶ ὀλίγην τινὰ ἔλαβε παρ' ἐκείνου διόρθωσιν) ἐγὼ δὲ ἀμαθὴς ὢν τί νὰ κάμω; Τὴν ἔφερον εἰς διαφόρους διδασκάλους, οὐχ ἱκανοὺς ὅμως τόσον περὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ δὲν ἀναπαύομαι. Μόνον δὲ εἰς τὸ σοφόν της ὑποκείμενον ἔχω ὑπόληψιν εἰς τοῦτο, ὡς εἰδήμονα οὖσαν, μάλιστα καὶ αὐτόπτην τῶν πλειόνων θαυμάτων καὶ παρακαλῶ νὰ μὴ ἐκπέσω τῶν ἐλπίδων, ἀλλὰ θεωρήσασα αὐτὴν ὡς οἶδε, ἃς τὴν ἐπικυρώσῃ κατὰ τὸν Ἅγιον Λιτῆς μὲ τὴν σεδασμίαν της ὑπογραφὴν. Πρὸς τούτοις νὰ παρακινήσῃ τοὺς ἀγίους πατέρας ὅσον τάχιον νὰ τὴν ἐκδώσωσιν εἰς τύπον εἰς πολλὴν ὠφέλειαν. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν συντόμῳ, τὰ δὲ πανευ-

καταί μοι αὐτῆς ἔτη εἶεν πλείστα θεόθεν καὶ πανευδαίμονα.

1812 Ἰουνίου 25

Τῆς πανελλογίμου καὶ τῆς αἰδουσιμότητος ταπεινὸς δούλος

Παπᾶ Κύριλλος ὁ Καστανοφύλλης

Τῷ Παναϊδεσιμολογιωτάτῳ ἁγίῳ διδασκάλῳ κυρίῳ παπᾶ κὺρ
Πέτρῳ¹, τῷ λίαν μοι σεβασμιωτάτῳ προσκυνητῶς,
εἰς Καρπενήσι

10 41β — 42β

Ἴσον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ νέου ὁσιμάρτυρος Γερασίμου, ἣν μοι
ἔστειλε πρὶν νὰ παρρησιασθῇ εἰς τὸ μαρτύριον²:

Πανοσιώτατε ἅγιε Γεροντά μου, σὲ προσκυνῶ καὶ τὴν ἁγίαν
σου δεξιάν ἀσπάζομαι, ὁμοίως καὶ ὅλους τοὺς πατέρας προσκυνῶ.
Τὸν παπᾶ Δανιὴλ Προσκυνῶ. Πρὸς τοῦτοις σὲ παρακαλῶ, γέροντά
μου, νὰ μὲ συγχωρήσης μὲ ὅλην σου τὴν καρδίαν, ὅτι πολλάκις σὲ
ἐπὶ κρανα καὶ ἔσα σοῦ ἔπταισα νὰ παρβλέψῃς, ἐπειδὴ ἤμουν ἀν-
θρώπος ἀνέγνωμος. Προσκυνῶ δὲ καὶ τὸν πνευματικὸν παπᾶ Παρ-
θένιον καὶ τὸν Γαβριὴλ καὶ τὸν Νικηφόρον. Ὅμοιως καὶ τὸν παπᾶ
Δανιὴλ ὁποῦ εἶναι εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Γρηγορίου καὶ τὸν παπᾶ
Ἰωσήφ, ὅλους τοὺς προσκυνῶ καὶ τοὺς παρακαλῶ νὰ προσεύχων-
ται διὰ ἐμὲ τὸν ἁμαρτωλὸν ἵσως τελειώσω τὸ ποθοῦμενον. Πρὸς
τούτοις σὰς φανερώνω ὅτι μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Κυρίας
ἡμῶν Θεοτόκου καλὰ ἤλθον ἕως ἐδῶ. Ἐρχόμενος ὅμως εὗρήκα τὸν
ἀδελφόν μου Ἀθανάσιον εἰς τὸ Κάτεργον καὶ προσμένω νὰ εὕγῃ νὰ
πάρω συγχώρησιν καὶ τότε νὰ παρρησιασθῶ νὰ τελειώσω τὸ πο-
θοῦμενον. Ἐχὼ ἡμέρας εἴκοσι ὁποῦ προσμένω ἐδῶ διὰ τὰς ἁμαρ-
τίας μου προσμένοντας τὸν ἀδελφόν μου νὰ εὕγῃ, ὁ ὁποῖος ἐμδῆκεν
εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ κατέργου μὲ τὸ νὰ τὸν εὗρήκε ὁ ζαπίτης εἰς

1. Οὗτος ὁ παπᾶ - Πέτρος εἶναι ὁ ἐξ Ἰθάκης, Οἰκονόμος τὸ ὄψφικιον,
σχολάρχης τῆς ἐν Καρπενήσι Σχολῆς, σχολαρχήσας ἀπὸ τοῦ 1785 ἕως τοῦ
1814. Ἐκοιμήθη εἰς τὰς 5.1.1819 (Π. Βασιλείου «Ἐπισκοπὴ Λιτζᾶς καὶ
Ἀγράφων», Ἀθῆναι 1960, σ. 192). Ἡ ἀλληλογραφία Κυρίλλου — Παπα - Πέ-
τρου συνεχίζεται καὶ ἀργότερον, ὅτε ὁ μὲν πρῶτος εὗρίσκετο ἐν τῇ Μονῇ
Προυσοῦ, ὁ δὲ δεύτερος συνέχετο περιστάσει τοῦ θίου.

2. Ὑπάρχει καὶ εἰς τὸν ὑπ' ἀριθμ. 42, 833 κώδικα τῆς Μονῆς Προυσοῦ.
Ἡ ἐπιστολὴ ἀποστέλλεται ἐκ Κων/πόλεως.

ξοκί ὁποῦ ἐπωλοῦσε (μὲ τὸ νὰ ἦτον μπακάλης). Ταῦτα πρὸς ἀδελφόν
σου. Ἀάδε δὲ τὴν τζέργαν καὶ τὸ δισάκι ἀπὸ τὸν παπᾶ Ἰωσήφ καὶ
εὐχου ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ.

1812 Ἰουλίου 1η

Ὁ ἐκ Καρπενησίου σὸς μοναχὸς
Γεράσιμος

Τῷ Πανοσιωτάτῳ ἁγίῳ παπᾶ Κυρίλλῳ Καστανοφύλλῃ τῷ ἐκ
Καρπενησίου τῷ εὐρισκομένῳ εἰς τὴν Σκήτην τοῦ Ἀγίου Παντελεή-
μονος, προσκυνητῶς
εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος

11) 29α — 30 β

Ἴσον τοῦ ἁγίου Λιτζᾶς καὶ προσετώτων τοῦ Καρπενησίου.

Πανοσιώτατε παπᾶ κὺρ Κύριλλε, ἐγὼ μὲν εὐχομαι τῇ δσιότη-
τί σου παρὰ Θεοῦ ὑγείαν, εὐρήνῃν καὶ ὅσα σωτήρια, ἡμεῖς δὲ μετὰ
τῆς προσηκούσης αἰδοῦς καὶ εὐλαθείας ἀσπαζόμεθα τὴν Ἱεράν σου
δεξιάν.

Μετὰ τὴν ἀκριθεῖς ἔρευναν τῆς εὐκαταίας ἡμῖν ἀγαθῆς ὑγείας
σου, δηλοποιούμεν τῇ δσιότητι σου, ὅτι ἐπειδὴ ἡ σεβασμία Μονή
τοῦ Προυσοῦ, ἐν ἣ ἀνετράφη καὶ τὰ ἀρχαῖς ἔλαβες τῆς μοναδικῆς
ζωῆς, εὐρίσκεται σήμερον ἐσπερημένη ὁδηγοῦ καὶ προστάτου καὶ
τῶν ἄλλων μὲν πάντων σχεδόν, ἐξαιρέτως δὲ τῆς μοναδικῆς πολι-
τείας καὶ τάξεως, καὶ διὰ τοῦτο τανῦν κινδυνεύει τὰ ἔσχατα, ἡμεῖς
συνδιασχεψάμενοι καὶ πρὸς οὐκ ὀλίγους ἄλλους ἀπιδόντες, ἐπ' αὐ-
δέγα ἄλλον ἐστηρίχθη ἡμῶν ἡ καρδιά, εἰμὴ πρὸς τὴν σὴν δσιότητα,
ἵνα οἰκτείρας τὴν νῦν οὖσαν οὐχὶ καλὴν κατάστασιν τῆς θρεψαμέ-
νης σε ταύτης ἱερᾶς μονῆς, ἅμα τῷ λαβεῖν τὸ ἡμέτερον ὁδοῦ ἀψά-
μενος ἔλθῃς ἐν τάχει καὶ ἐλθὼν, ἀν δὲν θέλῃς τὴν ἡγουμενίαν, ἵνα
ἡς μόνον καὶ μόνον κανὼν καὶ ἱκανὸν ὑπόδειγμα τῆς ἀπαιτουμένης
καλῆς τῶν μοναχῶν πολιτείας, εἰς ὃ ἔργον θέλεις ἔχει πάντως ἡμᾶς
πάντας συνεργούς τε καὶ συναντιλήπτορας καὶ τὸν σὸν Γεράσιμον,
χρησταῖς ἐπικαθήμεθα ταῖς ἐλπίσιν, ὅτι δὲν θέλει ἀπορριφθῇ ἡμῶν ἡ
ἀξίωσις, διὰ τοῦτο στέλλομέν σοι διὰ τοῦ Παρθενίου καὶ ἑκατὸν πεντή-
κοντα γρόσια, ἵνα ἔχῃς εἰς τὰς καθ' ὁδὸν δαπάνας σου. Περιμένομέν σε
λοιπὸν ὅσον τάχος καὶ πάλιν ἀξιοῦμεν σε, ἵνα μὴ ἀποστρέψῃς τὸ

πρόσωπόν σου ἀπ' ἡμῶν τῶν ὄντων σῶν καὶ λεγομένων καὶ ὑπογραφομένων.

αἰγι' Ἰουνίου χγ' Σῶρος σὸς

Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων Δοσίθεος καὶ ἐν Χριστῷ εὐχέτης
καὶ ἀγαπητὸς **Τσιότσης**

Ἀναγνώστης Καραγιάννης, Ἰωάννης Τσιότσης, Ἀναγνώστης Εὐσταθόπουλος Λιθαρά, Δημήτριος Κολοκυθόπουλος, Γεώργιος Χατζόπουλος, Ζαχαρίας Μπλατζή.

Κἀγὼ ὁ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς σὸς ἀδελφὸς παπᾶ Πέτρος, ἀπὸ δάθους ψυχῆς, ἀσπαζόμενος τὴν ἱεράν σου κορυφὴν ἀσμενέστατα προσαγορεύω. Ἐλαβὼν τὸ σεδάσμιόν σου καὶ ἐπειδὴ περιμένω τὴν εἰς τὰ ὧδε σου αἰσίαν ἀφίξιν, περιττὸν ἔκρινα τὸ νὰ τῇ ἀποκριθῶ. Ὅθεν δέομαι ἵνα μὴ εἰς κρίμα μοι γένηται ἡ τοιαύτη σιγή.

Κἀγὼ ὁ ἐν Χριστῷ αὐτῆς ἀδελφὸς καὶ δοῦλος Ἀναγνώστης ὁ Ἰατρίδης πανευλαβῶς προσκυνῶ τὴν σὴν ὁσιότητα χειρασπαζόμενος τὴν ἱεράν της δεξιάν καὶ παρακαλοῦμεν ἐκ ψυχῆς καὶ καρδίας ὑποῦ νὰ εἰσακουσθῇ ἡ δέησις ἡμῶν καὶ νὰ καταδεχθῇ τὴν αἰτησίαν μας πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀδελφῶν.

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ πανοσιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις κυρίῳ Κυρίλλῳ τῷ ἐν Χριστῷ ἡμῖν ἀγαπητῷ καὶ περιποθήτῳ,
εὐχετικῶς
εἰς Ἅγιον Ὅρος

12) 30β — 32α

Ἰσον.

Τὸν μὲν Πανιερώτατον καὶ Σεδασμιωτάτον μοι ἅγιον Δεσπότην δουλικῶς προσκυνῶ πανευλαβῶς κατασπαζόμενος τοὺς ἱεροὺς αὐτοῦ πόδας, τὴν δὲ ὑμετέραν εὐγένειαν ὑπερήδιστα κατασπάζομαι.

Εὐλαβῶς καὶ ἀσμένως ἔλαβον παρὰ τοῦ Παρθενίου τὸ παρ' ὑμῶν ἀποσταλέν, ἀξιωθεὶς τῶν τε πανιέρων εὐχῶν τοῦ Σεδασμιωτάτου μοι Δεσπότη καὶ τῶν ὑμετέρων ἐν Χριστῷ ἀδελφικῶν ἀσπασμῶν. Ἐχάρην δὲ πλέον διὰ τὸν ἐν αὐτῇ θεοφιλή σας σκοπὸν καὶ περὶ τὰ καλὰ ζῆλον καὶ σᾶς ἐπήνεσα εἰς τοῦτο καὶ ἐμακάρισα. Πῶς γὰρ οὐκ ἄξιον ἐπαίνου τὸ νὰ ζητῆτε ὁδηγοὺς καὶ κανόνας εἰς τὰ τοιαῦτα, πλὴν ἔπρεπε ἀπὸ ἀπλανεῖς ὁδηγοὺς νὰ ζητῆτε τὰ τοιαῦτα,

οὐχὶ δὲ καὶ ἀπὸ ἐμὲ τὸν ἀνάξιον ὁποῦ εἰς ἐτι ἐμαυτὸν οὐκ ὠφέλησα οὐδὲ ἐκανόνισα, πολλῷ μᾶλλον νὰ ὁδηγήσω ἄλλους; καὶ χωρὶς τοῦ λέγειν κατὰ μέρος ἐγὼ γνωρίζω τὸν Κύριλλον καὶ οὐδεὶς ἄλλος· «οὐδεὶς γὰρ ὀίδε τὰ τοῦ ἐτέρου εἰμὴ τὸ Πνεῦμα τὸ ἐνοικοῦν ἐν αὐτῷ». Λοιπὸν γνωρίζων τὴν ἀναξιότητά μου, παρακαλῶ ἔχετε με παρητημένον καὶ ὅς ἔχω συγγνώμην ὁποῦ δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ πληρώσω τὴν αἰτησίαν σας. Ἄν δὲ ποτὲ ἤμπορέσω νὰ λάβω τὴν ἀδειαν, ἔρχομαι μόνον ὡς φίλος, ὅσον νὰ σᾶς ἰδῶ καὶ αὐθις νὰ ἐπανακάμψω. Ὅθεν ἀμεριμνήσατε εἰς τοῦτο, μὴ οὐσης ἄλλης τινὸς ἐλπίδος ἔξω ἀπὸ πρόσκαιρόν τινα ἀφίξιν μου, καὶ τοῦτο ἂν τύχη. Ἀγαπῶ ζῶντες νὰ ἦμαι πάντοτε ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ εὐνοίαν εἴτε παρῶν εἴτε ἀπῶν τοῦ τε Πανιερωτάτου μου Δεσπότη καὶ τῶν εὐγενεστάτων ὑποκειμένων σας. Ταῦτα καὶ μένω πάντων ὑμῶν δοῦλος ταπεινὸς καὶ ἐλάχιστος.

Κύριλλος

Τὸν μὲν Παναιδεσιμώτατον καὶ Σοφολογιώτατον ἅγιον Διδάσκαλον παπᾶ κύρ Πέτρον ταπεινῶς κατασπαζόμενος προσκυνῶ, τὸν δὲ ἐξοχώτατον κύρ Ἀναγνώστην Ἰατρὸν ὀλοφύχως ἐν Κυρίῳ κατασπάζομαι, ὡσαύτως καὶ ἅπαντας τοὺς γνωστοὺς καὶ φίλους.

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ Πανιερωτάτῳ, ἔλλογιμωτάτῳ τε καὶ Σεδασμιωτάτῳ ἁγίῳ Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων κυρίῳ κυρίῳ Δοσιθέῳ, (') σὺν τοῖς εὐγενεστάτοις προσετῶσι καὶ δημογέροισι,
προσκυνητῶς,
εἰς Καρπενήσιον

13) 32α — 34β

Τὴν ὑμετέραν περίβλεπτον καὶ περιφανεστάτην αὐτῆς εὐγένειαν ὡς εἰκὸς ὑπερευχόμενος ἐκ ψυχῆς ἡδέως προσαγορεύω.

1. Ὁ Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων Δοσίθεος, οὗ ἀκολουθοῦσι καὶ ἄλλαι ἐπιστολαί, ἦλθεν εἰς στενάς πατρικὰς σχέσεις πρὸς τὸν Κύριλλον καὶ τὴν Ἱεράν Μονὴν Προυσοῦ, περὶ ἧς παντοιοτρόπως ἐνδιεφέρθη. Κατήγετο ἐκ Σοφάδων τῆς Θεσσαλίας, γεννηθεὶς τῷ 1762, τελευταῖος χρηματίας ἐπίσκοπος τῆς ἐπαρχίας Λιτζᾶς. Ἐπέζησε χρόνους ἱκανοὺς μετὰ τὴν Ἑθνικὴν Παλιγγενεσίαν, ὑπὲρ ἧς πολλὰ ἐμόχθησε, ποιμάνας θεαρέστως τὸν Εὐρυτανικὸν Λαὸν ἐπὶ πεντημονταετίαν περίπου (1793 - 1842). (Β. Ἀτέση, Μητροπ. Λήμνου, «Ἐπισκοπικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1948, σελ. 37, τόμ. Α').

Ἦν καὶ διατηρεῖν τὸ θεῖον ἐν ἀκροτάτῃ ὑγιείᾳ καὶ διηγεῖται εὐημερίᾳ μετὰ μακροδιότητος καὶ ἐπιτυχίας πάντων τῶν ὧν ἀγαθῶν καταθυμίως ἐφίεται καὶ ἐπιποθεῖ. Δὲν ἔλειψα χρέος ἀπάντων χρεῶν ὀφειλέστατον ἐκπληρῶν, γὰρ ἀποδώσω τὰς ὀφειλομένας μοι προσκυνήσεις καὶ γὰρ ἐρωτήσω τὰ τῆς εὐκαταίας μοι αὐτῆς ὑγιείας καὶ ἐπομένως γὰρ τῇ εἰδοποιήσω.

Πανέντιμον ἐπιστολήν τῆς ἀσμένως καὶ ὑπτίαις χερσίν ἔλαβον, ἐξ ἧς πληροφορηθεὶς τὴν ὑπὲρ ἄλλο τι ἀγαθὴν μοι αὐτῆς ὑγιείαν, ἥσθην οὐ μετρίως, ἔγνω καὶ τὰ ἐν αὐτῇ μοι σημειούμενα. Εἶδον τὴν καλοκάγαθον αὐτῆς διάθεσιν εἰς τὸ γὰρ μὲ προσκαλῆ καὶ γὰρ μὲ παρακινῇ εἰς τὸ γὰρ λάβω κατὰ νοῦν τὴν ποθεινοτάτην μοι πατρίδα, εἰς τὴν ὁποίαν κατὰ πρώτην μου προσβολὴν ἠξιώθη γὰρ ἰδῶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ τὴν ἀπόλαυσιν ταύτης τῆς αἰσθητῆς κτίσεως, ἐπειδὴ καὶ κατὰ τὸν σοφὸν «οὐδὲν γλύκιον πατρίδος». Κύριος οἶδε πόσος ὁ διάπυρος καὶ διακαὴς πόθος τὸν ὁποῖον τρέφω ἐν τῇ καρδίᾳ μου εἰς τὸ γὰρ ἀπολαύσω ταύτην τὴν ποθεινοτάτην μοι πατρίδα καὶ γὰρ φανῶ ὅπως οὐκ εὐχάριστος καὶ πρὸς αὐτὴν ταύτην καὶ πρὸς τοὺς εὐεργέτας καὶ καλοθελητάς μου, μὰ τὴν ἀκούοντάς τὴν ἐλεεινὴν καὶ ἀξιολόγητον κατάστασιν τῆς οὐ μετρίως λυποῦμαι καὶ σχεδὸν μοῦ φεύγει αὐτὸς ὁ διακαὴς πόθος καὶ μὲ κάμνει γὰρ μένω ἐκθαμβὸς καὶ ἐκστατικὸς εἰς τὸ γὰρ μὴν ἡμπορῶ ποῖον γὰρ κρίνω καὶ ποῖον γὰρ διακρίνω. Ὁ πόθος τῆς πατρίδος μὲ ἔλκει κατὰ φυσικὸν λογαριασμὸν καὶ μάλιστα τὸ χρέος τῆς εὐεργετικωτάτης μοι διαθέσεως. Ὁ φόδος δὲ καὶ ἡ πτόησις τῆς ἀκαταστασίας τῆς ὑπὸ τῆς τοῦ καιροῦ ἀνωμαλίας μὲ κάμνει παλίνδρομον καὶ εἰς τοῦτο ἀμηχανῶ. Καὶ διὰ γὰρ μὴ τὴν ἐνοχλῶ μὲ τὴν πολυλογίαν μου, τῇ δίδω νύξιν εἰς τὸ γὰρ ἀναπαύσῃ τὸν πόθον τῆς, ὃν ἔχει πρὸς ἐμὲ τὸν ταπεινὸν δοατζίην τῆς. Ἐπειδὴ καὶ ἔφθασα γὰρ ἡμῖν εἰς τοῦτο τὸ ἡσυχαστικὸν κλίμα, τὸ ὁποῖον συμφέρει κατὰ τὸν διπλοῦν ἄνθρωπον, δὲν μὲ συγχωρεῖ γὰρ παραιτηθῶ καὶ μάλιστα ὅπου καταγίνομαι γὰρ διδάσκωμαι τὴν μουσικὴν. Μετὰ δευτέρας λοιπὸν σχέψεως τελειώνοντας τὴν μουσικὴν καὶ Θεοῦ εὐδοκοῦντος ἔχω κατὰ νοῦν εἰς τὸ γὰρ ἀπολαύσω τὴν πεποθημένην πατρίδα μου καὶ μάλιστα τοὺς χρυσοὺς μοι εὐεργέτας καὶ καλοθελητάς μου, ὅστις καὶ πρῶτος καὶ ὕστερος ὑπάρχει τὸ χρυσοῦν μοι ὑποκείμενόν τῆς.

Τὸν δὲ κύρ Θεόκλητον δὲν ἔλειψα γὰρ τὸν παρακινήσω ἀμέσως κατὰ τὴν προσκάλεισιν τῆς ὁποῦ γὰρ ἔλθῃ αὐτόσε, ὥσάν ὅπου συμφέρει καὶ πρὸς τῶν αὐτόθι πατριωτῶν καὶ εἰς τὸ Ἱερὸν Καταγώνιον, ὅστις πάλαι ποτὲ ἐχρημάτισε, διὰ τὸν ὁποῖον καὶ παρακαλῶ τὴν φιλάγαθον αὐτῆς διάθεσιν, γὰρ τὸν ἔχῃ εἰς τὴν ἐπίσκεψίν τῆς, διὰ γὰρ μὴν ἤθελε τῇ ἀκολουθήσῃ κανένα ἀνιαρὸν συνάντημα, ὥσάν ὅπου τοιοῦτοι Σεβάσμοι Γέροντες καὶ πρακτικοὶ τοῦ τόπου συμφέρουσιν εἰς τὰ αὐτόθι μέρη, καὶ ποῖος δὲν θέλει τὴν καλὴν ἀποκατάστασιν τῆς πατρίδος τὴν ὁποῖαν ἄμποτε ὁ Κύριος ἡμῶν γὰρ τὴν φέρῃ εἰς καλὴν στερέωσιν ὥς ἐπιποθεῖ ἡ φιλάγαθος γνώμη τῆς, ἧς τὰ ἔτη εἴησαν πλεῖστα καὶ πανευδαίμονα.

Τῆς εὐγενείας τῆς ὁλως πρόθυμος εἰς τὰ ἐντάλματά τῆς

Κύριλλος

Τῷ εὐγενεστάτῳ καὶ φιλευσεδεστάτῳ ἄρχοντι κυρίῳ κύρ Δημάκῃ τῷ ἐν Χριστῷ μοι ἀγαπητῷ

εὐχετικῶς
εἰς Νέαν Πάτραν

14) 34α — 35β

Ἴσον ἕτερον (').

Τὴν πανέντιμον αὐτῆς εὐγένειαν ἐκ κέντρου ψυχῆς καὶ καρδίας ἐπευχόμενος προσαγορεύω.

Δεόμενος τοῦ ἁγίου Θεοῦ ἵνα σκέπη καὶ διαφυλάττῃ αὐτὴν ὑγιαίνουσαν ἄκρως καὶ πανευημεροῦσαν καὶ πάντων τῶν ἐφετῶν καὶ σωτηριωδῶν καταθυμίως ἐπαπολαύουσαν. Ἐκ τῶν πρὸς τὸν Πανοσιώτατον πνευματικὸν κύρ Θεόκλητον γραμμάτων γινούσ τὰ κατ' αὐτὴν καὶ τὰ τῆς Πατρίδος ἐχάρην τὰ μέγιστα καὶ εἶθε γὰρ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ ἡ εἰρηνικὴ αὕτη κατάστασις διὰ τὴν ὁποῖαν δεικνύουσιν ἔκλινε καὶ ὁ πνευματικὸς οὗτος διὰ τὰ αὐτόθι, τὸν ὁποῖον καὶ καλῶς γὰρ τὸν ἀπολαύσῃτε. Δὲν ἔλειψα γὰρ κινήσω πάντα λίθον εἰς τοῦτο καὶ γὰρ τὸν παρακινήσω ὅση δύναμις διὰ γὰρ ἔλθῃ μὲ καθε ἀφοβίαν καὶ θάρρος, τὸ μὲν διὰ τὴν εὐγένειαν τῆς πεπεισμένου ὧν ὅτι θέλει τὸν ἀναπαύσει κατὰ πάντα (τὸ ὁποῖον καὶ παρακαλῶ γὰρ γένῃ, ἐπειδὴ καὶ ἐδὼ εἶχε τὴν κάθε του ἀνάπαυσιν καὶ τὴν πα-

1. Εἰς τὸν αὐτὸν Δημάκην, ἄρχοντα Νέων Πατρῶν (Ἱπάτης).

ρέβλειψε μόνον διὰ τὸ ὑποκείμενόν της), τὸ δὲ διὰ τὸν τρόπον καὶ τὴν χρηστότητα τοῦ προσκαλουμένου πνευματικοῦ καὶ τὴν ἣν προσεγγήσει ὠφέλειαν διὰ λόγου καὶ ἔργου, δηλ. τοῦ καλοῦ παραδείγματος. Καὶ ἀληθινὰ οἱ τοιοῦτοι κοινωνοφελεῖς πρέπει νὰ προσκαλῶνται καὶ νὰ τιμῶνται καὶ νὰ υπερασπίζωνται, καθὼς ἐκ τοῦ ἐναντίου οἱ κοινωνοφελεῖς καὶ λυμεῶνες καὶ ψυχοφθόροι πρέπει νὰ διώκωνται καὶ νὰ ἐξοστρακίζωνται, μάλιστα ἂν ἔχωσι καὶ τὴν μεμωραμμένην σοφίαν καὶ ἐν προεδρίᾳ ὡσι ('), τότε γὰρ αὐτάνδρον τὸ πλοῖον εἰς τὸν θυθόν, τοιοῦτον ὀλετήρα κυβερνήτην ἔχων, γινώσκεις ὃ λέγω καὶ φειδόμενος γράφω, καὶ ἀληθινὰ μετὰ δακρύων τῇ λέγῳ ἐν ὅσῳ ἐνθυμοῦμαι ὅτι κυβερνεῖται ἡ Νέα Πάτρα ὑπὸ τοιοῦτου, ὁποῦ ἀντὶ φῶς εἶναι σκότος καὶ ἀντὶ ποιμὴν εἶναι λύκος, μέσην δάκνομαι τὴν καρδίαν καὶ δεινὴ ρομφαία τὴν ψυχὴν μου διέρχεται, πλὴν δὲν δύναμαι νὰ κάμω οὐδέν, ἀπορῶ ὅμως εἰς τὴν εὐγενίαν της ὁποῦ δύναται καὶ τὸ παραδίδει, καὶ κοντὰ ὁποῦ θέλει χαθῇ μαζί με τὸ πλοῖον, θέλει ζητηθῇ καὶ ἀπολογία διὰ ἑλκὸς αὐτὰς τὰς ψυχὰς, ἐπειδὴ καὶ ὁ Κύριος τὴν κατέστησε πολιτικὸν κυβερνήτην καὶ δυνατὸν νὰ ἀποδιώκῃ τοὺς τοιοῦτους λυμεῶνας, καὶ μάλιστα ὁποῦ γινώσκει ἀκριδῶς πάντα τὰ τοῦ ὑποκειμένου. Καὶ ταῦτα μὲν διὰ τοῦ παρόντος, τὰ δὲ ἔτη αὐτῆς εἰς θεόθεν πλεῖστα καὶ πανευφρόσυνα.

Ὁ πρὸς Θεὸν εὐχέτης ὑπὲρ αὐτῆς

Κύριλλος Ἱερομόναχος

15) 11β - 12α

Χαίροις ἐν Κυρίῳ, βέλτιστε ἀνδρῶν.

Οἱ ὑπερβολικοὶ πόνοι τοῦ στήθους με ἐμποδίζουν εἰς τὸ νὰ γράφω, διὰ τοῦτο καὶ καμμίαν φορὰν ἀμελῶ καὶ ἄς ἔχω συγγνώμην

1. Προφανῶς ἐνταῦθα κατηγορεῖ δι' ἀγνώστους εἰς ἡμᾶς αἰτίας τὸν ἐπίσκοπον Νέων Πατρῶν Πολύκαρπον (1792 - 1819) διὰ στενῶν δεσμῶν φιλίας συνδεομένου πρὸς τὸν ἐκ Μαυρίλου ἄρχοντα Δημάκην Χατζῆν Ἀναγνώστην. Δι' ἐξόδων τοῦ τελευταίου ἐκτίσθη ὁ Μητροπ. ναὸς τοῦ ἁγίου Νικολάου. Ὁ Πολύκαρπος θεωρεῖται ὡς «σοφώτατος καὶ θαυμάσιος διανοίας ἀνθρώπος διακριτικώτατος» ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τοῦ κώδικος μητροπ. Ν. Πατρῶν (δρα Θεοκτίστου Λαῖνα «Ἡ Μητρόπολις Νέων Πατρῶν - Ὑπάτης» ἐν Στερεοελλαδικῇ Ἐστία 1960, τεύχ. 2/3 σ. 143).

περὶ τούτου. Περιχαρῶς ἔλαβον τὴν τιμίαν σου ἐπιστολὴν καὶ ἔγνων τὰ ἐν αὐτῇ, ὅμως οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς εἰς τὸ θάρρος, ὅπερ μοι ἐπιφορτίξεις ἐκ μέρους τοῦ ἁγίου Δεσπότη, ἐπειδὴ ἀπὸ ἑνα ἀφεγγὴ λύχνον ποῖον φῶς ἡμπορεῖ νὰ φανῇ; ἢ ἀπὸ μίαν ξηρὰν πηγὴν ποῖος ἡμπορεῖ νὰ παρηγορήσῃ τὴν δίψαν; ἢ ἕνας τυφλὸς πῶς ἡμπορεῖ νὰ ὁδηγήσῃ ἄλλον τυφλόν; «Τυφλὸς γὰρ ἔαν τυφλὸν ὁδηγῇ, ἀμφοτέρω εἰς ὁρόν πεσοῦνται». Ἄκουε οὖν καὶ τὸν θεῖον Ἀπόστολον τὸν λέγοντα ὅτι «οὐ πάντες ἀπόστολοι, οὐ πάντες διδάσκαλοι, οὐ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων». Ὅθεν, φίλτατε, οὐκ ἐμὸν τοῦτο, ἀλλοις δέδοται, τοῖς δυνατοῖς, δηλ. τοῖς δυναμένοις τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν.

Ὅθεν τί μοι ἐπιτάττεις τὰ ὑπὲρ ἐμέ; ὅσον ὅμως διὰ τοὺς ἴσω ἐν τῇ μονῇ ὁκοῦντας καὶ μόνον ἄς εἶναι νὰ κάμω καὶ ἐγὼ ὑπακοὴν κατὰ τὴν αἴτησιν τῶν ἐν αὐτῇ ἀδελφῶν, ἴσως γένῃ τάχα καμμία καλὴ κατάστασις. Ὅθεν ἐκεῖνος ὅπου ἐφώτισε τὴν ὄνον τοῦ Βαλαάμ νὰ ὁμιλήσῃ διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, αὐτὸς ἄς φωτίσῃ καὶ τὸν ἐδικόν μου ἐσκοτισμένον νοῦν καὶ ἄς ἀνοίξῃ τὸ ἁμαρτωλὸν μου στόμα διὰ νὰ ὁμιλήσῃ τὰ συμφέροντα τῆς μονῆς. Ὅμως καὶ ἐδῶ, εἰς τοῦτο πρὸς κέντρον λακτίζω, ἐπειδὴ ἐδῶ τὴν σήμερον χρειάζεται ἕνας μέγας Παῦλος ἢ ἕνας θεῖος Χρυσόστομος καὶ ὄχι ἕνας ἁμαρτωλὸς ὡς ἐμέ. Προφῆται ἠτόνησαν (φίλε) καὶ πᾶς δικαίου λόγος. Ὅθεν ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μετ' ὀλίγας ἡμέρας ποιῶ τὴν ἐπανάκαμψιν διὰ τὸ Ὅρος καὶ τότε ἀπερνώντας αὐτοῦ, θέλω ἀπολαύσει καὶ τοὺς φίλους ἁπαντας. Ἀσπασαι πάντας, ὡς καὶ οἱ πάντες ὑμᾶς ἀσπάζονται. Ἐρρωσο.

αὐιδ' Μαρτίου 25η, ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Πυρσοῦ

«ὁ ἀπὼν ὡς παρὼν καὶ μεθ' ὑμῶν ἀεὶ ὢν»

Κύριλλος ὁ Καστανοφύλλης

Ἡ Ἐπιγραφή :

Τῷ ἐξοχωτάτῳ καὶ περὶ τὰ θεῖα εὐλαβεστάτῳ κυρίῳ Ἀναγνώστῃ Ἱατρῷ ('), τῷ λίαν μοι ἀγαπητῷ,

εὐχετικῶς

εἰς Καρπενήσι

1. Ὁ Ἀναγνώστης Γεώργιος Ἱατρίδης ὑπῆρξε στενὸς φίλος τοῦ Κυρίλλου.

16) 29α

Ἴσον τοῦ ἐνταλτηρίου τοῦ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ Ἁγίου Ἀρ-
της ἐν Βραχωρίῳ.

Διὰ τοῦ παρόντος γίνεται δῆλον ὅτι ὁ τὸ παρὸν ἐπιφέρων
Πανοσιώτατος πνευματικὸς παπᾶ Κύριλλος Ἀγιορείτης, μὲ τὸ νὰ
ἔτυχε νὰ ἀπεράσῃ εἰς τὰ μέρη μας, ἐπροσκαλέσθη καὶ παρ' ἡμῶν
διὰ νὰ δεχθῇ τοὺς λογισμοὺς τῶν ὧν βουληθῶσι Χριστιανῶν. Ὅθεν
ἐδόθη καὶ τὸ παρὸν εἰς χεῖρας τοῦ διαληφθέντος Κυρίλλου πρὸς
δήλωσιν.

αἰωιδ' Δεκεμβρίου ιδ', ἐν Βραχωρίῳ.

ὁ Ἐπίτροπος τοῦ ἁγίου Ἀρτης
Χρήστος Στάϊκος

17) 3α — 3β

Τὴν σὴν φιλόχρηστον καὶ χρηστοθεστάτην ἐλλογιμότητα
πατρικῶς ἐκ θαθέων ψυχῆς εὐχομαι.

Ἀγαπητέ, τὰ ἐπιστολιμαῖα γράμματα, ἅπερ μοι ἐνεχείρισας,
ἐπῆγαν ἀσφαλῶς πρὸς τὸν σὸν Κωνσταντῖνον (') διὰ πιστοῦ γραμ-
ματοκομιστοῦ. Πολλὰ εἶχον γράψαι, ἀλλ' οὐ θέλω γράψαι σοι
διὰ καλᾶμου καὶ μέλανος, περὶ ὧν ἐλπίζω ἰδεῖν σε τάχιον (εἰ ὁ
Κύριος εὐδοκῇ) καὶ τότε ὑπομνήσω σε.

Ἡ ἀδιαφορία πλατύνεται, περιπόθητε, καὶ οἱ νήπιοι ἀσθε-
νοῦσι. Διό, διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ, σπούδασον τάχιον λα-
βεῖν μετὰ σοῦ καὶ τὸν σὸν Κωνσταντῖνον, ὅστις κατὰ τὸ παρὸν εἰς
γῆν τοῦ Χαναάν καὶ τὴν πολυπαθῆ Αἴγυπτον διατρίβει. Ὅθεν
σπούδασον, σπούδασον (ἐπιτάττω σε καλονικῶς) καὶ παράλαβε
καυτὸν μετὰ σοῦ, εἴτα παράγγελλε καὶ δίδασκε τὸ πάτριον πρὸς

λου. Καταγόμενος ἐκ Καρπενησίου, διετέλεσε κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν γραμ-
ματεὺς τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Γιολλάση καὶ ἐπέζησε πέρα τοῦ 1856 (Π. Βασιλείου,
ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 8). Εἰς τὴν Μονὴν Προυσοῦ ὥζονται πλεῖστα ὅσα τροπάρικα
καὶ ἀπολυτίκια εἰς Ἁγίους στιχορρηθέντα ὑπ' αὐτοῦ, ὡς καὶ ἰδιόχειροι ση-
μειώσεις εἰς τὸν ὑπ' ἀρ. 42 κώδικα.

1. Ὁ Κων/νος οὗτος εἶναι ἀδελφὸς τοῦ Γεωργίου Ἰατρίδου. Κατὰ
τοὺς χρόνους τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος γενόμενος ὑποχιλίαρχος, ἐφονεύθη ἡρωϊκῶς
πολεμῶν ὑπὸ τὸν Γ. Βάγιαν, κατὰ τὴν Ἐξοδὸν τοῦ Μεσολογγίου (1826). (Π.
Βασιλείου, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 8).

τὰ θεῖα σέδας ὡς δεῖ, καὶ ἵνα εἶπω τὸ τοῦ Ἀποστόλου «μηδεὶς σου
τῆς νεότητος καταφρονεῖτω», ἀλλὰ τύπος γίνου (ἀγαπητέ) τῶν πι-
στῶν ἐν λόγῳ καὶ ἔργῳ. Πρόσεχε τῇ διδασκαλίᾳ, καὶ μὴ ἀμέλει
τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι παρὰ Θεοῦ. Κόπτε τὰς φαύ-
λας συναναστροφάς, ὅτι πολλοὶ ψευδοδιδάσκαλοι ἐλήλυθαν εἰς τὸν
κόσμον, εἰ δυνατόν ἀποπλανῆσαι καὶ τοὺς ἐκλεκτούς, ὡς πρόδρο-
μοι τοῦ Ἀντιχρίστου, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν Ἀντίχριστοι. Μένε ἐν οἷς
ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης (καθὼς σὲ διδάσκει ὁ θεὸς Παῦλος) εἰδὼς
παρὰ τίνος ἔμαθες. Οὐ γὰρ ἐκ τῶν δοκησισόφων τοῦ κόσμου τού-
του ἔμαθες, ἀλλ' ἐκ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου παρέλαβες, τοῦ λαλή-
σαντος διὰ τῶν Προφητῶν. Ταῦτα μελέτα (φίλτατε), ἐν τούτοις
ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ ἐν πᾶσι. Μειζοτέραν οὐκ ἔχω
χαράν, ἵνα ἀκούω τὰ τοῦ Κυρίου ἐν ἀληθείᾳ περιπατοῦντα. Γι-
νώσκεις ὃ λέγω καὶ περὶ τίνος φροντίζω. Ἐρρωσο.

αἰωε' Ἰανουαρίου 30, ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Πυρσοῦ

ὁ ἐν Ἱερομονάχοις ἐλάχιστος Κύριλλος

II Ἐπιγραφή: Τῷ λογιωτάτῳ καὶ σεμνοθεστάτῳ κυρίῳ κὺρ
Ἀναγνώστῃ Ἰατροῦ, τῷ ἐκ Καρπενησίου καὶ ἐν
Βραχωρίῳ διατρίδοντι,

εὐχετικῶς

εἰς Βραχωρί

18) 17α — 18β

Κυρίλλῳ τῷ ἱεροπρεπεστάτῳ καὶ πνευματικῷ μοι πατρὶ τὴν
ἀπὸ καρδίας προσκύνησιν ἀποδίδωμι.

Ἀφ' οὗ καὶ σωματικῶς ἐχωρίσθημεν ἀπὸ Βραχωρίου, ἡ πε-
ρίστασις δὲν μοι ἔδωκεν οὐδὲ ἡμισείας ὥρας εὐκαιρίαν, εἰς τὸ νὰ
μεταχειρισθῶ τὸ ἀπαραίτητον χρέος μου τὸ πρὸς σὲ καὶ νὰ ἐμφα-
νισθῶ διὰ θραχυστίχου γράμματός μου, καὶ ἴσως ἡ ἱερά σου κο-
ρυφή διαφόρους λογισμοὺς ἐστοχάσθης περὶ τούτου, ἀμνήμονα τυ-
χὼν καὶ παραδότην τῶν ἐπηγγελμένων ἀποκαλῶν με' καὶ ὅσον μὲν
κατὰ τὸ φαινόμενον ἔχεις ὅλα τὰ δίκαια, ἔξω μόνον ἀν λάθης
κατὰ νοῦν τοὺς ἀγῶνας καὶ θάσανα ὁποῦ καθ' ὥραν διαπερῶμεν,
νυκτὸς καὶ ἡμέρας, διὰ τὸ ἐγγὺς ἔλθεῖν τὴν ὥραν, ἐν ᾗ μέλλομεν
ἀποδοῦναι λόγον τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἔργου μας. Εἴθε δι' εὐχῶν
σου μεταδληθεῖεν ἐπὶ τὸ κρεῖττον τῆς σωτηρίας μου. Ὅθεν εὐελ-

πισ εἰμί, ὅτι δὲν θέλεις λάβει παραμικρὸν παροξυσμὸν κατ' ἐμοῦ, οὐδὲ ὕφειν τῆς πατρικῆς σου εὐνοίας, εἰδὼς τὸ σέβας καὶ τὴν εὐπειθειαν ὁποῦ πρὸς τὸ ἱερόν σου ὑποκαίμενον σώζω. Ὁ κύρ Χρηστάκης πρὸ ἡμερῶν ἐνεχείρισέ μοι καὶ τὸ πρὸς ἐμέ σου πατρικὸν γράμμα καὶ περὶ μὲν τῆς φίλης μοι σωζομένης υἱείας σου ἐχάρην, ἐλυπήθην δὲ ἀναλόγως διὰ τὴν κατάχρησιν ὁποῦ δεικνύεις, τοσοῦτον παραμελῶν τῆς θεραπείας σου καὶ μὴ δουληθεῖς τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἱατρῶν, τὸ ὅποιον διηγεκῶς με καταθλίβει, ἐξ ἴσου μὲ τὴν στέρησιν τῶν ἐλπίδων μου. Οἶδας καλῶς τὴν ἀγάπην μου τὴν πρὸς σέ, ἡ ὁποία εὐροῦσα μικρὰν εὐκαιρίαν διάζει με ἐνεργητικώτατα εἰς τὸ νὰ ἐκταθῶ κατὰ τὴν θέλησίν της. Δὲν ἔχω ὅμως καὶ τὸ δύνασθαι ἴσον τῷ βούλεσθαι, ἐπειδὴ καὶ εἴ τινα καλλιέργειαν ἐλάδομεν, ὁ καιρὸς καὶ τὰ πάθη μᾶς ἐστέρησαν καὶ αὐτὴν. Ὅθεν συφθέγγομαι καὶ γὰρ μετὰ τοῦ Δαβίδ, τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν ἐπικαλούμενος, «ταχὺ προκαταλαδέτωσαν οἱ οἰκτιρμοί σου, Κύριε» τὸν δοῦλον σου. Σύνευξαι οὖν μετ' ἐμοῦ καὶ ἡ παγοσιότης σου, ὅπως ἰαθῶ διπλῶς καὶ μὴ λείπεις παραμυθούμενός με διὰ τῶν συνεχῶν ἐπιστολιμαίων φαρμάκων σου καὶ ἂν τὸ Βραχῶρι εὐτυχῇ ἀκόμη τὴν παρουσίαν σου, ὅσον οὕτω καὶ γὰρ σπεύδω διὰ τὴν συντυχίαν σου καὶ ἐξαιτούμενος τὰς εὐχάς σου εἰς ἐφόδιόν μου παντοτινόν, μένω

ὁ πνευματικὸς αὐτῆς υἱὸς

Ἀναγνώστης Ἰατροῦ Καρπενησιώτης

αἰεὶ Φεβρουαρίου, ἀπὸ Κατούνας

Τῷ μουσικολογιωτάτῳ καὶ ἱεροπρεπεστάτῳ ἀνδρὶ κυρίῳ Κυρίλλῳ τῷ πνευματικῷ μοι Πατρὶ

προσκυνητῶς

εἰς Βραχῶρι.

19) 20β – 22α

Τὴν σὴν φιλόμουσον καὶ πεφιλημένην μοι Παγοσιότητα, ἐν εὐλαθείᾳ ψυχῆς προσκυνῶ.

Δὲν τὸ ἐλπίζω ποτέ, πνευματικὲ μοι πανσέβαστε, νὰ ἐδοκίμασε τόσην μεγάλην λύπην ἐκεῖνος ὁ Σπαρτιάτης Μεγέλας, μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Πάριδος ἀρπαγὴν τῆς αὐτοῦ ὁμοζύγου, οὐδ' ὁ ἐξ Ἰθάκης ἐκεῖνος πολύδουλος τοσοῦτον φόβον εἰς τὴν διαπόντιον πε-

ριπλάνησιν, περιπεσὼν εἰς Χάρυβδιν καὶ Σκύλλαν καὶ ὠμοτάτους Λαιστρυγόνας, καθὼς ὁ τῶν ποιητῶν ἑξαρχὸς ἱστορεῖ, ὅσον φόβον καὶ λύπην ἠσθάνθην κατὰ καρδίαν ἐγώ, ἐν ᾧ τὸ σὸν μετὰ χεῖρας ἔλαδον γράμμα. Διὰ τὴν πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ φοδηθῶ μετὰ λύπης καὶ νὰ λυπηθῶ μετὰ φόβου, τὴν τῶν γραφομένων ἐννοίαν τεκμαιρόμενος; ἐκεῖνος μὲν κίνδυνος σωματικὸς, ἐνταῦθα δὲ τῶν ἐκατέρων ὡς ἐκ τῆς περιλήψεως τοῦ γράμματός σας ἠδυνήθην νὰ συνεικάσω. Ὁ δὲ με πλείω τούτων ἐπείκρανε δὲν ἐστάθη ἄλλο, εἰ μὴ ἡ σκιώδης καὶ ἀμυδρὰ χαρακτηρισίς τῶν σημειωθέντων, καὶ ὅτι μὲν κανονικῶς ἐπιτάττεις μοι διὰ τὴν ἐκείνου μετακόμισιν, εὖ ποιεῖς, ἐντολὴν Κυρίου πληρῶν. Ἐπρεπε δὲ καθαρῶς ἡμῖν παραστήσαι, ὅπερ σοι τὴν ταιαύτην φρίκην προεξένησεν. Ὅθεν διὰ νὰ ἀπαλλάξῃς ἡμᾶς τοῦ τοιούτου καὶ τοσοῦτου ἀγῶνος δήλωσον ἡμῖν ἐπὶ λεπτοῦ τὰ περὶ ἐκείνου, εἴτε ἀκουστὰ ἐγένοντό σοι, εἴ τι ἐξ εἰκασίας ἔγραψας, ὁποῖα ποτ' ἂν ᾧσι, μὴ θαυμάσιος ἐντελὼς ζωγραφίαι. Οἶδας γὰρ καλῶς τὴν φύσιν, τὴν ἀγωγὴν καὶ τὴν εἰς τὰ χρηστά, ὡς οἶμαι, κλίσιν μου. Καὶ ἂν ἡ φορὰ καὶ τὸ Ἀτρεπτον τῆς Κλωθῆ, ἠθέλησε νὰ κάμῃ εἰς ἡμᾶς ἐκεῖνο ὁποῦ ἦτον ἀποτρόπαιον καὶ ἀγένης, μ' ὅλον τοῦτο δόξα τῇ Πανσόφῳ Προνοίᾳ τῇ τὰ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον διευθυνούσῃ. Ὁ Παγώνης οὐκ ἐπανέκαμψεν εἰσέτι ἀπὸ Λεθαδείας ἡμεῖς τὴν μετ' αὐρίου ἀναχωροῦμεν διὰ Πρέβεζαν, ὅπου ἀφεύκτως ἐπιμένω ἀπάντησίν σου, τὴν ὁποῖαν θέλετε τὴν ἀσφαλοπέμψει εἰς χεῖρας τοῦ Γεωργίου Σδόλλη, μετ' ἄριστον γράφω καὶ σύγγνωθί μοι. Θεόθεν δὲ εἴης ὑγιαίνων καὶ ἀναδάσεις ἐν καρδίᾳ ἀνατιθέμενος.

αἰεὶ Μαρτίου Κ'. Οἶδας τὸν γράφοντα (').

Βραχῶρηθεν

Ὁ σὺν ἐμοὶ Ἀθανάσιος εὐλαδῶς σὰς προσκυνεῖ. Ἀς κινήθῃ καὶ ἐκ δευτέρου ὁ κάλαμός σας πρὸς τὸν κύρ Γεράσιμον διὰ τὴν φροντίδα τῆς διασωθείσης Ἑλένης.

Τῷ Πανοσιωτάτῳ καὶ πανσεβάστῳ μοι Πνευματικῷ Πατρὶ κυρίῳ κύρ Κυρίλλῳ τῷ ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Πυρσοῦ

εὐλαδῶς.

1. Εἶναι ὁ Ἀναγνώστης Ἰατρίδης, ἀπαντῶν εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 17, ἀπὸ 30.1.1815, ἐπιστολὴν τοῦ Κυρίλλου.

20) 27β — 28β

Ἰσον τοῦ ἁγίου Λιτζᾶς.

Λίαν ἐν Χριστῷ μοι παμπόθητε παπᾶ κύρ Κύριλλε, ἐκ ψυχῆς εὐχόμενος ὑπερήδιστα προσαγορεύω σε.

Καὶ ἐχθὲς ἐγλυκοχαιρέτισά σε εἰς τὸ πρὸς τοὺς Κασσαπαλήδες προκρίτους γράμμα μου καὶ σήμερον διὰ τοῦ παρόντος μου εὐχετικῶς γλυκοχαιρετῶ σε καὶ ἐρωτῶ τὴν ἐφρευτάτην μοι ὑγείαν σου καὶ ἄξιῶ σε ὅπου νὰ σὲ εὕρω αὐτοῦ εἰς τὴν ἀθλίαν μου κωμόπολιν μὲ τὴν ἐπιστάσιαν τῆς πνευματικῆς διαγωγῆς καὶ μὲ τὴν εὐλαον ψαλμωδίαν καὶ μὲ λόγον Θεοῦ καὶ μὲ κάθε παρηγορίαν εἰς τοὺς αὐτόσε Χριστιανούς μου, ἄλλος Παῦλος καὶ ἄλλος Πέτρος νὰ γένῃς καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ γενναίᾳ σου καρδίᾳ οἰκοδόμητόν μου τὴν ἐκκλησίαν. Λοιπὸν ποίμειναι τὰ πρόβατά μου, ποίμειναι τὴν ἐκλογάδα μου, ἕως νὰ φθάσω καὶ ἐγὼ ἀπὸ Νέας Πάτρας. Πάλιν καὶ πολλάκις ἄξιῶ σε νὰ ἐπιτύχω τοῦ αἰτήματος καὶ μοι ὑποχρεώσεις κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα, οὕτω θέλεις κάμει ἵνα καὶ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου μας καὶ ἡ εὐλογία τῆς ἐμῆς οὐτιδανότητος εἶη μετὰ τῆς σῆς οσιότητος.

1815 Ἀπριλίου 8 ἀπὸ Μιζήλου

τῆς ἐν Χριστῷ μοι παμποθήτου οσιότητος εὐχέτης διάπυρος πρὸς Θεὸν καὶ ὁλοπρόθυμος εἰς τὴν ἀγάπην σας

Ὁ Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων Δοσίθεος

Τὸν παπᾶ Γεράσιμον καὶ Κορωνίτην καὶ Ἀγιοταφίτην καὶ ὅλους τοὺς αὐτόθι προκρίτους εὐχομαι.

21) 28β

Ἰσον τοῦ αὐτοῦ.

Παπᾶ κύρ Γεράσιμε, εὐχομαί σε. Ἦλθον προχθὲς νὰ ὁμιλήσωμεν καὶ δὲν σὲ ἤυρα καὶ εἰς ὀλίγας ἡμέρας Θεοῦ θέλοντος ἐρχομαι, ἄξιῶ σε ὅμως νὰ ἀλκοτίσης αὐτοῦ τὸν παπᾶ Κύριλλον νὰ ἐξομολογῇ, νὰ ψάλλῃ καὶ νὰ διδάσκῃ πρὸς παρηγορίαν τῶν αὐτόσε Χριστιανῶν. Πάλιν καὶ πολλάκις ἄξιῶ σε χωρὶς προφάσεως νὰ τὸν ἀλκοτίσης καὶ καλῶς νὰ σᾶς εὕρω. Τὸν παπᾶ Πέτρον εὐχομαι καὶ γλυκοχαιρετῶ καὶ πολὺ πραρακαλῶ νὰ ἔχω συμπάθειον ὅπου δὲν τῷ ἔγραψα χωριστά, καὶ πρότερον καὶ τώρα.

Ταῦτα εὐχετικῶς καὶ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν εἶη μεθ' ὑμῶν.

1815 Ἀπριλίου 8.

Ὁ Λιτζᾶς Δοσίθεος καὶ εὐχέτης σας.

22) 49α — 50α

Τὴν σὴν ἀγιωσύνην ἐν ἀγίῳ φιλήματι κατασπάζομαι.

Εἶναι γνωστὸν, ἀγαπητέ, ὅτι δύο παρακλητικοὶ κανόνες, οὓς ἔχει τὸ Ὁρολόγιον τετυπωμένους, ὁ τοῦ Θεοστηρίκτου μοναχοῦ καὶ ὁ τοῦ βασιλέως Θεοδώρου, ἔγιναν οὐχὶ πληθυντικοὶ ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐνικοί, ἐκ μέρους ἐνός, διὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν ἐκάστου τούτων τῶν ποιητῶν, ὡς ὁ ἀοίδιμος Νικόδημος τοῦτο μαρτυρεῖ ἐν τῷ παρ' αὐτοῦ φιλοπονηθέντι Ἐορτοδρομίῳ, ἡ Ἐκκλησία δὲ μὴ ἔχουσα ἄλλον παρακλητικὸν κανόνα μετεχειρίσθη τούτους τοὺς δύο καὶ τοὺς μεταχειρίζεται ἕως σήμερον.

Οὗτος δὲ ὁ Παρακλητικὸς Κανὼν (ὃν ἡ ἐμὴ ἀδυναμία ἐφρόντισεν) ἔγινε πληθυντικῶς ἐκ μέρους ἐξόχως ἀπάσης τῆς ἀθλίας Ἑλλάδος πρὸς τὴν Πανάχραντον Θεοτόκον, ἐπιφέρεται δὲ οὐχὶ μόνον πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς Κυρίας Προυσιωτίσσης, ἀλλὰ κοινῶς πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, ἣν σέβεται καὶ τιμᾷ ἡ κάθε μία ἐκκλησία τῶν Ὁρθόδοξων. Λάθετε λοιπὸν τοῦτον καὶ ψάλλοντες αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν μέμνησθε καὶ ὑπὲρ τοῦ φροντίσαντος αὐτόν. Ἀσπάζομαι σεβασμῶς τὸν σεβασμώτατον πατέρα ὑμῶν κύριον Καλλίνικον. Ἀσπάζομαι τοὺς ἀδελφοὺς ἅπαντας ἐν Κυρίῳ. Ἀσπασαὶ δὲ ἀποστολικῶς καὶ τὸν οἶκον Γεωργαντᾶ καὶ Δημητρίου τοῦ γνησίου ἀδελφοῦ αὐτοῦ, οἵτινες πολλάκις μὲ ἐφιλοξένησαν. Ἀσπάζονται ὑμᾶς καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες.

Ἐρρωσο εὐχόμενος ὑπὲρ τῆς ἀθλιότητός μου.

1815 Μαΐου Στ'.

Ὁ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Πυρσοῦ παροικῶν

Κύριλλος Ἱερομόναχος

Ἡ Ἐπιγραφή: Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ καὶ λίαν μοι ἐν Χριστῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ κυρίῳ παπᾶ κύρ Νικολάῳ τῷ ψάλλοντι κατὰ τὸ Μέγα Χωρίον

ἀσπασίως

εἰς Χωρίον Μέγα

23) 18β — 19β

Μουσικολογιώτατέ μοι καὶ Ἱεροπρεπέστατε ἄνερ κύριε Κύριλλε, μετ' αἰδοῦς ὅσης ἂν εἴπης προσκυνῶ καὶ ἀσπάζομαι τὴν ἀγίαν σου δεξιάν.

Διὰ τοῦ ὑμετέρου συναδελφοῦ ἔλαβον σήμερον ἄσμενος παρ' ἐλπίδα πᾶσαν τὸ μελίρρυτον καὶ εὐχετικόν σου καὶ τοιαύτην ἐγκάρδιον ἡσθάνθην τὴν εὐφροσύνην, ὅσῃν οὐκ ἔνεστί μοι διὰ γραφίδος ἐξακριβῶσαι σοι. Μεγαλυτέρα ἀσυγκρίτως ἐστάθη ἀπὸ τοῦ Ὀδυσσέως ἐκείνου, μετὰ τὴν κινδυνώδη περιπλάνησίν του καὶ τὴν εἰς φίλην πατρίδα γαίαν ἐπιστροφὴν του, καὶ λοιπὸν ὥσάν ὁποῦ ἐγὼ δι' ἐγγράφων λόγων ἀδυνατῶ νὰ σοὶ τὴν ἐξιστορήσω, θέλετε πληροφορηθῇ τρανότερον ἀπὸ στόματος τοῦ κοινοῦ ἀδελφοῦ Ἀναγνώστου.

Ἔως οὗ νὰ ἀπολαύσω τὸ ἱερὸν ὑποκείμενόν σου γίγνωσκε ὅτι ζῶ ἀνησυχῶς δι' ὃ καὶ ἐπευχόμενός σοι ὑγιεῖαν ἀμετάπτωτον, παρακαλῶ ὁπότεν στοχασθῇς τὸ εὐκόλον καὶ ἀναγκαῖον, μὴ ἀποκάμῃς ἀπὸ τοῦ νὰ ἔλθῃς καὶ εἰς ἐπίσκεψιν τῶν πνευματικῶν τέκνων σου. Τὰ ἔντιμα δῶρα σου ἔλαβον εὐχαρίστως μένων ὑπὸ χρέος ἀπαραίτητον τῆς πρὸς ἐμέ σου ἀγάπης, ἥς οὐδέν μοι προκριτώτερον, καὶ ἐν τοσούτῳ μένω μὲ σέβας,

ὁ πνευματικός σου υἱὸς

Χρηστάκης Στάϊκος

1815 Αὐγούστου 8, Βραχῶρι.

Οἱ ἀδελφοί μου Εὐστάθιος καὶ Ἰωάννης σᾶς προσκυνοῦν δι' ἐμοῦ χεῖρα ἀσπάζόμενοι. Ὁ Γιαννάκης ἔτυχε παρὼν καὶ ἔλαβε τὰς ἀποδείξεις καὶ τὸ χρυσὸν δῶρον τῆς.

Τῷ μουσικολογιωτάτῳ καὶ ἱεροπρεπεστάτῳ ἀνδρὶ κυρίῳ κυρίῳ Κυρίλλῳ τῷ πνευματικῷ μοι Πατρὶ

προσκυνητῶς.

Εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Πυρσοῦ

24) 44β — 45β

Γράμμα Ἐξαρχικόν τοῦ Ἀγίου Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων.

Ἱερεῖς οἱ ψάλλοντες εἰς ὅλα τὰ τοῦ Καρπενησίου χωρία μας, ὅλους σᾶς εὐχόμεθα καὶ σᾶς παραγέλλω ὅτι Ἐξάρχος καὶ Πνευμ-

τικός Πατὴρ καὶ συμβουλάτωρ ἔρχεται εἰς τὰ χωρία σας ὁ ὁσιώτατος Κύριλλος Προυσιώτης, ὁ ὁποῖος εἶναι προσταγμένος νὰ θεωρήσῃ εἰς τὰς ἐκκλησίας σας τί ἔχετε καὶ τί σᾶς λείπει διὰ νὰ τελήτε τὰ μυστήρια τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας μας καὶ τῆς Πίστεώς μας, ὁποῦ πρέπει νὰ ἔχητε Ἅγιον Μύρον, Κολουμήθρα, χωνευτήρι καὶ νιπτῆρα, Ἀντιμήνσιον, μοῦσα, σπόγγον, Εὐχολόγιον, λειτουργικὸν βιβλίον, ζέον καὶ λαβίδα καὶ ἄλλον σπόγγον, Ἅγιον Ἄρτον καὶ Ἄρτοφόρι, καλὸν διὰ νὰ μεταλαμβάνουν οἱ ἄρρωστοι, εἰς τὸν ὁποῖον Μέγαν Ἄρτον νὰ καίῃ κανδήλα ἢ κηρὶ πάντοτε καὶ ἄλλα ὅσα χρειάζονται, καὶ ὅσα ἔχετε νὰ τὰ φυλάττετε καὶ ὅσα δὲν ἔχετε μὲ παντοίους τρόπους νὰ τὰ ἀποκτήσετε καὶ εἰς ὅσα ἄλλα σᾶς ἐρμηνεύει περὶ πίστεως νὰ τὸν ἀκούσητε, ἔχει γὰρ ἄδειαν νὰ ἀργήσῃ καὶ νὰ ἀφορίσῃ καὶ ὅποιον ἱερέα ἀργήσῃ, εἶναι ἀργός καὶ καθηρημένος καὶ ὅποιον ἀφορίσῃ, μένει δεδεμένος εἰς τὸ ἐπιτίμιον. Λοιπὸν νὰ δείξητε τὴν εὐλάβειαν εἰς τὰ τῆς πίστεώς μας καὶ μεγάλην προθυμίαν εἰς τὸ νὰ τελειώσητε τὰ ἀφεύκτως ἀναγκαῖα εἰς τὴν τελείωσιν τῶν ἐπτὰ Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας μας. Καὶ εἰς ὅσα ἄλλα σᾶς ἐρμηνεύει περὶ πίστεως ὁ αὐτὸς παπᾶ κύρ Κύριλλος, τὸν ὁποῖον νὰ τὸν πηγαίνητε μὲ ζῶον ἀπὸ ἑνα χωρίον εἰς τὸ ἄλλον ἀδωρολήπτως. Ἔτσι νὰ κάμετε διὰ τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς σας καὶ ὅχι ἄλλῶς, διατὶ παιδεύεσθε μὲ καθαίρεσιν καὶ μὲ ἐπιτίμια. Κάμετε ὅμως τὰ συμφέροντα διὰ νὰ ζήτε καὶ ἐδῶ καλὰ καὶ εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν νὰ ἔχητε ἀνάπαυσιν εἰς αἰῶνας αἰώνων. Ἀμήν.

1815 Αὐγούστου 14 ἐν Πανηγύρει Προυσοῦ

Ὁ Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων εὐχέτης σας

Ὅλους τοὺς προεστοὺς εὐχομαι, ὁμοίως καὶ τοὺς λοιποὺς.

25) 25β — 26β

Ἴσον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων.

Τὴν ἐν Χριστῷ μοι περιπόθητον ὑμετέραν Πανοσιότητα, ὁλοφύχως εὐχόμενος ὑπερήδιστα προσαγορεύω σὺν τῇ συνοδίᾳ τῆς.

Μετὰ μεγάλης μου χαρᾶς ἔλαβον τὸ σεβαστόν μου καὶ ἐλλόγιμόν τῆς καὶ εἶδον καὶ διὰ τὴν αὐτόθι πανηγύριν πρόσκλησίν τῆς καὶ ὑπερευχαριστῶ διὰ τὴν καλήν σας προαίρεσιν καὶ σὺν Θεῷ αὐριον κινῶ διὰ αὐτοῦ καὶ ἡ χάρις τῆς Θεοτόκου νὰ μὲ φέρῃ ὑγιᾶ.

Ὁ παπᾶ Πέτρος, ἴσως, ἢ πάντως δὲν θὰ ἔλθῃ. Ἐγὼ καὶ οἱ προσστοὶ ἐρχόμεθα, οἵτινες καὶ σᾶς προσκυνοῦσιν εὐλαβῶς. Διὰ τὸ ἄκουσμα τοῦ Τρανοχωρίου ἐξέτασα τὸν παπᾶ Νικόλαον φέροντάς τον ἐδῶ καὶ ὠρίσθη πῶς δὲν οἶδε κανένα σημεῖον ἐκείνης τῆς ἀσθενείας. Ὅθεν κατὰ τὴν βεδαίωσιν τοῦ παπᾶ Νικολάου, ἃς ἔλθουν καὶ αὐτοὶ ἐλεύθερα. Λάβε περικλειομένην ἐν τῷ παρόντι μου τὴν προκήρυξιν ὅπου εἶχες τοῦ παπᾶ Πέτρου. Μένω σῶς ὑμῶν καὶ ἔνθερος πρὸς Θεὸν εὐχέτης.

1815 Αὐγούστου 18, Ἐκ Καρπενησίου

ὁ Λιτξᾶς καὶ Ἀγράφων
Δοσίθεος.

Κἀγὼ ὁ Ἀναγνώτης Καραγιάννης προσκυνῶ σας εὐλαβῶς. Διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῶν Τρανοχωρίτων ἐρευνήσαμεν ἀκριβῶς καὶ δὲν εἶναι τίποτας.

Ἡ ἐπιγραφή: Τῷ Ὁσιωτάτῳ καὶ μουσικολογιωτάτῳ ἐν Ἱερομονάχοις κυρίῳ Κυρίλλῳ Προυσιώτῃ τῷ ἐν Χριστῷ μοι μυριοποθήτῳ εὐχετικῶς

εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Προυσοῦ

26) 4α — 4β

Φιλόμουσε, φιλάρετε, φιλόχριστε, φιλάδελφε, καὶ μοῦ δὲ φίλε ἐγκάρδιε, χαίροις ἐν Κυρίῳ.

Παρακαλῶ, ὅταν σὺν Θεῷ κινήσετε διὰ ἐδῶ, νὰ λάβῃς μετὰ σοῦ καὶ τοὺς στίχους ἐκείνους, οὓς ἰδιοχείρως ἀντέγραψας, ὧν ἡ ἀρχὴ «ὄνος μοι ἐχρειάσθη». . . τοὺς ἔτυχα προχθὲς εἰς τὸ ἀρχοντικὸν τοῦ κυρ Ἀθανασίου. Προσέτι καὶ ἐν ἑτερον βιβλίῳ ἀνωνύμου, ἐκδεδομένον εἰς τὸν τύπον, ἤκουσα νὰ τὸ ἔχῃ ὁ παρ' ὑμῖν λεγόμενος Κολοβός. Τὰ ὅποια καὶ τὰ δύο, τό τε ἐκδεδομένον δηλαδὴ, καὶ τὸ ἀνέκδοτον ἔχουσιν ἐγκώμια τῶν τωρινῶν ἀρετῶν καὶ μάλιστα τῶν ὁμοίων μοι κακοκαλογήρων, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ ('). Οὕτω ποιήσον καὶ μετὰ τὴν τούτων θεωρίαν, αὐθις τὰ ἐπιστρέφω ταῖς ἰδίαις χερσί μου. Ἐρρωσο.

αἰε'

1. Πρόκειται περὶ τοῦ ἔργου Ἀνωνύμου τοῦ Ἑλλήνος «Ἑλληνικὴ Νομαρχία», ἐκδοθέντος τῷ 1806 ἐν Ἱταλίᾳ καὶ ἀκούοντος ἀδιστηρὰν κριτικὴν τοῦ κλήρου.

Τῷ λογιωτάτῳ καὶ περὶ τὰ θεῖα εὐλαβεστάτῳ κυρίῳ κυρ Ἀναγνώστῃ Ἱατροῦ τῷ λίαν μοι ἀγαπητῷ πνευματικῷ τέκνῳ εὐχετικῶς εἰς Καρπενήσι

27) 19β — 20β

Πανσεδέστατέ μοι πνευματικὲ κύριε Κύριλλε, ἐν πνεύματι ταπεινότητος χειρασπαζόμενος προσκυνῶ σε.

Ὁ ὑμέτερος Ἰωάννης σήμερον περὶ δειλὴν πρωίαν μοι ἐνεχείρισε τὸ ἀμβροσίας ἡδύτερον εὐχετικόν σου γράμμα καὶ ἡσθεῖς ἄκρον ἐπὶ τῇ ἀκραιφνεῖ καὶ ποθητῇ μοι ὑγείᾳ σου, ἐδόξασα τὸν Θεὸν ἅτε μὴ παντάσπασιν ἀπορφανίσαντά με οἰκείων καὶ φίλων. Ἀρκεῖ γάρ μοι διὰ πάντας, μόνος ὁ σὸς χαρακτήρ καὶ αἱ εἰκόνες τῶν γραμμάτων σου εἰλικρινὲς φίλτρον καὶ ἡθος ἀκαπήλευτον ὡς ἐν ἐσώπτρῳ ὑπεμφαίνονται. Καὶ ὅτι δὲ καὶ αὐτὸς οὐχ ἦττον παρέπομαι τῇ εὐαγγελικῇ ταύτῃ σου προθυμίᾳ καὶ τῷ εὐνοϊκῷ τούτῳ τρόπῳ ἔγνωκας οἶμαι καὶ πάλαι, γνῶσθ δὲ καὶ μετὰ ταῦτα σὺν Θεῷ ἡγεμόνι.

Αἱ δίδοι ἃς μοι αἰτεῖς, ἡ μὲν τοῦ Κορύλλου ἐγχειρισθήσεται σοι ἐλθόντος μου, ἰδίαις χερσίν· ἡ δὲ τοῦ Ἀωνόμου οὐσα παρὰ τῷ κολοβωθέντι Κολοβῷ, αὐτοῦ τε εἰς Πάτρας ἀπόντος, ἐμποδισθήσεται. Ταῦτ' ἄρα καὶ συγγνώσεως, ὡς ἄκοντι μὴ ὑπουργήσας κατὰ γνώμην τῇ ἀξιώσει σου. Ὑγίαινε τὸν διπλοῦν ἄνθρωπον καὶ ὑπερεύχου μοι τοῦ ὅλως σοῦ

Ἀναγνώστου Ἱατρίδου

1815 Σεπτεμβρίου 19

Ὁ αὐτάδελφός μου σᾶς προσκυνεῖ εὐλαβῶς.

Τῷ πανοσιωτάτῳ, ἱεροπρεπεστάτῳ καὶ μουσικωτάτῳ κυρίῳ Κυρίλλῳ τῷ πνευματικῷ μοι πατρὶ

προσκυνητῶς
εἰς Προυσὸν

28) 7β — 8α

Τὴν σὴν πανέντιμον καὶ φιλόχριστον εὐγένειαν πατρικῶς καὶ ἐγκαρδίως εὐχομαι σὺν πᾶσι τοῖς περὶ αὐτήν.

Ἡ εὐγενία σας ἀγκαλὰ καὶ ἔχετε τόσας καὶ τόσας θείας Γρα-

φάς, ὅπου σᾶς παρακινοῦν εἰς τὸ καλόν, ἀγκαλὰ ἔχετε Μωυσέα καὶ τοὺς Προφῆτας, μ' ὅλον τοῦτο καὶ ἐγὼ ὡς αὐθάδης τὴν τόλμην παρακινῶ ὑμᾶς τοὺς γνησίους παῖδας τῆς Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πρῶτον μὲν νὰ προσέχητε ἀπὸ τὰς φαύλους συναναστροφὰς τῶν ἀθέων νέων αἰρετικῶν, ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον, εἰ δυνατόν ἀποπλανῆσαι καὶ τοὺς ἐκλεκτούς· δεύτερον δὲ παρακαλῶ καὶ ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος, ἀλλὰ καὶ μὲ πατρικὸν θάρρος ἐπιτάττω ὑμᾶς, διὰ νὰ ἀναγνώσητε ἀπὸ καμμίαν φορὰν τὴν ἐβδομάδα μὲ προσοχὴν ἐκείνους τοὺς 24 στίχους, ὅπου περὶ ματαιότητος διαλαμδάνουσι, τοὺς ὁποίους τύποις ἐξέδωκα καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀπέστειλα. Ταῦτα μὲν εὐχετικῶς, τὰ δὲ ἔτη τῆς σῆς φιλαγάθου εὐγενίᾳς εἴησαν Θεόθεν πλεῖστα καὶ ψυχωστήρια, γένοιτο.

ἄμειν' Ὁκτωβρίου 6'.

Ὁ ἐκ τῆς θεομητορικῆς μονῆς τοῦ Πυρσοῦ

Κύριλλος Ἱερομόναχος

Ἡ ἐπιγραφή: Τῷ τιμοευγενεστάτῳ καὶ φιλοθέῳ ἀνδρὶ κυρίῳ κυρ Χρηστάκῃ, τῷ λίαν μοι ἀγαπητῷ τέκνῳ

εὐχετικῶς

εἰς Βραχῶρ:

29) 18β

Τὴν Σεδασμιωτάτην μοι αὐτῆς Παγοσιότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ ἀσπαζόμενος προσκυνῶ.

Ἐπὶ ποδὸς δεξιόμενος τὸ σεδάσμιόν της συντόμως τῇ ἀποκρίνομαι ὅτι διὰ μὲν τὴν καγδήλαν θέλω λογαριασθῇ μὲ τὸν κυρ Ζαχαράκη, καθὼς μοι γράφετε, τοὺς δὲ παρ' αὐτῆς τυροὺς λαδῶν μένω εὐχάριστος καὶ ὑπόχρεως διὰ θίου. Τὰ γράμματά της ἄς μὴ λείπουν, παρακαλῶ, πρὸς νοουθεσίαν μάλιστα καὶ παρηγορίαν μου, ὧν εἰμι ἐξαιρέτως ἐπιδεής, μένω.

Σεπτεμβρίου 18'.

ἀδελφὸς αὐτῆς ἐν Χριστῷ ἀγαπητός,

ὁ ἄθλιος παπᾶ Πέτρος

Τῷ παγοσιωτάτῳ παπᾶ κυρ Κυρίλλῳ τῷ σεδασμιωτάτῳ μοι

προσκυνητῶς

εἰς Προυσὸν

30) 5α — 7α

Τὴν σὴν παναιδέσιμον καὶ πανελλόγιμον κορυφὴν ταπεινῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενος προσκυνῶ.

Ἄν καὶ οὐτιδανὸς ἐγὼ, ἂν καὶ ἀνάξιος εἰς τὰ πάντα καὶ χρήσιμος εἰς οὐδέν, ἂν καὶ ἄμοιρος λόγου παρηγορητικοῦ εἰς τὸ νὰ κινῶ κάλαμον πρὸς τὴν σὴν ἱερολογιότητα, μ' ὅλον τοῦτο δὲν ὑποφέρω νὰ σιωπῶ. Εἰς τὴν ὑπογραφὴν τοῦ προχθεσινοῦ ραβασίου σου, ὅταν εἶδα τὴν λέξιν «ἄθλιος», ἐν ἀληθείᾳ Κυρίου μεγάλην λύπην ἐδοκίμασα. Ἄθλιος, διατί ἄθλιος, διδάσκαλέ μου; ἄθλιοι ἄς εἶναι οἱ ἄσεβοι, οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. Ἡμεῖς δὲ ὄχι ἄθλιοι, ὄχι, μᾶλλον μακάριοι· «ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει». Ἐδῶ ἄς χαίρωνται τὰ ἔθνη τὰ πεπλανημένα, τὰ μὴ Θεὸν γινώσκοντα. Οἶδαμεν γὰρ ὅτι τὰ ὧδέ εἰσι πρόσκαιρα, τὰ δὲ ἐκεῖ αἰώνια καὶ μακάριοι ὅστις ἀπέλθῃ ἐκεῖ πρὶν νὰ ἔμῃ μέσα εἰς τὰ θολερὰ νάματα τοῦ κόσμου τούτου καὶ εἰς τὴν τύρβην τῆς ματαιότητος καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ἐσχάτους τούτους χρόνους, ὅπου τὰ κύματα τῆς ἐπιγείου θαλάσσης τῶν ἀνθρώπων ἀναδαίνουσιν ἕως τῶν οὐρανῶν καὶ καταθαίνουσιν ἕως τῶν ἀδύστων. Σεδασμιωτάτῃ μοι διδάσκαλε, παρακαλῶ σε διὰ τὸν Κύριον «μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ὁ λεγόμενος· ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται». Λάβε κατὰ νοῦν μήπως τοῦτο ἦτον μία δοκιμὴ τοῦ ἁγίου Θεοῦ. Οὐκ οἶδας ἅπαντας τοὺς ἁγίους καὶ δικαίους πὼς ὁ Ἄγιος Θεὸς «ἐδοκίμασεν αὐτοὺς ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ καὶ ἐπείρασεν αὐτοὺς καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἄξιους ἑαυτοῦ καὶ ὡς ὀλοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτοὺς καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμβουσι;» Ναί, οἶδας καλῶς, ἀλλὰ τῆς λύπης τὰ γεννήματα τοιαυτὰ εἰσι. Ὁ προφητάναξ ἐκεῖνος θεῖος Δαβὶδ ἐπαρακαλοῦσε τὸν Θεόν, διὸ καὶ ἔλεγε: «δοκίμασόν με, Κύριε, καὶ πείρασόν με· πύρρῳ μου καὶ τὴν καρδίαν μου». Καὶ πάλιν: «μακάριος ἄνθρωπος ὃν ἂν παιδεύσης, Κύριε». Καὶ πάλιν: «δράξασθε παιδείας μήποτε ὀργισθῇ Κύριος». Ὁ μέγας ἐκεῖνος Ἀβραάμ, ὅστις διὰ τὴν ἀγάπην ἣν εἶχε πρὸς τὸν Θεὸν μόνος του ἔδωκε τὴν μάχαιραν εἰς τὸν λαϊκὸν τοῦ γλυκυτάτου αὐτοῦ υἱοῦ Ἰσαὰκ καὶ ἂν ὄχι τῇ πείρῃ, ἀλλὰ τῇ ἀποφάσει ἐθυσίασεν αὐτόν. Διατί; διὰ νὰ στείλῃ ὀλοκάρπωμα εἰς τὸν Θεόν. Λάβε οὖν κατὰ νοῦν τὸ τῆς Ἰουδῆθ (ὧ φιλο-

Κύριλλος Καστανοφύλλης

θέα κορυφή): «εὐχαριστήσωμεν Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὃς πειράζει ἡμᾶς, καθ' ἃ καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν. Μνήσθητε ὅσα ἐπείρασε τὸν Ἀβραάμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ... ὅτι εἰς νοθεσίαν μαστιγοῖ Κύριος πάντας τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῷ». Ὁθεν (ἰερωτάτη κορυφή) «ἀγαθὸν ἐλπίζειν ἐπὶ Κύριον ἢ ἐλπίζειν ἐπ' ἄνθρωπον καὶ εὐλογημένος ὁ ἄνθρωπος, ὃς πέποιθεν ἐπὶ τῷ Κυρίῳ καὶ ἔσται Κύριος ἐλπίς αὐτοῦ». Ἰδοὺ (Σεδασμιώτατέ μοι), ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτόν. Λοιπὸν παῦσε διὰ τὸν Κύριον, παῦσε τὰ δάκρυα καὶ τοὺς ἀναστεναγμούς, ὅτι καὶ τὸν Νικόλαον ἔχασες καὶ τὸν Θεὸν παροξύνεις. Ὁ Νικόλαος καὶ οἱ λοιποὶ ἀδελφοὶ καὶ φίλοι μας ἀπῆλθον ἔνθα καὶ ἡμεῖς μετ' ὀλίγον ἀπερχόμεθα. Ὁθεν ὡς ἀνὴρ μεγαλόψυχος λέγε καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ἰωβ: «ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο... εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον».

Ἔρρωσο, εὐχόμενος ὑπὲρ τῆς ἐμῆς ἀθλιότητος.

αἰωιέ' Ὁκτωβρίου Θ', Προυσόθεν

ὁ ἐν ἱερομονάχοις ἐλάχιστος καὶ ἁμαρτωλὸς

Κύριλλος

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ παναιδεσιμολόγιωτάτῳ οἰκονομοδιδασκάλῳ κυρίῳ παπᾷ Πέτρῳ τῷ ἐν Καρπενησίῳ σχολαρχοῦντι
προσκυνητῶς
εἰς Καρπενήσι

Ἀσπασαι τοὺς φίλους ἅπαντας ἀπ' ἐμοῦ ὡς δεῖ. Ὡσαύτως καὶ τὸν Ζαχαράκη, εἰς αὐτὸν ἤθελα νὰ γράψω ὀλίγον χωριστὸν γράμμα διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ μαλάγματος, ὅμως κατὰ τὸ παρὸν δὲν ἔχω καιρὸν, μὲ τὸ νὰ ἀπέρχωμαι αὐτὴν τὴν ὥραν πρὸς ἐπίσκεψιν ἐνὸς ἀσθενοῦς Χριστιανοῦ.

3) 45β — 47β

Τὴν παγοσέχαστόν μοι καὶ ἱεράν αὐτῆς Κορυφὴν πανευλαδῶς προσκυνῶ.

Πρὸ ἡμερῶν ἀξιωθεὶς σεδαστοῦ μοι αὐτῆς γράμματος δὲν τῇ ἀπεκρίθην ἕως τῶρα διὰ τε τὰς φροντίδας μου καὶ διὰ τὴν ἐκ τῶν κακῶν καὶ τοῦ γήρωος ἀδυναμίαν μου. Ἦδη ἐλθὼν εἰς γρα-

φὴν τῇ εἰδοποιῶ ὅτι ἐχάρην οὐ μικρῶς ἐπὶ τοῖς γραφομένοις, ἐλεγχθεὶς δικαίως δι' ἣν οὐκ ἄνευ λόγου ἔγραψα λέξιν «ἄθλιος» καὶ γὰρ πάντα κατὰ μοῖραν ἔοιπας καὶ οὐδεὶς ἔστιν, οἶμαι, ὁ ἀντερῶν. Εἰ δὲ καὶ ὑπεραπολογῆσομαι ἑμαυτοῦ, οὕτω γράφων, συγγνωστὸς ἴσως, σὺ μεμπτός εἰμι. Εἰ γὰρ ἄθλιοι οἱ ἀσεβεῖς, οἱ μὴ ἐλπίζοντες ἀνάστασιν νεκρῶν, μακάριοι δὲ ἡμεῖς οἱ ἐν πίστει γενηθέντες καὶ διὰ τοῦ Βαπτίσματος ἀναγεννηθέντες καὶ ἐλπίδα ἔχοντες ἀναστάσεως, ἄθλιοι πάντως εἰσὶν οἱ ἁμαρτήμασι κατεστιγμένοι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ. Οἶδα γάρ, οἶδα ἑμαυτόν τεθανατωμένον τοῖς ἁμαρτήμασι, δι' ἃ καὶ ἐπῆλθέ μοι τὸ σμῆνος τῶν κακῶν καὶ δι' ἃ κλαίων οὐ παύομαι καὶ ἄθλιον ἑμαυτόν ἀποκαλῶν οὐ παύσομαι, τοιοῦτος γεγονὼς ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν μου, μάλιστα δὲ εἰς οἶκτον ἀδελφικὸν προκλῶν οὗς οἶδα διὰ καθαρότητα βίου Θεῷ ἐγγίζοντας καὶ θαρροῦντας, ἵνα πρεσβεύωσιν αὐτῷ ὑπὲρ ἐμοῦ. Ταῦτ' οὖν εἰδὼς τοιοῦτον νομίζω κατάλληλον ὄνομα ἑμαυτῷ, διὸ μὴ μοι κακίστης, παρακαλῶ, μᾶλλον δὲ μὴ διαλίπης παραινῶν καὶ ὑποτιθέμενος ὅσα μοι οἶδας τείνοντα εἰς σωτηρίαν καὶ ὁ μισθὸς ἔσται σοι παρὰ Θεοῦ ἄπειρος. Εἴης δὲ ὑγιαίνων καὶ εὐοδούμενος ἐν τοῖς καταθυμίαις καθ' ἐκάτερον.

αἰωιέ' Ὁκτωβρίου Α'.

Ὁ κατὰ πάντα αὐτῆς ἐκχερμῆς

Πέτρος ἱερεὺς

Τὸν φίλτατόν μοι κύρ Γερμανὸν ἀδελφικῶς ἀσπάζόμενος προσαγορεύω, εὐχαριστῶν αὐτῷ οὐ μικρῶς δι' ἃ φίλιον δεῖγμα πέπομφε λειμῶνια. Ὡσαύτως καὶ τὸν ἐπέραστόν μοι Κάλλιστα χαίρων καὶ συγχαίρων αὐτῷ δι' ἣν ἡρετίσατο μερίδα, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. «Πεμφάτω παρακαλῶ τοῦτο τὸ γράμμα ἐν τάχει».

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ πανοσιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς πατράσι κυρίῳ Κυρίλλῳ τῷ σεδασμιωτάτῳ μοι

προσκυνητῶς

εἰς τὴν Μογὴν τοῦ Προυσοῦ

32) 8α — 9α

Τὴν φιλόχριστον εὐγένειάν σου πατρικῶς καὶ ἐκ κέντρου ψυχῆς εὐχομαι.

Μέ ὄλον ὁποῦ (κατὰ τὸν θεῖον Ἡσαΐαν) ἐσκληρύνθη καὶ ἐπαχύνθη ἡ καρδία τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῖς ὡσιὶς θυρέως ἤκουσεν (εἰς τὸ νὰ κάμῃ διαλλαγὴν), μ' ὄλον τοῦτο ἐγὼ ἔκαμα τὸ χρέος μου, ὅσον ἦτο τῆς ἐμῆς δυνάμεως. Τέλος πάντων μαλακωθεῖσα ὀλίγον ἡ καρδία του ἔφτασε νὰ μὲ εἰπῇ: «ὡς εἶναι νὰ κάμω αὐτὴν τὴν ὑπακοὴν καὶ νὰ ἀφῆσω ὅλα τὰ ἄλλα εἰς ἓνα μέρος, ἅπερ ἐδοκίμασα ἀπὸ ἓνα ἐγκάρδιον φίλον, ὅμως κἂν ἤθελα νὰ μάθω ἕως πόσα νὰ εὐχαριστοῦνται νὰ δώσουν διὰ τὴν τοῦ γυναικαρίου ὑπόθεσιν».

Ὅθεν καὶ γὰρ ἰδοὺ λαθραίως καὶ μαζοὺς πέμπω πρὸς τὴν σὴν φιλόχριστον εὐγένειαν, τὸν παρόντα μισθωτὸν γραμματοκομιστήν, καὶ διὰ τοῦ ἰδίου ποιήσόν μοι τὴν ἀπόκρισιν, πλὴν λέγω σοι καὶ τοῦτο, ὅτι εἶμαι ἐπὶ ποδὸς καὶ εἰ μὲν εὐδοκήσῃ ὁ Θεός, ἐπανελεύσομαι τάχιον, εἰδὲ καὶ μοὶ ἀκολουθήσῃ τί τῶν ἀδοκῆτων, ποιήσων εὐαγγελικῶς πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὃ δεῖ καὶ ὡς εἴρηκά σοι, ἵνα μὴ τὸ κακὸν ἀθάνατον γένη. Περισσότερον δὲν ἐκτείνομαι, αἰδᾶτε γὰρ καλῶς ἀμφοτέροι τὰς θείας Γραφὰς καὶ οἷον τέλος τὸ μῖσος προξενεῖ, τόσον πρὸ θανάτου, ὅσον καὶ μετὰ θάνατον. Ἐρρωσο.

αἰωε' Ὁκτωβρίου ιη'. Ὁ ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Πυρτοῦ

Κύριλλος ἱερομόναχος

Τῷ τιμοευγενεστάτῳ καὶ ἐμοὶ ἀγαπητῷ τέκνῳ κυρίῳ κὺρ Γικννάκη Σαρπῶν

εὐχετικῶς

33) 36β — 38α

Ἰσον τῷ πρωτοτύπῳ.

Πανοσιώτατε ἁγίε Γέρον κύριε Κύριλλε, εὐλαδῶς προσκυνῶ, ὁμοῦ καὶ πάντας τοὺς αὐτόσε πνευματικούς μου πατέρας.

Μέ ἄκραν μου ἀγαλλίασιν σήμερον ἡξιώθη εὐχετικῶς σου γράμματός ἀμέτρως ἐχάρην μαθὼν τὴν ποθητὴν μοι ὑγιείαν της, ὁποῦ ἡ χάρις τῆς Κυρίας μας νὰ σᾶς τὴν διαφυλάττῃ εἰς ἔτη πολλὰ μὲ πᾶν ψυχῆς καταθύμιον. Εἶδα τὰ ὅσα μοι σημειοῦτε περὶ τῆς Ἱερᾶς Διηγέσεως, νὰ σᾶς φανερώσω τὸ αἷτιον τῆς μεγάλης ἀργοπορίας της. Πνευματικέ, βεβαιώσου, ἀπὸ τὴν πρώτην φορὰν ὁποῦ ἡξιώθη τῆς παρουσίας σου καὶ ἐτύπωσα τὴν ὁρδινίαν σου

μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μου νὰ ἀκολουθήσω μὲ κάθε δυνατὸν διὰ μέσου μου νὰ τελειωθῇ μία δούλευσις. Καὶ μὲ ἐπιμέλειαν δὲν ἔλειψα μὲ γράμματά μοι εἰς Τριέστιον παρακινῶντας ὅσον τὸ ἀγγλιγρότερον νὰ μοὶ σταλοῦν, ὡς καθὼς ὁ φίλος ἀπὸ ἐκεῖ μοὶ ἔγραψε διαφοραῖς φοραῖς νὰ μείνω ἡσυχος καὶ ἀγλίγωρα θέλει μοὶ τὰ στείλει. Καὶ διὰ νὰ μὴ σᾶς βαρύνω μὲ πολυλογίας μοι διὰ τὰ ἀπερασμένα, ὅτι εἶναι περιττά, σᾶς εἰδοποιῶ τῶρα ὅτι τὰ βιβλία ὅλα εἰς μίαν κασσέλλαν ὁ φίλος μοι τὰ ἔστειλε, κατὰ τὴν γραφὴν ὁποῦ ἔλαβα προχθὲς ἀπὸ τὸν καπετάνιον ὁποῦ εὐρίσκεται εἰς Πρέβεζαν φερόμενος ἀπὸ Τριέστι μὲ τὸ καράδι του, τὰ ἔχει μέσα καὶ γραφὴν ἀπὸ τὸν φίλον, διὰ νὰ μοῦ τὰ παραδώσῃ, καὶ μὲ ἀνυπομονησίαν τὸν προσμένω ἀπὸ Πρέβεζαν σήμερον ἕως αὔριον, διὰ νὰ τὰ παραλάβω, καὶ χωρὶς ἀργοπορίαν νὰ σᾶς γράψω νὰ ἔλθετε νὰ τὰ πάρετε, σημειῶνοντάς σας καὶ τὸ κόστος ὁποῦ ἤφεραν. Ἐχω μεγάλην εὐχαρίστησιν ὁποῦ μοὶ εὐκόλυνε μία μικρὰ δούλευσις εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ χρέους ὁποῦ πρεπόντως ἔχω εἰς αὐτὴν τὴν ἁγίαν Μονήν· καὶ εὐλαδῶς προσκυνῶ ὁμοῦ καὶ πάντας τοὺς ἁγίους πατέρας, μένω ὡς ὑποσημειούμενος

ὁ ταπεινός σας δούλος

Δημήτριος Πλατίκας

Μεσολόγγι 15 Ὁκτωβρίου 1815

Τῷ πανοσιωτάτῳ ἁγίῳ Γέροντι κυρίῳ Κυρίλλῳ καθηγουμένῳ τῆς ἁγίας Μονῆς τοῦ Προυσοῦ

προσκυνητῶς

εἰς Προυσὸν

34) 43α — 43β

Αὐχενοκλινῶς χειρασπαζόμενος προσκυνῶ.

Πρὸ δύο ἡμερῶν ἔλαδον ἀπὸ Πρεδέζης τὸ ἔσωθεν τοῦ κὺρ Ἀθανασίου καὶ διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ κομίσματος ἐμποδίσθη μέχρι τοῦδε, μ' ὄλον τοῦτο ἰδοὺ ὁποῦ τὸ στέλλω ἤδη, καὶ φροντίσατε ὅσον τάχιον περὶ τῶν γραφομένων, τί ἄρα εἴη τὸ πρακτέον. Τὰς ἀποκριτικὰς γραφὰς σας προβλέψατε ἀνυπερθέτως διὰ νὰ σταλῶσιν εἰς χεῖρας μου, ὅπως αὐθημερὸν ἀποστείλω αὐτάς εἰς Πρέβεζαν. Ὁ ἔρως τῆς πρὸς ἡμᾶς ἐπιδημίας της πλεονάζει καθ' ὅραν

ἐν ἡμῖν καὶ ἐκ τούτου ἐπιποθοῦμεν νὰ ἐπιταχύνη· ἀνίσως ὁμως καὶ ἐκ τινος χρειώδους ὑποθέσεως θέλει θραδύνει εἰσέτι αὐτόσε, ἃς μὴ λείψῃ διὰ γραφικοῦ χαρακτήρος νὰ μᾶς τὸ δηλώσῃ, ἅμα δὲ καὶ τὴν ὑπὲρ ὅ,τι οὖν ἄλλο τιμαλφεστάτην ἡμῖν ὑγίειαν της, συνοδευομένην ἀπείροις εὐχαῖς πρὸς ἐφόδιον τοῦ πνευματικοῦ καὶ εὐπειθοῦς υἱοῦ της

Ἀναγνώστου Ἰατρίδου

1815 τῇ 17ῇ Ὀκτωβρίου

Ἀπασαν τὴν ἱερὰν ὁμήγουριν τῶν πατέρων προσκυνῶ εὐλαβῶς· ἐξόχως δὲ τὴν ὑπ' αὐτὴν τετρακτὺν Γερ., Καλλ., καὶ ἱεροδιάκονον Καλλίνικον.

Οἱ φίλτατοι ὃ τε κύρ Χρηστάκης καὶ κύρ Κωνσταντὶς μεθ' ὅσης τῆς εὐλαβείας τὴν προσκυνοῦσι καὶ ἐπιμόνως ἀναμένουσι τὴν αἰσίαν παρουσίαν της.

Ὁ αὐτάδελφός μου τὴν προσκυνεῖ ταπεινῶς καὶ σὺν Θεῷ ἀπηλλάγη τῆς ἀσθενείας. Τὸν Κορύλλον ἂν τὸν ἀπεράσατε, μᾶς τὸν στέλλετε, διὰ νὰ τὸν μεταχειρισθῶμεν καὶ ἡμεῖς.

Ἡ ἐπιγραφή : Τῷ πανοσιωτάτῳ καὶ μουσικολογιωτάτῳ κυρίῳ μοι Κυρίλλῳ τῷ ἐνασκουμένῳ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Προυσοῦ καὶ πνευματικῷ μοι πατρὶ προσκυνητῶς

εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Προυσοῦ

35) 40α — 41β

Ἰσον τῷ πρωτοτύπῳ.

Τὴν σὴν παναιδέσιμον καὶ σεβασμιοπόθητόν μοι κορυφὴν ἀδελφικώτατα καὶ ἀσμενέστατα κατασπάζομαι.

Μετὰ τὴν προσφιλεῖ μοι ἔρευναν τῆς εὐχαισιωτάτης μοι ὑγείας της, τῇ εἰδοποιῶ ὅτι ἔλαβον παρὰ τοῦ κύρ Κωνσταντίνου γράμματα ἐνεχθέντα μοι ἀφ' ὑμῶν περὶ ὑποθέσεως ὁκτῶ ὁμολογιῶν. Ἀπέχουσιν ὁμως τὰ γράμματα ἀπὸ τὰ πράγματα ὅσον ἀπέχει τὸ φῶς ἀπὸ τὸ σκότος. Ποῖον παπᾶ Ἀθανάσιον καὶ ποῖον ταξίδι καὶ ποῖαν συναναστροφὴν καὶ γνωριμίαν εἶχεν εἰς τὸ Ἀνατολικὸν καὶ ποῖαν

Ἀνατολὴν καὶ ἐπανάκαμψιν ἐκ τῆς Ἀνατολῆς οὔτε δύναται τινὰς νὰ συμπεράνῃ. Ἐγὼς παπᾶ Ἀθανάσιος ὁποῦ εἰς τὸ χωρίον εὐρίσκειται δὲν ἐστάθῃ ποτὲ ἱκανὸς νὰ ἀπεράσῃ τὰ γεφύρια· αὐτὸς τὸ Ἀνατολικὸν τὸ ἀκούει καὶ ἀπορεῖ, ἂν εἰπῇτε καὶ διὰ ταξίδι, αὐτὸς δὲν εἶναι ἄξιος νὰ ταξιθεύσῃ ἕως τῆς Προστοῦδας, ἀλλ' οὔτε ἡμεῖς ἐστείλαμεν ἄλλον κἀνένα ταξιδιώτην πρῶτον εἰς τὸ Ἀνατολικὸν νὰ ταξιθεύσῃ, ἔπειτα καὶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ. Ὅθεν, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, φαίνεται πῶς κἀνένας ἀδιάκριτος καὶ ἀπατεὼν Κραθαριώτης τὸν Θεὸν μὴ φοβούμενος, ἀλλ' οὐδὲ ἀνθρώπους ἐντρεπόμενος (καθὼς τὸ ἔχουν συνήθειαν οἱ ταλαίπωροι) ἤλθεν αὐτόθι καὶ ἔκαμε τὴν ἀπάτην. Τοῦτο συμπεραίνομεν, ἐπειδὴ πολλὰ παρόμοια ἐποίησαν ἐκ μέρους τοῦ ἡμετέρου μοναστηρίου οἱ εὐλογημένοι Κραθαριῶται καὶ ὁ Θεὸς νὰ τοὺς ἐλεήσῃ. Τὸν παπᾶ Ἀθανάσιον ἔκαμα τὸ χρέος μου καὶ τὸν ἐπήρα κατ' ἰδίαν, πνευματικῷ τῷ τρόπῳ, καὶ ἐξετάσας αὐτὸν μὲ πᾶσαν μου τὴν ἐπιμέλειαν εὗρον αὐτὸν ἀθῶον τῆς ὑποθέσεως ταύτης. Ὅρκιζεται, ἀφορίζεται, ὑπὸ ἱερέως, ὑπὸ πνευματικῶν πατέρων, ὑπὸ Ἀρχιερέως καὶ ὑπὸ Πατριάρχου ὅτι οὐκ ἔχει εἰδῆσιν τινα ἐκ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἀλλ' οὔτε εἶδε τὸ Ἀνατολικὸν πώποτε, ὁμολογῶ δὲ καὶ ἐγὼ ὅτι ἀφ' οὗ ἐγνώρισα τὸν κόσμον δὲν ἐνθυμοῦμαι κἄμμιαν φορὰν τὸν εὐρισκόμενον παπᾶ Ἀθανάσιον νὰ ταξιθεύσῃ οὔτε αὐτόσε εἰς τὸ Ἀνατολικὸν οὔτε ἐκεῖσε εἰς τὴν Ἀνατολὴν, μάλιστα ἐκ μέρους τοῦ Μοναστηρίου. Ὅθεν ὥς πρακτικοὶ καὶ εἰδήμονες ἐκλέξατε τὸ κρεῖττον· ὁ εὐρισκόμενος παπᾶ Ἀθανάσιος καθὼς ποτὲ δὲν ἔλειψε ἀπ' ἐδῶ, ἔτ' εἰ καὶ τῶρα δὲν θέλει λείπει ὅταν ἔλθῃ ἢ ὥρα νὰ ζητηθῇ παρ' Ὑμῶν. Προσέχετε ὁμως καλῶς μήπως ἄλλος ἔλαβε τὸ ἴδιόν του ὄνομα καὶ ἔκαμε τὴν ἀπάτην, ἀδικηθῇ δὲ οὗτος ὁ δυστυχὴς ὁποῦ ὑστερεῖται καὶ αὐτὸν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον. Καὶ ταῦτα μὲν ἀδελφικῶς, τὰ δὲ ἔτη της εἶεν θεόθεν ὅ,τι πλεῖστα μεθ' εὐτυχυγείας.

1815 Ὀκτωβρίου 22

Τῆς παναιδεσίμου αὐτῆς ἐλλογιμότητος ἀδελφὸς ἐν Χριστῷ καὶ δοῦλος

Κύριλλος ἱερομόναχος ὁ καὶ πνευματικὸς ἐκ Προυσοῦ

Τὸν εὐγενέστατον καὶ φιλοδίκαιον κύρ Κωνσταντῖνον Οἰ-

κοινομόλου και ἅπασαν τὴν γερούσιαν τῶν εὐγενεστάτων δημογερόντων και ζήλωτων τέκνων τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου ἐκ κέντρου ψυχῆς και καρδίας εὐχόμενος προσαγορεύω.

Τῷ παναιδεσιμωτάτῳ και σεβασμιοποθητῷ μοι ἀγίῳ Οἰκονόμῳ παπᾷ κυρ Πέτρῳ τῷ φάλλοντι κατὰ τὴν χώραν τοῦ Ἀνατολικοῦ

ἀσπασίως
εἰς τὸ Ἀνατολικὸν

36) 44α — 44β

Προσκυνῶ εὐλαδῶς.

Ἐκομισάμην ὑπερχαρῆς τὴν ἀπάντησιν, εἰς ἃ προέπειμθα γράμματα ταῖς ἡμετέραις χερσὶν παρὰ τοῦ δοῦλου σας... και καθηδυνθεὶς οὐκ ὀλίγον ἐπὶ τῇ εὐκταίᾳ μοι ὑγείᾳ σας χάριτας ὁμολογῶ ὑμῖν ἐπὶ τῇ προθυμίᾳ τῆς ταχείας ἐκείνης ἀποστολῆς και τῆς ἐπαγγελίας ἐπὶ τῷ ἀποστείλαι μοι ἀνυπερθέτως τὰς ἐκείθεν ἀπακρίσεις. Ἡμεῖς θεῖω ἐλέει και δι' εὐχῶν σας ὑγιαίνομεν ἅπαντες, ἐπιμένοντες ὅσον τάχιστα κατιδεῖν σου τὴν ἱερὰν κορυφήν. Ἐρρωσθε.

1815 Ὀκτωβρίου 26.

Ὁ πνευματικὸς και πειθήνιος υἱὸς σου

Ἀναγνώστης Ἰατροῦ

Τοὺς περὶ αὐτὴν ὁμιλητάς, ὡς εἰκός, προσκυνῶ.

Ἡ δυὰς ὅ τε κυρ Χρηστάκης και κυρ Κωνσταντὶς τὴν προσκυνούσιν εὐλαδῶς ὁμοίως και ὁ αὐτάδελφός μου.

Διὰ σημεῖον τῆς πρὸς αὐτὴν εὐλαδεῖας ἃς λάβῃ λειμόνια και ἃς μὲ συμπαθήσῃ.

Τῷ Πανοσιωτάτῳ κυρίῳ μοι Κυρίλλῳ τῷ πνευματικῷ μοι και σεβασμίῳ Πατρὶ

προσκυνητῶς
εἰς τὴν μονὴν τοῦ Πυρσοῦ

37) 12β — 13α

Τὴν σὴν ἐλλογιμότητα ἐκ κέντρου ψυχῆς και καρδίας εὐχομαι.

Παμφίλατέ μοι, τὰ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν γράμματα ἔλαβον, ἅπερ και ἀπέστειλα μετὰ μισθωτοῦ γραμματοκομιστοῦ εἰς Καρπενήσι, και τὰ τῆς ἀποκρίσεως ἰδοὺ ὅπου τὰ ἀποστέλλω ἐγκλειστα εἰς χεῖρας σου, τὰ ὅποια θέλεις τὰ ἀσφαλοπέμψῃ τοῦ κυρ Ἀθανασίου. Ἐγὼ λαμβάνοντας νέαν ἀπόκρισιν παρὰ τοῦ κυρ Δημητρίου Πλατίκα θέλει ἔλθω αὐτόσε ἀμέσως, τοῦτο μὲν διὰ τὴν γνωστὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἱερᾶς Διηγέσεως, τοῦτο δὲ διὰ τὴν ἀπολαύσῃ ἅπαντας τοὺς πνευματικούς μου υἱοὺς (οὓς και πατρικῶς εὐχομαι διὰ σοῦ). Εἴητε δὲ ὑγιαίνοντες κατὰ τὸν διπλοῦν ἄνθρωπον, ἔχοντες ἀναμεταξύ σας τὴν κορωνίδα τῶν ἀρετῶν (ἣτις ἐστὶν ἡ ἀγάπη). Πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέτω, ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα δῶ χάριν τοῖς ἀκούουσι. Και μὴ λυπεῖτε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως· πᾶσα πικρία και θυμὸς και ὀργὴ και κραυγὴ και θλασφημία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ. Γίνεσθε εἰς ἀλλήλους χρηστοί, εὐσπλαγχνοὶ και μακρόθυμοι, ὡς τέκνα ἀγαπητὰ τοῦ Χριστοῦ, μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες, προνοοῦμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς, ἀλλὰ και τοῖς σκολιοῖς, ἵνα και ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις και ἡ εὐχὴ τῆς ἐμῆς οὐτιδανότητος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

αἰε' Ὀκτωβρίου 29ῃ Πυρσόθεν,

Κύριλλος Ἱερομόναχος

Ἡ ἐπιγραφή :

Τῷ ἐλλογιμωτάτῳ και περισπουδάζοντι μοι πνευματικῷ υἱῷ κυρίῳ κυρ Ἀναγνώστη Ἰατρίδῃ τῷ ἐκ Καρπενησίου

εὐχετικῶς
εἰς Βραχῶρι

38) 47β — 48β

Ἰσον.

Τὴν θεοσεβεστάτην και ἐλλόγιμόν σου κορυφήν μεθ' υἱικῆς αἰδοῦς χειροφιλῶν προσκυνῶ.

Οἷας εὐφροσύνης και ἀρρήτου χαρᾶς πληροῦμαι ἡνίκα εἰς παρουσίαν ἔρχομαι τῶν εὐχετικῶν σου, ἀδύνατόν μοι ἐστὶ διὰ γραφίδος τοῦτο δηλῶσαι. Εὐρίσκω γὰρ ἐν αὐτοῖς οὐχ ἐλληνίζουσας

πιθανολογίας καὶ ἁρμονίας ἀττικίζουσας, ἐφ' οἷς ἤδεται μὲν ἡ αἰσθησις, ὠφελείται δὲ τὰ ἔνδον οὐδαμῶς, ὥς μὴ οἴκοθεν πρὸς τὸν τοῦ πνεύματος στολισμὸν ἐχούσας τὸ ἐνδόσιμον, ἀλλ' ἐπιγίνεται μοι κέρδος οὐ τὸ τυχόν, ἀπαντῶντι ἡθοποιίας μὲν ἀποστολοευαγγελικῆς, φράσιν δὲ ἀπλόκομψον καὶ γλυκύπικρον, πρὸς εὐρυθμίαν τῆς συνθέτου ταύτης κατασκευῆς. Ἐγκύπτων γὰρ τοῦτοις ἐπισταμένως ἤδεται μὲν ἡ γλῶσσα τῇ ὑποπικρῇ γλυκύτητι, ἰσοσταθμεῖ δὲ ὅπως οὐκ ἡ διάνοια ρεβδομένη τῇ γλυκύπικρῇ νύξει τῶν πνευματικῶν σου βελῶν. Ἄνθ' οὗτου καὶ μυρίας ὅσας εἰδῶς σοι τὰς χάριτας υἱικῶς ἐπιδοῶμαι, ὅπως μὴ ἀνανεύσασά σου ἡ χεὶρ ὥς τοῦπιόν ἀποστερήσῃ με τῶν τοιούτων. Εἰεν δέ μοι τὰ σὰ φωταγωγὸς λυχνία ἐπὶ νομάς σωτηρίους ὀδηγοῦντά με καὶ εὐχόμενός σοι θεόθεν ὑγιεῖαν ὑποσημειούμενος μένω,

πνευματικὸς υἱός σου καὶ ὀλοπρόθυμος

ὁ Ἀναγνώστης Ἰατροῦ

αἰεὶ Ὁσοειδεῶνος Ὁ, Ἐκ Βραχωρίου

Τὴν τιμὴν τῆς ἀποδεκατώσεως σώαν λαδὼν παρὰ τοῦ Αὐγέρου ἐνεχείρησα ὅπου προσήκε δούς αὐτῷ ἔγγραφον ἀπόδειξιν. Ὁμοίως καὶ τὸ πρὸς τὸν κύρ Ἀθανάσιον ἀπέστειλα αὐθωρόν, ἐπιτιμῶν τινος ἐκεῖσε κατατείνοντος δρόμον.

Τὰ πνευματικά σου τέκνα Χρηστάκης καὶ Κωνσταντὶς εὐλαβῶς προσκυνοῦντες, ἀσπαζόμεθα τὴν ἁγίαν σου δεξιάν.

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ πανοσιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις κυρίῳ κύρ Κυρίλλῳ τῷ πνευματικῷ μοι Πατρὶ

προσκυνητῶς
εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Προυσοῦ

39) 22α — 23β

Τὴν θεοφροῦρητον αὐτῆς Πανιερότητα δουλικώτατα προσκυνῶ, πανευλαβῶς κατασπαζόμενος τοὺς ἱεροὺς αὐτῆς πόδας.

Ἦν καὶ διατηρεῖν τὸ θεῖον ἄκρως καὶ πανευημεροῦσαν καὶ

πάντων τῶν ἐφετῶν ἐπαπολαύουσαν μέχρι γήρως βαθυτάτου καὶ λιπαροῦ, πρὸς κατάρτισμόν καὶ ὠφέλειαν τοῦ θεόθεν αὐτῇ ἐμπιστευθέντος λογικοῦ ποιμνίου.

Μετὰ τὰς δουλικὰς καὶ ἐδαφιαίας μοι πρὸς αὐτὴν προσκυνήσεις, πρῶτον μὲν ἐξαιτούμαι νὰ μοὶ χάριση πλουσίας τὰς πατρικὰς αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας καὶ δεύτερον τὴν παρακαλῶ θερμῶς ὅπως διὰ τῆς φιλοκάλου αὐτῆς διαθέσεως καὶ τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα ζεούσης σπουδῆς καὶ διαπύρου ἔρωτος ἐνεργήσῃ, ἵνα μὴ ὑστερηθῇ ἡ ἐλεεινὴ πατρίς μας καὶ τοῦ ἤδη μαρτυρήσαντος ἱεροῦ Λειψάνου, καθὼς καὶ ἄλλων, διὰ τὴν ἀναξιότητα τῶν συμπατριωτῶν μας. Καὶ τοῦτο εὐκολώτατα τὸ κατορθῶναι ἡ Σεβασμία μοι αὐτῆς Πανιερότης λαλήσασα καὶ προτρέψασα τοὺς ἐκεῖθεν ἐρχομένους πρὸς καιρὸν συμπατριώτας μπακάληδες, οὓς αὐτὴ οἶδεν ἱκανοὺς εἰς τοῦτο. Τοῦτο παρακαλῶ τὸν Σεβασμιωτάτόν μοι Δεσπότην νὰ τὸ βάλῃ εἰς πρᾶξιν δι' εὐθοῦς προτροπῆς καὶ πατρικῆς τῆς ἐντολῆς πρὸς αὐτοὺς, πείθων αὐτούς, μὴ ἡγεῖσθαι αὐτὸ ὥς κοινὸν ἀπλῶς λείψανον, ἀλλὰ τῷ ὄντι μαρτυρικόν, ὥς ὑπὲρ Χριστοῦ τυθὲν καὶ σφαγιασθέν, καθὼς καὶ ἡ Ἐκκλησία οὕτω τὰ δέχεται ἄγνωθεν καὶ δοξάζει πανηγυρίζουσα ὡς τοῦ Πέτρου Ἰακώβου καὶ μείρακος καὶ ἄλλων πολλῶν καὶ νὰ μὴ ὑστερήσουν οἱ νῦν προεστῶτες τὴν πατρίδα μας τοῦ τοιούτου θησαυροῦ, ἐπειδὴ καὶ κατὰ ἀλήθειαν μέγας πλοῦτος εἶναι καὶ θησαυρὸς πολύτιμος. Τί γὰρ ἄλλο τιμιώτερον ἀπὸ μαρτυρικὰ λείψανα (νὰ στολίζεται ἡ πατρίς μας) τὰ ὑπὲρ Χριστοῦ τυθέντα; αὐτὰ θέλουν εἶναι κοινὴ ὠφέλεια τῆς πατρίδος, στήριγμά τε καὶ ἔρεισμα τῶν κλονουμένων, σκέπη καὶ καταφυγὴ ἐν κινδύναις καὶ περιστάσεσιν. Ὑπὲρ τούτου δὲ τοῦ μεγίστου καλοῦ ὥς αἰτία ἡ πανιερότης τῆς πολὺν καὶ ἄπειρον ἔξει τὸν μισθόν. Παρακαλῶ προσέτι καὶ τὰ ἐμπερικλεισμένα γράμματα νὰ δοθοῦν ἀσφαλῶς εἰς χεῖρας τοῦ ἡμετέρου παπᾶ κύρ Γερασίμου. Καὶ ταῦτα μὲν προσκυνητῶς καὶ ἱκετικῶς, αἱ δὲ πανίεροι καὶ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι εἴησάν μοι ἄρωγα! καὶ φυλακτήριον διὰ βίου.

Τῆς ἡμετέρας Σεβασμιωτάτης μοι Πανιερότητος
ταπεινῶς καὶ ἐλάχιστος δοῦλος

Κύριλλος

Τῷ Πανιερωτάτῳ Θεοφιλεστάτῳ τε καὶ ἐλλογιμωτάτῳ ἀγίῳ

Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων κυρίῳ κυρίῳ Δοσιθέῳ τῷ Σεδασμιωτάτῳ μοι
πατρὶ καὶ Δεσπότῃ,

προσκυνητῶς
εἰς Καρπενήσιον¹

40) 51β – 52β

Τὴν σὴν μοι πανσέδαστον Πανοσιότητα ἐν αἰδοὶ προσκυνῶν
χειρασπάζομαι.

Εἶδον ἐπισταμένως τὰ ἐν τῇ πρὸς ἐμέ σου ἐπιστολῇ σημειω-
θέντα καὶ οὐ μετρίως ἐπικράνθην ἐπὶ τῇ ἐπακολουθησάσῃ σοι θη-
χοπλευρίτιδι καὶ τῇ νύξει τῆς στηθαλγίας. Ἐν ταυτῇ δὲ ἐνέτυχον
τῷ ἱατρῷ, ὅστις καὶ δι' ἰδίου ἐντέλλεται σοι τὰ καθήκοντα πρὸς
τὴν χρῆσιν τῆς θεραπείας, δηλ. τὸν ζωμὸν τοῦ χόρτου τοῦ λεγο-
μένου στεκουλίου μετὰ τοῦ ζάκχαρος, ἐξ οὗ πίνειν σε δεῖ ἀνὰ ἓν
μέτρον, ἐν ἐσπέρᾳ καὶ πρωί. Ἀπεχε ὡς οἶόν τε ἁλμυρῶν, ὀξυδε-
ρῶν καὶ πυρῶν βρωμάτων, χρώμενος μόνον λεπτοῖς τισι καὶ εὐπέ-
πτοις, οἷον κρέατι καθαρῷ καὶ ἀλεκτοριδίοις καὶ ὅπως ἂν εἰς τὸ ἐξῆς
γνῶς σεαυτὸν μὴ ἀμελήσης καὶ αὐθις ἀναγνωρίσας ἡμῖν διὰ γράμμα-
τος, ὃ δὲ Θεὸς ὁ τῶν ἀγαθῶν πάντων δοτὴρ, αὐτὸς ἀποδώσῃ σοι τὴν
τελείαν ὑγίειαν καὶ ἐν τοσούτῳ ὁμολογούμενος διαμαρτύρομαι

πνευματικὸς καὶ εὐπειθὴς υἱὸς σου

Ἀναγνώστης Ἱατροῦ

αἰσιτ' Ἰανουαρίου στ', Βραχῶρι

Ἀπασαν τὴν ἱερὰν ὁμήγυριν τῶν Πατέρων εὐλαδῶς προσκυ-
νῶ. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸν νεόστεπτον καὶ ἐν Χριστῷ μοι περιπόθητον
κύρ Κάλλιστον.

Ὁ κύρ Χρηστάκης καὶ κύρ Κωνσταντὶς ἐλλείπειται πρὸς ἡμε-
ρῶν εἰς Βάλτον καὶ παρ' ἡμέραν προσμένοντες τὴν ἀφίξιν των.

Οἱ Χαλκιώταις ἀμφοτέρω προσκυνούντες ἀσπάζονται τὴν ἱε-
ράν σου δεξιάν. Τὰ περικλειόμενα ἤλθον ἀπὸ Πρεβεζῆς χθὲς καὶ
παρακαλῶ νὰ ἀσφαλοπεμφθοῦν διὰ μέσου σοῦ.

1. Τὴν ἀχρονολόγητον ταύτην ἐπιστολὴν θέτομεν ἐντὸς τοῦ 1815,
διότι κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος μετέβη εἰς Κων/λιν ὁ Κύριλλος πρὸς ἀνακομιδὴν
τῶν λειψάνων τοῦ ὁσιομάρτυρος Γεραζίου.

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ Πανοσιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις κυρίῳ κύρ Κυρίλλῳ τῷ
πνευματικῷ μοι πατρὶ

αἰσίως

εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Πυρσοῦ

41) 53α – 54β

Τὴν θεοσεβεστάτην καὶ θεοσυγτῆρητον κορυφὴν σου πόθῳ εὐ-
λαδεῖας χειρασπάζομενος προσκυνῶ.

Παρὰ τοῦ Γεωργίου Λάπα χρυσοχόου ἔλαβον τὴν παρελθοῦ-
σαν Τετάρτην τὸ εὐχετικόν σου καὶ ἀναγνούς ἐδόξασα τὸν Θεὸν
διὰ τὴν ὀλίγην ἀνάρρωσιν ὅπου ἔλαβεν ἀπὸ τοὺς στηθικοὺς πόγους.
Ἐγένετο αὐτήκοος καὶ ὁ ἐξοχώτατος Κωνσταντῖνος (ὅστις καὶ σᾶς
προσκυνεῖ δι' ἐμοῦ). Ἡ χρῆσις τῶν ριζῶν τοῦ στεκουλίου μὲ τὸ νὰ
γίνεται ἐκ διαλειμμάτων δὲν σᾶς ὠφελεῖ τόσον, ὅσον ἔαν τὴν ἐξα-
κολουθῇτε σχεδὸν καθ' ἐκάστην, ἀπεχόμενοι ὅσον τὸ δυνατόν τῶν
ἐναντίων βρωμάτων, τοῦ ψυχροῦ νεροῦ καὶ τοῦ κρύου· αὕτη ἐστὶν
ἡ ἐντολὴ τοῦ ἱατροῦ.

Τὴν βίβλον τῶν Ἐξηγήσεων τῶν ἀποστολικῶν Ἐπιστολῶν
θέλω τὴν θεωρήσει προσεκτικῶς κατὰ τὴν ἐντολήν σας, ἀγκαλὰ
οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις τὴν ἐθεώρησα. Καὶ εἰς τὰ Ἰωάννινα
καὶ εἰς Καρπενήσι ὁ ζῆλος μου ἦτον διὰ νὰ ἀπολαύσω τὸν Δον τό-
μον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τοῦ Μελετίου καὶ τῆς βίβλου
Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτου, τὰ ὁποῖα ὄντες ἐδῶ σᾶς τὰ ἐζήτησα καὶ
ὕπεσχέθητε.

Ὁ Λογιώτατος Νικόλαος σχολαρχεῖ εἰς τὸ Ἀπόκουρον παρὰ
τῷ Μακρησεγκούνα καὶ ἀπίθανον εἶναι νὰ μεταβῇ εἰς τὰ αὐτότε,
ὅτι ἐμισθώθη χρονικῶς. Ἀποστόλους καὶ Γραμματικὰς τοῦ Λασκά-
ρεως εὗρηκα, ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ ζητοῦσιν ἀνὰ πέντε γρόσια τὸ συγκα-
ταδατικώτερον δὲν τὰς ἠγόρασα, μὲ σκοπὸν διὰ νὰ τὰ προβλέψω-
μεν ἀπὸ τὰς Παλαιὰς Πάτρας. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων. Τὰς
δὲ πατρικὰς σου νοουθεσίας ἐπιμόνως παρακαλῶ διὰ νὰ τὰς πλεο-
νάσης γράφων μοι συνεχῶς καὶ ἐπιτάττων με ἐλευθέρως, ἵνα μὴ
προσκόψωσι πρὸς λίθον οἱ πόδες ἡμῶν.

Τὰ περικλειόμενα διὰ τὴν ἀγάπην μας προθυμοποιηθῇτε ὅπου
νὰ διασωθοῦν ἀσφαλῶς εἰς τὸ ἀρχοντικόν τοῦ κύρ Θανάση, ἀναγκαιό-

πατα γάρ εἰσι καὶ τυχόντες τινὸς ἐρχομένου ἐνταῦθα δηλώσατε ἡμῖν
τὴν τε παραλαβὴν καὶ τὴν ἀποστολὴν τούτων, ὡσαύτως δὲ καὶ
τὰ περὶ τῆς εὐχταίας μοι ὑγείας σου, διὰ τὴν χαίρω καὶ ἐγώ.

Ὁ πνευματικὸς καὶ εὐπειθέστατος υἱὸς σου

Ἀναγνώστης Ἰατρίδης

Βραχῶρι, 1816 Φεβρουαρίου 6.

Τὴν ἱερὰν δμήγουριν τῶν Πατέρων, ἐξόχως δὲ τὸν Κάλλιστον,
Γερμανὸν καὶ Καλλίνικον ἐν εὐλαθείᾳ χειρασπαζόμενος προσκυνῶ.

Ὁ κύρ Χρηστάκης καὶ οἱ περὶ αὐτὸν σὺν προσκυνοῦσιν εὐλα-
θῶς. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ κύρ Μήτζιος Χαλκιώτης.

Κἀγὼ ὁ πνευματικὸς υἱὸς σας Κωνσταντῖνος Ἰατροῦ, εὐλα-
θῶς χειρασπαζόμενος προσκυνῶ.

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ πανοσιωτάτῳ κυρίῳ κύρ Κυρίλλῳ τῷ πνευματικῷ μοι πα-
τρί,

εὐλαθῶς

εἰς τὴν Μονὴν Προυσοῦ

42) 54β — 55β

Χειροφιλῶν προσκυνῶ.

Οὐ τοσοῦτον εὐφραίνει τῶν εἰλικρινῶν φίλων τὴν ἀκαπτήλευ-
τον γνώμην ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος, ὅσον ἡ αὐτοπρόσωπος παρου-
σία τοῦ ὑποκειμένου των καὶ τὰ τούτων ἀμοιβαῖα καὶ ἀπλόκομψα
γράμματα. Ἐκεῖνα μὲν γε φθαρτὰ καὶ ἐφήμερα, ἡ δ' ἀπλοσύνητος
ἀγάπη διαιώνει καὶ οὐδέποτε εἰς φθορὰν λυομένη. Κἀν γε ὁ
θύλαξ τῆς σαρκὸς εἰς τὴν γεννησαμένην μεταβῇ γῆν, ἡ ψυχὴ δὲ
ἄτε ἀθανάτου μοίρας τυχοῦσα συναισθάνεται κατὰ τινα γνώμην τῶν
οἰκείων καὶ γνωρίμων καὶ μετὰ τὴν τῶν ματαίων τούτων ἀπαλλα-
γὴν καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος διάζευξιν. Εἰ τοίνυν τοῖς ἀπλῇ τῇ
εἰλικρινείᾳ συνδεδεμένοις οὕτω συμβαίνει, πόσῳ μᾶλλον ἐμοὶ τε καὶ
σοὶ πνευματικῷ υἱῷ καὶ πατρί, τοῖς ἐκ πολλοῦ χρόνου εἰς τὸν χο-
ρὸν τοῦτον καταλεγείσι καὶ ἀμειαγόγιτον (;) τὸ ἱερὸν τοῦτο χρῆμα
τηρῆσαι κληροδοτηθεῖσι; τοιαύτῃ τῇ γνώμῃ διευθυνόμενος ἐγὼ
τὸν αὐτὸν εἶναι βούλομαι καὶ σεαυτὸν τὸν πνευματικόν μου πατέρα.

Ἐπιθυμῶ ἀπολαύειν συνεχῶν γραμμάτων σου εὐαγγελιστικῶν τῆς
ἐρασμίας μοι ὑγείας σου καὶ δηλωτικῶν παντὸς ἄλλου εὐταξίου.
Ἐντεῦθεν οὐδὲν κοινὸν πρὸς εἰδησίην σου, εἰ μὴ μόνον ὑγείαν σὺν Θεῷ
καὶ δι' εὐχῶν σου, καὶ ἐν τοσοῦτῳ μένω ἐν ὑποκλίσει

ὁ πνευματικὸς υἱὸς σου

Ἀναγνώστης Ἰατρίδης

Βραχώρηθεν, 1816 28 Μαΐου.

Τοὺς πανοσιωτάτους ἁγίους Πατέρας κυρίους Γαβριήλ, Γρη-
γόριον, Γερμανόν, Καλλίνικον, Κύριλλον καὶ Γρηγόριον προσο-
μοίως εὐλαθῶς προσκυνῶ.

Ὁ κύρ Χρηστάκης ἐπιδημήσας ἀπὸ Ἰωαννίνων ἐνταῦθα πρὸ
ἡμερῶν εὐλαθῶς προσκυνεῖ τὴν ἱερὰν σου Κορυφὴν, ὡσαύτως καὶ
ὁ ἐμὸς Κωνσταντῖνος.

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ Πανοσιωτάτῳ ἐν Ἱερομονάχοις κυρίῳ κύρ Κυρίλλῳ τῷ
πνευματικῷ μοι Πατρί καὶ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Προυσοῦ ἐνασκειμένῳ,
εὐλαθῶς

εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Προυσοῦ

43) 56β — 58α

Τὴν ἡμετέραν θεοπρόβλητον καὶ προσκυνητὴν μοι πανιερολο-
γιότητα δουλικώτατα προσκυνῶ καὶ πανευλαθῶς κατασπάζομαι τὴν
χαριτόδωρον αὐτῆς δεξιάν.

Μετὰ τὰς ὀφειλομένας μοι δουλικὰς καὶ ἐδαφιαίας προσκυνή-
σεις, ἔρχομαι διὰ τοῦ παρόντος μου ταπεινοῦ (ἢ μᾶλλον εἰπεῖν)
βαρβαρικοῦ καὶ ἀσυντάκτου γράμματος, νὰ ἐμφανισθῶ ἐνώπιον τῆς
θεοδοξάστου μοι αὐτῆς Πανιερολογιότητος. Οὐχ ἦττον δὲ ἐκεῖνο
ὅπου κάμνει τολμητὸν ἐμὲ τὸ παραμικρὸν ἀνθρωπάριον (ἢ κρεῖσσον
εἰπεῖν) τὸ ἔκτρωμα τοῦ κόσμου εἰς τὸ νὰ παρρησιασθῶ ἐμπροσθεν
εἰς τὸ ὕψος τοῦ ἀρχιερατικοῦ ὑποκειμένου της εἶναι τοῦτο.

Ἦκουσεν ἡ Πανίερος αὐτῆς Κορυφὴ πῶς ἐγὼ μεταβάς εἰς
τὰς χώρας ἐδέχθην λογισμοὺς τῶν ἐκεῖσε Χριστιανῶν. Ἡ ἀλήθεια
εἶναι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ ψεῦδος εἶναι τοῦ κοινοῦ
ἐχθροῦ. Ἐγώ, ναί, κατέβην εἰς τὰς χώρας ἕνεκα τῆς ἀσθενείας

μου, ὅχι ὁμως καὶ νὰ δεχθῶ λογισμούς. Λοιπὸν οὔτε εἰς Μεσολόγιον οὔτε εἰς Ἀνατολικὸν οὔτε εἰς ἄλλο μέρος τῆς ἐπαρχίας της ἠθέλησα νὰ δεχθῶ τοῦτο κατ' οὐδένα τρόπον. Εἰς τὸ Βραχῶρι πολλοὶ μὲ ἐβίασαν πολὺ καὶ μάλιστα ὁ ἐπίτροπός της κύρ Χρηστάκης καὶ οἱ Χαλκιῶται καὶ δὲν ἐστάθη τρόπος νὰ τὸ δεχθῶ. Τέλος πάντων ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν κατακείμενος ἐν ἀσθενείᾳ εἰς τὸ ἐκεῖ μετόχιον βλέπω καὶ μοι ἔρχεται ἀπὸ τὸν ἐπίτροπόν της ἡ περικλειομένη ἔγγραφος ἄδεια ἐπιτάττων με τὰ ὑπὲρ ἐμέ. Ὅμως ἐγὼ διὰ νὰ κάμω τὸ χατήρι τοῦ ἐπιτρόπου της (φίλου μου ὄντος) ἐδέχθηκα αὐτὸν καὶ τοὺς Χαλκιώτας καὶ ὀλίγους ἄλλους Χριστιανοὺς ἕως δέκα ἢ δώδεκα, ἔπειτα ἀνεχώρησα. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἀλήθεια καὶ ἐλπίζω πῶς νὰ πληροφορηθῇ καὶ ἡ Πανιερότης της. Πρὸς τοῦτοις τῇ δηλοποιῶ ὅτι ὁ οἰκτρότατος ἐγὼ δὲν ἔχω τὴν ἱκανότητα οὐδὲ τὴν προθυμίαν αὐτὴν εἰς τὸ νὰ δέχωμαι λογισμούς καὶ μάλιστα παρὰ κανόνας, ἄνευ δηλ. ἀδείας τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως. Τὸν πόθον καὶ τὸν ζῆλον αὐτὸν εἰς τὸ νὰ ὠφελήσωσι τοὺς Χριστιανοὺς πρέπει νὰ τὸν ἔχουσιν οἱ δυνατοὶ οἱ δυνάμενοι τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν· ὅχι ὁμως καὶ ὁ τλήμων Κύριλλος. Ἐγὼ γνωρίζω τὸν Κύριλλον καὶ οὐδεὶς ἄλλος. Οὐδεὶς γὰρ οἶδε τὰ τοῦ ἐτέρου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τὸ ἐνοικοῦν ἐν αὐτῷ. Λοιπὸν γνωρίζων τὴν ἀναξιότητά μου δὲν ἔχω τόσῃν προθυμίαν, ὥστε νὰ τολμῶ καὶ ἄνευ ἀδείας, ἐπειδὴ ἀπὸ ἑνὸς ἀφεγγῇ λύχον ποῖον φῶς ἡμπορεῖ νὰ διαδοθῇ; ἢ ἀπὸ μίαν ξηρὰν πηγὴν ποῖος ἡμπορεῖ νὰ παρηγορήσῃ τὴν δίψαν του; ἢ ἑνας τυφλὸς πῶς ἡμπορεῖ νὰ ὁδηγήσῃ ἄλλον τυφλόν; τυφλὸς γὰρ ἂν τυφλὸν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθρον πεσοῦνται. Διότι οὐ πάντες ἀπόστολοι, οὐ πάντες διδάσκαλοι, οὐ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἱαμάτων. Ὅθεν οὐκ ἐμὸν τοῦτο, ἄλλοις δέδοται, τοῖς δυνατοῖς δηλ. καὶ πρακτικοῖς εἰς τὸ νὰ οἰκονομῶσι τοὺς Χριστιανοὺς κατὰ τε τὸν ἔσω καὶ ἔξω ἄνθρωπον. Ταύτην λοιπὸν τὴν ἀλήθειαν πληροφορηθεῖσα ἡ πανσεβάστη μοι αὐτῆς κορυφὴ συγγνωστὸς ἴσως, οὐ μεμπτὸς εἰμι διὰ τὸν λόγον ὃν ἤκουσε.

Ταῦτα μὲν προσκυνητῶς, αἱ δὲ πανιέροι καὶ πρὸς Θεὸν εὐπρόσδεκτοι αὐτῆς εὐχαὶ εἴησάν μοι διὰ βίου παντός.

ἁμιστ' Ἰουλίου 20ῃ

Τῆς ὑμετέρας προσκυνητῆς μοι πανιερότητος ἐλάχιστος
καὶ ὑποκλινέστατος δοῦλος,

Κύριλλος

ὁ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Προυσοῦ παροικῶν

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ Πανιερωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ Μητροπολίτῃ ἁγίῳ Ναυπάκτου καὶ Ἀρτης Κυρίῳ Κυρίῳ Πορφυρίῳ¹ τῷ πανσεβάστῳ μοι πατρὶ καὶ δεσπότῃ,

προσκυνητῶς.

εἰς Βραχῶρι ἢ ὅπου τύχῃ

44) 55β — 56β

Τὴν μουσικοελλόγιμον καὶ σεβασμίαν αὐτῆς πανοσιότητα εὐλαδῶς χειρασπαζόμενος προσκυνῶ.

Τὴν τριττὴν τῶν σταλεισῶν μοι ἐπιστολῶν καὶ τὴν δυάδα τῶν βιβλιαρίων ἔλαβον παρὰ τοῦ ἐπιφέροντος τὴν παρούσαν μοι καὶ ἐποίησα καθ' ἃ συντάττε μοι ἡ φιλόκαλος αὐτῆς κορυφὴ. Ὁ ἅγιος Ἀρτης ἐφάνη πάντῃ ἀμέτοχος, ἐξ ὧν πρὸς αὐτὸν σημειοῖς, μάλιστα ἀσμενέστατα ἤκουσε τὸν Κύριλλον ἐκ τῶν γραφομένων τεκμαιρόμενος τὸν ἔσω Κύριλλον, ἱκανὸν ὄντα καὶ ἄριστον εἰς τὸ νὰ θεραπεύῃ ψυχάς, μεταρρυθμίζων ὅση δύναμις καὶ μεταφέρων αὐτὰς ἐπὶ τὸ κρεῖττον. Ὅ,τι δὲ ἤκουσεν ἡ πανοσιότης σου ἐναντίον δῆθεν, τοῦτο ἴσως ὁ φυγὰς πρώην ὑπ' αὐτὸν Μελιτουπόλεως ἐξεφώνησε· καὶ λοιπὸν μένε ἀνύποπτος περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης. Ὅσον δὲ διὰ τὴν φιλοτιμίαν ὅπου δεικνύει ἡ Πανιερότης του εἰς τὸ νὰ βοηθῇται ἐκ μέρους του τὸ Ἱερὸν αὐτὸ Καταγώγιον ἔγινεν αὐτήκοος καὶ ὁ κύρ Χρηστάκης, ἐπειδὴ ἔχετε παντελεύθερον ἄδειαν καὶ εἰς τὸ μέρος τοῦτο καὶ εἰς τὴν Ἀρταν ὁ ταξιδιώτης σας δὲν ἐδυσκολεύθη τελείως. Ἀναγκαίως λοιπὸν χρεωστεῖ καὶ ἡ ἀδελφότης ὑμῶν

1. Ὁ ἀπὸ Βιθυνίας γενόμενος Ναυπάκτου καὶ Ἀρτης τῷ 1807. Ἐνεκὰ τῆς ἐθνικῆς δράσεώς του ἐξωρίσθη τῷ 1820 εἰς Ἁγίον Ὅρος, ὁπότεν ἐπανῆλθεν ἅμα τῇ ἐκρήξει τῆς Ἐπαναστάσεως, ἐργασθεὶς ἀκόπως ὑπὲρ εὐοδώσεως τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος. Ἀπὸ τοῦ 1828 - 1838 διετέλεσεν ἐπίσκοπος Ἀκαρνανίας. (B. Ἀτέση, ἐνθ' ἄνωτ., τόμ. Α', σελ. 27).

νά φανῇ εὐχάριστος εἰς τὴν πανιερότητά του, διὰ τὴν φιλοτιμηθῇ καὶ ἔτι πλέον εἰς τὸ ἐμπροσθεν εἰς τὸ νὰ δοθῇ καὶ νὰ ὠφελῇ τὴν μονήν, καθ' ὃ κυριάρχης τῆς ἐπαρχίας ταύτης. "Οθεν μὴν ἀναβάλλετε τὸν καιρὸν, ἀλλὰ φροντίσατε εἰς τὸ νὰ ἔλθῃτε συντόμως ὁ κύρ Γαβριήλ μετὰ σοῦ ἀφεύκτως. "Αν εὐρεθῇ ἀρεστὸν ἅς σᾶς κάμῃ τὴν συντροφίαν καὶ ὁ κύρ Γεράσιμος. Τὸ πεσχέςσι σας νὰ ἀναβαίνη ἕως τὰ δις ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, συνενούμενα καὶ ἅπερ ἐπέμψατε εἰς παραλαβὴν τοῦ κύρ Μήτζίου, τὰ ὁποῖα φυλάττονται διὰ τὴν δοθῶσιν ὑφὲν παρ' ὑμῶν.

Οἱ συνάδελφοι κύριοι Χρηστάκης καὶ Κωνσταντῖνος (οἵτινες καὶ προσκυνοῦσι πάντας ὑμᾶς εὐλαβῶς) ἔχουσιν ἀπόφασιν εἰς τὸ νὰ ἔλθωσιν εἰς προσκύνησιν τῆς Κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου, καθὼς καὶ πρὸ μακροῦ σᾶς ἐγράψαμεν. Ἐπιμεληθῆτε νὰ τοὺς προετοιμάσετε ἕνα ὄντᾱν ἀλέγρον καὶ εὐρύχωρον καὶ ἴσως συνκαθεῖται ὅλοι ὁμοῦ, ἐγὼ δὲ μὲ ὅλον τὸ σέβας ὑποσημειούμενος μένω,

υἱὸς πνευματικὸς καὶ πειθήνιος

Ἀναγνώστης Ἰατρίδης

1816 Αὐγούστου 7.

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ Πανοσιωτάτῳ καὶ μουσικοελλογίμῳ κυρίῳ κύρ Κυρίλλῳ τῷ πνευματικῷ μοι Πατρί,

προσκυνητῶς

εἰς τὴν Μονὴν Προυσοῦ

45) 13β — 14β

Χαίροις ἐν Κυρίῳ, ἀνδρῶν τίμιε.

Ἀγαπητέ, περὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος αὕτη ἔστιν ἡ δόξα τινῶν θεολόγων τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ἔχει νὰ γένῃ κατὰ τὸν ὕψοον αἰῶνα, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ εὐρισκόμεθα, ἀδέδαιον ὅμως καὶ τοῦτο, ἐπειδὴ καὶ τὸ ἀψευδέστατον στόμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ ἱερῷ Εὐαγγελίῳ οὕτως ἔφη: «Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, οὐδὲ ὁ Υἱὸς (κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα)»... ὥστε ὁποῦ ἔχει λάθος ὁ νέος αὐτὸς ἱεροκλήρυξ, ὁ ὁποῖος (ὡς ἐμοὶ δοκεῖ) φαίνεται νὰ ἦναι ἀγράμματος παντελῶς. Μὲ ἐρωτᾷς ἂν τὸν ἠξεύρω. Ἐγὼ δὲν ἠξεύ-

ρω τὸ ὑποκείμενόν του μὲ τὸ νὰ ἦναι νέος. Πλὴν σᾶς δίδω καὶ ἐγὼ τὴν ταπεινὴν μου συμβουλὴν νὰ δεχτῇτε μόνον τὰ ὅσα περὶ χριστιανικῆς διαγωγῆς ὠμίλησεν αὐτὸς ὁ ἱεροκλήρυξ καὶ ἐδιώρισεν, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν· «ἐλεύσεται γὰρ ὁ θάνατος ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκῶμεν καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκουμεν».

Περὶ δὲ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος καὶ τοῦ ἀντιχρίστου καὶ ἔτι οὗτος ἦν ὁ Ἐνώχ (ἅπερ λέγει ὁ κήρυξ αὐτὸς) ἀδηλὰ εἰσιν. "Οθεν καὶ λαθασμένος ὁ ἀδελφός, ἐν ᾧ μᾶλλον κηρύττει καὶ τὸν ἑαυτὸν τοῦ πῶς εἶναι ὁ Ἐνώχ. Ἀλλὰ καὶ πῶς εἶναι δυνατόν εἰς ἑσᾶς νὰ ἀφήσετε εἰς ἕνα μέρος τὰ ἴδια λόγια τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ πιστεύσητε εἰς ἕναν ἄνθρωπον ἀδοκίμαστον, τὸν ὁποῖον ἅπαξ καὶ μόνον εἶδατε; «Μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάσατε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἔστι». Τὸ γὰρ Ἅγιον Πνεῦμα διὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου λέγει ὅτι «ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονται τινες τῆς Πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων κεκτυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν... Ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς ἀδελφοῖς (Χριστιανοῖς) καλὸς ἔση διάκονος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐντραπέμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως... τοὺς δὲ θεδήλους καὶ γραῶδεις μύθους παραιτοῦ, γυμνάζε δὲ σαυτὸν πρὸς εὐσέδειαν... Ἐρρωσο.

ἄνωστ' Ὀκτωβρίου 12, ἐν τῇ μονῇ τοῦ Προυσοῦ

ὁ ταπεινὸς Κύριλλος

Ἡ ἐπιγραφή:

«Τῷ τιμίῳ καὶ εὐγενεῖ κυρίῳ κύρ Νικολάκῃ Δροσίῳ τῷ λίαν μοι ἐν Χριστῷ Πνευματικῷ μοι,

εὐχετικῶς

εἰς Μεσολόγγιον

46) 63α — 68α

Πᾶσι τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἀνδράσι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Νεοχωρίου ψάλλουσι τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν ἀποδίδωμι.

Ἀγαπητοί, δὲν ἠξεύρω ἢ μὲ δάκρυα γράφω ἢ μὲ μελάνι, τοῦτο μόνον ἠξεύρω πῶς καὶ κλαίω καὶ γράφω καὶ μὲ ἀναστεναγμοὺς καταρῶμαι τὴν θαρραλότητα καὶ ἀνοησίαν ὁποῦ ἐκυρίευσεν τὸ γένος μας τὸ Ὀρθόδοξον. Ἦκουσα πῶς ἡ γραῖα τῆς πλάνης, ἣν ἐγὼ ἐδίωξα

ἀπὸ Καρπενήσι, ἔφθασε (κατὰ Θεοῦ παραχώρησιν) ν' ἀνέβῃ καὶ ἀπάνω εἰς τὸν ἱερὸν ἁμῶνα τῆς Μητροπόλεως τοῦ ἁγίου Νέων Πατρῶν. Οὐαί! Οὐαί! αὐτὰ προξενεῖ ἡ ἀμάθεια, αὐτὰ φέρει ἡ ἀρετὴ τῶν ποιμένων, ἡ γραῖες ἐπάνω εἰς τὸν ἁμῶνα, ἡ γραῖες πνευματικοί, ἡ γραῖες ποιμένες, ἀλλ' οἱ ποιμένες ποῦ; κοιμῶνται καὶ ρέγχουσιν, οἱ δὲ Χριστιανοὶ ἀγνοοῦσιν ὅτι διὰ μέσου τῶν γραϊδίων βλασφημεῖται τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, ἀγνοοῦσι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ὅτι εἶναι θεμελιωμένη ἐπάνω εἰς τὴν πέτραν, ἀγνοοῦσιν ὅτι ὅλα τὰ ἐπτά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν ἐκτελοῦνται ὑπὸ τῶν γραϊδίων, ἀλλ' ὑπὸ ἀρρένων ἀνθρώπων καθαρῶν καὶ χειροτονουμένων. Ἀγνοοῦσι τοὺς θείους κανόνας τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν θεοφόρων Πατέρων καὶ Οἰκουμενικῶν Ἀγίων Συνόδων. Ἀγνοοῦσι καὶ τὴν δύναμιν ὅπου λαμβάνουσιν οἱ ἄσεβοι καὶ μάλιστα οἱ ἄθεοι ἐναντίον τῆς ἁγίας ἡμῶν Πίστεως. Ἀγνοοῦσι τὸ «μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν». Ἀγνοοῦσι τὸ «ὅτι ἐν τοῖς ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονται τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων». Ἀγνοοῦσι τὸ «τοὺς δὲ δεδήλους καὶ γραῶν μύθους παραιτοῦ». Ἀγνοοῦσι τὸ «ἅπαξ ἐδίδαξεν ἡ γυνὴ καὶ τὰ πάντα κατέστρεψεν», ἀγνοοῦσι τὸ «γυναίξι διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω», διότι ἐδίδαξεν ἅπαξ κακῶς τὸν Ἀδὰμ. Ἀγνοοῦσι πρὸς τοῦτοις ἐκεῖνα ἅπερ εἶπεν ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς πρὸς τὴν γυναῖκα, «ἐποίησά σε, φησὶν, ὁμότιμον τῷ ἀνδρὶ καὶ οὐκ ἐχρήσω καλῶς τῇ ἀρχῇ, μετὰβῇ τοίνυν πρὸς τὴν ὑποταγὴν τοῦ ἀνδρός, οὐκ ἤνεγκας τὴν ἐλευθερίαν, κατὰδεξαι τὴν δουλείαν, οὐκ οἶδας ἄρχειν, γενοῦ τοίνυν τῶν ἀρχομένων καὶ τὸν ἄνδρα ἐπίγνωθι κύριον καὶ αὐτὸς σου κυριεύσει, πρὸς τὸν ἄνδρα ἡ σου ἡ ἀποστροφή σου, τουτέστιν ἡ καταφυγὴ σου, ἡ ἀσφάλειά σου. Διὰ τοῦτο τοίνυν γυναικὶ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, φησὶν, οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρός. Καὶ γὰρ ἐδίδαξεν ἅπαξ καὶ τὸν ὁμόζυγον αὐτῆς Ἀδὰμ ἐκπτωτον τοῦ Παραδείσου γενέσθαι πεποίηκεν. Λέγει δὲ καὶ τὴν αἰτίαν. Ἀδὰμ γάρ, οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονεν, διὰ τοῦτο αὐτὴν ἀπὸ τοῦ τῆς διδασκαλίας, φησὶν, κατεβίβασε θρόνου. Ὁ γὰρ διδάσκειν οὐκ εἰδὼς μανθανέτω, εἰ δὲ μὴ θούλοιο μανθάνειν, ἀλλὰ διδάσκειν καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς μανθάνοντας προσπολλύει, ὅπερ οὖν

καὶ ἐπὶ τῆς γυναικὸς γέγονεν· ἡ γὰρ διδαχὴ αὐτῆς καὶ αὐθάδεια παγκόσμιον ἔλεθρον καὶ ναυάγιον ἐπήγαγε». Τοιαῦτά εἰσι τὰ λόγια τοῦ Ἁγίου Θεοῦ καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ δόξα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὥστε ὅπου δὲν ἔχει τὴν ἄδειαν ἡ γυνὴ νὰ διδάξῃ ἢ νὰ ἐξομολογήσῃ, καὶ εἶναι ἡ πλέον φιλόσοφος τοῦ κόσμου, καὶ ἔχῃ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πίστιν ὥστε ὁρῇ μεθιστάμενη. Ἐχει ὅμως τὴν ἄδειαν ἡ γυνὴ νὰ παρρησιασθῇ διὰ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς ἄσεβοις καὶ εἰδωολάτραις, ὅταν δηλ. ἔχῃ τὴν ἱκανότητα τοῦ λόγου ἢ καὶ τε τὴν ἀρετὴν, διὰ νὰ μαρτυρήσῃ ὑπὲρ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. ὡς καὶ ἄλλαι πολλαί. Εἰς τὴν δημήγυριν ὅμως τῶν πιστῶν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἀπ' ἁμῶνος δὲν ἔχει τὴν ἄδειαν νὰ παρρησιασθῇ (κατὰ τοὺς θείους νόμους) ποτέ! ποτέ! Ἡ γὰρ μεταχειρισθεῖσα τὸ πέμπτον μυστήριον ἐκ τῶν ἐπτὰ, ἦτοι τὸ τῆς μετανοίας, ἔπεται νὰ μεταχειρισθῇ καὶ τὰ ἐπίλοιπα, νὰ βαπτίσῃ δηλ., νὰ μυρώσῃ, νὰ στεφανώσῃ καὶ νὰ ἀγιάσῃ, ἦτοι νὰ εὐλογήσῃ, ἔπειτα καὶ νὰ ἱεουργήσῃ, ἅπαγε!

Ἀλλ' ἄς ἰδῶμεν καὶ τινα κεφάλαια τῆς διδαχῆς τῆς γραίας ἢ μάλλον εἰπεῖν ἐκ τῆς μωρολογίας της. Ἐλεγεν ὅτι ἡ λειτουργία ἔχει ὡδεκα χρόνους ὅπου εἶναι ἄδεκτος πρὸς τὸν Θεόν. Ἐλεγεν ὅτι τῆς ὑπανδρευμένης γυναικὸς ἡ λειτουργία δὲν εἶναι δεκτὴ πρὸς τὸν Θεόν. Ἐλεγεν ὅτι τὸ μετὰ εἶναι ἀπὸ τὸ σάλιον τῆς Παναγίας καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἁμαρτία νὰ τὸ φοροῦσιν οἱ ἄνθρωποι, ἔλεγεν ὅτι ταῖς πλεξίδαις ὅπου ἔχουσιν αἱ γυναῖκες νὰ μὴ ταῖς σταυρώνωσι, διότι εἶναι ἁμαρτία, ἐπειδὴ εἰς τὸν Σταυρὸν ἐσταύρωσαν τὸν Χριστόν, ἔλεγεν ὅτι ἀπὸ τὸν περσινὸν σπόρον νὰ σπείρῃσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ χωράφια τους, διότι τὸν φετεινὸν τὸν ἀφώρισεν ὁ Χριστός, ἔλεγεν ὅτι ἂν δὲν εὐλογήσῃ τὸν σπόρον ἡ γραία αὕτη, δὲν ἔχει νὰ φυτρώσῃ· ἔλεγεν ὅτι ἂν οἱ ἄνθρωποι ὑπακούωσιν εἰς αὐτὴν τὴν γραίαν, ἔχει νὰ κατέβῃ τὸ γέννημα 30 παράδες, εἰ δὲ καὶ δὲν τὴν ἀκούσουν, ἔχει νὰ ἀνέβῃ 30 γρόσια. Ἐλεγεν ὅτι τὴν εἰκόνα ὅπου ἔχει ἡ γραία αὕτη τὴν εὐρῆκεν εἰς τὴν ἀγκάλην της, ἐκεῖ ὅπου ἐκοιμάτο, καὶ ὁμιλεῖ μετ' αὐτῆς. Ἐλεγεν ὅτι τὸ τέλος τοῦ κόσμου ἔχει νὰ γένῃ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα. Ἐλεγεν ὅτι ἔχουν νὰ ἔλθουν δύο Λαμπραῖς ὁμοῦ εἰς μίαν ἡμέραν, ἔλεγεν ὅτι τὴν Παρασκευὴν ἡμέραν νὰ μὴ δουλεύωσιν οἱ ἄνθρωποι, καθὼς καὶ τὴν Κυριακὴν. Ἐλεγεν ὅτι καὶ οἱ εὐσεβεῖς καὶ οἱ ἄσε-

θεῖς ὅλοι εἰς τὸν Παράδεισον ἔχουν νὰ ὑπάγωσι. Αὐτὸ τὸ εἶπε πολ-
λάκις εἰς τὸν νάρθηκα τῆς Παναγίας εἰς Καρπενήσι ὅπου ἐδίδα-
σκε τὰ ἀπολωλότα πρόβατα. Ἐλεγεν οἱ ἁμαρτωλοὶ ὅπου ἔπραξαν
σαρκινὰ ἁμαρτήματα νὰ μυρώνωνται ἐκ δευτέρου. Τοιαῦτα καὶ ἄλ-
λα πλείστα ἔλεγεν ἡ γραῖα, ἴσως ἀναμεταξὺ καὶ ἀπὸ κανένα κα-
λὸν ὅπου ἤρχετο εἰς τὸ στόμα της. Ὅμως οἱ μωροὶ καὶ ἀνόητοι
ἄνθρωποι τὴν ἐστοχάσθησαν ὡς ἁγίαν καὶ τινες ἐξ αὐτῶν (κατὰ
τὰ Βλαχοχώρια τοῦ Καρπενησίου) λέγουσιν ὅτι ἐκατέβη καὶ με-
τεμορφώθη ἡ ἁγία Παρασκευὴ· ἄλλοι μωροὶ λέγουσιν ὅτι αὐτὴν
τὴν ἐστείλειν ὁ Θεὸς μὲ μίαν ἀποκάλυψιν ὅπου τώρα νεωστὶ ἔπεσε
τάχα εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον καὶ γράφει ὅτι ὅποιος ἤθελεν ἐμπα-
δίσει τὴν γραῖαν ταύτην ἔχει νὰ κολασθῇ. Ἀρχοῦσιν ὁμῶς τσαῦ-
τα περὶ τῆς γραίης. Ἄς ἴδωμεν δὲ μερικὰ ὡς ἐν συντόμῳ τινὰ
τοῦ κήρυκος Μάνθου, τοῦ ἐκ Τυρνόβου τῆς Θεσσαλίας καταγομέ-
νου καὶ ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου ἱατρευμένου, ὡς παρὰ
τινος ἁγιοπίστου προσώπου ἠκούσαμεν. Οὗτος ἦν γέννημα καὶ θρέμ-
μα τῆς αὐτῆς πόλεως Τυρνόβου. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐσώζετο καλῶ-
τατα κατὰ τὴν ἔξω περιουσίαν, περὶ τοῦ ὁποῦ ἐροῦμεν μετὰ ταῦ-
τα πλατύτερον, ὅταν, σὺν Θεῷ, βεδαιωθῶμεν πλέον καλύτερα καὶ
δώσωμεν κατὰ πλάτος τὴν τε περίοδον καὶ τὸν βίον, ὅσον τῆς
γραίης, ὅσον καὶ τοῦ Μάνθου. Κατὰ τὸ παρὸν ὁμῶς ἄς ἀναφέρω-
μεν τὰ ἐν τῇ Μεσολογγίῳ παρ' αὐτοῦ ἐνεργούμενα. Ὁ Μάνθος
οὗτος, ὁ καὶ Μακροῦλ μετὰ ταῦτα καλούμενος, περιερχόμενος ἔνθεν
καὶ ἐκεῖθεν μεταχειριζόμενος τάχα τὸ κήρυγμα ἐφθασεν καὶ εἰς τὸ
Μεσολόγγιον. Ἐγὼ δὲ τὸν καλὸν αὐτοῦ ἐρχομὸν ἀκούσας ἔτρεξα
εὐθὺς νὰ ὑπάγω ἐκεῖ, τοῦτο μὲν διὰ νὰ λάβω τὴν εὐχὴν καὶ εὐλο-
γίαν του, τοῦτο δὲ διὰ νὰ ἰδῶ καὶ κανένα σημεῖον ἁγιότητος ἀπὸ
ὅσα πρότερον ἤκουον. Ὅθεν τὰ μὲν περὶ αὐτοῦ λαλούμενα καὶ κη-
ρυττόμενα πρότερον ἐγνώκαμεν ἅπαντες, ὅτι ἦτον ὅλα μυστήματα τοῦ
χυδαίου καὶ ἀπλοῦ λαοῦ, ἤκουσα δὲ παρ' αὐτοῦ ἅπερ οὐκ ἤλπιζον
ἀκοῦσαι, εἶχε δὲ καὶ οὗτος τὸ ἴδιον δαιμόνιον τῆς γραίης καὶ πλέον
χειρότερον. Ἐλεγεν οὖν ἐπάνω εἰς τὸν ἄμβωνα ὅτι αὐτὸς εἶναι· ὁ
Ἐνὼχ, χωρὶς νὰ ἡμπορῇ νὰ εἰπῇ οὔτε τὸ ὄνομα τοῦ Ἐνὼχ, ἄλ-
λὰ ὁ Νῶχ, χωρὶς τοῦ ε. Ἐλεγεν ὅτι ἔχει Πνεῦμα Ἅγιον, τὸ ὁ-
ποῖον χάρισμα, λέγει, ἄλλος κήρυξ δὲν τὸ ἠξιώθη. Ἐλεγεν ὅτι
ὁ Κοσμᾶς εἶχε δύο χαρίσματα καὶ αὐτὸς ἔχει πάντε τοῦ Ἀγίου Πνεύ-

ματος. Ἐλεγεν ὅτι ἡ προφυλάξεις ὅπου γίνονται διὰ τὴν πανοῦ-
κλαν εἶναι μάταιαι, ἐνῷ ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς μᾶς λέγει νὰ παραμερῶ-
μεν ἀπὸ τὸ κακόν. Ἐλεγεν ὅτι εἰς τρεῖς χρόνους (κατὰ μῆνα Σε-
πτέμβριον) ἔχει νὰ γίνῃ ἡ συντέλεια τοῦ αἰῶνος, χωρὶς νὰ ἀπε-
ράσουν τρεῖς ἡμέραι οὐδὲ τρεῖς ὥραι. Ἐλεγεν εἰς τοὺς ἀκροατὰς
τοῦ νὰ γράψῃ τὰ θαύματά του καὶ νὰ τὰ στείλῃ εἰς ὅλον τὸν κό-
σμον, θαύματα ὅμως οὔτε ἔκαμεν οὔτε ἐλπίζω νὰ κάμῃ ὡς ἂν ὅπου
εἶναι ἔξω φρενῶν ὁ ταλαίπωρος. Ἐλεγεν ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος, ἀναξ
τῆς Ῥωσσίας, εἶναι ὁ Ἀντίχριστος καὶ ἔχει οὗτος ὁ Νῶχ νὰ τὸν
θανατώσῃ. Τί νὰ λέγω τὰ πολλὰ; Ἀνθρώπος παράφρων, βλάσφη-
μος καὶ θυμώδης ὑπὲρ μέτρον καὶ ἀγράμματος μὲ τελειότητα. Πρὸς
τούτοις τοὺς διαβόλους τόσους τοὺς εἶχε πολλούς, ὥστε ὅπου ἐπά-
νω εἰς δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας ἔπρεπε νὰ παραδώσῃ τοὺς ἀκροατὰς
τοῦ εἰς τὸν διάβολον ἐπάνω ἀπὸ εἴκοσι φοραῖς. Αὐτὰ εἶναι ὅλα βέ-
βαια, ἐπειδὴ καὶ τὰ ἤκουσαν ἀπὸ τὸ ἴδιόν του στόμα δέκα χιλιά-
δες ἄνθρωποι ὅπου ἦτον ἐκεῖ. Πρὸς τούτοις τὸ ἁγίσμα ὅπου ἔδι-
δεν εἰς τοὺς Χριστιανούς ἦτον νὰ φτύσῃ τρεῖς φοραῖς μέσα εἰς ἕνα
μπαρδάκι γεμάτο νερόν καὶ νὰ τὸ δώσῃ εἰς τὸν λαόν νὰ τὸ δια-
μερισθῶσι καὶ νὰ τὸ πῶσιν (τοῦτο τὸ ἔκαμεν εἰς τὸ δασπῆτιον τῆς
καπετάν Στάμενας ὅπου ἦτον κονευμένος). Ἀδειαν Πατριαρχικὴν
ἡ ἀρχιερέως τινός οὔτε ἔχει οὔτε θέλει, ὥστε ὅπου ὅλοι οἱ διακρι-
τικοὶ καὶ ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες τὸν ἐστοχάσθησαν διὰ ἕνα ἀντί-
χριστον. Αὐτὰ ἔδειξεν εἰς Μεσολόγγιον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἀπέραςεν εἰς
τὸν Μωρέαν, ὅπου καὶ ἀκήρυκτος παρὰ τῶν ἐκεῖσε Χριστιανῶν (ὡς
ἀκούομεν) ἐγένετο. Ἐγὼ ὁμῶς εἰς τοῦτο δὲν εἶμαι τόσο βέβαιος,
ἀλλ' ἄμποτε νὰ ἦτον ἀλήθεια. Τοιοῦτος λοιπὸν ἐφάνη ὁ κήρυξ,
ὅθεν καὶ ἄς ἔχῃ τὴν εὐχὴν του. Ἡμεῖς δὲ ἄς ἀναφέρωμεν καὶ ἑτε-
ρα ὅπου ἠκολούθησαν εἰς τὸν τρέχοντα χρόνον, ἀγαπητὰ μὲν εἰς
τὸν χυδαῖον λαόν, γελοίων δὲ χλευασμοῦ ἄξια καὶ ἀπὸ τῆς Ἐκ-
κλησίας τοῦ Χριστοῦ πάντῃ ἐκβεβλημένα.

Κατὰ τὸν ἀπερασμένον Σεπτέμβριον εἰς ἕνα μύλον πλησίον
εἰς τὸ χωρίον Σιτόμενα, ὅπου εἶναι κατὰ τὸν κεχαγιάν τοῦ Βλοχού,
ἐφάνη τάχα εἰς μίαν γυναῖκα ὁ ἅγιος Δημήτριος ἐν ἡμέρᾳ Παρα-
σκευῇ καὶ ἦτον καθαλλάρης εἰς κόκκινον ἄλογον καὶ εἶχε σπαθί
καὶ πιστόλαις, εἶχε, λέγει, καὶ κόκκινες κάλτσαις εἰς τὰ ποδάρια
του, καὶ ἐκεῖ ὡς ἐφάνη εἰς τὴν ρηθείσαν γυναῖκα ἔσυρεν ὀλίγον

τὸ σπαθί του, τάχα διὰ νὰ σφάξῃ τὸ μικρὸν θρέφος ὁποῦ ἐδαστοῦ-
σεν ἢ γυνὴ εἰς τὰς ἀγκάλας της λέγοντάς της: «ἐπειδὴ καὶ δου-
λεύεις σήμερον ὁποῦ εἶναι ἡμέρα Παρασκευῇ, ἰδοὺ ὁποῦ καὶ ἐγὼ
ἔχω νὰ θανατώσω τὸ θρέφος σου». Ἡ δὲ γυνὴ εἶπεν αὐτῇ: «ἄφες
τὸ παιδί μου καὶ πλέον εἰς τὸ ἐξῆς δὲν δουλεύω Παρασκευὴν». Ὁ-
θεν ὁ μὲν καθαλλάρης ἀπῆλθεν εἰς τὸν δρόμον του, ἡ δὲ γυνὴ εὐγῆ-
κεν ἀπὸ τὸν μύλον καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ χωρίον της λέγουσα τοῖς
ἐκεῖ ὅτι εἶδε τὸν Ἅγιον Δημήτριον. Ἐκεῖ δὲ ἔτυχεν ἓνας γάϊδα-
ρος καὶ ἔλαβε μορφὴν ἱερέως (ὁ Θεὸς νὰ μοὶ συγχωρήσῃ). Οὗ-
τος πιάνει καὶ γράφει ἐπιστολάς εἰς ὅλα τὰ περίξ χωρία παραγγέλ-
λοντας νὰ μὴ δουλεύουν πλέον εἰς τὸ ἐξῆς τὴν Παρασκευὴν, ὡς
καὶ τὴν Κυριακὴν. Καὶ τὰ μὲν γράμματά του τόσον ἦτον καλὰ,
ὥσάν νὰ τὰ ἔγραφε μὲ τὴν μύτην του καὶ ἔπρεπε νὰ ὑπάγῃ κοντὰ
νὰ τὰ ἀναγνώσῃ μοναχὸς του, διότι ἐκεῖνο τὸ ἀλφάθητον αὐτὸς
μόνον τὸ ἐσπούδασεν, οἱ χυδαῖοι ὅμως ἐκεῖνοι λαοὶ τὰ ἀνέγνωσαν
καλῶτα, ὥσάν ὁποῦ εἶναι καὶ ἐκεῖνοι μαθηταὶ του. Ὁθεν (συ-
νεργίᾳ τοῦ πειρασμοῦ) τόσον ἴσχυσαν εἰς αὐτοὺς αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ
γαϊδάρου, ὥστε ὁποῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ τοὺς εὐγάλῃς πλέον ἀπὸ
ἐκείνην τὴν πλάνην. Ἐγὼ κατὰ τύχην εὐρέθηκα τότε εἰς Βραχῶ-
ρι, ὁ δὲ χριστιανικώτατος καὶ στοχαστικώτατος ἄρχων κὺρ Χρη-
στάκης μὲ ἔστειλεν εἰς χωρίον Παλαιόπυργον διὰ νὰ ὁμιλήσω τῶν
ἐκεῖσε Χριστιανῶν. Λοιπὸν εἶδα καὶ ἔπαθα ἕως νὰ εὐγάλω μερι-
κοὺς ἀπὸ ἐκείνην τὴν πλάνην. Αὐτὰ προξενεῖ ἢ ἀμάθεια, αὐτὰ
φέρει ἢ ἀμέλεια τῶν ποιμένων, ὥστε ὁποῦ ἀπεπλανήθησαν οἱ ἄν-
θρωποι ἐκ τῆς εὐθείας ὁδοῦ μὲ τελειότητα καὶ οὔτε εὐαγγέλιον
πλέον ἰσχύει οὔτε γραφαὶ οὔτε νόμοι.

Ἀπὸ τὸ μέρος πάλιν τοῦ Κραθάρου εὐγῆκε μία ἐπιστολὴ (ἡ-
τις ἔφθασε καὶ ἕως εἰς ἡμᾶς) καὶ γράφει πῶς ἔπεσεν ἀπὸ τοὺς οὐρα-
νοὺς εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον καὶ ἀφορίζει ἐκεῖνον ὁποῦ νὰ εἰπῇ πῶς
τὴν ἔγραψεν ἄνθρωπος, καὶ γράφει νὰ μὴ δουλεύουν τὴν Κυρια-
κὴν. Ἐκεῖνος ὁποῦ ἔγραψεν ταύτην τὴν ψευδοἐπιστολὴν δὲν ἤξεύ-
ρω πῶς ἔτυχε καὶ ἔμαθε τὴν Κυριακὴν διὰ ἑορτὴν. Ἐκ τῶν γρα-
φομένων λοιπὸν μαρτυρεῖται καὶ ὁ συγγραφεὺς ταύτης τῆς οὐρα-
νίου ἐπιστολῆς, ὁ ὁποῖος φαίνεται νὰ ἦναι κανέννας ἀπὸ τοὺς γι-
δοφάγους, ὁποῦ ἄλλο τίποτας δὲν ἔμαθε νὰ ἠξεύρῃ πάρεξ τὴν Κυ-
ριακὴν διὰ ἑορτὴν, ὁποῦ τὴν ἠξεύρουσι καὶ αὐτὰ τὰ ἄκακα θρέ-

ψη, ἢ εἶναι κανέννας ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ ποτὲ μὲν γίνονται παπά-
δες καὶ δεσποτάδες, ποτὲ δὲ χοντζάδες καὶ θεοδισάδες, ἄλλοτε πά-
λιν χαχάμδες καὶ ραβδίνοι. Ὁθεν δὲν εἶναι παράξενον ἂν κανέ-
νας ἀπὸ αὐτοὺς ἠθέλησε νὰ ἀνέβῃ εἰς τοὺς οὐρανοὺς νὰ γένῃ
καὶ Θεός, μάλιστα τὸν μαρτυροῦσι τὰ θεοχάρακτα γράμματα τῆς
ἐπιστολῆς του, ὁ ὁποῖος ὡς Θεὸς ὁποῦ ἔγινεν φαίνεται νὰ ἔγραφε
τὴν ἐπιστολὴν ταύτην μὲ τὰ ποδάρια του καὶ ὄχι μὲ τὰ χέρια του.
Λοιπὸν οἱ ἅπλοῖ λαοὶ ἐδέχθησαν καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν ὡς ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ πεσοῦσαν καὶ ἂν τοὺς εἰπῇ τινάς: «Χριστιανοὶ ἀδελ-
φοί, μὴν εἰσθε τόσον ὁρμητικοί, διὰ νὰ μὴ πλανηθῆτε», αὐτοὶ πρέ-
πει νὰ τὸν λιθοβολήσουν. Ἄλλη πάλιν αὐτὴ ἐντροπὴ διὰ τὸ γέ-
νος μας. Ὁθεν ἁλλοῖμονον, ἁλλοῖμονον καὶ μυριάκις ἁλλοῖμονον
εἰς τὸ γένος μας καὶ πῶς ἐκατήντησε νὰ γένῃ ὄνειδος καὶ ἐξου-
θένημα!

Ἀδελφοί, οἶδα ὁποῦ μὲ ἀγαπᾶτε ὡς φίλον σας παλαιόν, ἀλλὰ
καὶ ἐγὼ σᾶς ἀγαπῶ ὡς ἀδελφούς παντοτινοὺς, μὴν ἀγαπᾶτε ὅμως
νὰ εἶμαι ἀνόητος, μὴν ἀγαπᾶτε νὰ εἶμαι κόλαξ, νὰ κρύπτω τὴν ἀ-
λήθειαν, διὰ νὰ μείνῃ τὸ χατῆρι τοῦ χυδαίου λαοῦ ἢ νὰ μὴ χάσω
τὴν ὑπόληψιν. Ὁχι, ἀδελφοί μου, ὅχι, δὲν γίνομαι τοιοῦτος ἀνόη-
τος καὶ ὅς λείψῃ αὐτὴ ἡ ὑπόληψις. Ὅμως καὶ ἐσεῖς, φίλοι μου,
δὲν ἔπρεπε νὰ εἰσθε τόσον ἀμαθεῖς, ὡς οἱ πολλοὶ καὶ θάρβαροι
λαοί. Τῇ ἀληθείᾳ δακρυρροῶν γράφω στοχαζόμενος ὅτι ἂν τύχῃ
καὶ γεννηθῇ ὁ λεγόμενος Ἀντίχριστος ἢ κανέννας ἄλλος λαοπλά-
νος καὶ μάγος (ἐνεργῶν κατὰ φαντασίαν καὶ σημεῖα θαυμάτων),
δὲν ἔχει νὰ μείνῃ κανέννας Χριστιανός! Κήρυκες ἀληθινοὶ τοῦ Εὐ-
αγγελίου ἀπέρασαν εἰς τοὺς καιροὺς μας ὁ τε ἅγιος Κοσμάς, Νικό-
δημος ὁ Ναξιῳτής, Δωρόθεος ὁ Βουλισμᾶς, Ἰωάννης ὁ Μυρέων,
Εὐστράτιος ὁ Ἀργέντης, Κύριλλος ὁ Πάριος, ὁ ἐν τῇ Χίῳ διατρί-
βων, Ὁνούφριος ὁ ἐκ Παλαιᾶς Πάτρας, ὁ ἐν Μυτιλήνῃ κηρύττων,
καὶ ἄλλοι καὶ ἄλλοι. Αὐτοὶ ἦτον καὶ εἶναι κήρυκες τοῦ Εὐαγγε-
λίου καὶ τῆς ἀληθείας, περὶ ὧν οὐδεὶς λόγος, οὐδεὶς ὁ ἀντερῶν.
Κανέννας οὔτε εἶπεν οὔτε ἔχει λόγον ἐναντίον νὰ εἰπῇ. Ἀλλὰ διὰ
τὴν ἐκ Ῥεντίνης δαιμονῶσαν γραῖαν καὶ τὸν δαιμονῶντα Μάνθον,
πρὸς τοῦτοις καὶ διὰ τὴν ἀνοησίαν καὶ θαρβαρότητα τῶν ἀνθρώ-
πων καὶ εἶπα καὶ ἔχω νὰ εἰπῶ καὶ ὁ Θεὸς νὰ μὲ δυναμώσῃ νὰ τὰ
ἐκδώσω καὶ εἰς τύπον κατὰ πλάτος. Δὲν γράφω πρὸς τοὺς Λα-

σπιώτας τοῦ Καρπενησίου οὐδὲ πρὸς τοὺς Μερκαδιώτας τοῦ Πα-
τρατζίσιου, ἀλλὰ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας τοῦ Νεοχωρίου.

Ἔρρωσθε.

αωιστ' Νοεμβρίου η'. Ἐκ Προυσοῦ

Ὅλος εἰς τὴν ἀγάπην σας
ὁ ἐλάχιστος Κύριλλος

47) 50α — 51β

Μουσικολογιώτατε καὶ σεδάσμέ με κύριε Κύριλλε,

Ἐνάτη τοῦ ἐνισταμένου κατὰ τὸν λιμένα τοῦ Δραγαμέστου
εὕρισκομένου μοι, ἡ ἀπὸ ΚΒας τοῦ παρελθόντος ἐνεχειρίσθη γρα-
φή σας, δι' ἧς βεβαιωθείς τὰ καθ' ὑμᾶς, ὑπερήσθη φίλον ἦτορ.
Οὐχ ἦτον δὲ καὶ διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ ἐμφυτόν σου ἀγάπην. Τοῦτ'
αὐτό, πανσέδαστέ μοι, ἀκολουθεῖ καὶ εἰς τὸν πνευματικόν σου υἱόν,
ἡ σπάνις ὁμῶς τῶν κοιμιστῶν καὶ τὰ μακρὰ διαστήματα ἐν ταῖς
ἐσχατιαῖς τῆς παραθαλασσίας Ἀκαρνανίας διατρίδοντα δὲν μὲ
ἐφιλοτίμησαν μὲ τὰ μέσα αὐτὰ ὅπου ἀντιπληροῦνται ὁ γραφικὸς χα-
ρακτήρ τῆς ἀμοιβαίας φιλικῆς διαθέσεως. Μαρτύρομαι σοι ὁμῶς
φίλιον Θεὸν ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ ἱεροῦ ὑποκειμένου σου ἔφθασε πρό-
παλαι νὰ ριζωθῇ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ψυχῆς μου καὶ οὐδ' ἐν ἀκαρεῖ
ἀφίσταται τῆς ἐνθυμήσεώς μου. Ἔχω πόθον νὰ ἐκταθῶ, δὲν ἔχω ὁ-
μῶς καὶ τὴν ζωνρότητα τῆς καρδιάς οὐδὲ τὴν τονότητα τῶν χει-
ρῶν μου, ὄντας κεχαυνωμένος ἀπὸ τὸ ἀποτρόπαιον πάθος τῆς Πα-
τρίδος καὶ σχεδὸν ἡμιθανὲς νεκρὸς τιτρωσόμενος διηνεκῶς τῷ
πικρῷ βέλει τούτῳ. Ἡ θεία βοήθεια διὰ τῶν θεοπειθῶν εὐχῶν σας
ἄμποτε νὰ εὐσπλαγχνισθῇ ἐπ' αὐτοὺς καὶ νὰ κοπάσῃ τὴν ὑπερβολι-
κὴν ταύτην θραῦσιν. Τὸ ἀμφιγνοούμενον γράμμα ὅπου ἐπέμψατε
πρὸ πολλοῦ εἰς τὸν κύρ Θανάσην, ἂν ἦναι ὅπερ ἐδώκατε ἐν ᾧ ἀπέ-
ρασεν ἡ φαμυλλία του, μάθετε ὅτι πυρὸς παρανάλωμα γέγονεν ἀπὸ
τὸν Μπράχον, εἰδὲ ἄλλο, καὶ πρὸ τούτου, καὶ μετὰ τοῦτο, εἰς ἡ-
μᾶς ὁμῶς ἀφανές. Μὴ λείπητε, ἐκλιπαρῶ, γράφοντάς μοι ἐν και-
ρῷ τὰ τῆς ὑγείας σας πρὸς χαρὰν μου, μεταχειριζόμενοι καὶ τὴν
ἐκείσιν δέησιν ὑπὲρ τῆς διασώσεως τῶν οἰκείων, ὑπὲρ ἧς μένω ὁ-
φειλέτης ἐπὶ ζωῆς μου, καθὼς καὶ διαμαρτυρούμενος μένω,

ὁ πνευματικὸς σας υἱὸς καὶ τῆς ἀγάπης σας ἐνθερμος ἐραστῆς

Ἀναγνώστης Ἰατρίδης

Ὁ κύρ Ἀθανάσιος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν εὐλαδῶς προσκυνοῦσι
πάσαν τὴν ἱερὰν ἀδελφότητα.

Τοὺς Πανοσιωτάτους κύρ Γαβριὴλ καὶ κύρ Γρηγόριον ἐν τα-
πεινότητι προσκυνῶ ἀσπαζόμενος τὰς ἀγίας των δεξιὰς.

Μένω ὑπ' ὀφειλὴν τῷ κύρ Γρηγόριῳ διὰ τὸ ζεῦγος τῶν περ-
ποδίων ὧν μοι ἐπεμψε.

Κἀγὼ ὁ πνευματικὸς σας υἱὸς Κων) νος Τζιριμόκης ὁ ἐκ
Μαυρίλου, ὁ τὸ τῶν Γραμματικῶν ἐπάγγελμα ἔχων παρὰ τῷ Ἐλμα-
ζαγᾷ, ἐν ὑποκλίσει ταπεινότητος σᾶς προσκυνῶ.

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ Μουσικολογιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικῷ μοι
πατρὶ κυρίῳ Κυρίλλῳ

προσκυνητῶς

εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Προυσοῦ

48) 59β — 60β

Τὴν ὑμετέραν πανοσιότητα μετὰ τῆς προσηκούσης εὐλαθείας
χειροφιλῶν προσκυνῶ.

Ἡ πολυχρόνιος πρὸς ἐμὲ σιωπὴ σου μὲ ἔκαμε νὰ διανοηθῶ
διαφόρους ιδέας, ἐπειδὴ καὶ ἔγινε παρὰ πᾶσαν συνήθειαν. Ἀγκα-
λὰ καὶ στοχαζόμενος ὅτι ἔχεις νὰ μοι προβάλῃς ὅχι ὀλίγας προφά-
σεις, μ' ἔλον τοῦτο δὲν ἐλπίζω ποτὲ νὰ ἀποδειχθῇ οὐδεμία ἐξ αὐ-
τῶν εὐλογοφανῆς. Ὅθεν, διὰ νὰ σοὶ δώσω αἰτίαν τῆς πρὸς τὴν
ἱερὰν κορυφὴν σου ἀνεξαλείπτου ἐνθυμήσεώς μου καὶ σχέσεως υἱε-
κῆς, παρρησιαζόμενος διὰ τῆς παρουσίας μου ἀναγγέλλω σοὶ τὴν
ἄχρι τοῦδε σὺν Θεῷ ὑγίειαν μου καὶ τὴν εἰς τὰ ἐνταῦθα διατριβὴν
μας καὶ ἐπομένως λαμβάνω τὴν εὐτολμίαν διὰ νὰ σοὶ δώσω ἐνό-
χλησιν, ὅπου ἂν σώζῃς πρὸς ὑμᾶς καὶ βραχύ τι μῆριον εὐνοϊκῆς
διαθέσεως, δεῖξον τοῦτο ἐμπράκτως καὶ γράψον πρὸς ἡμᾶς. Τὰ κα-
τὰ σὲ εὐαγγελιζόμενος ὁ κύρ Μήτζίος Χαλικιώτης ὅς γένῃ τὸ μέ-
σον τῆς ἀμοιβαίας ἀνταποκρίσεως ἡμῶν, διὰ νὰ μὴ ἀκολουθῇ ἐμ-
πόδιον τῶν ἐπιστελλομένων γραμμάτων, καὶ ἐν τούτῳ μένω μὲ
σέδας.

αωιζ' Φεβρουαρίου Γ', Πρέβεζα.

Ὁ πνευματικὸς υἱὸς σου

Ἀναγνώστης Ἰατροῦ

Τοὺς ἁγίους Πατέρας κυρίους Γαβριήλ, Γρηγόριον, Γερμανὸν καὶ Καλλίνικον μετ' εὐλαθείας προσκυνῶν χειρασπάζομαι. Ὁ κύρ Κωνσταντὶς ταπεινῶς προσκυνεῖ πάντας ὑμᾶς.

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ Πανοσιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικῷ μοι Πατρὶ
κυρίῳ κύρ Κυρίλλῳ τῷ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Προυσοῦ

προσκυνητῶς

εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Προυσοῦ

49) 58β — 59β

Τὴν πολλοῦ μοι ἀξίαν καὶ σεβασμίαν μοι παγοσιότητά σου εὐλαδῶς προσκυνῶ, σὺν τῷ σωτηρίῳ προσήματι χαρμοσύνης κα-
τασπαζόμενος τὴν ἱεράν σου δεξιάν.

Μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα ἡμερῶν ἔλαβον τὸ εὐχετικόν σας ἐβδόμῃ τοῦ παρελθόντος σεσημασμένον, καὶ γνοὺς ἐξ αὐτοῦ τὴν πρὸς ἐμὲ ἀπαραιμείωτον ἀγάπην σας καὶ τὴν ἐνθυμίαν ὅπου διὰ τὸν ἀπομακρυσμὸν μας αἰσθάνεσθε ἐχάρην καὶ ἐλυπήθην· ἀλλὰ ὅ-
ταν οὕτως ἡμᾶς φέρῃ τὸ φέρον, τίς ἡμπορεῖ νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὸ φέρον; Ὑπομονὴ καὶ ἐλπίς εἰς τὸν Θεὸν καὶ διὰ τῆς θείας Αὐτοῦ Προνοίας ἄπαν ἄπορον πόριμον. Διὰ τὴν καμπάναν ἔρριψα τὸ ἄγκι-
στρον εἰς ἓνα μέρος καὶ μὲ τὴν χάριν τῆς Θεοτόκου ἄμποτες νὰ τελεσφορήσω. Πρῶτερον εὐρίσκοντο ἀληθινὰ πολλοί, ὅμως ἐπωλή-
θησαν σχεδὸν ὅλεις. Τὸν Ἄον τόμον δὲν τὸν στέλλω τῶρα διὰ τὸ ὑποπτον τοῦ δρόμου, ἵνα μὴ βραχῇ καὶ ἐκ τούτου ἔλθῃ εἰς φθοράν, ἔχω ὅμως αὐτὸν φυλαγμένον καὶ μένε ἡσυχος περὶ τούτου. Καὶ ταῦτα μὲν μετ' εὐλαθείας, ἡ δὲ ἁγία σας εὐχὴ εἴη μοι εἰς ἐφόδιον.

1817 Ἀπριλίου 7, Πρέβεζα.

Ὁ πνευματικὸς υἱὸς σας

Ἀναγνώστης Ἰατροῦ

Ὁ Κων)νος γραμματικὸς καὶ ὁ ὁμώνυμός του ἀδελφός μου εὐλαδῶς χειρασπαζόμενοι προσκυνοῦσι, ὁ δὲ Χρηστάκης πρὸ ἡμερῶν Βραχωρίζει.

Πρόσφερε ἐξ ἐμοῦ τὰς εὐλαβεῖς προσκυνήσεις μου πάσῃ τῇ ἱε-
ρᾷ ἀδελφότητι, ἐξόχως δὲ τοῖς φιλομαθέσι καὶ φιλοπόνοις κύρ Γερ-
μανῷ καὶ κύρ Καλλινίκῳ, καὶ δέομαι πάντων ὑμῶν, ἵνα μνημονεύη-

τε καὶ τοῦ ταπεινοῦ μου ὀνόματος εἰς τὰς πρὸς Θεὸν ἁγίας ἐντεύ-
ξεις σας.

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ Πανοσιωτάτῳ κυρίῳ Κυρίλλῳ τῷ ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τοῦ Πρου-
σοῦ καὶ πνευματικῷ μοι Πατρὶ

προσκυνητῶς

εἰς Προυσοῦ Μονὴν

50) 61α — 62α

Ἀσπάζομαι μεθ' ὅλης τῆς υἱικῆς καὶ ὑποκλινοῦς εὐλαδείας τὴν Σεβασμιωτάτην καὶ χαριτόδωρον αὐτῆς δεξιάν σὺν τῷ Χρι-
στῷ Ἀνέστη.

Δεόμενος τοῦ ἐκ νεκρῶν δι' ἡμᾶς ἀναστάντος ἵνα διέπῃ αὐ-
τὴν ἐν ὑγείᾳ διηγεσθῇ καὶ ἐπιτεύξῃ πάντων ὧν ἐφίεται ἀγαθῶν. Ἀγαθὰ καὶ τὰ κωλύοντα τῆς ὁδοιπορίας μου δῆλα, ὅ τε σφοδρὸς χειμῶν καὶ ἡ ἐπισώρευσις τῶν πολλῶν χιόνων, μ' ὅλον τοῦτο τὰ παρέδωκα μετ' εὐχαριστίας μου ὅλα, ὅχι δι' ἄλλο, παρὰ μόνον διὰ νὰ φθάσω καὶ νὰ προσκυνήσω κατὰ τὸν ἀνείκαστον πόθον μου τὴν θεοσεβαστὴν μοι Πανιερότητα τῆς. Καὶ τὴν ἰδίαν ὥραν ὅπου ἀ-
νεχώρησεν ἐκ τοῦ Βραχωρίου ἐφθάσα καὶ ἐγὼ ὁ δοῦλος τῆς καὶ ἀφίνω νὰ καταλάβῃ πόσῃ θλίψιν ἐδοκίμασα καὶ δοκιμάζω, ἀποτυ-
χῶν παρ' ἐλπίδα τοῦ ἐπὶ τοσοῦτον μοι ποθυμένου. Δὲν ἀάμνω ἄλ-
λο διὰ τὸ ὀφειλόμενόν μοι πρὸς αὐτὴν χρέος παρὰ πρῶτον παρακα-
λῶ ἀενάως τὸν Θεὸν διὰ τὴν εἰς πάντα αἰσίαν καὶ εὐκταίαν μοι κατὰστασίν τῆς καὶ δεύτερον νὰ ἐνθυμῇται καὶ ἐμὲ τὸν ταπεινὸν αὐ-
τῆς δοῦλον, προστάζουσα με κυριαρχικῶς εἰς τὸ κατὰ δύναμιν καὶ θέλει με εὐρίσκει πρόθυμον καὶ ὅλον εὐπειθῇ εἰς τὰς πατρικὰς καὶ σεβασμίας μοι αὐτῆς ἐπιταγὰς (τρέφω δὲ καὶ χρηστὰς ἐλπίδας ὅπως καὶ ἡ ὑγεία ἐλθῇ εἰς ἐκδασιν). Ταῦτα μὲν εὐλαδῶς, αἱ δὲ πανίεροι καὶ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχαὶ εἴησαν μετ' ἐμοῦ ἐν δόξῃ παντί.

1817 Ἀπριλίου 23, ἐκ Βραχωρίου.

Τῆς ὑμετέρας θεοσεβάστου μοι πανιερότητος ὁ ὑποκλινέστα-
τος δοῦλος

Κύριλλος ὁ ἐκ Πυρσοῦ

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ Πανιερωτάτῳ καὶ Θεοσεδάστῳ μοι ἁγίῳ Ναυπάκτου καὶ

Ἄρτης κυρίῳ κυρίῳ Πορφυρίῳ τῷ Σεβασμιωτάτῳ μοι Πατρὶ καὶ
Δεσπότη

προσκυνητῶς

εἰς Ἄρταν

51) 59β – 61α

Τὴν Πανσέβαστόν μοι Πανιερότητά της δουλικῶς χρέει προσ-
κυνῶ καὶ πανευλαδῶς κατασπάζομαι τὴν χαριτόδρυτον αὐτῆς δε-
ξιάν.

Λυποῦμαι καθ' ὑπερβολὴν εἰς τὸ ἀπάνθρωπον καὶ ἀχάριστον
φέρισμον τῆς Παναγιώτενας κατὰ τῆς Πανιερότητός της, ἥ ὅποια
δὲν ἐντράπη μήτε τὴν ἀξιότητα τοῦ ὑποκειμένου, μήτε τὴν ἡλικίαν
μήτε ἔβαλεν εἰς νοῦν τὰς τόσας εὐεργεσίας καὶ μήτε ἐστοχάσθη
κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν, ἡκούσαμεν δὲ ὅτι ὁ ὑψηλότατος ἀφέντης
μας ἔγινε δοκούφης εἰς ὅλα, καὶ διὰ τοῦτο ἐπροσμέναμεν τὸν ἐρ-
χομὸν της ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ἀλλὰ τίς ἢ ἄργητα ἀπορῶ. Ἐγὼ
ἐκατέδηναι εἰς Μεσολόγγιον ἕνεκα θεραπείας τινὸς τῆς στηθαλγίας
μου, ἀλλ' οὐδὲν ἐποίησα, μὲ ὅλον ὅπου ἐδαπάνησα πολλὰ καὶ σῆ-
μερον αὐριον μελετῶ διὰ τὸ μοναστήρι.

Ἐδῶ ἐφρόντισα καὶ διὰ διδάσκαλον τοῦ Καρπενησίου καὶ ἐ-
πέτυχα ἀνθρωπον χριστιανικώτατον, οὐχὶ μόνον εἰς τὰ ἑλληνικὰ
τέλειον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ μουσικὰ ἀρκετόν. Ὁ μισθός του ὅμως δὲν
εἶναι νὰ καταβῇ ἀπὸ τὰ χίλια γρόσια οὔτε ὀβολόν, ἐπειδὴ εἰς ἄλ-
λα μέρη ἔπερνε χίλια πεντακάσια καὶ εἰς τὸ Καρπενῆσι εὐχαρι-
στεῖται εἰς τὰ τόσα μὲ τὸ νὰ βοηθῇται ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος εἰς τὴν
ὕγιάν του, καθὼς ἐγὼ τῷ ἐπαράστησα. Περὶ τοῦτου ἔγραψα εἰς
Καρπενῆσι καὶ μοῦ ἀπεκρίθη ὁ ἡμέτερος Γεράσιμος, ὅτι μετὰ τὸν
ἐρχομὸν τῆς Πανιερότητός της καὶ τοῦ κυρ Θανάση, ἡμπορεῖ νὰ
τελειώσῃ ἢ ὑπόθεσις, ὁ ἀνθρωπος ὅμως βιάζεται νὰ πιασθῇ εἰς
ἄλλο μέρος καὶ ἐγὼ ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἀναβάλλω τὸν καιρόν.
Λοιπὸν εἶναι καλὸν νὰ ὁμιλήσετε καὶ νὰ ἔχω τὴν ἀπόκρισιν. Ἄν-
θρωπον μὲ ὀλίγον μισθὸν καὶ μὲ πολλὴν προκοπὴν δὲν εἶναι τρό-
πος νὰ εὐρωμεν, ἐπειδὴ ἡ προκοπὴ ἐτιμήθη τὴν σήμερον. Ἡ Πανιε-
ρότης της ἡξερῶ πῶς κατὰ τὸ παρὸν ἔχει τὴν ἐδικήν της λύπην,
πλὴν ὡς ἀρματωθῇ μὲ τὸν θώρακα τῆς ὑπομονῆς καὶ ὡς στοχασθῇ
ὅτι τὰ θάσανά της εἶναι τὸ οὐδὲν παραβαλλόμενα μὲ ἐκεῖνα ὅπου

ὑπέμεινε ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου διὰ λόγου μας. Ὁ ἐρχομός της εἶναι
ἐπιθυμητός καὶ εἰς ἄλλους, ὅμως χωριστὰ εἰς ἐμὲ τὸν ἐλάχιστον,
ὅστις καὶ μένω κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα ὑπήκοος εἰς τὰ νεύμα-
τά της. Αἱ δὲ πανίεροι αὐτῆς εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι εἴησαν μετ' ἐ-
μοῦ διὰ θίου.

αἰωζ' Ἰουνίου 2α, ἐκ Μεσολογγίου.

Ὁ ἐν μοναχοῖς ἀμόναχος

Κύριλλος

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ Θεοφιλεστάτῳ καὶ Σεβασμιωτάτῳ ἀγίῳ Λιτζᾶς καὶ Ἀ-
γράφῳ κυρίῳ κυρίῳ Δοσιθέῳ τῷ πανσεδάστῳ μοι Πατρὶ καὶ Δε-
σπότη,

προσκυνητῶς

εἰς Ἰωάννινα

52) 70β – 71α

Σεβασμιωτάτῃ μοι πνευματικῇ πάτερ,

Ὅσην πολλὴν εὐφροσύνην προεξένησας εἰς ἐμὲ μὲ τὴν πρὸς
ἡμᾶς παρουσίαν σου, πολὺ περισσώτερον προεξένησας τὴν ἀθυμίαν
καὶ λύπην μὲ τὴν ἀπουσίαν σου. Περιέμενον γάρ σου τὴν παρου-
σίαν καὶ δι' αὐτὴν ἐχάρην τοσοῦτον, ὅσον οὐχ οἶον εἰπεῖν, διὰ νὰ
λάβω δηλ. παρηγορίαν ἱκανὴν εἰς τὰς θλίψεις μου καὶ ἀνάπαυσιν
τῶν διαλογισμῶν μου, ἔμεινα δὲ ἐξαίφνης ἐστερημένος πασῶν τῶν
ἐλπίδων μου καὶ καταποντισμένος εἰς ἕνα πέλαγος ἀχανὲς θλίψεων
καὶ δυσθυμιῶν, ὑδριζόμενος, ἀπειλὰς φρικτὰς ἀκούων ἰδίους ὡσι
καὶ πανταχόθεν κατατρεχόμενος καὶ μηδὲνα ἔχων τὸν βοηθοῦντα
καὶ παραμυθούμενον καὶ ὑπασπιζόμενον. Ἐπέκειτό μοι ἄρα καὶ
τοῦτο, ὅθεν ὑπομονητέον. Τί γὰρ ἄλλο ποιητέον; οἱ φίλοι καὶ γάρ
με ἐγκατέλιπον καὶ τοῦτο τῶν ἁμαρτιῶν μου ἀποτέλεσμα. Ἐπαινε-
τός γὰρ ὁ εἰπὼν ὅτι, ὅταν ἦκη τινὶ χρόνος ἀντίξοος, τά τε ἄλλα
πάντα καὶ οἱ φίλοι ἐκποδὼν γίνονται· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἐναπόκει-
ταί μοι ἔτι καὶ τις ἐλπίς ἀγάπης πρὸς ἐμὲ παρ' ὑμῶν, ἐκ τούτου
μόνον παρηγοροῦμαι. Τὸ ὅποῖον ἂν ἀληθεύῃ, πρέπει νὰ δειχθῇ
μὲ τὸ ἔργον καὶ περιμένω τοῦτο, ὅσον οὕτω νὰ τὸ ἀπολαύσω ἐμπρά-
κτως. Τὸν φίλτατόν μοι κύριον Γεράσιμον καὶ τοὺς λοιποὺς πα-
τέρας ἀπαντας κατ' ὄνομα προσκυνῶ εὐλαδῶς καὶ ἀσπάζομαι ἀ-

δελφικῶς, οἷς καὶ τὸν συντακτῆριον ἀσπασμὸν ποιούμενος, εὐτυχεῖν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐντέλλομαι. Ὑγιαίνοις, πάτερ, καθ' ἐκάτερον τὸν ἀνθρωπον.

Ὁ ἐν Χριστῷ πνευματικός σου ἀδελφὸς καὶ πνευματικὸν τέκνον

Πέτρος ἱερεὺς

1817 Αὐγούστου 19, Καρπενήσι.

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ Πανοσιωτάτῳ καὶ Σεβασμιωτάτῳ μοι πατρὶ κυρίῳ κυρίῳ Κυρίλλῳ

προσκυνητῶς

εἰς τὴν μονὴν τοῦ Προυσοῦ

53) 2α — 2β

Γεώργιε, χαίροις.

Εὐγε τῆς ἐπιμελείας σου, τέκνον μου, εὐγε. Τοιοῦτον λοιπὸν ἐγὼ θέλω τὸν Γεώργιον, νέον καὶ ὄχι παλαιὸν (νόε· ἃ λέγω), νῦν οὖν ἡγαλλιάσατο ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῇ σῇ ἐπιμελείᾳ, τέκνον μου ἀγαπητόν· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ οἱ πόνοι αὐτῆς (τῆς σῆς προκοπῆς) εἰσὶν ἀρεταί, πρόσσεχε καὶ σύ, ὡς αὐτὴ σὲ διδάσκει νὰ ἔχῃς, δηλ. σωφροσύνην, φρόνησιν, δικαιοσύνην καὶ ἀνδρείαν (κατὰ τῶν παθῶν). Πρὸς τούτοις καὶ ταπεινῶσιν. «Κύριος γὰρ ὑπερηφάνους ἀντιτάσσεται, ταπεινοὺς δὲ δίδωσι χάριν». Πρὸ πάντων δὲ καὶ διὰ πάντα νὰ ἔχῃς τὸν φῶδον τοῦ Θεοῦ· «ἀρχὴ γὰρ σοφίας, φῶδος Κυρίου»· πρὸ ὀφθαλμῶν δὲ νὰ ἔχῃς τὸν θάνατον· «ἀποθνήσκεις γὰρ σὺ καὶ οὐ ζήσεις» (ὡς φησὶν Ἡσαΐας) καὶ «παραδιδόμεθα τῷ θανάτῳ ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκῶμεν καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκομεν». Πρόσεχε μήποτε προσκόψωσιν εἰς λίθον οἱ πόδες σου», πρόσσεχε δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων (ἤτοι κακοδόξων ἀθέων), ὧν ὁ Θεὸς ἡ κοιλία καὶ ὅσα ἄλλα τῆς ἀσχημοσύνης ἔργα· «οἱ γὰρ τοιοῦτοι (κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον) τῷ Κυρίῳ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ ἐαυτῶν κοιλίᾳ καὶ διὰ τῆς ὁμιλίας αὐτῶν ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων». Οὗτοι (κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν φωνήν) «ὅσα μὲν οὐκ οἶδασι βλασφημοῦσι, ὅσα δὲ φυσικῶς ὡς τὰ ἄλογα ζῶα ἐπίστανται, ἐν τούτοις φθειρόνται, ὀφθαλμοὺς ἔχοντας μεστοὺς μοιχαλίδος καὶ ἀκαταπύστους ἀμαρτίας, δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρί-

κτους... καταλιπόντες τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν ἐπλανήθησαν, ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαάμ». Σὺ δέ, τέκνον Γεώργιε, κόπτε, κόπτε τὰς φαύλας συναναστροφάς, πρόσσεχε, πρόσσεχε καὶ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης (καθὼς σὲ διδάσκει ὁ θεῖος Παῦλος), εἰδὼς παρὰ τίνος ἔμαθες. Οὐ γὰρ ἐκ τῶν δοκησιδόφων τοῦ κόσμου τούτου ἔμαθες, ἀλλ' ἐκ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἀγίου παρέλαβες, τοῦ λαλήσαντος διὰ τῶν προφητῶν. Ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερά ᾖ ἐν πᾶσι. Μειζότεραν οὐκ ἔχω χαράν, ἵνα ἀκούω τὰ τέκνα τοῦ Κυρίου ἐν ἀληθείᾳ περιπατοῦντα. Ἐρωσο.

1817 Σεπτεμβρίου 6', Προυσόθεν.

Ὁ πνευματικός σου πατήρ καὶ πρὸς Θεὸν διάπυρος εὐχέτης

Κύριλλος

54) 15β — 16β

Τὴν φιλόκαλον ἐλλογιμότητά σου ἐκ κέντρου ψυχῆς εὐχομαι.

Τὸ τέρας ἐκείνο τῆς φύσεως, τὸ ὁποῖον ὡς ἐν θαῦμα τοῦ αἰῶνος φέρει μετ' ἑαυτοῦ ὁ ἐν Καρπενήσιῳ κατὰ τὸ παρὸν διατρίβων ἐξοχώτατος ἱατροφιλόσοφος κύρ Κων) νος Τζολάκης, εἶναι ἄξιον διηγήσεως· καὶ μ' ὅλον ὁποῦ θέλει φανῇ ἀπίστευτον καὶ ἕνας ψευδῆς μῦθος εἰς τοὺς μετέπειτα, ἐγὼ παρακαλῶ ὁποῦ νὰ σημειώσῃς τὴν πατρίδα, τὸ χωρίον καὶ τὰ ὀνόματα τῶν γεννητόρων του, πρὸς τούτοις καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἱατροῦ, ὁποῦ ἔκαμε τὴν ἀνατομίαν τῆς ἀποθανούσης μητρός, τὸν τρόπον ὁποῦ φυλάττεται αὐτὸ τὸ τέρας καὶ τὸν καιρὸν ὁποῦ ἐφέρθη εἰς Καρπενήσι· καὶ ὅτι εἰς καιρὸν ὁποῦ ἐγένεν ἡ ἀνατομία τὸ ἐδάπτισαν· καὶ ὅτι ἡ ἀπορία τῶν ἀνθρώπων ἔκαμε νὰ δώσουν δύο ὀνόματα εἰς ἕνα πρόσωπον Ἰωάννη καὶ Μαρίας καὶ ὅτι ἄξιον ἀπορίας εἶναι, ἐν ᾧ στοχάζεται τιναὶ δύο σώματα μὲ μίαν ψυχὴν καὶ πάλιν ἐν σῶμα μὲ δύο θέλησες ἢ μίαν θέλησιν εἰς δύο γένη, μία ψυχὴ μὲ δύο ἐνεργείας, ἕνα ἀνθρωπον μὲ δύο ὀνόματα καὶ πάλιν δύο ἀνθρώπους εἰς ἕνα πρόσωπον, μία ψυχὴ εἰς δύο ἀνθρώπους. Τὸ σῶμα ἐν καὶ τὰ μέλη διπλᾶ, οἱ πόδες τέσσαροι, αἱ χεῖρες τέσσαροι, τὰ ὦτα τέσσαρα, ὄμματα δύο, στόμα ἐν, πόροι δύο, γένη δύο, σῶμα ἐν. Τέρας ὁποῦ οὔτε ἡκούσθη οὔτε ἀνεγνώσθη παρ' ἐμοῦ εἰς κἀνένα ἱστορικὸν διδλῖον, ἀλλ'

Κύριλλος Καστανοφύλλης

οὔτε τὸ ἐφαντάσθη, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, κἀνένας φυσικὸς ἀνατόμος. "Ὁ-
θεν παρακαλῶ νὰ τὸ ἐξιτορήσῃς καὶ νὰ μοῦ ἐξαποστείλῃς αὐτὸ
τὸ ὑπόμνημα νὰ τὸ καταγράψω εἰς τὸν κώδικα ἢ εἰς τὸ ἐπιστολάρι-
μοι, μᾶλλον εἰπεῖν ἐπιστολάριον, ἢ εἰς κἀμμίαν χάρταν τῆς Βιβλιο-
θήκης, νὰ εὑρίσκειται διὰ τοὺς φιλοῖστορας καὶ περιέργους μεταγε-
νεστέρους. "Ἐρρωσο.

1817 Δεκεμβρίου 28, ἐκ μονῆς τοῦ Πυρσοῦ.

Ὁ ἐν πνευματικοῖς πατράσι ταπεινὸς

Κύριλλος

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ ἐλλογιμωτάτῳ καὶ λίαν μοι ἀγαπητῷ κύρ Ἀναγνώστῃ
Ἰατρίδῃ

εὐχετικῶς

εἰς Καρπενῆσι

55) 16β

Ἀπόκρισις.

Τὴν φιλόμουσον αὐτῆς Πανοσιότητα τὰ εἰκότα προσκυνῶν
χειρασπάζομαι.

Εἰς εὐωχίαν (διὰ τὸ ἐπίσημον τῆς ἡμέρας, καὶ σύγγνωθί μοι)
εὑρισκομένη μοι ἐπέδωκέ μοι φέρων ὁ Σκαρμήτςιος τὸ σὸν τιμαλφέ-
στατον γράμμα καὶ τὸ ἐξ Ἀκαρνανίας πεμφθέν μοι ἑτερον. Ἀνα-
γνοὺς οὖν αὐτὸ ἔγνων τὴν πρὸς ἐμέ σου ἀξίωσιν καὶ οὐκ ὀκνήσω
εὐκαιρίας δραξάμενος ἐρευνῆσαι καὶ μαθεῖν καὶ τ' ἀληθὲς σημει-
ῶσαι τοῦ πράγματος, ὅπως ἐγένετο. Χαίρω τοίνυν καὶ αὐτὴν ἀγάλλ-
ομαι τὴν ψυχὴν διὰ τὸ περὶ τὰ τοιαῦτα σου περιεργον καὶ ἀρρα-
στώνευτον, ὅπερ προΐεναι πέφυκεν ἐκ τῆς ἀγαθοεργοῦς σου καὶ
φιλοκάλου ψυχῆς. Εἴθε ἔχοις τὸ μνημόσυνον ἀτίδιον ὥς ἀγαθὰ ἐρ-
γαζόμενος τοὺς κατὰ σέ καὶ μετὰ σέ, καὶ διδοὺς αἰτίαν σεμνύνεσθαι
διὰ τῆς γραφίδος τὸν κατὰ πάντα.

ὕπηκοον πνευματικόν σου υἱὸν Ἀναγνώστην Ἰατρίδην

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ Πανοσιωτάτῳ καὶ φιλομούσῳ ἀνδρὶ ἱεροπρεπεῖ κυρίῳ κυ-
ρίῳ Κυρίλλῳ τῷ πνευματικῷ μοι πατρὶ

προσκυνητῶς

εἰς τὴν μονὴν τοῦ Προυνσοῦ

56) 69α

Εὐλαδοπροσκυνῶ.

Βαθὺς λόγος βαθυτέραν ἔχει τὴν ἔννοιαν. Τὰ γράμματά σου
πρὸς ἄλλους μὲν πολλὰ, οἷς δ' ἀρέσκει, οἷς δ' ἀπαρέσκει. Ἐμοὶ δὲ
οὐδὲ τὸ κωμικὸν παρ' Ἀριστοφάνει γρῦ ἰδεῖν ἔδωκας.

Ἦσαν ποτ' ἄλκιμοι Μιλήσιοι,

ἦν ὅτε κἀγὼ τῶν φίλων ἦν,

ἐριφοβοινία, ὁμοειδῆ ἔριπον.

Ἰανουαρίου 28, ἀπὸ φίλης πατρίδος.

Οἶσθα τὸν τύπον τῆς χειρός.

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ τῆς Ἱερᾶς μονῆς τοῦ Προυνσοῦ μεθηγουμένῳ κυρίῳ Κυρίλλῳ
εὐλαδῶς

εἰς Προυνσοῦ Μονήν

57) 69α — 69β

Ἀπόκρισις εἰς τὴν ἄνω:

Τὴν σὴν ἐλλογιμότητα ἐκ θαθέων εὐχομαι.

Καὶ ὁ λόγος θαθὺς καὶ ἡ ἔννοια θαθυτέρα. "Ὅσον ἡδυνήθην
νὰ συμπαρεκτάσω, τρία τινα περιέχει τὸ σὸν ἐπιστολίδιον. "Ὅθεν
πρὸς μὲν τὸ πρῶτον λέγω τὸ τοῦ Ἀποστόλου, «εἰ ἀνθρώποις ἡρε-
σκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦμην» καὶ ἄλλα καὶ ἄλλα. Πρὸς δὲ
τὸ δεύτερον ἔχω τὴν εὐχαρίστησιν εἰς τὴν σὴν ἄδολον ἀγάπην καὶ
διὰ τὸ τρίτον ἔχε ὑπομονήν, ὅτι οὐτ' ὄψεσιν εἰσέτι ἐώρακα ἔρι-
πον. "Ἐρρωσο καὶ μέμνησο διὰ παντὸς τοῦ ποθοῦντος καὶ ποθου-
μένου σοι

ταπεινοῦ Κυρίλλου

Α' Γαμηλιῶνος (') 30ῃ τῷ αἰωθ'.

Τὸν σὸν ὁμαίμονα φίλτατόν μοι Ἀθανάσιον πατρικῶς εὐ-
χομαι.

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ ἐλλογιμωτάτῳ καὶ λίαν ἐμοὶ ἀγαπητῷ κυρίῳ Ἀναγνώστῃ Ἰατρίδῃ
εὐχετικῶς

εἰς Καρπενῆσι

1. Ἰανουαρίου.

58) 70α

Ἀνταπόκρισις εἰς τὴν ἀνω.

Προσκυνῶν ἀσπάζομαι μετ' εὐλαθείας τὴν ἱερὰν σὴν δεξιάν.

Καὶ τὸ λακωνικὸν ὕψος καὶ τὸ νοήμον περὶ τὴν ἔννοιαν ἄμφω δεξιὰ καὶ ἐρίτιμα. Οὐκ ἐκτείνομαι περαιτέρω ἐπὶ ποδὸς ὄντος τοῦ παιδός, ἄλλοτε πρὸς στόμα ἐκ στόματος λαληθήσονται, μὴ ἐξὸν ἤδη διασημᾶναι. Ἐρρωσο ὑπερευχόμενός μου τοῦ ἐς αἰεὶ φιλείας ὄροις ἱσταμένου καὶ ἀλλοίου μηδέποτε ἐσομένου.

Ἀ. Ἰ.

1819 Ἰανουαρίου ὑστάτη, ἐκ τῆς Πατρίδος.

Ὁ Νάσως προσκυνῶν χειρασπάζεται.

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ Πανοσιολογιωτάτῳ καὶ προΐσταμένῳ κατὰ τὴν ἱερὰν Μονὴν τοῦ Πυρσοῦ κυρίῳ Κυρίλλῳ

εἰς τὴν αὐτὴν Μονήν

59) 71α — 72β

Τὴν πανέντιμον καὶ φιλόχριστον εὐγενίαν σας πατρικῶς καὶ ἐγκαρδίως εὐχόμεθα.

Μεῖ ὅλον ὁποῦ εἴμεθα ἅμιοιροι παρηγορητικοῦ λόγου, παρακινούμενοι ὁμῶς ἀπὸ τὸ χρέος τῆς ἀγάπης παρρησιαζόμεθα διὰ τοῦ ταπεινοῦ ἡμῶν γράμματος πρὸς τὴν εὐγενίαν σας, παραστένοντας τὴν ἀλήθειαν, ὅτι πολλὰ μᾶς ἐσύγχυσε τὴν ψυχὴν ὁ θάνατος τοῦ γλυκυτάτου ὑμῶν (δεῖνος) καὶ στοχαζόμενοι τὸ τοιοῦτον συμβεβηκὸς ὡς μίαν κοινήν δυστυχίαν διαλυόμεθα εἰς δάκρυα καὶ λυπούμεθα ὑπερβολικὰ διὰ τὴν στέρησιν τοιοῦτου ἀξιοτάτου ὑποκειμένου. Ἀλλὰ κατὰ τὸν ἄνθρωπον θλιβόμεθα, γαί, ὡς ἄνθρωποι, ὁμῶς κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, δηλ. τὴν ψυχὴν, πρέπει νὰ χαιρώμεθα, ὡσὰν ὁποῦ ὁ θάνατος τοῦ Χριστιανοῦ δὲν εἶναι θάνατος, ἀλλὰ γέννησις, γέννησις ἐκ τῆς ματαιότητος εἰς τὴν ἀθανάσιαν, γέννησις ἐκ τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἀφθαρσίαν, ἐκ τῶν γηγίνων καὶ προσκαιρίων φροντίδων εἰς τὴν ἀτάραχον καὶ αἰδῖον εὐφροσύνην. Ὅθεν δίκαιον εἶναι νὰ προσφέρωμεν τῷ Θεῷ ὅλας τὰς εὐχαριστίας, ὅποσας ἡμπορεῖ νὰ δώσῃ μία γήινος γλῶσσα, διατὶ εἶναι ἀσυγκρίτως μεγαλητέρα ἐκείνη ἢ ὑπερφυσικὴ ἀγάπη, ἢ ὁποία χωρίζει

τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰς γηγίνους ταραχάς, διὰ νὰ τὸν ἀναπαύσῃ εἰς τὴν ἀτάραχον εὐφροσύνην. Εἰς τοῦτο λοιπὸν ἔχετε πολλὰ παραδείγματα ἢ εὐγενία σας, ὁποῦ νὰ σᾶς παρηγορήσουν, στοχαζόμενος τὰς μάστιγας τοῦ θανάτου ὡς ἐξαιρέτους χάριτας τῆς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου, καὶ δὲν εἶναι χρεῖα νὰ σᾶς παρηγορήσωμεν περισσότερον ἡμεῖς οἱ οὐτιδανοὶ εἰς καιρὸν ὁποῦ στοχαζόμεθα πῶς ἐκφωνεῖτε ἐκεῖνα τὰ ρητὰ τοῦ δικαίου Ἰωβ «ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξε, οὕτω καὶ ἐγένετο... εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας».

1820 Ὀκτωβρίου 2α, ἐκ Πρωσοῦ.

Ὁ πρὸς Θεὸν εὐχέτης ὑμῶν διάπυρος
ὁ ἐλάχιστος, Κύριλλος

60) 35β — 36β

Πανοσιώτατε πνευματικὲ πατῆρ κύρ Κύριλλε, εὐλαδῶς σὲ προσκυνούμεν ἀσπαζόμενοι τὴν ἁγίαν σου δεξιάν.

Μετὰ τὸ προσκυνητὸν μας σοὶ φανερώνομεν ὅτι ὑγιαίνομεν ὅλοι μας χάριτι θεῆς καὶ δι' εὐχῶν σου ἁγίων. Ἐπειδὴ ἀπὸ τούταις ταῖς ὑποφίαις δὲν ἔχομεν τὸν τρόπον νὰ ἀνταμωθῶμεν καὶ νὰ ὁμιλήσωμεν τὰ δέοντα μετὰ τὸ νὰ εἴχαμεν πόθον μέγαν. Ἐλπίζομεν ὁμῶς ὅπου πάλιν ὁγλίγωρα μετὰ τὴν βοήθειαν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου νὰ ἀνταμωθῶμεν. Ὅμως ἡ πανοσιότης σου, καθὼς σοὺ ἐγράψαμεν ὅλοι καὶ ἤλθε εἰς τὸ μοναστήρι καὶ δὲν ἔγινες παρήκοος, πάλιν σὲ παρακαλοῦμεν καὶ τώρα ὁποῦ νὰ μᾶς ἀκούσῃς εἰς τὸ θάρρος ὁποῦ σοὶ δίδομεν καὶ νὰ σταθῇς αὐτοῦ εἰς ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικά ὁποῦ ἀπὸ τὸν λόγον σου κἀνένας ἀπὸ τοὺς πατέρας νὰ μὴν εὐγαίνη. Ὅμοιως καὶ εἰς τὰ πολιτικά νὰ προστάξῃς καὶ νὰ διορίξῃς καθὼς ἔρχεται ἢ χρεῖα τοῦ μοναστηρίου καὶ ὡς συμφέρει. Καὶ ἂν σοὶ ἐναντιωθῇ κἀνένας, νὰ μᾶς γράψῃς καὶ ἡμεῖς δὲν θέλει λείψωμεν εἰς τὸ κατὰ δύναμιν. Λάβε ὁμῶς αὐτὸ τὸ θάρρος μετὰ καλὴν καρδίαν. Ἐπειδὴ ἕνας ἀπὸ τοὺς ἄλλους, γὰρ ὁποῦ τὸν ἐδιωρίσαμεν διὰ τὴν Πόλιν, καὶ ἄλλον ἀπὸ τὴν πανοσιότητά σου δὲν γνωρίζομεν ἄξιον νὰ λάβῃ αὐτὸ τὸ θάρρος, καὶ ὁγλίγωρα στέλλομεν τὸν κύρ Γεράσιμον καὶ τὸ πέρνει αὐτὸ τὸ θάρρος καὶ παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς ἀκούσῃς νὰ τὸ δεχθῇς καὶ νὰ μὴ μᾶς πικράνης, καὶ ἡ ἁγία σου εὐχὴ νὰ ᾔνῃ πάντοτε μετ' ἐμᾶς. Πάντοτε εἰς τοὺς ὁρισμοὺς σας.

Γιάννος Τζατζός

Ἀναγνώστης Εὐσταθόπουλος
 Ζαχαρίας Μπλατζῆ
 Δημήτριος Κολοκιδόπουλος
 Γεώργιος Χατζόπουλος

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ Πανοσιωτάτῳ καὶ πνευματικῷ μας πατρὶ κὺρ παπᾶ Κυρίλλῳ
 προσκυνητῶς
 εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Προυτοῦ

61) 77α — 78β

Ἀγαπητέ!

Ἄν καὶ ἡ πολυτάραχος τοῦ θίου θάλασσα διαταράχῃ, μὲν ὅλον τοῦτο τώρα εἶναι καιρὸς ἀρμόδιος νὰ δεῖξῃ ὁ κάθε ἕνας τὴν πίστιν ἐκ τῶν ἔργων του. Τώρα καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ δεῖξωμεν τὸ χαρακτηριστικὸν καὶ συστατικὸν ἰδίωμα τῆς ἀληθινῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον, διότι τώρα εἶναι ὁ πλέον εὐκολος τρόπος διὰ νὰ κερδίσωμεν τὴν αἰώνιον ζωὴν. Ἐγὼ πρὸ ἡμερῶν ἐξέχασα παντελῶς καὶ διὰ τοῦτο δὲν σὲ ἠρώτησα τελείως διὰ τὰ δύο ἐκεῖνα αἰχμάλωτα τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου, ἀνίσως ἐφρόντισες νὰ τὰ εὐγάλῃς ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Ἀγαρηνῶν ἢ ὄχι, ὅμως, ὡς φαίνεται, οὔτε ἐφρόντισες οὔτε ἔχεις σκοπὸν. Φίλε καὶ ἀδελφέ, καλὴ εἶναι ἡ φιλία μας, ὅταν εἴμεθα καὶ σύμφωνοι (ὅσον τὸ δυνατόν) εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, διότι τότε θέλει εὐρίσκεται καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ ἀγάπη εἰς ἡμᾶς. Ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, φίλε, μᾶς προστάζει ὄχι μόνον φιλῶ λόγῳ νὰ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον μας, ἀλλὰ νὰ θυσιάζωμεν καὶ τὴν ἁμαρτωλὴν ζωὴν μας δι' ἀγάπην τῶν ὁμογενῶν ἀδελφῶν μας, διότι καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε. Ὅθεν ἂν διὰ τὴν ἀγάπην τῶν ὁμογενῶν μας πρέπει νὰ ἀποθάνωμεν, διὰ τοὺς πτωχοὺς, αἰχμαλώτους καὶ συγγενεῖς τί πρέπει νὰ κάνωμεν, ὅπου εἶναι διπλοῦν καὶ τριπλοῦν τὸ χρέος; Βλέπομεν πολλοὺς ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας, ὅπου δὲν εἶχον βοηθόν τοὺς οὔτε τὸν γραπτὸν παλαιὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως, οὔτε τὸν νέον τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἔβαλον τὴν ζωὴν τοὺς δι' ἀγάπην τῶν φίλων τοὺς, ἀπὸ μόνον τὸν φυσικὸν νόμον κινούμενοι, καθὼς ἀναγινώσκωμεν εἰς τὰς ἱστορίας, πόσῳ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ χρεωστοῦμεν νὰ ἀποθάνωμεν, ὅπου ἔχομεν βοηθοὺς καὶ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς νόμους. Ἀγαπητέ, ἂν καὶ ὁ παλαιὸς

νόμος δὲν σὲ φοβίζει, ἂν καὶ ὁ εὐαγγελικὸς νόμος δὲν σὲ παρακινῇ, ἀλλὰ καὶ ὁ φυσικὸς πρέπει νὰ σὲ ἐλέγχῃ τόσον, ὥστε ὅπου νὰ μὴ σοῦ διδῇ καιρὸν διὰ ὕπνον καὶ φαγητόν. Ἀνίσως ὅμως αὐτοὶ οἱ τρεῖς νόμοι δὲν σοῦ μαλάζουν τὴν καρδίαν, διὰ νὰ εὐγάλῃς ἐκεῖνα τὰ αἰχμάλωτα τέκνα σας ἀπὸ τὴν σκλαδίαν τῶν Ἀγαρηνῶν, ἤξευρε ὅτι ἀνάμεσα ὅπου σὲ προσμένει κόλασις καὶ κατὰκρισις, μένεις καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀναπολόγητος πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ δὲν ἔχεις πλέον λόγον ὅπου νὰ κατακρίνης τοὺς ποιοῦντας παράνομα ἔργα, ἐπειδὴ μεγαλύτερα παρανομία δὲν χρειάζεται ἄλλη νὰ κολάσῃ τὸν ἀνθρωπον. Ἠξεύρω, ναί, ὅτι ἀδίκως ἐξημιώθης πολλὰ ἀργύρια καὶ ἠξεύρω ὅπου τώρα δὲν ἔχεις πολλά, ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ σοῦ εἶπα, ὅτι πωλῶ τὸ ράσον μου καὶ βοηθῶ, ὅμως ὡς φαίνεται εἰς μάτην ἐλάλησα. Φίλε, τὰ χρήματα διὰ τοῦτο λέγονται χρήματα, διὰ νὰ τὰ μεταχειρίζωμεθα εἰς τὰς χρεῖας ὡς καλοὶ οἰκονόμοι καὶ νὰ μὴ κλείωμεν τὰ χριστιανικὰ σπλάγχνα πρὸς τοὺς χρεῖαν ἔχοντας, διὰ νὰ μὴ κλείσῃ καὶ ὁ Κύριος πρὸς ἡμᾶς τὰ σπλάγχνα τῶν οἰκτιρμῶν του. Διὰ μίαν ψυχὴν οὐκ ἔστιν ὅλος ὁ κόσμος ἀντάξιός καὶ σύ, ἀγαπητέ, ἀδιαφορεῖς; Ὡς φαίνεται ἠξεύρομεν μόνον νὰ διακρίνωμεν καὶ νὰ κατακρίνωμεν τοὺς ἄλλους, ὅμως τὸν ἑαυτὸν μας δὲν ἠξεύρομεν οὔτε νὰ διακρίνωμεν οὔτε νὰ διορθώσωμεν. Χρεωστικῶς γράφω καὶ μένω εὐχέτης σας

ὁ ταπεινὸς Κύριλλος

1822 Ἰουνίου 15.

Ἡ ἐπιγραφή:

Τῷ τιμίῳ καὶ εὐγενεῖ κυρίῳ Κωνσταντίνῳ Τζιριμάκη, τῷ ἐν Χριστῷ ἡμῖν ἀγαπητῷ

εὐχετικῶς

εἰς Μαυρίλου

62) 76α — 76β

Φιλόθεε, φιλόλογε, φιλάδελφε καὶ ἐν φίλοις ἄριστε, ζῆθι καὶ σὺ ὕγιαίνων ἐν Κυρίῳ ἀγαλλόμενος.

Ἀγαπητέ, φθάνει ὁ ἐσωτερικὸς πόνος τῆς ψυχῆς μου, φθάνει ἡ ἄμετρος λύπη τῆς καρδίας μου, τὴν ὁποίαν δοκιμάζω, ὅταν λάβω κατὰ νοῦν ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος τὰς ἀρχαίας ἐκεῖνας συναναστροφὰς τῶν ἀοιδίμων ἐκείνων ἀγίων ἀνδρῶν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὴν βαρ-

δαρότητα τῶν ἐδῶ τωρινῶν ἀγρίων λαῶν. Ὁθεν ἄς παύσῃ, παρακαλῶ, ὁ σὸς κάλαμος ἐλέγχων με ὡς ἀμνήμονα τῆς φιλίας σου. Πῶς γὰρ εἶναι δυνατόν ἀμνημονῆσαι σε καὶ τοὺς κατὰ σέ ἀδελφούς εἰς καιρὸν ὅπου ἐφάνη ἀναλλοίωτος ἡ σὴ φιλία πρὸς τὸ ταπεινόν μου ὑποκαίμενον; Οἱ μὲν γὰρ πλησίον καὶ ὁμόσχημοι ἀδελφοὶ ἤγγισαν ἐξ ἐναντίας Κυρίλλου, ὥστε καθ' ἐκάστην λαλοῦσι ματαιότητα καὶ μελετῶσι δολιότητας καὶ ἀνταποδίδωσι πρὸς αὐτὸν κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, διότι ἐμίσησαν παιδεῖαν καὶ ἐξέβαλον τοὺς λόγους αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, ὥστε πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν εἰς κακόν. Οἱ δὲ τῆς κοσμικῆς τάξεως ἀδελφοὶ μένουσιν οἱ αὐτοὶ ἐν ἔαρι καὶ χειμῶνι. Ἀγαπητέ, ἂν καὶ ἐξ ἁμαρτιῶν ἔχασα Νικοδήμους, Παῖσιους, Χριστοφόρους, Θεοδωρήτους, Βενεδίκτους καὶ ἄλλους καὶ ἄλλους χρησίμους καὶ ἁγίους ἄνδρας (τοὺς ὁποίους δὲν ἔχασα μόνον ἐγώ, ἀλλ' ὅλον τὸ γένος, ὡς ὅτι ἐχρησίμευσαν εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην ὡς ἄλλοι Χρυσόστομοι καὶ ἄλλοι Βασίλειοι), ὅμως εὐχαριστῶ πάλιν τὸ πανάγαθον ὄνομα τοῦ Κυρίου, διότι καὶ ἐδῶ εἰς ταῦτα τὰ ληστρικά ὄρη μου ἔδωκε διὰ παρηγορίαν τὴν ἐλλογίμον σὴν κορυφὴν καὶ τινες ἄλλους φιλοθέους ἄνδρας, οὓς καὶ σὺ οἶδας καὶ φιλεῖς.

Ὁθεν ὁ σὸς λογισμὸς ἄς μὴ συμπεραίνει ἀλλοίωσιν καὶ ἀσύμφωνον τὴν σιωπὴν μου, καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων. Τὰ δὲ πρακτικὰ τῆς ἐν Μεσολογίῳ κοινῆς συνελεύσεως μένουσιν ἕως ἄρτι ἀδηλα εἰς ἡμᾶς. Φαίνεται ὅμως ὅτι κεκόπακε μικρὸν τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ τοῦτο δῆλον γίνεται ὡς ὅτι οἱ παρ' ἡμῶν ἀποσταλέντες δύο κόρακες οὐκ ἐπανέκαμψαν εἰσέτι πρὸς ἡμᾶς.

Ὁ φίλτατος κύρ Κωνσταντῖνος ἀσπάζεται σε ἀδελφικῶς, περὶ δὲ τῆς προφητείας σου οὐδὲν εἶπον αὐτῷ, ἐπειδὴ (κατὰ τὸν κοινὸν λόγον) ὁ νηστικὸς ἄρτους ὀνειροπολεῖ καὶ ἡ ἀλώπηξ πληθὸς κουμάρων προμαντεύει.

Μένω εὐχέτης σας

ὁ ἐλάχιστος Κύριλλος

63) 72α — 73α

Φίλτατε!

Τὸ μεγαλύτερον δῶρον τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ ὅσα τοῦ ἐχάρισεν ὁ Θεὸς εἶναι ἡ ἐλευθερία. Ἐγὼ δὲ ἐξ ἁμαρτιῶν μου ἢ ἐξ ἀπάτης

ἔχασα τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἡσυχίαν μου. Καὶ ὅχι μόνον ὑστερήθηκα τὴν γλυκυτάτην συναναστροφὴν τῶν φίλων μου, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐξουσιάζω οὐδὲ τὸν ἑαυτὸν μου ἀπὸ τὰς μοναστηριακὰς φροντίδας. Ἡ εὐγένειά σου ὅμως ἴσως ἐστοχάσθη τὴν σιωπὴν μου ἀλλέως πως. Ἡ ἴσως μὲ ἐκυρίευσεν τάχα κἀνένας φόβος παρὰ τοῦ κοινοῦ ἡμῶν φίλου. . . ὅχι, ὅχι, μάρτυς ὁ Κύριος, δὲν κυριεύεται ὁ Κύριλλος ἀπὸ παρόμοιον ἄδικον φόβον.

Ἡ εὐγένειά του εἶναι συνειθισμένος ἀπὸ ἄλλους τοπικοὺς καλογήρους καὶ δὲν εἶναι παράξενον ἂν ἐστοχάσθη νὰ φοδήσῃ καὶ ἐμὲ ὡς ἓνα τούτων. Ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς δὲν ἤρεσεν ὄλων τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ τοὺς εὐχαριστήσω ἐγώ; τοῦτο εἶναι τῶν ἀδυνάτων. Ὁθεν ἄς εἰπῶ ἐκεῖνα ὅπου ἔγραφε ὁ θεῖος Χρυσόστομος εἰς τὸν ἐπίσκοπον Κυριακόν. «Εἰ θέλοι (ἡ εὐγένειά του) πριονίσαι τὸν Κύριλλον, πριονισάτω με, ἔχω τὸν Ἡσαΐαν ὑπογραμμόν· εἰ θέλοι με εἰς τὸ πέλαγος ἀκοντίσαι, ἔχω τὸν Ἰωάννην· εἰ θέλοι με εἰς λάκκον ἐμβάλεῖν, ἔχω τὸν Δανιήλ ἐν τοῖς λέουσιν· εἰ θέλοι με λιθάσαι, ἔχω τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανον· εἰ θέλοι τὴν κεφαλὴν μου λαβεῖν, ἔχω τὸν Βαπτιστήν· εἰ θέλοι τὰ ὑπάρχοντά μου λαβεῖν, εἰ ἔχω, λαδέτω». «Γυμνὸς ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρὸς μου, γυμνὸς καὶ ἀπελεύσομαι». Καὶ κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον «εἰ ἀνθρώποις ἡρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦμην». Μὴ οὖν ἀθυμήσῃς (φίλε) ἐπὶ τοῖς κατ' ἐμοῦ λαλουμένοις παρὰ τῆς εὐγενείας του. Ὑπομνήσθητι μᾶλλον τοὺς Ἀποστόλους ὅτι πανταχόθεν ἐδιώκοντο καὶ οὐκ εἶχον παρρησίαν παρὰ τοῖς πλουσίοις, ἀλλ' ὕστερον πάντα εὐκόλα αὐτοῖς ἐγένοντο. Δέομαι οὖν καὶ ἀντιβολῶ, ἀπόρριψον τὴν ἀθυμίαν σου καὶ εἰ θέλοι ὁ Κύριος ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ τότε στόμα πρὸς στόμα λαληθήσονται ἅπαντα.

Ἐρρωσο καὶ μέμνησο ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ σοῦ ἐλαχίστου πνευματοχοῦ Πατρὸς

Κυρίλλου

64) 73α — 73β

Ἀδελφε κύρ Ἰγνάτιε, χαίροις.

Περὶ τῶν τριῶν ἐρωτησέων σου δὲν ἔχω εὐκαιρίαν νὰ γράψω κατὰ πλάτος. Πλὴν, ὡς ἐν συντόμῳ, γίνωσκε διὰ τὸ πρῶτον ὅτι καὶ εἰς τὸ Ὅρος δύο γινώμαι εἰσὶ μεταξὺ εἰς τοὺς ἐλλογίμους πατέρας· οἱ μὲν τὸ θέλουσι ὁ ν ο μ α σ ο υ, οἱ δὲ ὁ ν ο μ α σ ο υ

(κατὰ τὴν Γραμματικὴν τοῦ Νεοφύτου καὶ τοῦ Δανιήλ). Ἀπὸ τοὺς πρῶτους ὅμως ἦτον καὶ ὁ Νικόδημος, ὅστις σχολιάζει κατὰ πλάτος περὶ τούτου εἰς τὸ θεολογικώτατον Ἑορτοδρόμιον καὶ ὅρα ἐκεῖ. Ταῦτα περὶ τοῦ πρώτου. Διὰ δὲ τὸ δεύτερον, ἦτοι τὸ ἀσπάζεσθαι τὸ Εὐαγγέλιον ἐν ἐκάστη Κυριακῇ συμπεσούσῃ μετὰ Δεσποτικῆς Ἑορτῆς, ἔχετε μάρτυρας τὸν θεῖον Σάββαν καὶ Ἰωάννην τὸν Δαμασκηὸν ὡς ὅτι εἶναι ἀναντίρρητον καὶ πλέον οὐδεὶς ἕτερος λόγος. Ὅρα περὶ τούτου εἰς τὸ Τυπικὸν κατὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων. Ταῦτα καὶ περὶ τοῦ δευτέρου. Διὰ δὲ τὸ τρίτον ἔχετε τὸν Συμεὼν Θεσσαλονίκης καὶ ἄλλους ἐρμηνευτὰς τῆς λέξεως ἀλληλουϊα· ἀρκεῖ γὰρ τὸ τρίς, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἡ λέξις αὕτη εἶναι ὕμνος ἀγγελικός, διὰ τοῦτο λέγεται ἐννέα φοαῖς παρὰ τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας διὰ τὰ ἐννέα τάγματα τῆς οὐρανίου Ἱεραρχίας.

Ἐρρωσο καὶ μέμνησο

τοῦ τλήμονος Κυρίλλου

65) 15α

Τοῖς εὐγενεστάτοις ἀρχουσι τοῖς ἐν τῇ χριστιανικῇ χώρᾳ τῆς Φουρνᾶς τῶν Ἀγράφων ἡγεμονεύουσιν, εὐχετικῶς.

Δέξασθε μετ' εὐμενείας τὴν δέλτον ταύτην, ᾧ φιλόθεοι καὶ φιλογενεῖς ἄνδρες, ἥτις ἐπιστέλλεται πρὸς ὑμᾶς παρὰ τινος οἰκτροτάτου καὶ οὐτιδανοῦ παρ' ὑμῶν ἀγνώστου

Κ.λλ.

Ἐρρωσθε.

ὁ αὐτός

66) 15α

Χαίροις, ἐλλόγιμε!

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ τρέχοντος Σχιροφορεῶνος (¹) ἐπεμψά σοι ἐπιστολήν, ἣν, εἰ ἔλαβες, οὐκ οἶδα, δι' ἧς καὶ ἄλλα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ διδόναι τῶν Καθολικῶν Ἐπιστολῶν. Ὅθεν ἂς ἔχω τὴν ἀπόκρισιν.

Ἐρρωσο.

ιγ' τοῦ ἰδίου. Πυρσόθεν.

Ὁ τλήμων Κύριλλος

Δ. ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΘΥΜΗΣΕΙΣ

1) 1β

Πάππας τις ἐγκυμονήσας τίκτειν ἔμελλεν ὡς θῆλυ, τοῦνομα μὲν Ἰωάννης, Ἰωάννα μετεκλήθη καὶ σαφῶς γυνὴ γνωσθεῖσα τὸ παππάδιον θηλάζει.

2) 1δ

αἰσιζ' Ἰουλίου ΚΗ' ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτῳ περὶ τρίτην ὥραν σχεδὸν ἦλθεν εἰς τὴν κωμόπολιν Καρπενησίου ὁ Ὑψηλότατος ἡγεμὼν τῶν Ἰωαννίνων Βεζύρ Ἀλὶ πασιᾶς ὁ Τεπελένιος, ὁποῦ διατρίψας ἡμέρας ἔξ (¹) ἀνέβη μετέβη εἰς Νέας Πάτρας, εἰς Ζητούνιον καὶ εἰς τὴν Λάρισσαν καὶ πάλιν εἰς τὴν ἐν Ἰωαννίνοις καθέδραν του. Ὅτις εἰς τὰ μέρη ταῦτα ἀφίξις του ἐγένετο ἐπὶ τῷ λουσθῆναι ἐν τοῖς θερμοῖς ὕδασι τοῖς οὐ μακρὰν τοῦ χωρίου Σινοκόβου ἀναβλύζουσιν.

3) 68β

Γενοῦ, ἀγαπητέ, καλὸν ὑπόδειγμα τοῦ λογικοῦ ποιμνίου ὁποῦ θεόθεν ἐνεπιστεύθης, κήρυξ δηλ. τοῦ Εὐαγγελίου, παρηγορία τῶν θλιβομένων, πρόνοια τῶν πτωχῶν, συμπάθεια τῶν δεομένων, ὀρφανῶν πατέρας, πεινῶντων τροφείας, προστάτης χηρῶν καὶ τῶν ἐν ἀνάγκαις ἔτοιμος βοηθός, τῷ δὲ Θεῷ θυσιὰ ὑπὲρ δικαιοσύνης, ὡς ὄντως ζῆλωτής τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ γνήσιος ὁπαδὸς ἐκείνων τῶν πνευματοφόρων ἁγίων Πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὅπως ἀκούσης παρὰ τοῦ Κυρίου

1. Ἐξ ὧν τὴν μίαν ἡμέραν ἐπέρασεν εἰς τὸ χωρίον τὸ λεγόμενον Νόστιμον εἰς τὸν οἶκον τῶν δώω θετῶν αὐτοῦ υἱῶν. Τότε διὰ προσταγῆς τοῦ ἰδίου ἐκτίσθη καὶ τὸ ἐν Καρπενησίῳ Σαράγιον (Πραιτώριον) κάτωθεν τῆς πολιτείας, πρὸς Δύσιν.

τὸν χαριέστατον ἐκείνον εὐαγγελικὸν λόγον «Μακάριος εἰ σὺ ὁ πιστὸς καὶ φρόνιμος οἰκονόμος, ἐπὶ ὀλίγα ἡς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου».

4) 73β — 74α

Ἰσον Προομιῶν Προθέσεως.

Πρόθεσις τοῦ Καθολικοῦ Ναοῦ (ἢ τοῦ Κοιμητηρίου) τῆς Ἱερᾶς... τῆς κειμένης κατὰ τὰ ὅρια... ἥτις ἐγγράφη διὰ χειρὸς τοῦ ἐν ἱερομονάχοις οἰκτροτάτου... τοῦ... Μηδεὶς δὲ τολμήσας ἐγγράψει ἐν αὐτῷ ὄνομα τινὸς ἄνευ τῆς εἰδήσεως τοῦ κατὰ καιρὸν προσεστώτος καὶ τῆς τῶν ὀρισμένων νομισμάτων καταβολῆς, ἵνα μὴ ὑποπέση ταῖς ἀραῖς τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ ὡς ἱερόσυλος κατακριθῇ. Καὶ πρὸς τοῦτοις μηδεὶς ἀπλῶς τολμήσῃ διὰ τοῦ τυχόντος κονδυλίου γράφαι ἐν αὐτῇ μηδὲν ὄνομα, ἀλλὰ δι' ἐμπείρου καλλιγράφου, καλῶς τε καὶ καθαρῶς, ἕκαστον εἰς τὸν ἴδιον ἑαυτοῦ τόπον καὶ θαυμάσιον, ἵνα ἡ σύμφωνά τοις πρώτοις τὰ δεύτερα, δηλ. ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους καὶ πρὸς εὐχερесеτέραν ἀνάγνωσιν τῶν ἀναγινωσκόντων. Ἐξ οὗ καὶ μισθὸν ἔξει παρὰ Θεοῦ, σημειῶν καὶ τὸ πρῶτον στοιχεῖον διὰ τῆς κινναβάρεως, εἰ δέ, ἀμελείᾳ ἢ ἀψηφισίᾳ χρησάμενος, μὴ ἐξακολουθῇ οὕτως, κατακριθήσεται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὡς φθορεὺς καὶ ἱερόσυλος. «Χαίρετε ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Λουκᾶ κεφ. Ι' 20).

5) 74α — 74β

Ὅρα Μασσίλια, ἐν ἣ ἐδίδαξε τὸ Εὐαγγέλιον χρόνους τριάκοντα ὁ τετραήμερος Λάζαρος.

Ὅρα τὸν Μελέτιον εἰς φύλ. 77, ἐν ἣ σώζεται καὶ τὸ λείψανον τῆς Μαγδαληνῆς Μαρίας αὐτόθι.

Περὶ τοῦ ἁγίου Λαζάρου ὅρα καὶ εἰς τὴν ΙΖ' τοῦ Ὀκτωβρίου καὶ εἰς τὴν Δ' Μαΐου ἐν τῷ νέῳ Συναξαριστῇ.

Ὁ Φιδάφης ποταμὸς κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς ἔχει τὰς ἀρχὰς ἐκ τοῦ Καλλιδρόμου ὅρους, ἥτοι τῆς Ὁξείας, καὶ κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ Κόρακος. Ὁρῇ δὲ τῆς Αἰτωλίας εἶναι ὁ Μάρλας ἢ Μαλαὸς καὶ ὁ Ἀράκινθος, ἥτοι τὸ Χαλίκιον μέχρι τοῦ Κατελάγου.

Τὸ ὄρος τοῦ Ζυγοῦ ἐλέγετο Μύκρον.

Ἡ κοινὴ Βαράσσοβα ἐλέγετο Χαλκίς.

Φιδάφης

Ἀνωθεν τῆς Ναυπάκτου εἶναι ὄρος ὕπερ ἐλέγετο Ταφίασος.

Τὸ δὲ Ὁρθρὺς ὄρος, ἥτοι τὸ Βελοῦχι, εἶναι τρίπους: ἥτοι ἐξ Ἀνατολῶν μέχρι τῆς Ὀμώλης, ἀπὸ Μεσημβρίας μέχρι τοῦ Καλλιδρόμου καὶ πρὸς Δυσμὰς μέχρι τῆς Χελιδόνας, καὶ εἶναι μία κορυφὴ τῆς Οἴτης.

Τὸ δὲ λεγόμενον τοῦ Ἀντριά ἔχει τὴν ἐπωνυμίαν ἴσως ἐκ τοῦ ἄντρου, ὅπερ δηλοῖ σπήλαιον. Πολλὰ γὰρ ἐν αὐτῷ σπήλαια κεῖνται καὶ μάλιστα εἰς τοὺς πλαγίους αὐτοῦ πρόποδας.

Ἡ ἰδίως Αἰτωλία χωρίζεται τῆς μὲν Ἀκαρνανίας διὰ τοῦ Ἀχελώου ποταμοῦ, ἥτοι Ἀσπρου, τῶν δὲ Λοκρῶν διὰ τοῦ Εὐήνου ποταμοῦ, ἥτοι Φιδάρι.

Ἡ μὲν μεγάλη λίμνη τοῦ Ἀποκούρου καὶ Ζυγοῦ λέγεται Κυνία, ἡ δὲ κατωτέρα μικρὰ λέγεται Μελίτη.

6) 75α

Πόλις Καλυδῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἦτον ἐν ᾧ τόπῳ ταυτὶν σώζονται τὰ ἐρεῖπια, πλησίον εἰς τὸ χωρίον Κούβελον, ὅπου καὶ ὁ Καλυδώνιος Ἀρυμὸς ἐκ τῶν ἐκεῖ πολλῶν θαλασιδίων (κατὰ τὸν Μελέτιον) καὶ ὁ Καλυδώνιος οἶνος, τὸν ὁποῖον οἶνον μαρτυρεῖ ἄχρι τοῦδε ὁ πλησιάζων Ρουπακιάς. Ἡ Καλυδὼν εἶχε καὶ τὸ ἱερόν τοῦ Διὸς καὶ ἴσως ἦν τὸ ἐκεῖ φαινόμενον ὡς ναὸς τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ἢ ἴσως μετὰ τὴν ἔνσαρκον Οἰκονομίαν μετεδλήθη ἀπὸ βωμὸν εἰς ναόν, πλὴν ἢ οὕτως ἢ ἄλλως μαρτυρεῖ τὴν ἀρχαιότητα ἢ μονὴ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων. Ἐν Καλυδῶνι ἐσέδετο καὶ ἡ Λαφρία Ἄρτεμις, ὅπου ἐπαινείτο καὶ ὁ ἀγριόχοιρος, τὸν ὁποῖον ἔκτεινεν ὁ Μελέαγρος. Ἀλλὰ καὶ νῦν πολλοὶ καὶ κάλλιστοι οἱ ἀγριόχοιροι τῆς αὐτῆς Καλυδῶνος (Βλοχοῦ).

7) 75β

Πόθεν Λητζᾶς.

Περὶ τοῦ Λητζᾶς ὀνόματος εἰκάζομεν ὅτι ἔλαθεν αὐτὸ ἀπὸ τὸ Λημνισκᾶς ἢ Λησκᾶς, διότι εὐρίσκομεν μετὰ τῆς Αἰτωλίας καὶ τῆς Ὀζωλείας Λοκρίδος πόλιν τινὰ λεγομένην Λημνισκον (κατὰ τὸν Μελέτιον) ἢ Λησκον κατ' ἄλλους καὶ ἡμπορεῖ τινὰς νᾶ στοχασθῇ πῶς ἦτον εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶναι τὴν νῦν τὸ χωρίον Κορινθιάδες καὶ κατὰ παραφθοράν τῆς λέξεως ἀντὶ Λημνισκᾶς ἢ Λη-

σκάς γράφεται Λητζᾶς, καθὼς ἐπεκράτησεν ἕκ τινος ἀμαθείας νὰ γράφεται καὶ ἀντὶ Σαλώνων Σόλωνος, ὡς καὶ ἀντὶ Δαυλείας Διαυλείας καὶ ἀντὶ Ὀπουντίων Μεδινίσσης καὶ τὰ ἐξῆς. Ὅρα εἰς φύλλα 335 τοῦ Μελετίου. Μὴ θαυμάσης ἔμως καὶ διὰ τινὰ παράγραφα τοῦ αὐτοῦ Μελετίου, διότι καὶ τὸ Καρπενῆσι πλησιέστερον ὄν τῶν Αἰνιάνων, ἦτοι τῆς Νέας Πάτρας, ἔθεσεν αὐτὸ κοντὰ εἰς τὴν Χειμάρραν, ὡς καὶ ἄλλα ἄλλως.

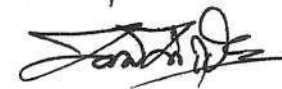
Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἀντὶ Προλόγου	5
Α. Ὁ ΒΙΟΣ ΤΟΥ	
1. Ἡ αὐτοβιογραφία του	7
2. Ἡ εἰς ἅγιον Ὅρος παραμονή του	8
3. Ἐπιστροφή εἰς τὴν ἱ. Μ. Προυσιωτίσσης	12
4. Ἡγούμενος Προυσοῦ	13
5. Δοκιμασίαι καὶ θλίψεις	16
6. Καὶ πάλιν εἰς τὸν Ἄθω	17
Β. Ἡ ΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ	
1. Ὁ μαθητὴς τοῦ Νικοδήμου	19
2. Ὁ πνευματικὸς	20
3. Ὁ μοναχὸς	23
4. Ὁ ἀγωνιστὴς	24
5. Ὁ ἐλεήμων	25
6. Ὁ καλλιγράφος καὶ μουσικὸς	26
7. Ὑμνογράφος	27
8. Ἡ δωρεὰ τῆς διδλιοθήκης	28
9. Ἡ ἐξωσις τῶν γυναικῶν	29
10. Τυπικαὶ διατάξεις	30
11. Ἑσωτερικὸς κανονισμὸς	32
12. Ἱδρυσις σχολείου	32
Ἐπίλογος	36
Γ. ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ	
Προλεγόμενα	39
Κείμενα ἐπιστολῶν	40
Δ. ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΘΥΜΗΣΕΙΣ	
Σημειώσεις καὶ Ἐνθυμήσεις	107

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελίς	11	σειρά	2	ἀντί	πατρικόν	γράφε	παστρικόν
«	16	«	15	«	των	«	τῶν
«	22	«	1	«	Νεοχωρίου «	«	Νεοχωρίου»,
«	22	«	29	«	κοινόν	«	καινόν
«	24	«	15	«	ἀποκολέση	«	ἀποκαλέση
«	24	«	18	«	λύκοι ²	«	λύκοι» ²
«	25	«	12	«	... 5 τῷ	«	... 5 τῇ
«	27	«	18	«	«ταῦτα πάντα	«	Ταῦτα πάντα
«	27	«	20	«	πολιτικοί».	«	πολιτικοί
«	28	«	32	«	προτιμώτατα	«	ποτιμώτατα
«	29	«	25	«	(σῶμα)	«	(σῶμα 1)
«	32	«	5	«	συνωδὰ	«	συνωδὰ
«	33	«	29	«	Πανοσιότης του	«	Πανοσιότης του»
«	33	«	33	«	τούτου	«	τούτου»
«	35	«	1	«	ἀποκλείστρας	«	Ἀποκλείστρας
«	35	«	13		μετὰ τὴν φράσιν " Μά σκοτώθηκεν ὁ Μᾶρκος;"		
					πρόσδες: ἠρώτησεν ἀπορῶν ὁ Κύριλλος, ὁ δὲ		
					Μᾶρκος ἀπήντησε :		
«	35				Μεταξὺ 18ης καὶ 19ης σειρᾶς πρόσδες: Ἰδοὺ πῶς		
					διεκτραγωδεῖ εἰς τὸν Παρακλητικὸν Κανόνα τῆς		
					Ἱερᾶς εἰκόνος τὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος		
«	39	«	20	ἀντί	ἀντιγραφεῖσα	γράφε	ἀντιγραφεῖται
«	46	«	2	«	1821	«	1812
«	48	«	6	«	Τζιάκος	«	Τζιάτζος
«	55	«	13		Μετὰ τὴν λέξιν Κυρίου πρόσδες τὴν λέξιν τέκνα		
«	65	«	20	ἀντί	ἀλεγχόμενος	γράφε	ἐλεγχόμενος
«	99	«	4	«	ἀρέρκει	«	ἀρέσκει
«	101	«	29	«	ἐδιωρίσωμεν	«	ἐδιωρίσαμεν
«	108	«	29	«	Φιδάνης	«	Φίδαρης

Ἐγένετο ἡ διόρθωσις ἐν τῷ κεμένῳ.

ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΚΑΣΤΑΝΟΦΥΛΛΗΣ ΚΑΙ ΚΑΣΤΑΝΙΑ ΕΝΘΥΜΗΜΑΤΑ – ΤΙΜΗΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

1

ΕΝΘΥΜΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΠΟΥ ΣΩΖΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΚΑΣΤΑΝΙΑ Ή
ΠΑΡΑΔΟΘΗΚΑΝ ΓΙΑ ΦΥΛΑΞΗ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΡΟΥΣΟΥ
Ζαχαρία Ζηνέλη, Θεολόγος

Λίγο μετά την έκδοση τούτου του βιβλίου του πατρός Δοσιθέου «ΔΟΣΙΘΕΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΣ Ο ΚΑΣΤΑΝΟΦΥΛΛΗΣ ... ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1965» ο καστανιώτης τότε φοιτητής της Φιλοσοφικής Σχολής του Π.Α. Ιωάννης Δ. Υφαντόπουλος εξέδωσε τη μελέτη του «ΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤΗΣ ΚΑΣΤΑΝΕΑΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΚΑΣΤΑΝΟΦΥΛΛΗΣ ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΑΘΗΝΑΙ 1966».

Ο Ι.Δ.Υ μελέτησε και κατέγραψε κάθε τι που έχει σχέση με τις σωζόμενες (οκτώ) και μη σωζόμενες αλλά εκ παραδόσεως αναφερόμενες πάλαι ποτέ Εκκλησίες του χωριού του, ιστορικό και αντικείμενα.

Σύμφωνα με τον Ι.Δ.Υ. ο Κύριλλος, από ενθύμηση λειτουργικού βιβλίου, που άλλοτε ανήκε στον Ι. Ν. Αγίου Νικολάου Καστανιάς και αργότερα παραδόθηκε στην Ι. Μ. Προυσού, φέρεται ως δωρητής του οικοπέδου κατ' εκτίμηση το έτος 1795 μαζί με τους αδελφούς του, όπου βρισκόταν η πατρική τους οικία και συνέβαλε και εις την ανοικοδόμηση του Ναού αυτού και επιπλέον «Τά δ' ἐν τῷ ναῷ τούτῳ σκεύη οἷον ἱερά ἄμφια, Ποτήριον μετὰ δισκαρίου, βιβλία καὶ λοιπά πάντα προσεκτήθησαν καὶ ἀμισθὶ ἐχαρίσθησαν ὑπὸ τοῦ διαληφθέντος Κύρ Κυρίλλου εἰς ἴδιον αὐτοῦ μνημόσυνον καὶ τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν». (Ι.Δ. ΥΦΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ... σε λ.12).

Ο Υφαντόπουλος αναφέρει επίσης ότι στον Άγιο Νικόλαο μία εικόνα του Χριστού εν μέσω του Προδρόμου και του Βαπτιστού, διαστάσεων 0,38 X 0,29, φέρει την επιγραφή «Μνήσθητι Κύριε Κυρίλλου τοῦ Κτήτωρος καὶ τῶν Γονέων αὐτοῦ ἐν μὲν Ὁκτωβρίῳ 30» (προφανώς του 1822).

Ομοίως ο Ι.Δ.Υ. αναφέρει ότι «... τὸ 1822 κατὰ τὸ ὅποιον ὁ Κύριλλος ἐδώρῃσε 18 σωζόμενας καὶ σήμερον εἰκόνας εἰς τὰς ἐκκλησίας τοῦ χωρίου». (όπου ανωτ. Σελ. 15 σε υποσημείωση) Δεκαπέντε από αυτές τις εικόνες, όλες ισομεγέθεις (0,36 X 0,27), είχαν τοποθετηθεί στον ναό του Αγίου Δημητρίου Καστανιάς στο άνω μέρος του τέμπλου, εκ των οποίων η εικόνα του Αγίου Μανδηλίου φέρει την επιγραφή: «Μνήσθητι καὶ τοῦ Κτήτωρος Κυρίλλου Ἱερομονάχου καὶ τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἔτους αὐχβ» (Ι.Δ. ΥΦΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ... σελ.29). Το σωζόμενο σήμερα τέμπλο του ναού του Αγίου Δημητρίου Καστανιάς είναι το παλαιό (μέχρι του 1906) τέμπλο του Αγίου Νικολάου, όμως ο Κύριλλος είναι και «κτίτωρ (= αυτός που ίδρυσε – έκτισε εκ θεμελίων ή ανέκτισε) των εξῆς Ναῶν στην Καστανιά: Αγίου Νικολάου, Κοιμήσεως Θεοτόκου, Προφήτου Ηλίου και Αγίου Δημητρίου.

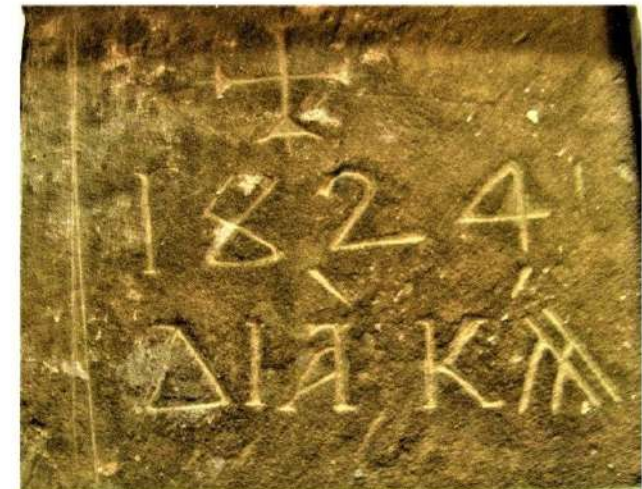
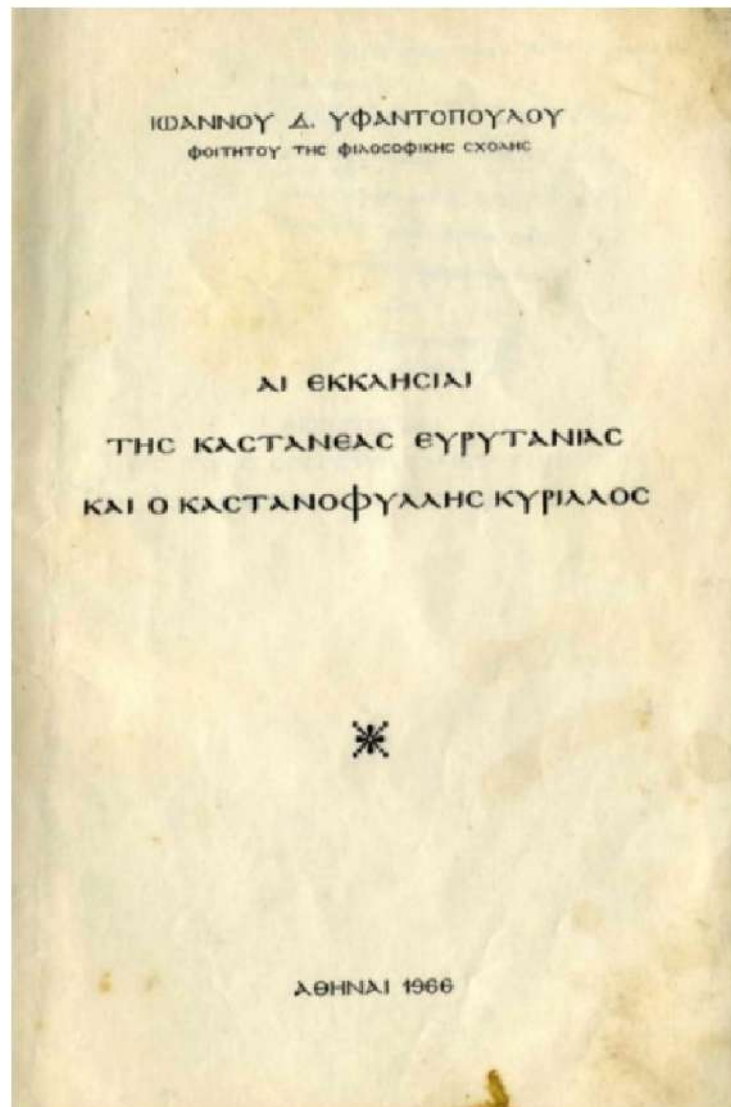
Θαυμάσια εικόνα του Προφήτου Ηλίου (0,38 X 0,29) δωρήθηκε από τον ίδιο τον Κύριλλο στον ομώνυμο Ναό και φέρει την επιγραφή: «Μνήσθητι Ἄγιε τοῦ Κτήτωρος Κυρίλλου καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ ἐν ἔτει αὐχβ».

Όλες αυτές οι δωρηθείσες από τον Κύριλλο εικόνες στις Εκκλησίες της Καστανιάς σταδιακά από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 μεταφέρθηκαν προς καλύτερη φύλαξη στον για τρίτη φορά μετά την αρχική κτίση του κατά τον 18ο αιώνα (ή και παλιότερα) ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στο κέντρο του χωριού. Ο ναός αυτός, ο πρώτος Κοιμητηριακός του χωριού, ήταν τόσο παλιός και προφανώς ετοιμόρροπος, ώστε ο Κύριλλος προβαίνει στην εκ βάθρων ανάκτισή του το 1822, σύμφωνα με αυτόγραφη του επιγραφή σε πέτρα που βρέθηκε στην τελευταία (μετά το 1977) ανακαίνιση του Ναού αυτού, που σήμερα χρησιμοποιείται ως βασικός Ναός της Καστανιάς. Ενδιάμεση ανακαίνιση του ίδιου Ναού είχε γίνει το 1896.

Προσθέτω εδώ μαρτυρία του Χριστόφορου Γ. Ζηνέλη, δασκάλου κατά τα έτη 1975 – 1978 στην Καστανιά που επί των ημερών του ως Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου, ιδιοκτησίας ως τότε της Ενορίας Καστανιάς, έγινε η μεταβίβασή του (του Δημ. Σχολείου) στο Δημόσιο και το ποσό που εξασφαλίστηκε αποτέλεσε το πρώτο σοβαρό κεφάλαιο για την ανακαίνιση του Ναού της Κοιμήσεως Θεοτόκου: «Ἦμουν παρὼν ὅταν ἔσκαβαν μέσα στο δάπεδο του παλίου Ναοῦ για να θεμελιώσουν τις κολόνες του τρούλου και τις υπολόμπες και ἔβλεπα ὅτι κάτω ἀπὸ τις πλάκες του δαπέδου ἔβρισκαν παντού οστά, ὅπου ἔσκαβαν, ἀπέδειξε ὅτι ἐδῶ ἦταν τὸ πρῶτο Κοιμητήριο και οσσεφυλάκιο της Καστανιάς. Τα οστά που ἔπρεπε να βγούν ἀπὸ ὅσα σημεῖα ἔγινε ἐσκαφή, μεταφέρθηκαν στο οσσεφυλάκιο του νέου Κοιμητηρίου της Καστανιάς, ἐνῶ και πολλά ἄλλα προφανῶς βρίσκονται ἐκεῖ στον ὑπόλοιπο χώρο».

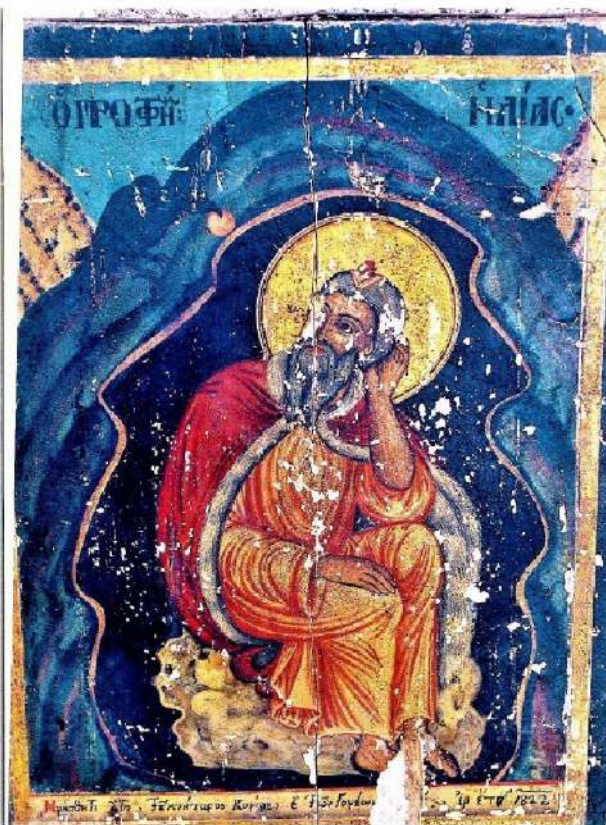
Επίσης κατά μαρτυρία του Ιωάννου Δ. Υφαντόπουλου, αλλά και από προσωπική μου ανάμνηση ύστερα από προσωπική μου συζήτηση με τον τότε Εφημέριο της Καστανιάς μακαριστό π. Βασίλειο Αλαμπασίνη (1963 – Νοέμβριος 1983), ο παπα-Βασίλης το 1969 συγκέντρωσε σε ένα «μπαούλο» ὅσα ἐκκλησιαστικά αντικείμενα (σκεύη -βιβλία -ἄμφια) ἀπὸ τις ἐκκλησιές της Καστανιάς ἦταν πολῦτιμα κυρίως για την παλαιότητα και τη σημασία τους, ὅχι ὅμως πλέον εὐχρηστά, και τα παρέδωσε προς φύλαξη ἢ και ἐπίθεση στο Μουσείο – Σκευοφυλάκιο της Μονῆς Προυσού, ὅπου μερικά ἤδη ἐκτίθενται και εἶναι ἀνογνωρίσιμα, ὅπως τὸ ἐπιγραφόμενο «Φελόνιον Ρωσικὴ στόφα 1814 - 1825 Ἡγουμένῳ Κυρίλλῳ Καστανοφύλλῃ» και για τὸ ὁποῖο ο Ι.Δ.Υ. σημειώνει: «Κατὰ τελευταίαν ἐρευναν ἀνεύρομεν μερικῶς καταστραμμένον παλαιὸν Φελόνιον (τῶν παλαιῶν Ἱερῶν) τὸ ὅποιον πιστεύῳ ὅτι εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίλλου κατὰ τὸ ἔτος 1801 δωρηθὲν εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Αγίου Νικολάου». Επίσης ἐκεῖ ἐκτίθεται προσεχόμενον ἀπὸ τὸν Ι.Ν. Αγίου Νικολάου Καστανιάς και μολύβδινο Ἅγιο Ποτήριον.

Παλαιὰ Ἐκκλησιαστικά Βιβλία ἀπὸ τοὺς Ναοὺς της Καστανιάς μετέφερε στην Ι. Μ. Προυσού και ο αείμνηστος Ἱερέας της Καστανιάς παπα-Χρήστος περὶ τὸ 1920. Ὅλες οἱ ἀνωτέρω πληροφορίες ἀντλοῦνται ἀπὸ τὴ μελέτη του κ. Ι.Δ. Υφαντόπουλου.

✱
1824
ΔΙΑ ΚΑ

Αυτόγραφη επιγραφή του κτήτορος
Κυρίλλου Καστανοφύλλη στην Αγία
Τράπεζα του Ι.Ν. Αγίου Δημητρίου της
γενέτειράς του Καστανιάς.

Εικόνα του Προφήτη Ηλία που βρίσκεται στον ομώνυμο Ναό στη γενέτειρα του Κυρίλλου στην Καστανιά στην κορυφή λόφου που βλέπει στην Ι.Μ. Προυσού, και αυτός ανακτίστηκε εκ βάθρων από τον Κύριλλο. Φέρει την επιγραφή: «Μνήσθητι "Αγιε τοῦ Κτήτορος Κυρίλλου και των γονέων αυτού ἐν ἔτει 1822» Φωτογραφία: Ζαχ. Ζηνέλης

Φελόνιο (άμφιο Ιερέων) που ο Κύριλλος Καστανοφύλλης είχε δωρήσει στον Ι.Ν. Αγίου Νικολάου Καστανιάς το 1801 και το 1969 παραδόθηκε στην Ι.Μ. Προυσού όπου φυλάσσεται και εκτίθεται στο Μουσείο - Σκευοφυλάκιο. Φωτογραφία: Ζαχ. Ζηνέλης

Φελόνιο (άμφω Ιερέων) που ο Κόλλας Καστανοφύλλης είχε δωρήσει στον Ι.Ν. Αγίου Νικολάου Καστανιάς το 1801 και το 1969 παραδόθηκε στην Ι.Μ. Προσκύο όπου φυλάσσεται και εκτίθεται στο Μουσείο - Σκευοφυλάκιο.
Φωτογραφία: Ζαχ. Ζηνέλης

ΔΙΑ ΚΑ
1822

Αυτόγραφη επιγραφή του κτήτορος Κυρίλλου Καστανοφύλλη σε πέτρα του Ι.Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου της γενέτειράς του Καστανιάς με το έτος της ανακτίσεώς του (1822) - μαρτυρείται ότι προϋπήρχε - που βρέθηκε κατά την τελευταία ανακαίνιση του Ναού αυτού το 1978 και εντοιχίστηκε πάλι το 2020. Φωτογραφία - Επεξεργασία: Ζαχ. Ζηνέλης

Εικόνα του Χριστού εν μέσω του Προδρόμου και του Βαπτιστού, διαστάσεων 0,38 X 0,29, προερχόμενη από τον Ι.Ν. Αγίου Νικολάου Καστανιάς Ευρυτανίας και τώρα φυλάσσεται στο Σκευοφυλάκιο της Ενορίας. Φέρει την επιγραφή «*Μνήσθητι Κύριε Κυρίλλου τοῦ Κτήτορος καὶ τῶν Γονέων αὐτοῦ ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ 30*» (προφανώς του 1822).

Το Άγιον Μανδήλιον. Φορητή εικόνα που ήταν τοποθετημένη μέχρι το 1987 στο άνω μέρος του τέμπλου του Ι.Ν. Αγίου Δημητρίου Καστανιάς, στο μέσον, άνω της Ωραίας Πύλης. Φέρει την επιγραφή: «Μνήσθητι καὶ τοῦ Κτίτωρος Κυρίλλου Ἱερομονάχου καὶ τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἔτους, αὐχβ» Φωτογραφία: Ζαχ. Ζηνέλης

ΤΙΜΗΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΕΤΩΝ 2014 ΚΑΙ 2016

Την Κυριακή 10 Αυγούστου 2014, στην Καστανιά, πραγματοποιήθηκε Ημερίδα με θέμα: «1814-2014, Διακόσια χρόνια από τον ερχομό του αναμορφωτή - Ηγούμενου Κύριλλου Καστανοφύλλη στο Μοναστήρι του Προυσού». Η εκδήλωση συνδιοργανώθηκε από τον Πολιτιστικό Σύλλογο ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΩΝ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ και την Πανευρυτανική Ένωση, υποστηρίχθηκε από τον Δήμο Καρπενησίου και είχε την ενεργή στήριξη και βοήθεια του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου, της Τοπικής Κοινότητας και πολλών χωριανών μας.

Πρώτος μεταξύ των πολλών (6) διακεκριμένων εισηγητών και ο πατήρ Δοσίθεος, αφού ήταν και ο πρώτος που ασχολήθηκε με την προσωπικότητα του Κυρίλλου Καστανοφύλλη και ανέδειξε τη μορφή του, τώρα πλέον ως Ηγούμενος της Ιεράς Σταυροπηγιακής Μονής Παναγίας Τατάρνας, με την πολύ εμπειριστατωμένη εισήγησή του «Καὶ τὸν μοναχὸν ἀπάλεσα καὶ μοναχοὺς οὐκ ἐποίησα», φράση από εξομολόγησή και αυτοκριτική του ίδιου του Κυρίλλου, όταν απήλθε και πάλιν, αλλά οριστικά πλέον, στο Άγιον Όρος.

Αναλυτική παρουσίαση της όλης εκδήλωσης κατέγραψε η Εφημερίδα του Συλλόγου Καστανιωτών "Ο ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ" στο φύλλο 141/2014

Ακολουθούν φωτογραφίες από αυτήν την εκδήλωση.

Ο Καστανιώτης

Ηλεκτρονική Δεύση: okastaniotis@yahoo.gr

Όργανο Επικοινωνίας των Απονηστών Καστανιωτών Ευρυτανίας

Τύπος: Τέλειο • Τύπος 32 • Αρ. Φύλλου: 141 • Αριθμός: Μάιος - Ιούνιος 2014 • Τέλειο: Δεκέμβριος. Σύνταξη: Καστανιώτης
Γραφείο: Προμάκης 3, 142 32 Ν. Ιωνία • GREECE • Τηλ.: 210 25 16.905 • <http://www.kastaniotis.net> • Ταρ. Φύλλου: 0,29 €

Αφιέρωμα στην προσωπικότητα και το έργο
του Ηγούμενου Κύριλλου Καστανοφύλλη

«Καστανοφύλλης: Φύλλο της καστανιάς, τέκνο της Καστανιάς»

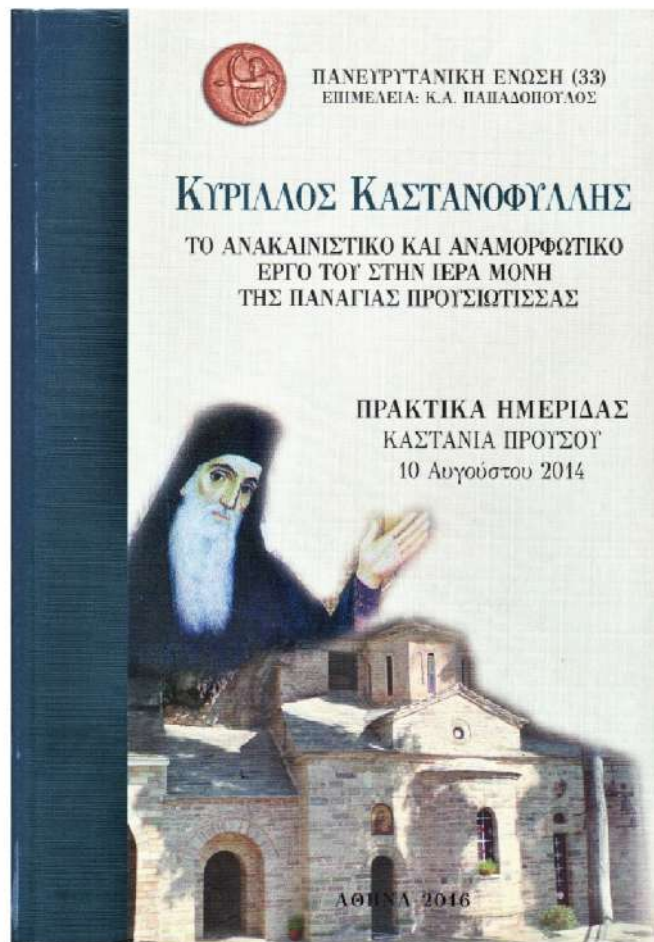
Ο Εισηγητής, Ηγούμενος της Ι.Μ.Π.Τ. Αρχιμανδρίτης Δοσίθεος

Αίθουσα Εκδηλώσεων Δημ'Σχ. Καστανιάς, 10/8/2014, από την τιμητική Εκδήλωση για τον Κύριλλο Καστανοφύλλη (ΠΑΝΕΥΡΥΤΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ - ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΩΝ). Στο Ιερατείο, από αριστερά: Αρχιμ. π. Δοσίθεος Κανέλλος, Ηγούμενος Ι. Μ. Παναγίας Τατάνης - βασικός εισηγητής, Αρχιμ. π. Χρυσόστομος Δρόσος, Ηγούμενος Ι. Μ. Προυσού, έτερος κληρικός εκπρόσωπος Ι. Μητροπόλεως Καρπενησίου, ο Καστανιώτης Πρωτοπρεσβύτερος π. Σταύρος Παπαχρίστος, ο εφημέριος της Καστανιάς π. Σωτήριος Τσιώκος και δεξιά, επίσης εκ των εισηγητών, ο Καστανιώτης Φιλόλογος - Ιστορικός κ. Ιωάν. Α. Υφαντόπουλος, επίσης μελετητής του Κυρίλλου.

Τα ΠΡΑΚΤΙΚΑ αυτής της Ημερίδας εκδόθηκαν το 2016 από την ΠΑΝΕΥΡΥΤΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ με την επιμέλεια του Κώστα Α. Παπαδόπουλου. Η παρουσίασή τους έγινε το Σάββατο 13 Αυγούστου 2016 στην Πολιτιστική αίθουσα της Καστανιάς (πρώην Δημοτικό Σχολείο). Το βιβλίο παρουσίασαν, ο ιστορικός ερευνητής και συγγραφέας κ. Ιωάννης -Ανάργυρος Μαυρομύτης και ο Εκπαιδευτικός, Δημοσιογράφος κ. Διονύσης Παρούτσας. Παραβρέθηκε και ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρπενησίου κ. Γεώργιος, ο οποίος προηγουμένως προέστη στην Ακολουθία Αρχιερατικού Εσπερινού στον κεντρικό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Καστανιάς. Και τούτης της εκδήλωσης αναλυτική παρουσίαση κατέγραψε η Εφημερίδα του Συλλόγου Καστανιωτών " Ο ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ" στο φύλλο 149/2016.

Σάββατο 13 Αυγούστου 2016 στην Πολιτιστική αίθουσα της Καστανιάς (πρώην Δημοτικό Σχολείο). Παρουσίαση του βιβλίου των ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ της 10/8/2014 για τον ΚΥΡΙΛΛΟ ΚΑΣΤΑΝΟΦΥΛΛΗ. Το Προεδρείο: Κώστας Α. Παπαδόπουλος (ΠΑΝΕΥΡΥΤΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ), Ιωάννης - Ανάργυρος Μαιχρονιάτης, Διονύσιος Παρούτσας (οι δύο παρουσιαστές) και Κώστας Αναστασάτουλος, Πρόεδρος Συλλόγου Καστανιωτών

Σάββατο 13 Αυγούστου 2016 στην Πολιτιστική αίθουσα της Καστανιάς (πρώην Δημοτικό Σχολείο). Παρουσίαση του βιβλίου των ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ της 10/8/2014 για τον ΚΥΡΙΛΛΟ ΚΑΣΤΑΝΟΦΥΛΛΗ. Στην αίθουσα ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρπενησίου κ.κ. Γεώργιος μεταξύ των Εφημερίων Καστανιάς π. Σωτηρίου Τσιώκου και Προυσού π. Νικ. Δαράβαλη. Δεξιά ο Ομότιμος Καθηγητής του ΕΚΠΑ (Λατινικής Φιλολογίας) κ. Δημήτρης Κουτρούμπας και δεξιά ο Θεολόγος κ. Ζαχ. Ζηνέλης

Τετάρτη 11 Αυγούστου 2021

Φόρος τιμής στον αναμορφωτή Ηγούμενο Κύριλλο Καστανοφύλλη, τη σημαντικότερη μορφή που ανέδειξε η Καστανιά

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος των απανταχού Καστανιωτών Ευρυτανίας και ο Δήμος Καρπενησίου, στο πλαίσιο των εορτασμών για τα 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821, συνδιοργάνωσαν την Τετάρτη 11 Αυγούστου 2021 εκδήλωση στην πλατεία της Καστανιάς. Η εκδήλωση είχε ως κεντρικό θέμα την απόδοση φόρου τιμής στον Κύριλλο Καστανοφύλλη, τη μεγάλη προσωπικότητα που ανέδειξε η Καστανιά, τον αναμορφωτή Ηγούμενο της Ι. Μ. Προυσού, τον υποστηρικτή της Ελληνικής Επανάστασης του 1821, τον ιδρυτή της Σχολής Γραμμάτων Προυσού και μετέπειτα δάσκαλό της.

Η απόδοση φόρου τιμής έγινε με τα αποκαλυπτήρια μνημείου που κατασκεύασε ο Σύλλογος και στο οποίο τοποθετήθηκε εικόνα - ψηφιδωτό με τη μορφή του Κυρίλλου, με ομιλία από τον συγχωριανό μας Φιλόλογο – Ιστορικό, τ. Λυκαίεργη Γιάννη Υφαντόπουλο, με ονομασία της πλατείας του χωριού μας σε «**πλατεία ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΚΑΣΤΑΝΟΦΥΛΛΗ**» και με παρουσίαση παραδοσιακών χορών από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Καρπενησίου.

Στη συνέχεια, ο π. Ιωαννίκιος, ηγούμενος του μοναστηριού του Προυσού και ο π. Σωτήριος Τσιώκος, εφημέριος της Καστανιάς συνέψαλαν επιμνημόσυνη δέηση για τον Κύριλλο Καστανοφύλλη και ακολούθησαν τα αποκαλυπτήρια του μνημείου με την εικόνα του Κυρίλλου (από τον π. Ιωαννίκιο) και της πινακίδας με την νέα ονομασία της πλατείας ως «**ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΚΑΣΤΑΝΟΦΥΛΛΗ**» (από τον Δήμαρχο Καρπενησίου και την Πρόεδρο της Τ.Κ.). Αναλυτική παρουσίαση κατέγραψε η Εφημερίδα του Συλλόγου Καστανιωτών «**Ο ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ**» στο φύλλο 169-170/2021.

Έδωσαν το παρών στην εκδήλωση: Ο Ηγούμενος της Ι.Μ. Προυσού π. Ιωαννίκιος, ο Αντιπεριφερειάρχης Π.Ε. Ευρυτανίας κ. Άρης Τασός, ο Δήμαρχος Καρπενησίου κ. Νίκος Σουλιάτης, ο Δήμαρχος Αθηνίων κ. Κώστας Μπακογιάννης, ο επικεφαλής Δημοτικός Σύμβουλος της αντιπολίτευσης κ. Δημήτρης Λερογιάννης, Αντιδήμαρχοι, Δημοτικοί Σύμβουλοι, ο Διοικητής του Θεραπευτηρίου κ. Κλεομένης Λάμπας, ο Πρόεδρος του Εργ. Κέντρου Ευρυτανίας, Πρόεδροι και μέλη Δ.Σ. από τους Πολιτιστικούς Συλλόγους καθώς και οι Πρόεδροι των Κοινοτήτων από όλα τα γειτονικά μας χωριά (Προυσός, Τόρνος, Πρόδρομος, Αργυρά Πηγάδι, Ασπρόπυργος

Ροσκά), ο Πρόεδρος και τα μέλη του Δ.Σ. του ΕΟΣ Πανταβρέχει, πρώην Πρόεδροι και μέλη των Δ.Σ. από όλους τους προαναφερόμενους Πολιτιστικούς Συλλόγους, η Δημοσιογράφος Σία Κοσιώνη και δημοσιογράφοι από την εφημερίδα Ευρυτανικά ΝΕΑ.

Χαιρετισμούς στην εκδήλωση απέστειλαν και διαβάστηκαν προς τους παρευρισκόμενους, ο Βουλευτής του νομού μας Κώστας Κοντογεώργος, η Πολιτευτής Θωμάς Οικονόμου και η πρώην Δασκάλα μας κα Λάππα Κελέση εκπροσωπώντας τον Πεζοπορικό Σύλλογο Καρπενησίου.

Ακολουθούν σχετικές φωτογραφίες.

**Φόρος τιμής στον αναμορφωτή
Ηγούμενο Κύριλλο Καστανοφύλλη,
τη σημαντικότερη μορφή που ανέδειξε η Καστανιά**

Ιανουάριος 2023

